ಬಿ. ಎಸ್ಸಿ/ ಬಿಎಸ್‌ಆರ್‌ಎಸ್ ಮೊದಲನೆಯ ಸೆಮಿಸ್ಟರ್, ಕನ್ನಡ ಭಾಷಾ ಪತ್ರ

ವಿಜ್ಞಾನ ಸಂಪದ – ೧
(ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ)

ಪ್ರಧಾನ ಸಂಪಾದಕರು:

ಡಾ. ಎಂ.ಜಿ. ಮಂಜುನಾಥ

ಸಂಪಾದಕರು

ಪ್ರೊ. ಬೊಮ್ಮೇಗೌಡ
ಡಾ. ಜೆ. ರಾಜೇಶ್
ಡಾ. ಪ್ರಮೀಳ
ಡಾ. ಭಾರತಿ

ಬೆಂಗಳೂರು ನಗರ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ
ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಕಾಲೇಜು ಆವರಣ, ಬೆಂಗಳೂರು

AADHUNIKA KANNADA SAHITHYA – 1. A Prescribed Text Book for I Semester B. Sc/BSRS; Bengaluru City University, Chief Editor: Dr. M G MANJUNATHA; Editors- Prof. BommeGowda., Dr. J. Rajesh, Dr. Prameela., Dr. Bharathi.

ಸಲಹಾ ಸಮಿತಿ

ಡಾ. ಎಂ.ಜಿ. ಮಂಜುನಾಥ
ಡಾ. ಎಸ್.ಎಲ್. ಮಂಜುನಾಥ
ಡಾ. ಬಿ. ಎನ್ ಪೂರ್ಣಿಮ
ಡಾ. ಸುವರ್ಣ ಸಂಗಣ್ಣ ಹುಡೇದ
ಪ್ರೊ. ಬೊಮ್ಮೇಗೌಡ
ಡಾ. ಮನೋನ್ಮಣಿ
ಡಾ. ಪಿ. ಬೆಟ್ಟೇಗೌಡ
ಡಾ. ಎನ್.ಆರ್ ಚಂದ್ರೇಗೌಡ

ಪ್ರಥಮ ಪ್ರಕಟಣೆ: 2024

ಪರಿವಿಡಿ

ಕವನಗಳು: –

೧. ಬ್ಲೇನ್ ಹೀಂ ಕದನ – ಬಿ.ಎಂ. ಶ್ರೀ
೨. ನೇಗಿಲಯೋಗಿ – ಕುವೆಂಪು
೩. ಭೂಮಿ ತಾಯಿಯ ಚೊಚ್ಚಲಮಗ– ದ.ರಾ. ಬೇಂದ್ರೆ
೪. ಮೋಹನ ಮುರಳಿ –ಎಂ. ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಅಡಿಗ
೫. ಮಬ್ಬಿನಿಂದ ಮಬ್ಬಿಗೆ – ಜಿ. ಎಸ್ ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ
೬. ಚೋಮನ ಮಕ್ಕಳ ಹಾಡು – ಡಾ. ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯ
೭. ಮೈಲಿಗಲ್ಲುಗಳು – ಸುಕನ್ಯಾಮಾರುತಿ
೮. ಪರಂಪರೆ – ವಿಜಯಾದಬ್ಬೆ

ಕಥೆಗಳು: –

೧. ನಾನು ಕೊಂದ ಹುಡುಗಿ – ಆನಂದ
೨. ಡಾಂಬರು ಬಂದುದು – ದೇವನೂರು ಮಹಾದೇವ
೩. ಕಕರನ ಯುಗಾದಿ – ಡಾ. ಬೆಸಗರಹಳ್ಳಿ ರಾಮಣ್ಣ

ಪ್ರಬಂಧಗಳು: –

೧. ಗಾಡಿಯ ಪ್ರಯಾಣ – ಎ. ಎನ್.ಮೂರ್ತಿರಾವ್
೨. ವೈಚಾರಿಕ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಅಡೆತಡೆಗಳು – ಡಾ. ಎಚ್. ನರಸಿಂಹಯ್ಯ
೩. ಮಾಧವೀಲತೆ ಮತ್ತು ಸಾರ್ಕೇಂಡ್ರಾ
(ಹಸಿರುಹೊನ್ನು ಕೃತಿಯ ಆಯ್ದಭಾಗ)– ಬಿ. ಜಿ. ಎಲ್.ಸ್ವಾಮಿ.

ಕವಿ/ಲೇಖಕರ ಪರಿಚಯ

ಕವನಗಳು: –

೧. ಬ್ಲೇನ್ ಹೀಂ ಕದನ

– ಬಿ.ಎಂ. ಶ್ರೀ

ಬೇಸಗೆಯಲಿ ಸಂಜೆಯಾಯಿತು; ಕೆಲಸವ
ಮುತ್ತಜ್ಜ ತೀರಿಸಿಕೊಂಡ,
ಹಟ್ಟಿಯ ಬಾಗಿಲ ಬಳಿಯಲಿ ನೋಡುತ
ಹೊಂಬಿಸಿಲಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡ,
ಅಲ್ಲಿಯೆ ಹಸುರಮೇಲಾಡುತಲಿದ್ದಳು
ಅಜ್ಜನ ಮುದ್ದಿನ ಪುಟ್ಟ ಮೊಮ್ಮಗಳು.

ಕಂಡಳು ಕೂಗಿಕೊಂಡಣ್ಣನು ಬರುವುದ–
ಆಡುತ, ಹೊಳೆಯಂಚಿನಿಂದ
ದಪ್ಪಗೆ, ದುಂಡಗೆ, ಏನನೊ ಒಂದನು
ಉರುಳಿಸಿಕೊಂಡವ ತಂದ.
ದಪ್ಪಗೆ, ನುಣ್ಣಗೆ, ದುಂಡಗೆ ಇರುವುದು
ಅಜ್ಜ ಇದೇನೆಂದು ಕೇಳಲು ಬಂದ.

ಅಜ್ಜ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಕೈಗದ, ಹುಡುಗನು
ನಿಂತ ಹತ್ತಿರ ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು,
ನೋಡಿ, ಆ ಮುದುಕನು ತಲೆಯಲ್ಲಾಡಿಸಿ,
ಮರುಗತ ನಿಟ್ಟುಸಿರಿಟ್ಟು,
ಪಾಪ, ಇದಾರದೊ ತಲೆಯೋಡು–ಯಾವನೊ
ಬಿದ್ದವನಾ ದೊಡ್ಡ ಜಯದಲಿ ಎಂದ.

ಎಷ್ಟೊ ನೋಡಿರುವೆನು ನಮ್ಮ ತೋಟದಲೆಲ್ಲ,
ಬಿಸುಡುವೆನೊಕ್ಕಡೆಗಿಕ್ಕಿ.
ಉಳುತ ಹೋದಾಗೆಲ್ಲ ಮೇಲಕೆ ಬರುವುವು
ನೇಗಿಲ ಕುಳದಲಿ ಸಿಕ್ಕಿ.
ಸಾವಿರಗಟ್ಟಳೆ ಜನಗಳು ಕೊಲೆಯಾಗಿ
ಬಿದ್ದವರಾ ದೊಡ್ಡ ಜಯದಲಿ ಎಂದ.

ಆ ಕಥೆ ಏನದು? ನಮಗೆಲ್ಲ ಹೇಳಜ್ಜ,

ಎಂದನು ಪುಟ್ಟ ಮೊಮ್ಮಗನು.
ಅಚ್ಚರಿ ಕಾಯುತ, ಅರಳಿದ ಕಣ್ಣೆತ್ತಿ
ನಿಂದಳು ಪುಟ್ಟ ಮೊಮ್ಮಗಳು.
ಯುದ್ಧದ ಕಥೆಯೇನು ನಮಗೆಲ್ಲ ಹೇಳಜ್ಜ
ಏತಕೆ ಕಾದಾಡಿದರೊ ಅದ ಹೇಳು.

ಮುತ್ತಜ್ಜ ಹೇಳಿದ–ಇಂಗ್ಲೀಷರಿರುವರೆ,
ಮುರಿದರು ಫ್ರೆಂಚರ ಪಡೆಯ,
ಏತಕೆ ಕಾದಾಡಿದರೊ ಅದ ನಾ ಬೇರೆ
ಕಾಣೆನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅಡಿಯ.
ಆದರೆ ಯಾರನೆ ಕೇಳವರೆಲ್ಲರು
ಲೋಕಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯ ಜಯವೆಂಬರೆಂದ.

ನಮ್ಮಯ್ಯ ಗುಡಿಸಲ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದನು
ಆ ಹೊಳೆಯಂಚಿನಲಾಗ.
ಸೂರೆ ಹೊಡೆದು ಬೀಡ ನೆಲಸಮಸುಟ್ಟರು;
ತಲೆಯ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಬೇಗ
ಹೆಂಡತಿ ಮಕ್ಕಳ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡೋಡಿದ
ನಿಂತಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲದೆ ನೆಲೆಗಾಣದಲೆದ.

ಬೆಂಕಿಯ, ಕತ್ತಿಯ ಬಾಯಿಗೆ ಬಲಿಯಾಗಿ
ದೇಶವೆ ಹಾಳಾಯಿತೆಲ್ಲ.
ತುಂಬುಬಸಿರಿಯರು, ಹಾಲುಮಕ್ಕಳು ಸತ್ತ
ಲೆಕ್ಕವ ದೇವರೆ ಬಲ್ಲ
ಅದರಂತಹುದೆಷ್ಟೋ ಆಗಲೇಬೇಕಲ್ಲ
ಲೋಕಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯ ಜಯದಲಿ ಎಂದ

ನೋಡಲುಬಾರದು ಎಂಬರು ಘೋರವ
ಗೆದ್ದ ಮೇಲಾರಣದಲ್ಲಿ.
ಸಾವಿರಗಟ್ಟಲೆ ಹೆಣಗಳು ಕೊಳೆಯುತ
ಬಿಸಿಲಲಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದುವಲ್ಲಿ.
ಆದರಂತಹುದೆಷ್ಟೋ ಆಗಲೇಬೇಕಲ್ಲ
ಲೋಕಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯ ಜಯದಲಿ ಎಂದ.

ನೋಡಲುಬಾರದು ಎಂಬರು ಘೋರವ
ಗೆದ್ದ ಮೇಲಾರಣದಲ್ಲಿ.
ಸಾವಿರಗಟ್ಟಳೆ ಹೆಂಗಳು ಕೊಳೆಯುತ
ಬಿಸಿಲಲಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದುವಲ್ಲಿ.
ಆದರಂತಹುದೆಷ್ಟೋ ಆಗಲೇಬೇಕಲ್ಲ
ಲೋಕಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯ ಜಯದಲಿ ಎಂದ.

ದೇಶವೆ ಹೊಗಳಿತು ಗೆದ್ದ ನಾಯಕರನು
ಸುರಿದವು ಹೂವು ಮಳೆಗಳು–
ಛೀ, ತೆಗೆ, ಏನದು, ಬಲು ಕೆಟ್ಟ ಕೆಲಸವು!
ಎಂದಳು ಪುಟ್ಟ ಮೊಮ್ಮಗಳು.
ಅಲ್ಲವೆ, ಅಲ್ಲವೆ ಪುಟ್ಟ ಹುಡುಗಿ, ಕೇಳು.
ಲೋಕಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯ ಜಯವದು ಎಂದ.

ಎಲ್ಲರೂ ಹೊಗಳಿದರಾ ದೊಡ್ಡ ಯುದ್ಧವ
ಗೆದ್ದವರನು ಶೂರರನ್ನು–
ಒಳ್ಳೆಯದದರಿಂದ ಕಡೆಗಾದುದೇನಜ್ಜ?
ಎಂದನು ಪುಟ್ಟ ಮೊಮ್ಮಗನು.
ಅದು ನಾನು ಬಲ್ಲೆನೆ? ಯಾರನೆ ಕೇಳದು
ಲೋಕಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯ ಜಯವೆಂಬರೆಂದ.

೨. ನೇಗಿಲಯೋಗಿ

–ಕುವೆಂಪು

ನೇಗಿಲ ಹಿಡಿದಾ ಹೊಲದೊಳು ಹಾಡುತ
ಉಳುವಾ ಯೋಗಿಯ ನೋಡಲ್ಲಿ
ಫಲವನು ಬಯಸದ ಸೇವೆಯೇ ಪೂಜೆಯು
ಕರ್ಮವೆ ಇಹಪರ ಸಾಧನವು
ಕಷ್ಟದೊಳನ್ನವ ದುಡಿವನೆ ತ್ಯಾಗಿ
ಸೃಷ್ಟಿಯ ನಿಯಮದೊಳವನೇ ಭೋಗಿ ॥ ೧ ॥

ಲೋಕದೊಳೇನೇ ನಡೆಯುತಲಿರಲಿ ತನ್ನೀ
ಕಾರ್ಯವ ಬಿಡನೆಂದೂ: ರಾಜ್ಯಗಳುದಿಸಲಿ
ರಾಜ್ಯಗಳಳಿಯಲಿ, ಹಾರಲಿ ಗದ್ದುಗೆ
ಮಕುಟಗಳು, ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಲಿ ಸೈನಿಕರೆಲ್ಲ,
ಬಿತ್ತುಳುವುದನವ ಬಿಡುವುದೆ ಇಲ್ಲ. ॥ ೨ ॥

ಬಾಳಿತು ನಮ್ಮೀ ನಾಗರಿಕತೆ ಸಿರಿ
ಮಣ್ಣುಣಿ ನೇಗಿಲಿನಾಶ್ರಯದಿ;
ನೇಗಿಲ ಹಿಡಿದ ಕೈಯಾಧಾರದಿ
ದೊರೆಗಳು ದರ್ಪದೊಳಾಳಿದರು
ನೇಗಿಲ ಬಲದೊಳು ವೀರರು ಮೆರೆದರು
ಶಿಲ್ಪಿಗಳೆಸೆದರು, ಕವಿಗಳು ಬರೆದರು ॥ ೩ ॥

ಯಾರು ಅರಿಯದ ನೇಗಿಲಯೋಗಿಯೆ
ಲೋಕಕೆ ಅನ್ನವನೀಯುವನು
ಹೆಸರನು ಬಯಸದೆ ಅತಿ ಸುಖಕೆಳಸದೆ
ದುಡಿವನು ಗೌರವಕಾಶಿಸದೆ
ನೇಗಿಲ ಕುಳದೊಳಗಡಗಿದೆ ಕರ್ಮ
ನೇಗಿಲ ಮೇಲೆಯೇ ನಿಂತಿದೆ ಧರ್ಮ ॥ ೪ ॥

೩. ಭೂಮಿ ತಾಯಿಯ ಚೊಚ್ಚಲಮಗ

– ದ.ರಾ. ಬೇಂದ್ರೆ

ಭೂಮಿತಾಯಿಯಾ
ಚೊಚ್ಚಿಲ ಮಗನನು
ಕಣ್ತೆರೆದೊಮ್ಮೆ
ನೋಡಿಹಿರೇನು?

ಮುಗಿಲೆಂಬುವುದು
ಕಿಸಿದಿತು ಹಲ್ಲು!
ಬಂದಾ ಬೆಳೆಯು
ಮಿಡಿಚಿಯ ಮೇವು;
ಬಿತ್ತಿದ್ದಾಯಿತು
ಉತ್ತಿಹ ಮಣ್ಣು!
ದಿನವೂ ಸಂಜೆಗೆ
ಬೆವರಿನ ಜಳಕ,
ಉಸಿರಿನ ಕೂಳಿಗೆ
ಕಂಬನಿ ನೀರು!
ಹೊಟ್ಟೆಯು ಹತ್ತಿತು
ಬೆನ್ನಿನ ಬೆನ್ನು!
ಎದೆಯ ಗೂಡಿನೊಳು
ಚಿಂತೆಯ ಗೂಗಿ!
ಮಿದುಳಿನ ಮೂಲೆಗೆ
ಲೊಟ ಲೊಟ ಹಲ್ಲಿ!
ಮೋರೆಯು ಸಾವನು
ಅಣಕಿಸುತಿಹುದು!
ಕೊರಳಿಗೆ ಹತ್ತಿದೆ
ಸಾಲದ ಶೂಲ!

ಆದರು ಬರದೋ
ಯಮನಿಗೆ ಕರುಣ
ಉಸಿರಿಗೆ ಒಮ್ಮೆ
ಜನನಾ ಮರಣಾ.

ನರಗಳ ನೂಲಿನ
ಪರೆ ಪರೆ ಚೀಲಾ
ತೆರೆ ತೆರೆಯಾಗಿದೆ
ಜಿರಿಜಿರಿಯಾಗಿದೆ;
ಅದರೊಳಗೊಂದು
ಎಲುಬಿನ ಬಲೆಯು!

ಟುಕು ಟುಕು ಡುಗು ಡುಗು
ಉಲಿಯುವ ನರಳುವ
ಜೀವದ ಜಂತುವು
ಹೊರಳುತ ಉರುಳುತ;
ಜನುಮವೆಂಬುವಾ
ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ
ಬಿದ್ದಿದೆ ಒಳಗೆ
ಹೇಗೊ ಬಂದು!

ಸಾವಿನ ಬೆಳಕದು
ಕಾಣುವದೆಂದು ?
ಎಂದೋ ಎಂದೋ
ಎಂದೋ ಎಂದು
ಕನವರಿಸುವದು
ತಳಮಳಿಸುವದು !

೪. ಮೋಹನ ಮುರಳಿ

– ಎಂ. ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಅಡಿಗ

ಯಾವ ಮೋಹನ ಮುರಳಿ ಕರೆಯಿತು
ದೂರ ತೀರಕೆ ನಿನ್ನನು
ಯಾವ ಬೃಂದಾವನವು ಸೆಳೆಯಿತು
ನಿನ್ನ ಮಣ್ಣಿನ ಕಣ್ಣನು

ಹೂವು ಹಾಸಿಗೆ ಚಂದ್ರ ಚಂದನ
ಬಾಹು ಬಂಧನ ಚುಂಬನ
ಬಯಕೆ ತೋಟದ ಬೇಲಿಯೊಳಗೆ
ಕರಣ ಗಣದೀ ರಿಂಗಣ

ಸಪ್ತ ಸಾಗರದಾಚೆ ಎಲ್ಲೊ
ಸುಪ್ತ ಸಾಗರ ಕಾದಿದೆ
ಮೊಳೆಯದಲೆಗಳ ಮೂಕ ಮರ್ಮರ
ಇಂದು ಇಲ್ಲಿಗೂ ಹಾಯಿತೆ?

ವಿವಶವಾಯಿತು ಪ್ರಾಣ ಹಾ!!
ಪರವಶವು ನಿನ್ನೀ ಚೇತನ
ಇರುವುದೆಲ್ಲವ ಬಿಟ್ಟು
ಇರದುದರೆಡೆಗೆ ತುಡಿವುದೇ ಜೀವನ

ಯಾವ ಮೋಹನ ಮುರಳಿ ಕರೆಯಿತು
ಇದ್ದಕಿದ್ದಲೇ ನಿನ್ನನು
ಯಾವ ಬೃಂದಾವನವು ಚಾಚಿತು
ನಿನ್ನ ಮಿಂಚಿನ ಕೈಯನು?

೫. ಮಬ್ಬಿನಿಂದ ಮಬ್ಬಿಗೆ

– ಜಿ. ಎಸ್. ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ

ಆರುಗಂಟೆಯ ಮೊಳಗು:
ಮೂಡಣದ ಹೆರಿಗೆಮನೆಯಲ್ಲಿ
ಸಡಗರವೋ ಸಡಗರ:
ಕತ್ತಲಿನ ಬಸಿರು ಬೆಸಲಾದ ಬಂಗಾರ
ಮೋರೆಯ ಕುವರ ಬಂದ,
ಉಲ್ಲಾಸಗಳ ತಂದ.

ಜೋಯಿಸರು ಪಂಚಾಂಗವನ್ನು ತಿರುವಿ
ಸಕಲ ಗ್ರಹಬಲಸ್ಥಿತಿಯ ನೋಡಿ, ಕುಂಡಲಿ ಬರೆದು
ಮರಳಿದರು ಮನೆಗೆ.

ಅಂಬೆಗಾಲಿಟ್ಟು ಹೊಸಿಲು ದಾಟಿತು ಬಿಸಿಲು–
ಬಾಗಿಲಲಿ ಹಾಲ್ ಕರೆವ ಹಸುಕೊರಳ ಗಂಟೆದನಿ,
ತುಂಬು ಕೆಚ್ಚಲಿನಲ್ಲಿ ಮೊಗವಿಟ್ಟ ಮುದ್ದು ಕರು
'ಕಾ' ಎನುವ ಕಾಗೆ, ಚಿಲಿಪಿಲಿ ಗುಬ್ಬಿ ಬಾಲವಾಡಿಪ ನಾಯಿ;
ಸೋಜಿಗದ ಹೊನಲು.

ಏಳು ಗಂಟೆಯ ಮೊಳಗು:
ಏಳರಿಂದ ಎಂಟರತನಕ ಸದಾ
ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಮಳೆಗರೆವ ಕಣ್ಣು ಎರಡೇ ಎರಡು
ಮೇಲೆ ಮುಗಿಲಲ್ಲಿ,
ಕೆಳಗೆ ಹಸುರು ಸೆರಗಿನ ಮೆತ್ತೆ;
ಈ ನಡುವೆ ಬಾಯಿಟ್ಟು ಸೀಪಿದಾಗೆಲ್ಲ ಹಾಲನು ಸುರಿವ
ಚಂದ್ರ ಕುಂಭಗಳೆರಡು
ಎಂದು ಯಾವಾಗಲೂ ಗಕ್ಕನೆಯ ನಿಂತು ಕೈಕೊಡದ ನಲ್ಲಿ
ತುಟಿಯ ಬಟ್ಟಲಿನಲ್ಲಿ!
ಎಂಟು ಗಂಟೆಗೆ ಅದಿಗೊ ಉಗುರು ಬೆಚ್ಚಗೆ ಬಿಸಿಲು–

ಸುತ್ತ ಮರಗಿಡಗಳಲಿ ಲಾಲಿ ಹಾಡುವ ಹಕ್ಕಿ.
ಮರದ ಬೊಂಬೆಗೂ ಜೀವ ಬಂದಿದೆ; ಕಲ್ಲು ಹರಳುಗಳೆಲ್ಲ
ಚಿನ್ನ ರನ್ನ!
ಆ, ಅಗೊ, ಕರೆಯುತಿದೆ ಪಾಠಶಾಲೆಯ ಗಂಟೆ,
ಸ್ಲೇಟು ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಹೆಗಲಿಗೇರಿಸು, ಹೊರಡು;
ಅಲ್ಲಿ ಕಾದಿದ್ದಾರೆ 'ಮೇಸ್ಟ್ರು
ತಿದ್ದು 'ಅ ಆ ಇ ಈ' ಮಗ್ಗಿಯೊಪ್ಪಿಸು; 'ಆಟ ಊಟ ಓಟ'
ಮೆಲ್ಲನೆಯ ಜಾರುತಿದೆ ಬೆಳಗು ಬಿತ್ತಿದ ಮಾಟ

ಹನ್ನೊಂದರಿಂದ ಹನ್ನೆರಡು;
ಜಂತೆ ಜಂತೆಯ ತುಂಬ ಜೇನುಗೂಡು!

ಕಂಡ ಕಂಡುದನೆಲ್ಲ ಗುದ್ದುತಿದೆ ಮರಿಗೂಳಿ
ಹಗಲಿರುಳ ಮಗ್ಗದಲಿ ಜೊನ್ನಗನಸಿನ ಲಾಳಿ
ಕದಡು ನೀರಿನ ಕೊಳದಿ ಮುಖದ ನೆರಳನ್ನು ನೋಡಿ
ಕ್ರಾಪು ತಿದ್ದುವ ಚಾಳಿ
ಎದೆ ತುಂಬ ಮೊರೆಯುತಿವೆ ಹತ್ತು ದಿಕ್ಕಿನ ಗಾಳಿ!

ತುಂಬಿದೂರಿನ ನಡುವೆ ಗೋಪುರದ ಗಡಿಯಾರ –
ಕಾದ ಬಿಸಿಲಿನ ಎದೆಗೆ ಒಂದು ಗಂಟೆಯ ಬಡಿತ
ದೂರದಲಿ ಹಸಿರು ಚಪ್ಪರದೊಳಗೆ ಮದುವೆ ಬ್ಯಾಂಡಿನ ಮೋಡಿ
ಮೈತುಂಬ ಹೂ ಮುಡಿದು ಹುಚ್ಚಾದ ಮರ ಚೈತ್ರದಲಿ
ಮೆರವಣಿಗೆ ಹೊರಟು ನಿಂತಿವೆ ನೋಡಿ.
ಚಿಕ್ಕೆ ಚಿಕ್ಕೆಗೆ ಒಂದು ಉಯ್ಯಾಲೆಯನು ತೂಗಿ
ದಿಗ್ದಿಗಂತದ ನೀಲ ಗಾಜುಗೋಡೆಗೆ ತಾಗಿ
ಜೋಕಾಲಿಯಾಡುವ ಬಯಕೆ–
'ನಾ ನಿನಗೆ ನೀನೆನಗೆ ಜೇನಾಗುವಾ
ರಸ ದೇವ ಗಂಗೆಯಲಿ ಮೀನಾಗುವಾ'
ಒಂದು, ಎರಡು, ಮೂರು –
ಬಾರಿಸಿತು ಗಡಿಯಾರ ತನ್ನ ಪಾಡಿಗೆ ತಾನು
ಅಯ್ಯೋ, ಯಾವಾಗ ಈ ಮುಳ್ಳು ಒಂದು ಎರಡನು ದಾಟಿ

ಮೂರಕ್ಕೆ ಬಂದಿತೋ
ಹಿಡಿದುಕೋ, ಅಲ್ಲೆ ಆ ಗಡಿಯಾರಗಳ ಮುಳ್ಳ ಭದ್ರ
ಬಿಡಬೇಡ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಕೊಂಚಕಾಲ
ಗಡಿಯಾರ ನಕ್ಕಿತ್ತು 'ಎಂಥ ಚಪಲ!'

ಆಷಾಢದಾಗಸದ ಗಾಳಿಪಟಗಳ ಮೇಲೆ ವಿರಹಿ ಯಕ್ಷನ ಸುಯ್ಲು
ಶ್ರಾವಣದ ಮಳೆ ಬಿಸಿಲು: ಗದ್ದೆಯಲಿ ತೆನೆದೂಗುತಿವೆ ಪೈರು
ನೀಲಿಯಂಗಳದಲ್ಲಿ ಮೋಡಮಕ್ಕಳ ಕೇಕೆ
ಬಿಳಲು ಬಿಡುತಿದೆ ವೃಕ್ಷ. ಟೊಂಗೆಯ ತುಂಬ
ಹಕ್ಕಿ ತೊಟ್ಟಿಲ ಕಟ್ಟಿ ಜೋಗುಳವ ಹಾಡುತಿವೆ;
ಮೈಗೆ ಹಣೆದಿವೆ ಬಳ್ಳಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಇಲ್ಲಿಂದ
ಆಗಾಗ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಬಂದು ಕಾಡಿದೆ ಪ್ರಶ್ನೆ:
ನಾ ಬಂದುದೆಲ್ಲಿಂದ?'

ಗಂಟೆ ಹೊಡೆಯಿತು ನಾಲ್ಕು:
ಟೆನ್ನಿಸ್ಸಿನಾಟದಲಿ ಏನೋ ಬಳಲಿಕೆ, ಸುಸ್ತು;
ಮಹಡಿ ಮೆಟ್ಟಿಲನು ಹತ್ತುವಾಗಲು ಕೂಡ ಎಂದಿಲ್ಲದಾಯಾಸ;
ಜಂತೆಯಲ್ಲಿ ಗೂಡು ಕಟ್ಟಿದ ಜೇನು ಹಾರಿಹೋಗಿವೆ; ಈಗ
ತೂಗುತ್ತಲಿವೆ ಖಾಲಿ ಗೂಡು.

ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಜೇಡಬಲೆಗಳ ಜಾಲ, ಸುಣ್ಣ ಬಣ್ಣವ ಬಳಿದ
ಗೋಡೆಯಲ್ಲೂ ಕೂಡ
ಸುಕ್ಕು, ತರಕಲು, ಬಿರುಕು;
ಛಾವಣಿಯ ಹೆಂಚು ಮಳೆ ಬಿಸಿಲು ಗಾಳಿಯಲಿ ಉದುರಿ
ಈಗೀಗ ಜಿನುಗುತಿದೆ ಮಾಗಿ ಮಂಜಿನ ಸೋನೆ
ಆಗಾಗ ಸುಣ್ಣ ಬಣ್ಣವ ಹೊಡೆದು ರಿಪೇರಿ ಮಾಡಿದರೆ
ಇನ್ನರ್ಧ ಶತಮಾನ ಗ್ಯಾರಂಟಿ.
ತೂಬನೆತ್ತಿದರೇನಂತೆ ಬಿಡು, ಆ ನೀರಗಂಟಿ.

ನಿಷ್ಕರುಣ ಗಡಿಯಾರ–

ಮುಳ್ಳು ನಾಲ್ಕನು ದಾಟಿ ಐದನೂ ಮುಟ್ಟಿ ಮುಂದೆ ಸಾಗುತ್ತಲಿದೆ
ಸೂರ್ಯನ ಶಾಖ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಲಿದೆ ದಿನದಿನಕೆ;
ಬಾನ ನೀಲಿಗೆ ಹೊಳಪು ಸಾಲದು; ನೀರಿನಲ್ಲಿ ರುಚಿಯಿಲ್ಲ;
ಏನು ಕಾಲವೊ ಏನೊ.

ಸಂಜೆ ಬಾನಿನ ತುಂಬ ಹಗಲ ನೆನಪಿನ ಚಿತ್ರ
ಮನೆಯಂಗಳದ ಮಬ್ಬು ಬೆಳಕಿನ ನಡುವೆ ತಡವರಿಸುತಿವೆ ಕಣ್ಣು
ಮಹಡಿ ಮೆಟ್ಟಿಲ ಮೇಲೆ ಯಾರಾರದೋ ಹೆಜ್ಜೆ.
ಗೋಡೆ ಗಡಿಯಾರದಲಿ ಗಂಟೆ ಹೊಡೆದಿದೆ ಏಳು–
ಅದೊ ಕೇಳು.
ಯಾರೋ ಬಡಿಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಬಾಗಿಲನು ಹೊರಗೆ
ಒಂದೇ ಸಮನೆ–
ಏಳು, ಬಾಗಿಲನು ತೆಗೆ, ಹೆದರದಿರು ಕೊನೆಗೆ.

೬. ಚೋಮನ ಮಕ್ಕಳ ಹಾಡು

– ಡಾ. ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯ

ಕಾಳ ನೀಲ ಬೆಳ್ಳಿ ಗುರುವ ಚೆನಿಯ
ಚೋಮನ ಮಕ್ಕಳು ನಾವುಗಳು

ಕಣ್ಣಿನ ಒಳಗೆ ಮುಖವಿಟ್ಟವರು
ಮಣ್ಣಿನ ಒಳಗೆ ಮುಖವಿಟ್ಟವರು
ತಾಯಿಯನಗಲಿದ ಮಕ್ಕಳು ನಾವು
ನೋವನಪ್ಪಿದವರು

ಉಕ್ಕಿನ ಮಯ್ಯಿ ಹೂವಿನ ಮನಸು
ಮೂಡುವ ಭೂಮಿಯ ಗೇಣಿಯ ಕನಸು
ಭೂತಾಯಿಯ ಮಲಮಕ್ಕಳು ನಾವು
ಚೋಮನ ಎಲುಬುಗಳು

ಒಡೆಯನ ಸುಂದರ ತೋಟದ ಒಳಗೆ
ಅರಳುವ ಹೂವಿನ ದಳದಳದಲ್ಲಿ
ಅಪ್ಪನ ಬೆವರಿನ ರಕ್ತವು ಸೋರಿ
ಕೆಂಪಾದವು ಹೂವು

ದಣಿಗಳ ಹಬ್ಬದ ಊಟಕ್ಕಾಗಿ
ಖಂಡವ ಕಿತ್ತು ಕೊಟ್ಟವರು
ನೆಲದಾಧಾರ ತಪ್ಪಿದ ಜನರು
ಮುಗಿಲಿನ ಆಸರೆ ಸಿಗದವರು

ಭೂಮಿ ಬೆಟ್ಟ ನೀಲಿಯ ಬಾನಿಗೆ
ನಮ್ಮಯ ನಾಡಿನ ಎಲ್ಲಾ ಜನತೆಗೆ
ಚೋಮನ ಹೆಸರು ಕಥೆಗೊತ್ತು
ಚೋಮನ ಮಕ್ಕಳೆ ಹೇಳುವ ಕಥೆಯನು
ಕೇಳಿರಿ ಸ್ವಾಮಿ ಈ ಹೊತ್ತು

೭. ಮೈಲಿಗಲ್ಲುಗಳು

–ಸುಕನ್ಯಾಮಾರುತಿ

ಮೈಚಾಚಿ ಮಲಗಿದ ಹಾದಿಯ
ಸಾಧನೆ ತೋರುವ
ಮೈಲುಗಲ್ಲುಗಳೆಂದರೆ
ನನಗೆ ತುಂಬಾ ಪ್ರೀತಿ.

ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಹಾದು ಹೋಗುವ
ನೋವು ನಲಿವುಗಳ
ಅರಗಿಸಿಕೊಂಡು
ನಿರ್ಲಿಪ್ತವಾಗಿ ನಿಂತ
ಮೈಲುಗಲ್ಲುಗಳೆಂದರೆ ನನಗೆ ಅಭಿಮಾನ.

ನನ್ನ ಇತಿಹಾಸದುದ್ದಕ್ಕೂ
ಬರಿ ಮೈಲುಗಲ್ಲುಗಳು,
ಕೆಲವನ್ನು ಗೊತ್ತಿದ್ದು ದಾಟಿದ್ದರೆ
ಹಲವನ್ನು ದಾಟಿದ ಮೇಲೆ ಗೊತ್ತಾಗಿದೆ.
ಎಷ್ಟು ದೂರ ±Àæಮಿಸಿದ್ದೇನೆಂದು.

ತಿರುಗಿ ನೋಡಿದರೆ
ತಲೆ ತಿರುಗುತ್ತದೆ,
ಎಷ್ಟೊಂದು "ಅನಿರೀಕ್ಷಿತ" ಗಳನ್ನು
ದಾಟಿದ್ದೇನೆಂದು.

ನನ್ನ ಹೆತ್ತವರಿಂದ ಹಿಡಿದು
ನಾನು ಹೆತ್ತವರ ತನಕ
ಕಂಡದ್ದು, ಉಂಡದ್ದು
ನೂರು ಜನ್ಮಕ್ಕಾಗುವಷ್ಟು.

ಒಂಟಿ ಹೋರಾಟ, ರಕ್ತಪಾತ,
ಗರ್ಭಪಾತಗಳಿಂದ
ಒಳಗೆಲ್ಲ ಬರಿ ನಿರ್ವಾತ.
ನಾನು–ನನ್ನದೆಂಬುದೆಲ್ಲ
ಅಂಟು ಕಳಚಿ ಚಕ್ಕಳ ಹಾರಿ
ಗುರಿ ಇಲ್ಲದ ಅಲೆತದಲ್ಲಿ
ತಲುಪಿದ್ದು
ಮತ್ತೊಂದು ಮೈಲುಗಲ್ಲನ್ನೇ.

ಅಧಿಕಾರ, ಕೀರ್ತಿ, ಅಭಿಮಾನಗಳ
ಮಹಾಪೂರಗಳಲ್ಲಿ
ಕೊಚ್ಚಿ ಹೋಗದೆ,
ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದೂ
ಒಂದು ಮೈಲುಗಲ್ಲೇ.

ಒಂದಲ್ಲ, ಎರಡಲ್ಲ
ನನ್ನ ವಯಸ್ಸಿನಷ್ಟೇ
ಮೈಲುಗಲ್ಲುಗಳನ್ನು ದಾಟಿದ್ದೇನೆ
ಸಾಧಿಸಿದ್ದೇನೆ.

ನನ್ನ ಹೆಜ್ಜೆಗಳು ಮೈಲುದ್ದ ಬೆಳೆದಿವೆ
ಅದಕ್ಕೇ, ಹೆಜ್ಜೆಗೊಂದು
ಮೈಲುಗಲ್ಲು ಸಿಗುತ್ತಿವೆ,
ನನ್ನ ನೋಡಿದರೆ
ಪರಿಚಯದ ನಗೆಯನ್ನ ಅವು ಬೀರುತ್ತವೆ.

೮. ಪರಂಪರೆ

–ವಿಜಯಾದಬ್ಬೆ

ಹೇಗೆ ಸಹಿಸಿದೆ ತಾಯೀ
ಹೇಗೆ ಸಹಿಸಿದೆ?
ಇರುಳು ಹಗಲು ಎವೆ ಮುಚ್ಚದೆ
ಲಂಕೆಯ ದೆವ್ವ ಬನದಲ್ಲಿ
ಹೆದರಿ ಗೂಡಾಗಿ ಕುಳಿತು
ಕಾದ ಮೌಲ್ಯಗಳು
ಅಪಸಂಕೆಯ ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ
ಸೀದು ಕರಿಕಾಗುವಾಗ
ಹೇಗೆ ನುಂಗಿದೆ?

ಬಿಚ್ಚಬಹುದು:
ಉಟ್ಟ ಸೀರೆಯನ್ನೂ
ಕಟ್ಟಿದ ಪೇಟವನ್ನೂ,
ಬಿಚ್ಚಿ ತೋರಿಸಬಹುದೆ? ತೋರಿಸಿ ಒಪ್ಪಿಸಬಹುದೆ?
ನಮ್ಮೆಲ್ಲ ಭೂತ ವರ್ತಮಾನದ
ಸತ್ಯವನ್ನು?

ಬಾಯ್ತೆರೆದ ಭೂಮಿಯೊಳಕ್ಕೆ
ಎಲ್ಲ ಸೀತೆಯರ ಹಾಗೆ
ಸರಿಯಬಾರದು,
ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರ ನುಂಗಿದ
ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ
ಈ ಹರಲಿಗಳ ಹೊತ್ತು
ತಿರುಗಲೇಬೇಕೆಂಬ ಸಂಕಲ್ಪ.

ಆದರೆ
ಈ ನಾಲಗೆ ನೋಟದ ಬೆಂಕಿಗೆ
ಇದು ಈಡೇ
ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರ ದೃಢತೆ
ಕಣ್ಣ ಬೆಳಕಾಗಿ ಬಂದು

ಈ ಮನದ ಮಲ್ಲಿಗೆಗೆ
ವಜ್ರಲೇಪವ ಬಳಿದು ಉಳಿಸಬೇಕು.

ಇಲ್ಲ ದಿನದಿನದ ಗರಗಸಕ್ಕೆ
ಕತ್ತೊಡ್ಡಿ ಸಾಕೆನಿಸಿದಾಗ
ನಿನ್ನಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವೆ,
ಅಲ್ಲೂ ನನ್ನ ತಿವಿಯುತ್ತವೆಯೆ
ನೂರಾರು ಶೋಭ ಕಲ್ಪನೆಯರ
ಪ್ರಶ್ನೆ ಮರುಪ್ರಶ್ನೆಗಳು:
ಯಾಕೆ ಬಂದೆ ತಂಗೀ ಎನ್ನುವ ಅಕ್ಕ
ನೀನೇಕೆ ಬಂದೆ ಹೇಳು.

ಮಗಳ ಈ ನೋವು
ನಿನಗಲ್ಲದೆ ಯಾರಿಗೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ?
ಆ ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ
ನನ್ನಂಥ ನೀನು
ನನ್ನ ಮೈದಡವುತ್ತೀ
ಎಂಬುದೊಂದೇ ಬೆಳಕು.

ಈ ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ
ನಿನ್ನ ಮಡಿಲಲ್ಲಿ ಮಲಗಿ
ಮತ್ತೇ ಕೇಳುತ್ತೇನೆ
ಈ ಎಲ್ಲ ಶಿಕ್ಷೆ ಯಾಕಾಗಿ?

ಕಥೆಗಳು:

೧. ನಾನು ಕೊಂದ ಹುಡುಗಿ

– ಆನಂದ

ಆರೇಳು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದಿನ ಮಾತು. ಬೇಸಗೆಯ ರಜದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ (ಮೈಸೂರು) ಸೀಮೆಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡು ಬರಬೇಕೆಂದು ಹೊರಟೆ. ನನಗೆ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ಹೆಸರುಗೊಂಡ ಶಿಲಾಶಿಲ್ಪಗಳ ವೈಖರಿಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ಚಿತ್ರ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಬೇಕೆಂಬ ಒಂದು ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿದಿತ್ತು. ಸೋಮನಾಥಪುರ, ಹಳೆಬೀಡು ಮುಂತಾದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿನ ದೇವಾಲಯಗಳ ವರ್ಣನೆಗಳನ್ನು ಪುಸ್ತಕಗಳಲ್ಲಿ ಓದಿದಾಗ "ಇರಲಿ: ಸಾಯದೆ ಬದುಕಿದ್ದರೆ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ದಿನ ಅವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕಣ್ಣಾರೆ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತೇನೆ!" ಅಂದುಕೊಂಡಿದ್ದೆ. ಆದುದರಿಂದ ನಾನು ಸಂಚಾರ ಹೊರಟಾಗ ನನ್ನ ಆಸೆಯ ಕನಸು ನಿಜವಾಗುವಂತಾಯಿತಲ್ಲಾ! ಎಂದು ಹಿಗ್ಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ನಾನು ಮುಂದೆ ಹೇಳುವ ವಿಷಯ– ನನ್ನ ಸಂಚಾರವನ್ನು ಕುರಿತು ಒಂದು ಉಪನ್ಯಾಸವಲ್ಲ–ನನ್ನ ಸಂಚಾರದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ, ಒಂದು ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಒಂದೆರಡು ದಿನಗಳ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು.

ಆ ಹಳ್ಳಿಯ ಹೆಸರು ನಾಗವಳ್ಳಿ, ನಾನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವ ವೇಳೆಗೆ ನನ್ನ ಸಂಚಾರ ಮುಕ್ಕಾಲು ಪಾಲು ಮುಗಿದಿತ್ತು– ಅನ್ನಬಹುದು. ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗಾಗಲೆ ಸುಮಾರು ನೂರು–ನೂರೈವತ್ತು ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ್ದೆ. ಎಲ್ಲವೂ ನಾನೇ ಸ್ವಂತವಾಗಿ ತೆಗೆದ ಫೋಟೋಗಳು.

ನಾಗವಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಕರಿಯಪ್ಪನವರೆಂಬುವರು ಬಹಳ ಗಣ್ಯರಾದವರು. ಆ ಹಳ್ಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಯಜಮಾನರಂತಿದ್ದರು. ನಾನು ಅವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದದ್ದು. ಕಥೆ ಇಲ್ಲಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭ ಎಂದು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ನಾನು ಆ ಹಳ್ಳಿಗೆ ಬಂದಾಗ ರಾತ್ರಿ ಸುಮಾರು ಒಂಬತ್ತು ಗಂಟೆಯ ಸಮಯ. ನನ್ನ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಒಂದು ಸಂತೆಯ ಗಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ನಾನು ಅದರ ಹಿಂದೆ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಬಂದೆ. ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲ ಆ ಎತ್ತಿನ ಗಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡುವುದು ನನಗೆ ಸರಿ ಬೀಳಲಿಲ್ಲ. ಆ ರಾತ್ರಿ ಆ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲೇ ಉಳಿದುಕೊಳ್ಳೋಣ ಅನ್ನಿಸಿತು. "ಉಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದ ಸ್ಥಳ ಯಾವುದಾದರೂ ಇದೆಯೇ?" ಎಂದು ಗಾಡಿಯವನನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿದೆ. ಅವನು ಕರಿಯಪ್ಪನವರ ಹೆಸರನ್ನು "ಹೇಳಿ ಸ್ವಾಮಿ, ಅಪ್ಪಣೆಯಾದರೆ ಅವರ ತಾವ ಹೋಗಿ

ಹೇಳ್ತಿನಿ. ಅವರು ಎಲ್ಲಾ ಅನ್ಕೂಲ ಮಾಡ್ತಾರೆ, ಬುದ್ದಿ" ಅಂದ. ನಾನು "ಆಗಬಹುದು" ಎಂದೆ. ಇನ್ನು ಹತ್ತು ಮಾರುಹೋಗುವುದರಲ್ಲಿ ಅವರ ಮನೆ ಸಿಕ್ಕಿತು. ನಾನು ಗಾಡಿಯ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲೇ ನಿಂತಿದ್ದೆ. ಗಾಡಿಯವನು ಇಳಿದು ಮನೆಯ ಕಡೆ ಹೋಗಿ ಒಂದೆರಡು ನಿಮಿಷ ಬಿಟ್ಟು ಕೊಂಡು ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಗಂಡಸಿನೊಡನೆ ಬಂದು "ಬುದ್ದಿ, ಇವರೇ ಕರಿಯಪ್ಪೋರು ಅನ್ನೋರು" ಎಂದು ಹೇಳಿದ. ಕರಿಯಪ್ಪನವರು ನನ್ನ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದು ಬಹಳ ನಮ್ರಭಾವದಿಂದ ಕೈಮುಗಿದು "ಸ್ವಾಮಿ, ದಯಮಾಡಿ. ಇದು ತಮ್ಮ ಮನೆ ಎಂದೇ ತಿಳೀಬೇಕು" ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ನಾನೂ ಅವರಿಗೆ ಕೈಮುಗಿದು "ತಮಗೆ ತೊಂದರೆ ಕೊಟ್ಟ ಹಾಗಾಯಿತು" ಎಂದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಅವರು "ಸ್ವಾಮಿ, ಎಲ್ಲಾದರೂ ಉಂಟೇ: ತೊಂದರೆ ಹೇಗೆ ಸ್ವಾಮಿ? ತಾವು ದೊಡ್ಡ ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿ, ನನ್ನ ಮನೆಗೆ ಬರಲು ಒಪ್ಪಿದರಲ್ಲಾ ಅದೇ ನನ್ನ ಪುಣ್ಯ: ತೊಂದರೆಗಿಂದ್ರೆ ಅನ್ನಬೇಡಿ, ಸ್ವಾಮೀ; ಹೀಗೆ ದಯಮಾಡಬೇಕು" ಎಂದು ತಮ್ಮ ಮನೆಯ ಕಡೆ ಕೈ ತೋರಿಸಿ, ಗಾಡಿಯವನನ್ನು ಕರೆದು "ಲೋ ತಿಮ್ಮ, ಧಣಿಗಳ ಸಾಮಾನನ್ನೆಲ್ಲಾ ಜಗ್ಲೀಮೇಲೆ ತಂದಿಡೋ" ಎಂದು ಹೇಳಿದರು.

ನಾವು ಹೋಗಿ ಅವರ ಮನೆ ಜಗಲಿಯ ಮೇಲೆ ಹಾಸಿದ್ದ ಚಾಪೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡೆವು. ಕರಿಯಪ್ಪನವರದು ದೊಡ್ಡ ಸಂಸಾರ, ತುಂಬಿದ ಮನೆ. ನಾನು ಹೋಗಿ ಕುಳಿತೊಡನೆಯೆ ಒಳಗಿನಿಂದ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಮಕ್ಕಳು ಹೊರಕ್ಕೆ ಓಡಿಬಂದು ಕುತೂಹಲದಿಂದ ನಮ್ಮ ಸುತ್ತಲೂ ನಿಂತುಕೊಂಡರು. ನನ್ನ ಹ್ಯಾಟು, ಬೂಟು ಎಲ್ಲಾ ಅವರಿಗೆ ತಮಾಷೆಯಾಗಿ ಕಂಡಿರಬೇಕು;

ಜಗಲಿಯ ಒಂದು ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ಒಂದು ಕೊಠಡಿ. ಮನೆಯ ಆಳು ಅದರ ಬಾಗಿಲನ್ನು ತೆರೆದು, ಗುಡಿಸಿ, ಚಾಪೆ ಹಾಕಿ, ಒಂದು ದೀಪವನ್ನು ತಂದಿಟ್ಟ. "ಗಾಡಿಯವನು ನನ್ನ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಆ ಕೊಠಡಿಯೊಳಗೆ ಇಟ್ಟು ಬಂದ. ಅವನಿಗೆ ಸಲ್ಲಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಬಾಡಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಕಳಿಸಿಬಿಟ್ಟೆ. ಕರಿಯಪ್ಪನವರು "ಸ್ವಾಮಿ ಇನ್ನು ಬಟ್ಟೆ ಬಿಚ್ಚಬಹುದಲ್ಲ" ಎಂದರು. ನಾನು ಎದ್ದು ಕೊಠಡಿಯೊಳಗೆ ಹೋಗಿ, ನನ್ನ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಬಿಚ್ಚಿ, ಪಂಚೆ ಉಟ್ಟು, ಷರಟು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಬಂದೆ. ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಯಾರೋ ಒಳಗಿನಿಂದ ಬಿಸಿನೀರು ತಂದಿಟ್ಟರು. ಕೈಕಾಲು ಮುಖ ತೊಳೆದುಕೊಂಡೆ. ಇನ್ನು ಅರ್ಧ ಗಂಟೆಯಲ್ಲಿ ಊಟವಾಯಿತು. ಪುನಃ ಹೊರಗೆ ಜಗಲಿಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ತಾಂಬೂಲ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದೆವು. ನನ್ನ ಸಂಚಾರದ ವಿಷಯವನ್ನು ಅವರಿಗೆ ವಿವರಿಸಿ ಹೇಳಿದೆ. ನಾನು ಅವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಉಳಿದು ಕೊಂಡಿದ್ದು ಅವರಿಗೆ ಬಹಳ ಸಂತೋಷಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಅದು ಅವರ ನಡೆನುಡಿಯಲ್ಲೇ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು. ಮಾತನಾಡುತ್ತ ಆಡುತ್ತ ಅವರ ವಿಷಯವನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪ ತಿಳಿದುಕೊಂಡೆ. ಬಹಳ ನೆಮ್ಮದಿವಂತರು.

ನಾನೂರು ರೂಪಾಯಿ ಕಂದಾಯ ಕೊಡುತ್ತಾರಂತೆ. ಮನೆಯ ತುಂಬಾ ಜನ: ಆಳು ಕಾಳುಗಳು–ದನಕರುಗಳು ಮನೆಯನ್ನು ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಆ ಹಳ್ಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಅದೇ ದೊಡ್ಡದು. ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಮಿಗಿಲಾಗಿ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತದ್ದು ಅವರ ನಿಷ್ಕಪಟವಾದ ನಮ್ರತೆ. ಅದು ಆ ಜನರಿಗೆ ಬಹಳ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವೆಂದು ತೋರಿತು. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಅವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಬಹಳ ಉಪಚಾರವಾಗುತ್ತೆ ಅಂದುಕೊಂಡೆ.

ಊಟವಾದ ಮೇಲೆ ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದುಬಂದುದರಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಆಯಾಸವಾಗಿತ್ತು. ಅವರಿಗೆ ಆ ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ, ಕೊಠಡಿಯೊಳಗೆ ಹೋಗಿ ದೀಪವನ್ನು ಆರಿಸಿ ಮಲಗಿಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟೆ.

೨

ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಎಚ್ಚರವಾದಾಗ ಸುಮಾರು ಆರೂವರೆ–ಏಳು ಗಂಟೆ ಇರಬಹುದು. ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗಾಗಲೆ ನನ್ನ ಕೊಠಡಿಯ ಹೊರಗೆ ನೀರು ಸಿದ್ಧವಾಗಿತ್ತು: ಮುಖ ತೊಳೆದುಕೊಂಡು ಕೊಠಡಿಯಲ್ಲೇ ಕುಳಿತಿದ್ದೆ. ಕರಿಯಪ್ಪನವರು ತಾವೇ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಟ್ಟಲು ಹಾಲನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಂದರು. ಅವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಫಿ ಅಭ್ಯಾಸವಿಲ್ಲ. ನನಗೆ ಹಾಲು ಅಭ್ಯಾಸವಿಲ್ಲ. ಹೇಗೂ ಅವರು ಅಷ್ಟು ಆದರದಿಂದ ತಂದದ್ದನ್ನು ಬೇಡವೆನ್ನಬಾರದೆಂದು ಕುಡಿದೆ. ಆಮೇಲೆ ಅವರನ್ನು ಅಲ್ಲೇ ಕೂರಿಸಿಕೊಂಡು ನಾನು ಸಂಚಾರಮಾಡಿ ತಂದಿದ್ದ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ತೋರಿಸಿ, ಅವುಗಳ ವಿಷಯವಾಗಿ ನಾನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದನ್ನು ಹೇಳಿದೆ. ಕೇಳಿ ಅವರಿಗಾದ ಸಂತೋಷವನ್ನೂ ಆಶ್ಚರ್ಯವನ್ನೂ ನಾನು ವಿವರಿಸಲಾರೆ. ಅವರು ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ "ಸ್ವಾಮಿ ತಾವು ಒಪ್ಪೋದಾದ್ರೆ–ಇಲ್ಲೆ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲೇ ಒಂದು ದೇವಸ್ಥಾನ ಇದೆ–ರಂಗಪ್ಪನಗುಡಿ –ಬಹಳ ಹಳೇದು, ಸ್ವಾಮಿ; ಬಲು ಖಚಿತವಾಗಿದೆ; ಬಹಳ ದೂರಾನೂ ಇಲ್ಲ" ಎಂದರು. ನನಗೆ ಕಿವಿ ನೆಟ್ಟಗಾಯಿತು.

"ಎಲ್ಲಿ?" ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ;

"ಇಲ್ಲೇ, ಇಲ್ಲಿಗೆ ಒಂದು ಹರಿದಾರಿ ದೂರ್ದಲ್ಲಿದೆ; ಅದೋ ನೋಡಿ ಕಾಣೋಕಿಲ್ವೆ ಆ ಮರಡಿಬೆಟ್ಟ – ಅದರ ಬುಡ್ಡಾಗಿದೆ."

ನನಗೆ ಬೇಲೂರಿನಲ್ಲಿ ತೆಗೆದಿದ್ದ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವಕ್ಕೆ ಟಿಪ್ಪಣಿ–ವಿವರಣೆ ಬರೆಯುವುದಿತ್ತು. ಅಲ್ಲದೆ ಲಕ್ಷ್ಮಿಗೆ ಕಾಗದ ಬರೆಯಬೇಕಾಗಿತ್ತು; “ಸರಿ, ಹಾಗಾದರೆ ನಾಳೆ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬರುತ್ತೇನೆ; ಇವತ್ತು ಸ್ವಲ್ಪ ಬರೆಯುವ ಕೆಲಸವಿದೆ" ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. “ತಮ್ಮ ಚಿತ್ತ – ಹಾಗೇ ಆಗಲಿ" ಎಂದರು.

* * * * *

ಆ ದಿನ ಟಿಪ್ಪಣಿ–ವಿವರಣೆ ಬರೆಯುವುದರಲ್ಲೇ ಹನ್ನೆರಡು ಗಂಟೆಯಾಗಿ ಹೋಯಿತು. ಊಟವಾದ ಮೇಲೆ ಲಕ್ಷ್ಮಿಗೆ ಕಾಗದ ಬರೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಕುಳಿತು ಕೊಂಡೆ. ನನ್ನ ಸಂಚಾರದಲ್ಲಿ ಪುರಸತ್ತು ಸಿಕ್ಕಿದಾಗಲೆಲ್ಲಾ ಅವಳಿಗೆ ಕಾಗದ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದೆ, ಎಲ್ಲದರಲ್ಲೂ ಮುಕ್ಕಾಲುಪಾಲು ನನ್ನ ಸಂಚಾರದ ವಿಷಯವೇ– ನಾನು ನೋಡಿದ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳು–ನೋಟಗಳು, ಅವುಗಳ ವರ್ಣನೆ ಇತ್ಯಾದಿ. ನನ್ನ ಸಂಚಾರದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ನೆನಪು ನಿತ್ಯವೂ ನನ್ನನ್ನು ಎಡೆಬಿಡದೆ ಹಿಂಬಾಲಿಸುತಿತ್ತು. ಎಷ್ಟೋ ಸಾರಿ "ಅಯ್ಯೋ! ಈ ಸೊಬಗನ್ನು ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಇಲ್ಲವಲ್ಲಾ! ಅವಳು ನನ್ನ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿದ್ದರೆ ಅವುಗಳ ಸೊಬಗು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿತ್ತು!” ಅಂದುಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಆ ದಿನ ನಾನು ನಾಗವಳ್ಳಿಗೆ ಬಂದದ್ದು, ಅಲ್ಲಿ ಕರಿಯಪ್ಪನವರ ಆದರಣೀಯವಾವ ಆತಿಥ್ಯ– ಉಪಚಾರ–ಅವರ ಮಕ್ಕಳು ಮರಿ ವಿಚಾರ ಎಲ್ಲಾ ಬರೆದು–ನಾಳೆ ಮರಡಿಬೆಟ್ಟಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂದಿರುವುದನ್ನೂ ತಿಳಿಸಿ–ಆಮೇಲೆ ನಮ್ಮ ನಮ್ಮ ಕೆಲವು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಬರೆದು ಕಾಗದವನ್ನು ಮುಗಿಸಿದೆ. ಆ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಟಪಾಲು ಆಫೀಸು ಇಲ್ಲ. ಒಂದು ಟಪಾಲು ಪೆಟ್ಟಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಇದೆ; ವಾರಕ್ಕೆ ಎರಡು ಸಲವೋ ಮೂರು ಸಲವೋ ಬೇಲೂರಿಂದ ಅಂಚೆಯವನು ಬಂದು ಕಾಗದಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ವಿಚಾರಿಸಿದ್ದರಲ್ಲಿ ಆ ವಿಷಯ ತಿಳಿಯಿತು. ಆದರೆ ಟಪಾಲು ಪೆಟ್ಟಿಗೆ ಎಲ್ಲಿತ್ತೋ ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆಳು ಯಾರಾದರೂ ಇದ್ದರೆ ಅವನ ಕೈಲಿ ಕಾಗದವನ್ನು ಟಪಾಲುಪೆಟ್ಟಿಗೆಗೆ ಕಳುಹಿಸಬಹುದೆಂದು ಯೋಚಿಸಿ ಕೊಠಡಿಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ಬಂದೆ. ನಾನು ಹೊರಗೆ ಬಂದಾಗ ಕೊಠಡಿಗೆ ಎದುರಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದಲ್ಲಿ ಜಗಲಿಯ ಕಂಬವನ್ನು ಒರಗಿಕೊಂಡು ಒಬ್ಬ ಪ್ರಾಯದ ಹುಡುಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದಳು. ಯಜಮಾನರ ಮಗಳಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರಿತು. ನಾನು ಹೊರಗೆ ಬಂದವನು ಆಳನ್ನು ಕಾಣದೆ. ಏನು “ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ತೋಚದೆ ನಿಂತಿರಲು ನಾನು ನೋಡಿದಾಕೆಯು ಎದ್ದು ಬಂದು ಏನು ಬುದ್ದಿ, ಏನಾಗ್ಬೇಕು? ಅಪ್ಪಣೆಯಾಗಲಿ”

ಎಂದು ಕೇಳಿ, ಸ್ವಲ್ಪ ಹಸನ್ಮುಖಿಯಾದಳು. ಆ ಹಳ್ಳಿ ಹುಡುಗಿಯ ನಯವನ್ನೂ ಸರಳತೆಯನ್ನೂ ನೋಡಿ ನನಗೆ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ನಾನು ಹೇಳಿದೆ.

"ಏನೂ ಇಲ್ಲವಮ್ಮ, ಈ ಕಾಗದಾನ ಟಪಾಲಿಗೆ ಕಳಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಆ ಪೆಟ್ಟಿಗೆ ಎಲ್ಲಿದೆಯೋ ನಂಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಹೇಳ್ತೀಯಾ?"

ಆಕೆ ನಗುತ್ತ ನನ್ನ ಕಡೆಗೆ ಎರಡು ಹೆಜ್ಜೆ ಇಟ್ಟು–

"ಅದ್ಯಾಕ್ಬುದ್ಧೀ ಓಟೊಂದು ತೊಂದ್ರೆ ತಮ್ಗೆ: ಆ ಕಾದ್ಗಾನ ಇಲ್ಕೊಡಿ ನನ್ನೊಡ್ಯಾ– ನಾನೋಗಿ ಹಾಕ್ತಿವ್ನಿ" ಅಂದಳು.

ಅವಳ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ, ಅವಳೊಡನೆ ಇನ್ನೂ ನಾಲ್ಕು ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಬೇಕೆನ್ನಿಸಿತು; "ನಿನಗೆ ತೊಂದರೆ ಅಲ್ವ?"ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ.

"ಅಯ್ಯೋ । ಬುದ್ದಿ! ಅದ್ಯಾಂಗೆ ತೊಂದ್ರೆ? ತಾವು ದೊಡ್ಡೋರು!"

"ಹಾಗಾದರೆ ನಿನಗೆ ತೊಂದರೆ ಇಲ್ಲವಷ್ಟೇ?"

"ಇಲ್ಲ ನನ್ನೊಡ್ಯಾ! ಇಲ್ಕೊಡಿ, ಆ ಕಾದ್ಗಾನ" –ಹೀಗೆಂದು ಹೇಳಿ ಎರಡು ಕೈಗಳನ್ನೂ ನೀಡಿದಳು. ನಾನು ಕಾಗದವನ್ನು ಅವಳ ಕೈಗೆ ಕೊಟ್ಟು

"ನಿನ್ನ ಹೆಸರೇನು?"ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ.

"ನನ್ಹೆಸ್ರು ಚೆನ್ನಿ" ಎಂದು ಸ್ವಲ್ಪ ನಾಚಿಕೆಯಿಂದ ಹೇಳಿ ಹೊರಟು ಹೋದಳು.

ಸೊಗಸಾದ ಹೆಸರು–ಅಂದುಕೊಂಡೆ. ಚೆನ್ನಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿದಳು. ಅವಳ ಮುಖದಲ್ಲಿನ ಅ ನವಭಾವ–ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಆಕೆಯ ತಿಳಿ ಹೃದಯದ ನಿರ್ಮಲ ಛಾಯೆ–ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಹಳ್ಳಿಗಾಡಿನ ಒಂದು ವಿಧವಾದ ಲಾಲಿತ್ಯ–ಇವು ಪ್ರತಿಯೊಂದೂ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಾಟಿದವು.

* * * * *

ಆ ದಿನ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಊಟವಾದ ಮೇಲೆ ಸ್ವಲ್ಪ ನಿದ್ದೆ ಮಾಡಿದೆ. ಎಚ್ಚರವಾದಾಗ ಸುಮಾರು ನಾಲ್ಕು ಗಂಟೆ ಇರಬಹುದು. ಮುಖ ತೊಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆಂದು ಕೊಠಡಿಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ಬಂದೆ. ಪುನಃ ಅದೇ ಹುಡುಗಿ, ನಾನು ಮೊದಲು ನೋಡಿದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲೇ ಕಂಬವನ್ನು ಒರಗಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತಿದ್ದಳು. ನಾನು ಹೊರಗೆ ಬಂದುದನ್ನು ನೋಡಿದೊಡನೆಯೇ ಚಾಚಿದ ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಮುದುರಿಕೊಂಡು, ಏನೋ ಒಂದು ವಿಧವಾದ ಅನ್ಯ ಮನಸ್ಕತೆಯಿಂದ ಸೆರಗಿನ ತುದಿಯಲ್ಲಿ ದಾರದ ಎಳೆಯನ್ನು ಕೀಳಲಾರಂಭಿಸಿದಳು. ನನಗೆ ನೀರು ಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿ ಕೇಳಲು ಮತ್ತಾರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆಗಲೇ ಒಂದು ಸಲ ಆಕೆಯೊಡನೆ ಮಾತನಾಡಿದ್ದೆನಷ್ಟೆ: ಈಗ ಅದರ ಸಲಿಗೆಯಿಂದ ಅವಳನ್ನೇ

ಕುರಿತು “ಚೆನ್ನಮ್ಮಾ, ಸ್ವಲ್ಪ ನೀರು ಬೇಕಿತ್ತು, ಮುಖಾ ತೊಳೆಯೋಕೆ" ಅಂದೆ. "ಆಗ್ಲೈದು ನನ್ನೊಡ್ಯಾ" ಎಂದು ಮುಗುಳ್ನಗೆ ನಗುತ್ತ ಏನೋ ಒಂದು ಸಡಗರದಿಂದ ಒಳಕ್ಕೆ ಹೋದಳು. ಚೆನ್ನಮ್ಮ ಹುಟ್ಟುತ್ತಲೇ ಮುಗಳ್ನಗೆಯನ್ನು ತಂದಿರಬೇಕೆಂದು ತೋರಿತು. ನಾನು ನೋಡಿದಾಗಲೆಲ್ಲಾ ಆಕೆಯ ಆ ಮುಗ್ಧವಾದ ಮುಖ ತಿಳಿನಗೆಯಿಂದ ಬೆಳಗುತ್ತಿತ್ತು. ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿ ಯುವತಿಯರ ಮಂದಹಾಸವನ್ನು ಅನೇಕ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡಿದ್ದೇನೆ. ಆದರೆ ಅದು ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ, ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಮರಗಳನ್ನುರುಳಿಸಿ ಧೂಳೆಬ್ಬಿಸುವ ಬಿರುಗಾಳಿಯಂತೆ, ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಗರ್ಜಿಸುವ ಅಲೆಗಳನ್ನೆಬ್ಬಿಸಿ ಅಲ್ಲೋಲ ಕಲ್ಲೋಲ ಮಾಡುವ ಮುಗುಳ್ನಗೆ; ಚೆನ್ನಮ್ಮನ ಮುಗುಳ್ನಗೆ ಅಂತಹುದಲ್ಲ. ಅದು, ಮೃದುವಾಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಸುಳಿದು ಚಿಗುರುಗಳಲ್ಲಿ ತೂರಿ, ಹೂಗೊಂಚಲನ್ನು ಹಾಯ್ದು, ಪರಿಮಳವನ್ನು ಹೊತ್ತು ತರುವ ತಂಗಾಳಿಯಂತೆ, ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ತರಂಗಮಾಲೆಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವ ಸರಳವಾದ ಮುಗುಳ್ನಗೆ! ಬಿರುಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕರೆ ಬರೀ ಧೂಳು! ಕಣ್ಣಿಗೆ, ಬಾಯಿಗೆ ಮಣ್ಣು! ಅದರಲ್ಲಿ ಸೌರಭವಿಲ್ಲ. ಈ ಹಳ್ಳಿಯ ಹುಡುಗಿಯ ನಗುವಿನಲ್ಲೋ? ಓ! ಅದು ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಹುವ್ವಿನ ಹಾಗೆ! ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಹೂವಿನದು ಎಂತಹ ಶುಭ್ರತೆ! ಎಣೆಯಿಲ್ಲದ ಪರಿಮಳ! ಇಷ್ಟು ಯೋಚನೆ ಆಗಿದ್ದಾಗ ಚೆನ್ನಮ್ಮ ನೀರು ತಂದಳು. ಕೈಕಾಲು ಮುಖ ತೊಳೆದು ಕೊಂಡು ಕೊಠಡಿಗೆ ಹೋಗುವುದರೊಳಗೆ ಚೆನ್ನಮ್ಮನೇ ಸ್ವಲ್ಪ ತಿಂಡಿ, ಒಂದು ಬಟ್ಟಲಲ್ಲಿ ಹಾಲು ತಂದಿಟ್ಟು ಹೋದಳು. ತಿಂಡಿ ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಹಾಗೆಯೇ ಸುತ್ತಾಡಿಕೊಂಡು ಬರೋಣವೆಂದು ನನ್ನ ಕೊಳಲನ್ನೂ ಸಣ್ಣದೊಂದು "ಕ್ಯಾಮರಾ"ವನ್ನೂ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಕೊಠಡಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟೆ. ಹೊರಗೆ ಬಂದಾಗ ಚೆನ್ನಮ್ಮ! ಅದೇ ಸ್ಥಳದಲ್ಲೇ ಕುಳಿತಿದ್ದಳು. ನಾನು ಮನೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಾಲ್ಕಾರು ಮಾರು ಬಂದೆ. ಎತ್ತಕಡೆ ಹೋಗೋಣ–ಎಂದು ಯೋಚನೆಯಾಯಿತು. ಮನೆಯ ಹಿಂದೆ ಅವರ ತೋಟ ಇದೆ ಎಂದು ಕೇಳಿದ್ದುದು ಜ್ಞಾಪಕಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿಗೇ ಹೋಗೋಣವೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದೆ. ಆದರೆ ದಾರಿ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಏನು ಮಾಡುವುದು ಎಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತ, ಚೆನ್ನಮ್ಮನನ್ನೇ ಕೇಳಿಬಿಡುವುದು ಎಂದುಕೊಂಡು ತಿರುಗಿ "ಏನಮ್ಮಾ, ನಿಮ್ಮ ತೋಟ ಇದೆಯಂತಲ್ಲ, ಅದನ್ನ ನೋಡೋಣಾಂತ ಇದೇನೆ. ದಾರಿ ಯಾವುದು ಹೇಳ್ತಿಯಾ?" ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ. ಆಕೆ “ಆಗಲಿ, ನನ್ನೊಡ್ಯಾ" ಎಂದು ಎದ್ದು ಬಂದು ನನ್ನನ್ನು ಮನೆಯ ಹಿಂಭಾಗಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ, ಒಂದು ಕಾಲುದಾರಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿ “ಇದೇ ನನ್ನೊಡ್ಯಾ ಹಾದಿ ನಮ್ತೋಟಕ್ಕೆ" ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು. “ಸರಿ, ಇನ್ನು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ"

ಎಂದು ಹೇಳಿ ಹೊರಟೆ. ಆ ಕಾಲುಹಾದಿ ಹಿತ್ತಲ ತರಕಾರಿ ತೋಟವನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ದೊಡ್ಡ ತೋಟಕ್ಕೆ ಹೋಗಿತ್ತು. ಆ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ಇಪ್ಪತ್ತುಮಾರು ಹೋಗಿದ್ದೆ. ಆಗ ಗಾಳಿ ಬಂದು ನಾನು ಹೊದೆದುಕೊಂಡಿದ್ದ ಧೋತ್ರದತುದಿ ತರಕಾರಿ ತೋಟದ ಬೇಲಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡಿತು. ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಹಿಂತಿರುಗಿದೆ. ಚೆನ್ನಮ್ಮ! ನಾನು ಅವಳನ್ನು ಎಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದೆನೋ ಅಲ್ಲೇ ನಿಂತಿದ್ದಳು. ನಾನು ದಾರಿತಪ್ಪೇನೆಂದು ಶಂಕೆಯೇನೊ ಅವಳಿಗೆ, ಅಂದು ಕೊಂಡೆ.

ಇನ್ನು ಸುಮಾರು ನೂರು ಗಜ ಹೋಗುವುದರಲ್ಲಿ ತೋಟ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಅದು ಬಹಳ ಸೊಗಸಾದ ತೋಟ. ವಿಶೇಷವಾಗಿದ್ದುದು ಅಡಿಕೆ-ತೆಂಗು. ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಹಣ್ಣು ಹಂಪಲು ಗಿಡಗಳೂ ಇದ್ದವು. ಸ್ವಭಾವತಃ ರಮ್ಯವಾದ ಆ ತೋಟದ ಸೊಬಗು, ಅಂದು ಸಾಯಂಕಾಲದ ಸೂರ್ಯನ ಬಂಗಾರದ ಕಾಂತಿಯಲ್ಲಿ ನೂರ್ಮಡಿಯಾಗಿತ್ತು. ತೋಟವನ್ನು ಹೊಕ್ಕು ಹತ್ತಾರು ಹೆಜ್ಜೆ ಹೋಗುವುದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಶಾಲವಾದ ಬಾವಿ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಅದು ಯಾತದ ಬಾವಿ. ಒಂದು ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ನೀರಿನವರೆಗೂ ಇಳಿದು ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳಿದ್ದವು. ಬಾವಿಯ ಸುತ್ತಲೂ ಸುಮಾರು ಎರಡು ಅಡಿ ಎತ್ತರ ಕಲ್ಲಿನ ಗೋಡೆ. ನಾನು ಹೋಗಿ ಆ ಗೋಡೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ತೋಟದ ಸೊಬಗನ್ನು ಕುಡಿಯಲಾರಂಭಿಸಿದೆ.

೨

ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಆ ತೋಟದ ಸೊಬಗಿನ ಪಾನದಿಂದ ಮುದವೇರಿ ಯಾವುದೋ ವರ್ಣಿಸಲಾಗದ ಸುಖವನ್ನನುಭವಿಸಿತು. ತೋಟದ ತಂಪು, ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಬೆರೆತು ಹಾಯ್ದು ಹಾಯು ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಬಾವಿಯ ಸುತ್ತಲೂ ತರತರದ ಹೂವಿನ ಗಿಡಗಳಿದ್ದವು. ಅವುಗಳ ಪರಿಮಳವೆಲ್ಲಾ ತಂಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಸೂರೆಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ನಾನಾ ಜಾತಿಯ ಪಕ್ಷಿಗಳ ಕಂಠ. ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ, ಗಿಡಗಳಲ್ಲಿ, ಮರಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಕೇಳಿ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ನನ್ನ ಹೃದಯವು ಪಕ್ಷಿಗಳೊಡನೆ ಪಕ್ಷಿಯಾಯಿತು, ಹೂಗಳೊಡನೆ ಹೂವಾಯಿತು, ಕವಿಗಳು ಕಾಣದ ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಏಕೆ ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾರೆಯೋ! – ಅನ್ನಿಸಿತು. ಎಲ್ಲಿ, ಸುಖವೋ ಅಲ್ಲೇ ಸ್ವರ್ಗ!.... ಹೃದಯವು ಆನಂದದಿಂದ ತುಂಬಿ ಹರಿಯಿತು. ಅದರ ಭರದಲ್ಲಿ ಕೊಳಲನ್ನು ನುಡಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದೆ. ಕೊಳಲಿನ ಒಂದು ಸ್ವರವು ನೂರು ಸ್ವರವಾಗಿ ತೋಟವನ್ನೆಲ್ಲಾ ತುಂಬಿತು. ನನ್ನ ಕೊಳಲಿನ ಗಾನಕ್ಕೆ ನಾನೇ ಉಬ್ಬಿಹೋದೆ. ಒಂದೆರಡು ಕೀರ್ತನೆಗಳನ್ನು ಕೊಳಲಲ್ಲಿ ನುಡಿಸಿ ಆಮೇಲೆ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಕ್ಕಾರಂಭಿಸಿದೆ. ತೋಟದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ನಾನೊಬ್ಬನೇ ಎಂಬ ಧೈರ್ಯದಿಂದ, ಬಾಯಿಗೆ ಬಂದಂತೆ ಹಾಡ

ತೊಡಗಿದೆ. ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೆಯೇ ನನ್ನ ಹಿಂದೆ "ಗುಳು ಗುಳು" ಎಂಬ ಶಬ್ದವಾಯಿತು. ನಾನು ತಟ್ಟನೆ ಹಾಡುವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ತಿರುಗಿ ನೋಡಿದೆ. ನೋಡಿದರೆ ಆ ಹುಡುಗಿ ಚೆನ್ನಿ! ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳ ಮೂಲಕ ಕೆಳಗೆ ನೀರಿಗಿಳಿದು, ಕೊಡದಲ್ಲಿ ನೀರು ತುಂಬುತ್ತಿದ್ದಳು. ನಾನು ತಿರುಗಿ ನೋಡಿದಾಗ ಅವಳು ತಲೆಯನ್ನೆತ್ತಿ ನನ್ನ ಕಡೆ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ನನಗೆ ಬಹಳ ನಾಚಿಕೆಯಾಯಿತು. 'ನಾನು ಪಟ್ಟಣದ ನಾಗರಿಕನೆಂದು ಇವರು ಗೌರವವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದಕ್ಕೂ, ಈಗ ನಾನು ಗೊಲ್ಲರ ಹುಡುಗನಂತೆ ಕೊಳಲೂದುತ್ತ ಬಾಯಿಗೆ ಬಂದಂತೆ ಅರಚುತ್ತಿದ್ದುದಕ್ಕೂ ಸರಿಹೋಯ್ತು,' ಅಂದುಕೊಂಡೆ. ನಾನು ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳ ಕಡೆಗೆ ಬೆನ್ನು ತಿರುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತಿದ್ದುದರಿಂದ ಆಕೆ ಬಂದದ್ದು ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಸಂಗೀತದ ಭರದಲ್ಲಿ ಆಕೆಯ ಬಳೆಗಳ ಸದ್ದಾಗಲಿ, ಕಾಲಂದುಗೆಯ ಸದ್ದಾಗಲಿ ಕೇಳಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅಂತೂ ಆಗಿನ ನನ್ನ ಸ್ಥಿತಿ ಬಹಳ ನಾಚಿಕೆಗೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಒಂದು ಕ್ಷಣ ನಾನೇ "ಏನಾಯ್ತು, ಬಿಡೋ' ಅಂದುಕೊಂಡೆ. ಆದರೂ ಮನಸ್ಸು ಸಮಾಧಾನವಾಗಲೊಲ್ಲದು. ನಗು ಬರುವ ಹಾಗಾಯಿತು. ಕೊಳಲನ್ನು ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿಟ್ಟು "ಕ್ಯಾಮರ"ವನ್ನು ಕೈಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅದನ್ನು ನೋಡುವವನಂತೆ ನಟಿಸಿದೆ. ಆಕೆ ಕೊಡದಲ್ಲಿ ನೀರು ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳನ್ನು ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಹತ್ತಿ ಬಂದಂತೆ ಬೋಧೆಯಾಯಿತು. ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹತ್ತಿದ ಮೇಲೆ ಆಕೆಯ ಕಾಲ ಸಪ್ಪಳ ಕೇಳಿಸಲಿಲ್ಲ. ನನಗೆ ಆಕೆ ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಹೊರಟು ಹೋಗುತ್ತಾಳೋ ಅನ್ನಿಸಿತು. ಕಾಲ ಸಪ್ಪಳದ ಬದಲು ಕೈಬಳೆಗಳ ಸದ್ದು ಕೇಳಿಸಿತು. ಪುನಃ ಆಕೆಯ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ನಾಚಿಕೆಯಾಯಿತು! ಆದರೂ ತಿರುಗಿ ನೋಡಿದೆ! ಆಕೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬೆಳಗಿದ್ದ ಎರಡು ಹಿತ್ತಾಳೆ ಕೊಡಗಳಲ್ಲಿ ನೀರು ತುಂಬಿಕೊಂಡು, ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹತ್ತಿ ಬಂದು, ಅವುಗಳನ್ನು ಬಾವಿಯ ಸುತ್ತಲೂ ಇದ್ದ ಕಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆ ಇಟ್ಟಿದ್ದಳು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲೇ ನಾನು ಅವಳನ್ನು ಪುನಃ ನೋಡಿದ್ದು, ನನ್ನ ವಿಚಿತ್ರವಾದ ಸಂಗೀತದಿಂದ ಉಂಟಾಗಿದ್ದ ನಗು ಇನ್ನೂ ಆಕೆಯ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಸುಳಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ನನಗೆ ಬಹಳ ನಾಚಿಕೆಯಾಯಿತು. ಮುಖವನ್ನು ತಿರುಗಿಸಿಕೊಂಡು, ಕುಳಿತಿದ್ದವನು ಎದ್ದೆ. ಆಕೆ ಏನೋ ಮಾತನಾಡಿದ ಹಾಗಾಯಿತು. ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ ಗಲಭೆಯಲ್ಲಿ ಅದು ಏನು ಎಂದು ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಪುನಃ ಆಕೆಯ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿ "ಏನಮ್ಮಾ?" ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ. "ಪದಾ ಹೇಳೋದ್ಯಾಕ್ಬಿಟ್ರಿ ನನ್ನೊಡ್ಯಾ?" ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು. ಆಕೆಯ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯಿಂದ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಾದ ಕಳವಳವೂ ಅವಮಾನವೂ ದೇವರಿಗೇ ಗೊತ್ತು. ಏನು ಹೇಳಬೇಕೋ ಕೂಡಲೆ ಗೊತ್ತಾಗದೆ "ಅ-ಊ" ಎಂದು ಉಪಚಾರಕ್ಕೆ ಹಲ್ಲುಕಿರಿದು, ಆಮೇಲೆ "ಮುಗಿದುಹೋಯಿತಮ್ಮಾ" ಎಂದೆ. ಆಕೆ ಕೇಳಿದ ಪ್ರಶ್ನೆ ಅಪಹಾಸ್ಯವಾಗಿ ತೋರಿತಾದರೂ ಅದರಿಂದ ನನಗೆ ಸಿಟ್ಟು ಬರಲಿಲ್ಲ. ಸಿಟ್ಟು ಏಕೆ ಬರಬೇಕು! ನಾನು ಮಾಡಿದ್ದು ಬೆಪ್ಪು ಕೆಲಸ! ನನ್ನ ಆಗಿನ ಮನಸ್ಸಿನ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಅದು ಅಪಹಾಸ್ಯವಾಗಿ ತೋರಿರಬೇಕೇ ಹೊರತು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಹಸನ್ಮುಖಿಯಾದ ಈ ಹಳ್ಳಿಯ ಮುಗ್ಧೆಗೆ ನನ್ನನ್ನು ಹಾಸ್ಯ ಮಾಡುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿರಲಾರದು ಎಂದು

ತೋರಿತು. ಹೇಗೋ ಆದದ್ದು ಆಗಿಹೋಯಿತು. ಇನ್ನು ಈ ಜಾಗ ಬಿಡೋಣ ಅಂದುಕೊಂಡು, ಕೊಳಲನ್ನೂ "ಕ್ಯಾಮರ"ವನ್ನೂ ಕೈಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಒಂದೆರಡು ಹೆಜ್ಜೆ ಮುಂದಕ್ಕಿಟ್ಟೆ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲೇ "ನನ್ನೊಡ್ಯಾ" ಎಂದು ಕರೆದಳು. "ಪುನಃ ಇದೇನು. ನನ್ನೊಡ್ಯಾ" ಎಂದು ತಿರುಗಿದೆ. ಆಕೆ ತುಂಬಿದ ಒಂದು ಕೊಡವನ್ನು ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಎತ್ತಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಇದ್ದಳು. ಇನ್ನೊಂದು ಕಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆಯೇ ಇತ್ತು. ನಾನು ತಿರುಗಿದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ಆ ಬಿಂದಿಗೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಾ, "ಬುದ್ದೀ, ಈ ಬಿಂದಿಗೇನ ಒಸಿ ಎತ್ತಿಕೊಡ್ತೀರಾ?" ಎಂದು ನಾಚಿಕೆಯಿಂದಲೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಂಕೋಚದಿಂದಲೂ ಕೇಳಿದಳು. ನಾನು "ಓ! ಅಗತ್ಯವಾಗಿ" ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಕೈಲಿದ್ದ "ಕ್ಯಾಮರ"ವನ್ನೂ ಕೊಳಲನ್ನೂ ಕೆಳಗಿಟ್ಟು, ಆ ಬಿಂದಿಗೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ಅವಳ ಸೊಂಟದ ಮೇಲಿಟ್ಟೆ. ನಾನಿಷ್ಟು ಮಾಡಿದ್ದು ಅವಳಿಗೆ ಬಹಳ ಅಗಾಧವಾಗಿ ಕಂಡಿರಬೇಕು. ಅವಳ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಬಹಳ ಸಂತೋಷ ಕಂಡು ಬಂತು. ಮನೆಯ ಹಾದಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಮೆಲ್ಲಗೆ ನಾಲ್ಕಾರು ಹೆಜ್ಜೆ ಹೋದಳು. ತುಂಬಿದ ಕೊಡಗಳ ಭಾರಕ್ಕೆ ಬಳುಕುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಆ ತುಂಬು ಯೌವನವು ಅಂದಿನ ಸಾಯಂಕಾಲದ ಸೂರ್ಯನ ಬಂಗಾರದ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಮನೋಹರವಾಗಿ ಕಂಡಿತು. ಕೂಡಲೆ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಆಕೆಯ ಆ ನಿಲುವಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಫೋಟೋ ತೆಗೆಯಬೇಕೆಂಬ ಆಸೆಯಾಯಿತು. "ಕ್ಯಾಮರ"ವನ್ನು ಸಿದ್ಧ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಹುಡುಗಿ ಏನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಾಳು ಎಂಬ ಯೋಚನೆ ಸಹ ಇಲ್ಲದೆ "ಚೆನ್ನಮ್ಮಾ" ಎಂದು ಕರೆದೆ. ಆಕೆ ಭಾರದ ಜೋಕಿನಲ್ಲಿಯೆ ಮೆಲ್ಲಗೆ ತಿರುಗಿ "ಕರೆದರಾ ನನ್ನೊಡ್ಯಾ?" ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು. ನಾನು "ಹೂ" ಎಂದು ಅವಳ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ "ತಾಯಿ, ನೀನು ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಹಾಗೇ ನಿಂತಿರುವೆಯಾ?" ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ. ಅವಳಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗಿರಬೇಕು. ಮುಖದಲ್ಲಿ ಅದರ ಚಿಹ್ನೆಯನ್ನು ತೋರುತ್ತ, ಹೂಬಿಸಿಲಿಗೆ ಎದುರಾಗಿ ಬಳುಕಿ ನಿಂತಳು. ಅವಳ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಚ್ಯುತಿಯೇ ಇಲ್ಲದ ಆ ಎಳೆನಗು, ಸ್ವಲ್ಪದರಲ್ಲಿ ಮರೆಯಾಗುವುದರಲ್ಲಿದ್ದ ಚಿನ್ನದ ಕಿರಣಗಳಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಸುಖವಾಗಿ ಬೆರೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ನಾನು ಫೋಟೋ ತೆಗೆದು "ಇನ್ನು ನೀನು ಹೊರಡಮ್ಮಾ" ಎಂದೆ. ಆಕೆ ಕುತೂಹಲದಿಂದ "ಅದೇನ್ಮಾಡಿದ್ರಿ ಬುದ್ದೀ?" ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು. ಆಕೆಗೆ ತಿಳಿಯುವ ಹಾಗೆ ಹೇಳುವುದು ಹೇಗೆ? "ನಾಳೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ' ಎಂದೆ. ಆಕೆ ತಿರುಗಿ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಮನೆಯ ಕಡೆ ನಡೆದು ಹೋದಳು.

೪

ಆ ರಾತ್ರಿ ಊಟವಾದ ಮೇಲೆ ಕೊಠಡಿಗೆ ಹೋಗಿ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿಕೊಂಡೆ. ಬೇಗ ನಿದ್ದೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಸಾಯಂಕಾಲ ತೋಟದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ವಿಷಯ ಇನ್ನೂ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಇತ್ತು. ನನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ನಾನೇ ನಕ್ಕು ಲಕ್ಷ್ಮಿಗೆ ಈ

ವಿಷಯ ಹೇಳಿದರೆ ಏನಂತಾಳೋ! ಎಷ್ಟು ನಗುತ್ತಾಳೋ! ಅಂದುಕೊಂಡೆ. ನನ್ನ ನಗು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿತು.

ಹಿಂದಿನ ರಾತ್ರಿ ನಿದ್ದೆ ಮಾಡಿದಾಗ ಬಹಳ ಹೊತ್ತಾಗಿತ್ತೆಂದು ತೋರುತ್ತೆ. ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಎದ್ದಾಗ ಎಂಟು ಗಂಟೆಯಾಗಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ಆದಷ್ಟು ಬೇಗ ಮುಖ ತೊಳೆದುಕೊಂಡು, ತಿಂಡಿತೀರ್ಥ ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು, ಮರಡಿಬೆಟ್ಟಕ್ಕೆ ಹೊರಡಲು ಸಿದ್ಧನಾದೆ. ಯಜಮಾನರು ಒಬ್ಬ ಆಳನ್ನು ಗೊತ್ತು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟರು. ಅವನ ಕೈಲಿ ಬೇಕಾದ ಸಲಕರಣೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಹಿಂತಿರುಗುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಸುಮಾರು ಹನ್ನೆರಡು ಗಂಟೆಯಾಗಿರಬಹುದು. ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬರುತ್ತ, ಕಾಲುಹಾದಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರವಾಗಿ ಹಸುರಿನಲ್ಲಿ ದನಕರುಗಳು ಮೇಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ರೈತರು ಗದ್ದೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೆಯೇ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದಲ್ಲಿ ಗೊಲ್ಲರ ಹುಡುಗನೊಬ್ಬನು ಲಾವಣಿ ಹೇಳುವುದಕ್ಕಾರಂಭಿಸಿದ. ಅವನಿಗೆ ಯಾರದ್ದೇನು ಹೆದರಿಕೆ! ಜೋರಾಗಿ ಬಲು ಜೋಕಿನ ಮೇಲೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ. ಬಹಳ ತಮಾಷೆಯಾಗಿತ್ತು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ನಿಂತು ಕೇಳೋಣವೆನ್ನಿಸಿತು. ಆದರೆ ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಆಳು ಇದ್ದ. ನಗುವನೇನೋ ಎಂದು ಸಂಕೋಚ. ಅಲ್ಲದೆ ಹಿಂದಿನ ದಿನದ ಸಾಯಂಕಾಲ ಜ್ಞಾಪಕಕ್ಕೆ ಬಂತು, ನಿಲ್ಲಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಚೆನ್ನಮ್ಮನ ಜ್ಞಾಪಕವಾಯಿತು. ಆ ಹಳ್ಳಿಗಾತಿಯ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದ ಎಳೆನಗು ನನ್ನ ಕಣ್ಣ ಮುಂದೆ ಕುಣಿದಂತಾಯಿತು. ಥಳಥಳಿ ಸುವ ತುಂಬಿದ ಬಿಂದಿಗೆಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತು, ಅವುಗಳ ಭಾರಕ್ಕೆ ಬಳುಕಿನಿಂತ ಅವಳ ಆ ಒಯ್ಯಾರದ ನಿಲುವು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಒತ್ತಿದಂತಾಯಿತು. ಚೆನ್ನಮ್ಮ ಮನೆಯ ಯಜಮಾನನ ಮಗಳಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸಿದ್ದೆನೇ ಹೊರತು ನಿಜವಾದ ವಿಷಯ ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ತಿಳಿದು ಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಆಳನ್ನು ಕುರಿತು –

“ನಿಮ್ಮ ಯಜಮಾನನ ಮನೆಯಲ್ಲಿರುವ ಆ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳು, ಯಾರಯ್ಯಾ” ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ. ಆಳು ನಿಂತು, ತಿರುಗಿ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡುತ್ತ "ಯಾವ ಹೆಣ್ಮಗಳು ಬುದ್ದೀ" ಎಂದು ಕೇಳಿದ. ನಾನು ಯಾವಾಕೆಯನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಕೇಳಿದೆನೋ ಅದು ಅವನಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ. ನಾನು "ಆ ಚೆನ್ನಮ್ಮಾ ಅಂತಿದ್ದಾಳಲ್ಲ, ಆಕೆ" ಎಂದೆ. ಆಳು ನನ್ನ ಕಡೆಯೇ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದವನು, ನನ್ನ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ನಕ್ಕು, ಮುಖವನ್ನು ತಿರುಗಿಸಿಕೊಂಡು "ಯಾಕೆ ಬುದ್ದೀ?" ಎಂದು ಕೇಳಿದ! ನನಗೆ ಬಹಳ ಅವಮಾನವಾದ ಹಾಗಾಯಿತು, ನಾಚಿಕೆಯಾಯಿತು. ಈ ಆಳು ನನ್ನ ಪ್ರಶ್ನೆಯಲ್ಲಿ ಏನೋ ದುರಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ನೋಡುವ ಹಾಗಾಯಿತಲ್ಲಾ ಎಂದು

ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕ್ಷಣಕಾಲ ಬಹಳ ಗಲಿಬಲಿಯಾಯಿತು. ಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನನ್ನ ಜೀವವೇ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಈ ಮುಟ್ಠಾಳನು ತಿಳಿಯುವುದು ಹೇಗೆ? ಅವನೇನೋ ವ್ಯಂಗ್ಯವಾಗಿ ನಕ್ಕು "ಯಾಕೆ ಬುದ್ದಿ?" ಎಂದು ಕೇಳಿ ಬಿಟ್ಟ.

ನಾನು "ಯಾಕೂ ಇಲ್ಲವಯ್ಯ - ಸುಮ್ಮನೆ ಕೇಳಿದೆ- ಕೇಳಬಾರದಾಗಿತ್ತೆ?"

"ಅಯ್ಯೋ! ಅದಕ್ಕೇನ್ಬುದ್ದೀ-ಪರವಾ ಇಲ್ಲ. ಆಕೆ ಯಜಮಾನ ಮಗಳು" ಅಂದ.

ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ನಾಲಿಗೆ ತುದಿಯವರೆಗೆ ಬಂದಿತ್ತು; ಆದರೆ ತಡೆದೆ! "ಯಾರು" ಎಂದು ಕೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ ನಕ್ಕವನು ಇನ್ನು "ಮದುವೆಯಾಗಿದೆಯೇ" ಎಂದು ಕೇಳಿದರೆ ಇನ್ನೇನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವನೋ! ಎಂದು ಭಯವಾಯಿತು. ಸುಮ್ಮನಾದೆ.

* * *

ಮನೆಗೆ ಬಂದವನೇ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ, ಊಟವನ್ನು ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು. ಹಿಂದಿನ ಸಾಯಂಕಾಲ ತೆಗೆದಿದ್ದ ಚೆನ್ನಮ್ಮನ ಫೋಟೋವಿನ ಮೂರು-ನಾಲ್ಕು ಅಚ್ಚು ತೆಗೆದೆ. ಚಿತ್ರ ಬಹಳ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಂದಿತು. ಮನೆಯವರೆಲ್ಲಾ ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಬಹಳ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟರು.

* * *

ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಊಟ ಹೊತ್ತಾಗಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದ ರಾತ್ರೆ ಹಸಿವು ತೋರಲಿಲ್ಲ. ರಾತ್ರಿ ಊಟ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಮನೆಯವರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿಬಿಟ್ಟೆ. ನಿದ್ರೆಯೂ ಬೇಗ ಬರುವಂತೆ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ಏನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೂ ತೋಚದೆ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ಸುತ್ತಾಡಿಕೊಂಡು ಬರೋಣವೆಂದು ಹೊರಟೆ: ಪುನಃ ಕೊಠಡಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಒಂಭತ್ತು ಗಂಟೆಯಾಗಿಹೋಗಿತ್ತು. ಇನ್ನೂ ನಿದ್ದೆ ದೂರ ಇದ್ದಂತೆ ತೋರಿತು. ದೀಪ ಹಚ್ಚಿ, ಹಾಸಿಗೆ ಹಾಸಿ, ಅದರ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿಕೊಂಡು ಯಾವುದೋ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ತೆಗೆದು ಓದತೊಡಗಿದೆ. ಸುಮಾರು ಹತ್ತು ನಿಮಿಷ ಓದಿರಬಹುದು. ಆಗ ಕೊಠಡಿಯ ಬಾಗಿಲು ಏನೋ ಸದ್ದಾದ ಹಾಗಾಯಿತು. ಗಾಳಿಯೇನೋ ಅಂದುಕೊಂಡು ಪುನಃ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ನೋಡತೊಡಗಿದೆ. ಪುನಃ ಸದ್ದಾಯಿತು. ಈ ಬಾರಿ ಮೆಲ್ಲಗೆ ತಟ್ಟಿದ ಹಾಗಾಯಿತು! ಮಲಗಿದ್ದ ಹಾಗೆಯೇ "ಯಾರಪ್ಪಾ ಅದು?" ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ. ಉತ್ತರವಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಬಿಟ್ಟು ಪುನಃ ಯಾರೋ ಮೆಲ್ಲಗೆ ತಟ್ಟಿದ ಹಾಗಾಯಿತು, ಎದ್ದು ಕುಳಿತು "ಯಾರದು?" ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ. ಕೈ ಬಳೆಗಳ ಸದ್ದಾಯಿತು! ಜತೆಗೆ ಕ್ಷೀಣ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ "ನಾನು ಚೆನ್ನಿ" ಎಂದು ಉತ್ತರ ಬಂತು! ನನಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಇವಳಿಗೆ ನನ್ನಲ್ಲಿ

ಏನು ಕೆಲಸ? ಏನಾದರೂ ಇರಲಿ ವಿಚಾರಿಸೋಣವೆಂದು ಎದ್ದು, ಬಾಗಿಲನ್ನು ತೆಗೆದು ಹೊರಗೆ ಮುಖಹಾಕಿ "ಏನಮ್ಮಾ?" ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ. ನನ್ನ ಕೊಠಡಿಯ ಬೆಳಕು ಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ಅವಳ ದೇಹದ ಮೇಲೆ ಬೀಳುತ್ತಿತ್ತು. ಅವಳ ಕೈಯಲ್ಲಿ–ಒಂದು ತಟ್ಟೆ, ಅದರಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕೈದು ಬಾಳೆಹಣ್ಣುಗಳು, ಸ್ವಲ್ಪ ಸಕ್ಕರೆ, ಒಂದು ಬಟ್ಟಲಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಾಲು ಇಷ್ಟು ಇತ್ತು. ನಾನು "ಏನಮ್ಮಾ" ಎಂದು ಕೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ, ಆಕೆ "ಬುದ್ದೀ, ತಮ್ಗೆ ಊಟ ಇಲ್ಲ! ಅದಕ್ಕೇ ಇದನ್ನ ತಂದೆ, ನನ್ನೊಡ್ಯಾ" ಎಂದಳು. ನನಗೆ ಆಗ ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ಹಸಿವು ತೋರುವುದಕ್ಕೆ ಆರಂಭವಾಗಿತ್ತು. "ಬಹಳ ಸಂತೋಷವಮ್ಮಾ" ಎಂದು ಹೇಳಿ ಆಕೆಯ ಕೈಯಿಂದ ಆ ತಟ್ಟೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹಾಸಿಗೆಯ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಡಲು ಹೋದೆ. ಚೆನ್ನಮ್ಮ ಹಿಂದೆಯೇ ಕೊಠಡಿಯೊಳಕ್ಕೆ ಬಂದಳು! ನನ್ನ ಎದೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಅದುರಿತು: ಆ ಸಮಯ ಹಾಗೆ ಇತ್ತು. ನಾನು ತಟ್ಟೆಯನ್ನು ಹಾಸಿಗೆಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟು ತಿರುಗಿ 'ಇನ್ನೇನೂ ಬೇಡವಮ್ಮಾ! ನೀನು ಇನ್ನು ಹೋಗಬಹುದು" ಎಂದೆ. ಆಕೆ ನಗುತ್ತ 'ನಾನಿದ್ರೇನ್ಬುದ್ದೀ, ತಾವು ತಿನ್ನಾರ್ದಾ?' ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು. ನಾನು "ಓಹೋ! ತಿನ್ನಬಹುದು! ಅದಕ್ಕಲ್ಲ ನಾನು ಹೇಳಿದ್ದು. ಆದರೆ ಈಗ ನನಗೆ ಇನ್ನೇನೂ ಬೇಕಿಲ್ಲ! ಅಲ್ಲದೆ ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ನೀನೊಬ್ಬಳೇ ಇಲ್ಲಿ ಇರ......." ನನ್ನ ಮಾತು ಪೂರೈಸುವುದರೊಳಗಾಗಿ ಅವಳು ನನ್ನ ಕೊಠಡಿಯ ಬಾಗಿಲನ್ನು ಮುಚ್ಚಿ ಅಗಣಿ ಹಾಕಿ ಬಿಟ್ಟಳು! ಆಕೆ ನನ್ನ ಕೊಠಡಿಯೊಳಕ್ಕೆ ಬಂದೊಡನೆಯೇ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗಿದ್ದ ಮಬ್ಬು ಮಬ್ಬಾದ ಯಾವುದೋ ಭಾವನೆಯು ಈಗ ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ಸ್ಫೂರ್ತಿಗೊಳ್ಳಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಅವಳು ಬಾಗಿಲು ಹಾಕಿದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೆಯೇ ನನ್ನ ಮೈ ನಡುಗಿ ಬಿಸಿಯಾಯಿತು. ಬೆವರು ಮುಖದ ಮೇಲೆಲ್ಲಾ ಮೂಡಿತು. ಗಂಟಲು ಒಣಗಿ ಉಗುಳು ನುಂಗತೊಡಗಿದೆ. ಕಷ್ಟದಿಂದ "ಯಾಕಮ್ಮಾ, ಬಾ–ಬಾಗಿಲು ಹಾಕಿದೆ?" ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತ, ತೆಗೆಯುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಎರಡು ಹೆಜ್ಜೆ ಇಟ್ಟೆ. ಚೆನ್ನಮ್ಮ ಸರನೆ ಸರಿದು, ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಅಡ್ಡವಾಗಿ ನಿಂತು, ಮುಗುಳ್ನಗೆ ನಗತೊಡಗಿದಳು! ನನ್ನ ಮೊಳಕಾಲು ಕಳಚಿದಂತಾಯಿತು: ಸರಿ! ಏನೂ ಸಂಶಯ ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ! ಅವಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ನನ್ನ ಎದೆಯ ಮೇಲೆ ಊರಿ ಬರೆದಂತಾಯಿತು! ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಅಂದುಕೊಂಡೆ: "ಇವಳೇ! ಹಳ್ಳಿಗಾಡಿನ ಮುಗ್ಧ ಯುವತಿ!" ಎಂದು.

೫

ನನಗೆ ನಿಲ್ಲಲು ಕಾಲೇ ಇಲ್ಲದ ಹಾಗಾಯಿತು. ಹೋಗಿ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು, ಎರಡು ಕೈಗಳಿಂದಲೂ ತಲೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಯೋಚಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ, ಮುಂದೆ ನಡೆದ ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಬೇರೆ ಒಂದೆರಡುಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳಬೇಕೆನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಕೇಳಿ, ಆ ದಿನ ರಾತ್ರಿ ನನ್ನನ್ನು ಪಾಪದ ಬಲೆಯಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿ ರಕ್ಷಿಸಿದವಳು ನನ್ನ ಲಕ್ಷ್ಮಿ. ಅವಳ ಪ್ರೇಮವೆಂಬ ಕೋಟೆ ನನ್ನನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಆವರಿಸಿತ್ತು. ನಾನೂ ಅವಳೂ ಒಂದಾದಂದಿನಿಂದ ಇದುವರೆಗೂ ನಾನು ಅವಳಲ್ಲಿ ಕಾಣದ್ದನ್ನು ಇನ್ನೆಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣಲಾರೆ ಅನ್ನುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಳು. ರೂಪಕ್ಕಾಗಲೀ, ಗುಣಕ್ಕಾಗಲಿ, ಪ್ರೇಮಕ್ಕಾಗಲಿ ನಾನು ಅವಳಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಬೇರೆ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿಸಬೇಕಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಲಕ್ಷ್ಮಿ ನನ್ನ ಪಾಲಿಗೆ ಇಲ್ಲದೆ ಇದ್ದು, ನಾನು ಆ ರಾತ್ರೆ ಇದ್ದ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ, ಅರಕ್ಷಿತನಾದ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು, ಆ ಹಳ್ಳಿಯ ಯುವತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸಿದ್ದಿದ್ದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವಿರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವೆಂದು ನನಗೆ ಈಗಲೂ ಬೋಧೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ವಿಷಯ ನಡೆದಾಗ ನನಗೆ ಯೌವನದ ಎಳೆಯ ದಿನಗಳು! ದೃಢಕಾಯನಾಗಿದ್ದೆ. ನನ್ನ ರೂಪವನ್ನು ನಾನು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಕಷ್ಟವಾದರೂ ಕುರೂಪಿಯಲ್ಲವೆಂದು ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಹೇಳಬಲ್ಲೆ. ವಿಷಯ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿಯಬೇಕಾದರೆ ಚೆನ್ನಮ್ಮನನ್ನೂ ವರ್ಣಿಸಬೇಕು. ಆಕೆಗೆ ಇಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿರಲಾರದು. ಅತಿ ಎತ್ತರವೂ ಅಲ್ಲದ, ಅತಿ ಗಿಡ್ಡೂ ಅಲ್ಲದ ಆಕೃತಿ. ಬಣ್ಣ ಎಣ್ಣೆಗೆಂಪು, ಮುಖದ ಮಾದರಿ ಲಕ್ಷಣವೆಂತಲೇ ಹೇಳಬೇಕು. ತುಂಬು ಪ್ರಾಯದಿಂದ ಬಿಗಿದ ಮೈ ಕಟ್ಟು. ಆಕೆಯ ತುಟಿಗಳ ಮೇಲೆ ನಾನು ನೋಡಿದಾಗಲೆಲ್ಲಾ ಎಳೆನಗು ಬಹಳ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಹುಡುಗಾಟಿಕೆಯ ಎಳೆಮಿಂಚಿನ ಹೊಳಪು ಸುಳಿದಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಎಳೆನಗೆಯೂ ಎಳೆಮಿಂಚೂ ಪರಸ್ಪರ ಒಂದು ಅಪೂರ್ವವಾದ ಮಾಧುರ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೊನೆಗಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಮನಸ್ಸನ್ನು ಅಪಹರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಎಲ್ಲಾ ಸಾಧನಗಳೂ ಅವಳಲ್ಲಿದ್ದುವೆಂದು ಒಂದು ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳಬಹುದು. ಸಾಲದುದಕ್ಕೆ ಆ ದಿನ ರಾತ್ರಿ ಆಕೆಯ ನಡವಳಿಕೆ! 'ಹಳ್ಳಿಗಾಡಿನ ಮುಗ್ಧ ಯುವತಿ'ಯಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರವಾಗಿತ್ತು!

ನಾನು ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತೊಡನೆಯೇ ಯೋಚನೆಗಳು ಒಂದೊಂದಾಗಿ, ಹತ್ತು ಹತ್ತಾಗಿ, ನೂರುನೂರಾಗಿ ನುಗ್ಗಿ ಬರತೊಡಗಿ, ನನ್ನ ತಲೆ ಗಾಣದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿದಂತಾಯಿತು. ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಕತ್ತಲೆಯ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದಂತೆ ತೋರಿತು. ಗಂಟಲು-ಬಾಯಿ ಒಣಗಿ, ಉಗುಳು ನುಂಗುವುದೂ ಕಷ್ಟವಾಯಿತು. ನಾನು ಈ ಯುವತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಮವನ್ನು ಕೆಣಕಿದ್ದನೆಂದು ಕನಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣೆ! ನನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಇವಳಿಗೆ ಆಸೆ ಹುಟ್ಟಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ನಾನು ಯಾವ ವಿಧದಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಕೊಡಲಿಲ್ಲವೆಂದು, ಎಂದಾದರೂ ಎಲ್ಲಿ ಬೇಕಾದರೂ ನಿಂತು ಯಾವ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನಾದರೂ ಮಾಡಬಲ್ಲೆ! ಇವಳು ತಿಳಿಯದವಳಲ್ಲ! ಅದನ್ನು ಅವಳೇ ತೋರಿಸಿ ಕೊಂಡಿದ್ದಾಳೆ! ತಿಳಿದೇ ಇಂಥಾ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಮುಂದಾಳಾಗಿದ್ದಾಳಲ್ಲಾ! ಇದೇನು ಹುಚ್ಚು! ಇದೂ ಒಂದು ತರಹ ಹುಚ್ಚೇ ಸರಿ! ಮನೆಯವರಿಗೆ ತಿಳಿದರೆ ಏನು ಗತಿ! ನಾನು ದೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯನ ಹಾಗೆ ಇವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅತಿಥಿಯಾಗಿರುವುದು! ಈಗ ಈ ಸರಿರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಇವಳೂ ನಾನೂ ಒಟ್ಟಿಗೆ ನನ್ನ ಕೊಠಡಿಯಲ್ಲಿ!.... ಮರ್ಯಾದೆ ಉಳಿಯುವ ಹಾಗೆ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ಬಂದ ರೀತಿಯೋ- ಕದ್ದು ಬಂದಿದ್ದಾಳೆ! ಇವಳಿಗೆ ಮದುವೆಯಾಗಿಲ್ಲವೇ? ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಹಳ ಜಿಗುಪ್ಸೆಯಾಯಿತು. ಈಗ ಒಂದೊಂದಾಗಿ ನನಗೆ ಅವಳ ಹಿಂದಿನ ದಿನ ಸಾಯಂಕಾಲದ ನಡವಳಿಕೆಗಳೆಲ್ಲಾ ಅರ್ಥವಾಗತೊಡಗಿತು. ಅವಳು ಆ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಹಿಂದೆಯೇ ತೋಟಕ್ಕೆ ಏಕೆ ಬಂದಳು?... ನೀರಿನ ಕೊಡ-ಶುದ್ಧ ನೆವ!... ನೀರಿನ ಕೊಡವನ್ನು... ನನ್ನ ಕೈಲಿ ಏಕೆ ಎತ್ತಿಸಿಕೊಂಡಳು? ಹೋಗಲಿ, ನಾನು ನೀರಿನ ಕೊಡವನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಟ್ಟಾಗ ಅದರ ಸುತ್ತಲೂ ಕೈ ಹಾಕಬೇಕಾದರೆ ನನ್ನ ಕೈಗೆ ತನ್ನ ಕೈ ಸೋಂಕಿಸಿದಳು. ಆಗ ಅದು ಏನೋ ಆಕಸ್ಮಿಕವೆಂದು ತೋರಿತು. ಇನ್ನೊಂದು ವಿಷಯ. ಅವಳು ಮೊದಲು ಕೊಡವನ್ನು ಎತ್ತುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಬಗ್ಗಿದಾಗ ಅವಳ ಸೆರಗು ಜಾರಿತು. ನಾನು ಅವಳನ್ನು ಆ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಾಗ ಅವಳಲ್ಲಿ ಲಜ್ಜೆಯ ಚಿಹ್ನೆ ಯಾವುದೂ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಕೊಡವನ್ನು ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ನಿಧಾನವಾಗಿಯೇ ಸೆರಗನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆಳೆದುಕೊಂಡಳು. ಇವುಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಆಗ ನಾನು ಇವಳ ಮುಗ್ಧತೆಯನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದೆನೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದೆನೇ ವಿನಾ, ಇವೆಲ್ಲಾ ನನಗಾಗಿ ಇವಳು ಹರಡುತ್ತಿದ್ದ ಬಲೆಯ ಒಂದೊಂದು ಎಳೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯದೆ ಹೋದೆ.

ಈ ಯೋಚನೆಗಳಿಂದ ಅಲ್ಲೋಲ ಕಲ್ಲೋಲವಾಗಿದ್ದ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಆದಷ್ಟು ಸ್ತಿಮಿತಕ್ಕೆ ತಂದು, ಇನ್ನು ಈ ಇಕ್ಕಟ್ಟಿನಿಂದ ಹೇಗೆ

ಪಾರಾಗಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದೆ. ಸಿಟ್ಟು ತೋರುವುದು ಕಾರ್ಯಕಾರಿಯಲ್ಲ: ಪ್ರಮಾದವಾದೀತೆಂದು ಭಯವಾಯಿತು. ಬೇರೆ ಯಾವುದಾದರೂ ಉಪಾಯದಿಂದ ಇವಳನ್ನು ಮೆಲ್ಲಗೆ ಹೊರಕ್ಕೆ ಸಾಗಹಾಕಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸಿದೆ, ಆದರೆ ಏನು ಉಪಾಯ? ಹೇಗೆ ಮಾತನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲಿ? ಅಥವಾ ಸುಮ್ಮನೆ ಮುಸುಕು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಮಲಗಿಬಿಡಲೆ? – ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿದೆ. ಅದು ಆಗದ ಕೆಲಸ. ಇವಳು ಇಲ್ಲಿ ಇರುವ ತನಕ ನನ್ನ ಎದೆಯ ಮೇಲೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಬಂಡೆ ಇದ್ದಂತೆಯೇ ಸರಿ, ಇನ್ನೊಂದು ಯೋಚನೆ ತೋರಿತು, ಅದೇ ಸರಿ ಅಂದು ಕೊಂಡೆ. ಏನಾದರೂ ಮಾಡಿ, ಅವಳು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಕೆಲಸ ಬಹಳ ಕೆಟ್ಟದು–ಬಹಳ ನೀಚವಾದದ್ದು–ಬಹಳ ಪಾಪ– ಎಂದು ಅವಳ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಾಟುವ ಹಾಗೆ ಹೇಳಿ, ಉಪಾಯದಿಂದ ಕಳಿಸಿಬಿಡಬೇಕೆಂದುಕೊಂಡೆ. ದೇವರು, ಪಟ್ಟಣವಾಸಿಯಾದ ನಾನು ಈ ಹಳ್ಳಿಯ ಹುಡುಗಿಗೆ ಪತಿವ್ರತಾ ಧರ್ಮದ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಉಪನ್ಯಾಸವನ್ನು ಕೊಡುವ ಹೊತ್ತನ್ನು ತಂದೊದಗಿ ಸಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ನನಗೆ ನಾನೇ ನಗುವಂತಾಯಿತು. ಹಾಗೆಯೇ ತಲೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ಚೆನ್ನಮ್ಮನ ಕಡೆ ನೋಡಿದೆ. ಚೆನ್ನಮ್ಮ ಇನ್ನೂ ಬಾಗಿಲನ್ನು ಒರಗಿಕೊಂಡೇ ನಿಂತಿದ್ದಳು. ನನ್ನ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ನಗುವನ್ನು ನೋಡಿ ಅವಳೂ ನಕ್ಕಳು.

ನನ್ನ ನಗುವನ್ನು ನುಂಗಿಕೊಂಡು, ಮೆಲ್ಲಗೆ "ಚೆನ್ನಮ್ಮಾ" ಎಂದು ಕರೆದೆ. “ಏನು ದೇವರೇ?” ಎಂದು, ಎರಡು–ಮೂರು ಹೆಜ್ಜೆ ಇಟ್ಟು, ನನಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದಲ್ಲಿ ನಿಂತಳು. ನಾನು "ಕುಳಿತುಕೋ" ಎಂದೆ. ಅವಳು ನನ್ನ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆಯೇ ಕುಳಿತುಬಿಟ್ಟಳು: ನಾನು ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ಸರಿದು, ಒಂದೆರಡು ಸಲ ಉಗುಳು ನುಂಗಿ, ಪುನಃ "ಚೆನ್ನಮ್ಮಾ"ಎಂದೆ.

“ಏನು ನನ್ನೊಡ್ಯಾ?" ಎಂದು ಮೆಲ್ಲಗೆ ಕೇಳಿದಳು. ಅವಳ ನಡೆವಳಿಕೆಗಳು ಇಷ್ಟು ವಿಪರೀತವಾಗಿದ್ದರೂ ಅವಳ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಮುಗ್ಧತೆಯು ಹರಿಯುತ್ತಿತ್ತೆಂದು ಬೋಧೆಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ನಾನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದೆ:

"ಚೆನ್ನಮ್ಮಾ, ನೋಡು: ನೀನು ಹೀಗೆ ಮಾಡಬಹುದೆ?”

"ಹ್ಯಾಗೆ ಬುದ್ದೀ?"

"ಹೀಗೆ–ನಡುರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ–ಕದ್ದು ಬಂದಿ..."

ನಾನು ಮಾತು ಪೂರೈಸಲಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಅವಳು–

"ಕದ್ದು ಬಂದಿಲ್ಲಾ! ನನ್ನ ದೇವರೇ!"–ಎಂದಳು.

"ಹಾಗಾದರೆ?"

ಅವಳಿಂದ ಮಾತು ಹೊರಡಲಿಲ್ಲ. ನಾನು ಹೇಳಿದೆ:
"ನೋಡು, ನಿನ್ನ ಮನೆಯವರಿಗೆ ತಿಳಿದರೆ ನಿನಗೂ ಮರ್ಯಾದೆ ಬರೋಲ್ಲ, ನನಗೂ ಬರೋಲ್ಲ."
"ಅವರೇನೂ ಅನ್ನಾಕಿಲ್ಲ ದೇವರೆ."
ನನಗೆ ಇದ್ದಿದ್ದೂ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು! ಕೇಳಿದೆ:
"ಏನಂದೆ? "
"ಅವರೂ ಏನೂ ಅನ್ನಾಕಿಲ್ಲಾ ಅಂದೆ."
"ನೋಡು ಅವರು ಅನ್ನಲಿ, ಬಿಡಲಿ ಇದು ನಾನು ಒಪ್ಪದ ಕೆಲಸ. ಚೆನ್ನಮ್ಮಾ, ನನಗೆ ಮದುವೆಯಾಗಿದೆ: ನಾನು ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಹೆಂಡತೀನ ಕೆಡ..."
"ಅಯ್ಯೋ! ಬುದ್ದೀ ಹೀಗ್ಯಾಕಂತೀರಿ; ನನ್ಗೆ ಮದುವೆ ಇಲ್ಲಾ
ನನ್ನೊಡ್ಯಾ-ನಾನು ಬಸ್ವಿ."
"ಏನು? -ಏನು? ಏನಂದೆ?"
"ನನ್ನ ಬಸ್ವಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ-ನನ್ನೊಡೆಯಾ."
"ಬಸ್ವಿ! ಬಸ್ವಿ !! ಹಾಗಂದರೆ?"
"ದೇವರಿಗೆ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ."

ನಾನು ಎಲ್ಲೂ ನೋಡಿರಲಿಲ್ಲ; ದೇವರಿಗೆ ಬಿಡೋದು-ಬಸ್ವಿ- ಮುಂತಾದ್ದನ್ನ ಕೇಳಿದ್ದೆ ಅಷ್ಟೆ. ಆದರೆ ಅದರ ಅರ್ಥ ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ನನಗೆ ಮೊದಲಿನ ಹೆದರಿಕೆ ತಪ್ಪಿ ಕುತೂಹಲ ಹೆಚ್ಚಿತು. ವಿಷಯ ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾಗಿದೆ, ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು.
"ದೇವರಿಗೆ ಬಿಟ್ಟರೆ? ಯಾರು?" ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ,
"ನಮ್ಮ ಅಪ್ಪನೂ ಅಮ್ಮನೂ."
"ಅದ್ಯಾಕ್ಬಿಟ್ರು?"
"ಬುದ್ಧಿ, ಈಗ ಎಂಟೊರ್ಸದಾಗೆ ನಂಗೆ ಬಲು ದಣುವಾಗಿತ್ತು. ಆಗ ನಮ್ಮ ಅಪ್ಪ ಅಮ್ಮ ಮರಡೀ ದೇವರೆ ಹರಕೆ ಮಾಡ್ಕೊಂಡ್ರು ನನ್ನೊಡ್ಯಾ ನನ್ಗೆ ಗುಣವಾದ್ರೆ ಆ ದೇವ ಹೆಸರಾಗೆ ನನ್ನ ಬಸ್ವಿ ಬಿಡ್ತೀವಿ ಅಂತ, ನನ್ಗೆ ಗುಣವಾಯ್ತು, ಬುದ್ದೀ."
"ಹಾಗಾದ್ರೆ, ನೀನು ಮದುವೆ ಮಾಡ್ಕೊಳ್ಳೋದೇ ಇಲ್ಲ!"
"ಇಲ್ಲ ಬುದ್ದೀ"
"ಹೀಗೇ ಇರ್ತೀಯಾ?"
"ಹೌದು, ನನ್ನೊಡ್ಯಾ."
"ಸೂಳೆಯ ಹಾಗೆ!"

ನನ್ನ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಅವಳ ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಚೂರಿಯನ್ನು ನೆಟ್ಟ ಹಾಗಾಗಿರಬೇಕು. ಒಂದು ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಅವಳ ಹುಬ್ಬುಗಳು ಗಂಟಿಕ್ಕಿದವು. ಮೂಗಿನ ಹೊಳ್ಳೆಗಳೂ ತುಟಿಗಳೂ ಅದುರಲಾರಂಭಿಸಿದವು. ಕೋಪಗೊಂಡ ಸ್ತ್ರೀಯ

ಮುಖದಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಧವಾದ ಭೀಷಣತೆಯಿರುತ್ತದೆ. ಅವಳ ಮುಖವು ಆ ಭೀಷಣತೆಯಲ್ಲಿ ತೇಲುತ್ತಿರುವಂತೆ ತೋರಿತು. ಕ್ರೂರವಾದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ತಿವಿಯುತ್ತ–

“ಬುದ್ದೀ ತಾವು ಆ ಮಾತು ಹೇಳಬಾರ್ದು!" ಎಂದಳು.

ಅವಳಲ್ಲಿ ಆದ ಮಾರ್ಪಾಟನ್ನು ನೋಡಿ ನನಗೇಕೋ ಸ್ವಲ್ಪ ದಿಗ್ಭ್ರಮೆಯಾದ ಹಾಗಾಯಿತು. ಸ್ವಲ್ಪ ಉಗುಳು ನುಂಗುತ್ತ–

"ಯಾವ ಮಾತು?" ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ.

"ನಾವು ಸೂಳೇರಲ್ಲ–ತಿಳೀರಿ!”

ನನಗೆ ಇನ್ನೂ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು! ಮದುವೆ ಇಲ್ಲ! ನಡೆವಳಿಕೆ ನೋಡಿದರೆ ವಿಪರೀತ! ಆದರೂ "ಸೂಳೇರಲ್ಲ!" ನನಗೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಿಟ್ಟು ಬಂದಂತಾಯಿತು. ನಾನು ಹೇಳಿದೆ–

“ಅಷ್ಟಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೇನು? ನೀನು ಎಲ್ಲರ ಹಾಗೆ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಗರ್ತಿಯ ಹಾಗೆ ಇರೋದು ಬಿಟ್ಟು, ಹೀಗೆ ನಡುರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಬಂದಿ...”

“ಬುದ್ದೀ ನಿಮ್ಗೆ ಇನ್ನೂ ಗೊತ್ತಾಗ್ಲಿಲ್ವೆ? ಬಸ್ವೀರು ಲಗ್ನಾ ಮಾಡ್ಕೊಳ್ಳೋಕಾಗ್ದು. ನನ್ನೊಡ್ಯಾ."

“ಯಾಕಾಗ್ದು?"

ಹರಕೆ ಒಪ್ಪಿಸ್ಬೇಕಲ್ಲಾ, ಬುದ್ದಿ! ಇಲ್ದಿದ್ರೆ ಕೇಡಲ್ವಾ?”

"ಮದುವೇ ಮಾಡ್ಕೊಂಡ್ರೆ ಹರಕೆ ಒಪ್ಸೋಕಾಗಲ್ವೆ?"

"ಇಲ್ಲಾ ನನ್ನೊಡ್ಯಾ, ಒಬ್ಬನ್ನ ಮದ್ವೆ ಮಾಡ್ಕೊಂಡ್ರೆ ನಿಮ್ಮಂಥಾವರ ಸ್ಯಾವೆ ಹ್ಯಾಗ್ಬುದ್ದೀ ಮಾಡೋದು? ಮಾನ ಬರ್ತದಾ?"

"ಸರಿ, ಇನ್ನೊಬ್ಬನ ಸೇವೆ ಯಾಕೆ ಮಾಡೋಕು?"

"ಮತ್ತೆ?" ದೇವ ಹರಕೆ ಒಪ್ಪಿಸ್ಬೇಡ್ವಾ?"

“ಹೀಗೆಯೇ ಒಪ್ಪಿಸೋದು? ದೇವರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಸೂಳೆಗಾರಿಕೆ ಮಾಡುತ್ತ...”

ತಟ್ಟನೆ ಅವಳು ಪುನಃ ಹುಬ್ಬು ಗಂಟಿಕ್ಕಿ–

“ಬುದ್ದೀ ಆ ಮಾತು ನನಗೆ ಹೇಳ್ಬೇಡಿ? – ಹೇಳ್ಬೇಡಿ!” ಎಂದು ಒತ್ತಿ ಹೇಳಿದಳು.

"ನೋಡು, ನಾನು ನಿನ್ನ ಗಂಡನಲ್ಲ! ನೀನು ಇಷ್ಟು ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಬಂದಿದ್ದೀಯಲ್ಲ–ಇದು ಯಾರು ಮಾಡುವ ಕೆಲಸ? ‘ಸೂಳೇರಲ್ಲ’ ಎಂದು ಮಾತ್ರ ಹೇಳುವೆಯಲ್ಲ!”

"ನಾವು ಸೂಳೇರಲ್ಲ ಬುದ್ಧಿ, ನಾವು ಸೂಳೇರಲ್ಲ! ಸೂಳೇರಿಗೆ ದುಡ್ಡಾಸೆ, ನನ್ನೊಡ್ಯಾ, ಅವರು ಜನಾ ಜನಾ ನೋಡಾಕಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆ ಹರಕೆ ಗಿರಕೆ ಏನೂ ಇಲ್ಲ: ಆ ಕಸಬೇ ಅವರಿಗೆ ಜೀವನ."

"ನೀವು?"

"ನಾವು ಹಣಾಗಿಣಾ ಮುಟ್ಟಾಕಿಲ್ಲ, ನನ್ನೊಡ್ಯಾ- ಅಂತಾ ಇಂತಾ ಜನ್ರನ್ನ ಹತ್ರ ಸೇರ್ಸಾಕಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮಂತಾ ಕುಲೀನ್ರು, ಯಾರಾದ್ರು ಬಂದ್ರೆ ಅವ್ರ ಸ್ಯಾವೆ ಮಾಡಿ ಹರಕೆ ಒಪ್ಪಿಸ್ತೀವಿ. ನಮ್ಮನ್ನ ಸೂಳೇರು ಅನ್ಬ್ಯಾಡಿ, ನನ್ನ ದೇವರೇ,"

"ಹಾಗಾದ್ರೆ ಈ ನಿನ್ನ 'ಸ್ಯಾವೆ' ನಿನ್ನ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳಿಗೆ ಗೊತ್ತೋ?"

"ಇಲ್ವೇ ಬುದ್ದೀ! ಅವ್ರ ಹರ್ಕೆ ಮಾಡ್ಕೊಂಡೋರು-ಅವ್ರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ದೇ ಇರ್ತಾದ!"

"ಸರಿ, ಅವರೇನೋ ಕಳಿಸಿದರು. ಆದರೆ ನಾನು ಇದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪುತ್ತೀನಿ ಇಲ್ಲಾ ಅನ್ನೋದು ಅವರಿಗೇನು ಗೊತ್ತು? ಯಾವ ಧೈರ್ಯದ ಮೇಲೆ ನಿನ್ನ ನನ್ನ ಹತ್ರ ಕಳಿಸಿದರು?"

ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಕೂಡಲೆ ಉತ್ತರ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಮುಗುಳ್ನಗೆ ನಗುತ್ತ ಕೊರಳನ್ನು ಒಂದು ವರಸೆಯಲ್ಲಿ ಬಳುಕಿಸಿ ಓರೆಗಣ್ಣಿನಿಂದ ನೋಡುತ್ತ,

"ನೀವು-ಮತ್ತೆ-ಕೇಳಿದಿರಂತೆ-ನಮ್ಮ ಆಳ್ನ-ನಾನು ಯಾರು-ಏನು-ಎತ್ತ ಅಂತ!" ಎಂದು ಸ್ವಲ್ಪ ನಾಚಿಕೆಯಿಂದ ಹೇಳಿದಳು.

ಈಗ ನನಗೆ ಅರ್ಥವಾಯಿತು-ನಾನು ಆಳನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ ಅವನು ವ್ಯಂಗ್ಯವಾಗಿ ನಕ್ಕು 'ಯಾಕೆ ಬುದ್ದೀ' ಎಂದು ಕೇಳಿದ್ದು! "ಅಯ್ಯೋ! ಭಗವಂತಾ!" ಅಂದುಕೊಂಡೆ.

"ಹೌದು, ಚೆನ್ನವ್ವಾ ಕೇಳಿದೆ: ಸುಮ್ಮನೆ ತಿಳಿದು ಕೊಳ್ಳೋಣಾ ಅಂತ ಕೇಳಿದೆ, ಅಷ್ಟೆ. ಚೆನ್ನಮ್ಮಾ, ನನ್ನ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಅಣೆಗೂ ಬೇರೆ ಯಾವ ಆಸೆಯೂ ಇಲ್ಲ"

"ಅಯ್ಯೋ! ಬಿಡೀ ನನ್ನ ದೇವರೇ. ಈಗೇನಾಯ್ತು? ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ನೀವು ಆಣೆಗೀಣೆ ಇಡಬ್ಯಾಡ್ರಿ!"

"ಹಾಗಲ್ಲ ಚೆನ್ನಮ್ಮಾ, ಕೇಳು. ಹೋದ ಪ್ರಾಣ ಮತ್ತೆ ಬರುತ್ತೆಯೆ?" ಚೆನ್ನಮ್ಮ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದಳು.

"ಹೇಳು"

"ಇಲ್ಲ, ನನ್ನೊಡ್ಯಾ."

"ಹಾಗಾದ್ರೆ ಕೇಳು, ಹೆಂಗಸಿಗೆ ಮಾನವೇ ಪ್ರಾಣ. ಮಾನ ಕಳಕೊಂಡ ಹೆಂಗಸು

ನಾಯಿಗಿಂತ ಕಡೆ. ಇರೋದೆ ಮಾನ–ನಿಮಗೆ: ನೀವು ಅದನ್ನು ಹೀಗೆ ಮಾರಿಕೋಬಾರದು. ಮಾನ ಬಿಟ್ಟ ಹೆಂಗಸಿಗೆ ನರಕದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳವಿಲ್ಲಾ ಅಂತ ಹೇಳ್ತಾರೆ ತಿಳಿದವರು".,

"ಬುದ್ದೀ ನೀವು ಹೇಳೋದು ಲಗ್ನ ಆಗಿ ಗಂಡ ಇರೋರ್ಗೆ ಸರಿ, ನನ್ನೊಡ್ಯಾ. ಅವ್ರು ನಮ್ಮ ಹಾಗಿದ್ರೆ ಅವರನ್ನು ಜಾತಿಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ಹಾಕ್ತಾರೆ. ನಮಗೆ ಹಾಗಲ್ಲಾ ದೇವರೆ; ನಮ್ಮ ದೇವರಿಗೆ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ನಮಗೆ ನಿಮ್ಮಂತಾ ಕುಲೀನರ ಸ್ಯಾವೇನೇ"

"ಅಯ್ಯೋ ಚೆನ್ನಮ್ಮಾ, ನಿನಗೆ ತಿಳೀದು. ಇಲ್ಲಿ ಕೇಳು ದೇವರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಹೆಂಗಸು ಮಾನಗೆಟ್ಟರೆ ಅವನಿಗೆ ಪ್ರೀತೀನೇ? ದೇವರಲ್ಲಿ ಹರಕೆ ಇದ್ದರೆ ಆ ದೇವರ ಸೇವೆ ಮಾಡು. ಯಾರು ಬೇಡ ಅನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಅದು ಬಿಟ್ಟು ಹೀಗೆ ಮಾನವನ್ನು ಮಾರಿಕೊಳ್ಳುವುದೆ?"

"ಬುದ್ದೀ ತಮ್ಮಂತಾ ಕುಲೀನರೇ ನಮಗೆ ದೇವರು, ನನ್ನೊಡ್ಯಾ. ನಿಮಗೆ ಸ್ಯಾವೆ ಮಾಡಿದರೆ ಅದೇ ನಮ್ಮ ಪುಣ್ಯ."

ಅವಳ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ನನ್ನ ಹೃದಯದಿಂದ "ಅಯ್ಯೋ, ದೇವರೇ! ನಿನ್ನ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ, ನಿನ್ನನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಸುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಎಷ್ಟು ಅನ್ಯಾಯ–ಎಷ್ಟು ಪಾಪ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ!" ಎಂಬ ಉದ್ಗಾರವು ಹೊರಟಿತು. ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲ ಏನೂ ಮಾತನಾಡದೆ ನನಗೆ ನಾನೇ ಯೋಚಿಸತೊಡಗಿದೆ...

ಇದೇನು ಈ ಜನರ ಮೌಢ್ಯ! ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಅಸಹ್ಯಕರವಾದ ವಾಡಿಕೆಯೂ ಉಂಟೇ! ದೇವರಿಗೆ ಬಿಡುವುದೇನೋ ಸರಿ, ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಅದು ಅವರವರ ಭಕ್ತಿ. ಆದರೆ ಈ ಕೆಲಸ? ಹೀಗೆಯೇ–ಈ ಜನರು ದೇವರಿಗೆ ಹರಕೆಯನ್ನೊಪ್ಪಿಸುವುದು? ಭಗವಂತನ ದಿವ್ಯವಾದ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಈ ಜನರು ಇಂತಹ ಹೇಯವಾದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವರಲ್ಲಾ! ಇವರ ಗತಿ ಏನು? ಈ ಹುಡುಗಿ ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಏನೂ ಅರಿಯದ ಹಳ್ಳಿಗಾಡಿನ ಮುಗ್ಧ ಯುವತಿಯೇ ಸರಿ! ಜಾರಸ್ತ್ರೀಯರ ಲಕ್ಷಣವೇ ಬೇರೆ: ಇವಳ ರೀತಿಯೇ ಬೇರೆ. ಇವಳು ತನ್ನ ಜನರ ಅಸಹ್ಯಕರವಾದ ವಾಡಿಕೆಗೆ ಬಲಿಬಿದ್ದ ಮುಗ್ಧೆ!

ತಾನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಕೆಲಸದಿಂದ ದೇವರಿಗೆ ಹರಕೆ ತಲಪುತ್ತದೆಯೆಂದೇ ಇವಳ ದೃಢವಾದ ನಂಬಿಕೆ. ಅಯ್ಯೋ, ದೇವಾ! ತಂದೆತಾಯಿಗಳೇ ಕೈಯಾರ ತಮ್ಮ ಒಬ್ಬ ಮಗಳ ಜೀವವನ್ನು ಪಾಪದಿಂದ ತುಂಬುತ್ತಿರುವರಲ್ಲಾ! –ಅವರ ಗತಿ ಏನು? ಇವಳ ಗತಿ ಏನು? ಅವರೇನೋ ತಮ್ಮ ಹರಕೆಯಿಂದ ಮಗಳು ಬದುಕಿದಳೆಂದು ತಿಳಿದಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಈಗ ದಿನದಿನವೂ ಅವಳು ಮಾಡುತಿರುವ

ಕೆಲಸದಿಂದ, ಅವಳ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಆತ್ಮರೂಪವಾದ ಸ್ತ್ರೀತ್ವವೇ ಸಾಯುತ್ತಿದೆಯಲ್ಲಾ! ಇದನ್ನು ಅವರು ತಿಳಿಯುವ ಬಗೆ ಹೇಗೆ? ಆಗ, ಮಗುವಾಗಿದ್ದಾಗ, ಒಂದು ದಿನ, ಒಂದು ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಸಾಯುವ ಬದಲು, ಈಗ ದಿನದಿನವೂ ಕ್ಷಣಕ್ಷಣವೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ಸಾಯುತ್ತಿರುವಳಲ್ಲಾ! ಅದನ್ನು ಇವಳು ತಿಳಿದಿದ್ದಾಳೆಯೇ? ಇಲ್ಲ; ಅದೇ ಆಶ್ಚರ್ಯ! ತಾನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಕೆಲಸ ಸರಿಯಾದದ್ದು–ದೇವರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿದ ಕೆಲಸ–ಅವನು ಉಳಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಜೀವ ವನ್ನು ಹೀಗೆ ಕಳೆದರೆ ಅದು ಅವನಿಗೆ ಇಷ್ಟವಾದ ಸೇವೆ–ಎಂದು ಮೊದಲಾಗಿ ಅವಳ ದೃಢವಾದ ನಂಬಿಕೆ. ಮದುವೆಯಾದ ಹೆಂಗಸಿನಲ್ಲಿ ಯಾವ ಕೃತ್ಯವನ್ನು ಅವಳು ಕೆಟ್ಟದು ಎಂದು ಹೇಳವಳೋ ಆ ಕೃತ್ಯವನ್ನು ತನ್ನ ಜೀವನದ ಧರ್ಮ ಎಂದು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಾಳೆ! ಇದಕ್ಕೆ ಅವಳ ತಂದೆತಾಯಿಗಳೂ ಸಹಾಯ! ಪಾಪ! ಅವರಾದರೂ ಏನು ಮಾಡಿಯಾರು? ಅವರೂ ಜಾತಿಯ ವಾಡಿಕೆಗೆ ಬಲಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದಾರೆ!... ಬಲು ದಾರುಣವಾದ ಈ ಯೋಚನೆಗಳಿಂದ ನನ್ನ ಎದೆ ಬಿರಿದಂತಾಗಿ ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಟ್ಟೆ. ಚೆನ್ನಮ್ಮ ಸುಮ್ಮನೆ ಸೆರಗಿನ ತುದಿಯನ್ನು ತಿರುವುತ್ತಿದ್ದವಳು ನಾನು ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಟ್ಟುದನ್ನು ಕೇಳಿ ನನ್ನ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿದಳು. ಅವಳ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಆಗಲೇ ಏನೋ ಕಳಕವಳ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು. ಇಷ್ಟು ದಿನಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಮದುವೆಯಾಗಿ ನಾಲ್ಕು ಜನರಂತೆ ತಾನೂ ಸುಖವಾಗಿ ಸಂಸಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವುದು ಬಿಟ್ಟು, ಈ ಮುಗ್ಧೆ, ಅವರ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಅಸಹ್ಯವಾದ ವಾಡಿಕೆಗೆ ಬಲಿಯಾಗಿದ್ದಾಳಲ್ಲಾ–ಎಂಬ ಏನೋ ತಡೆಯಲಾರದ ಒಂದು ಸಂಕಟದಿಂದ ನನ್ನ ಎದೆ ತಲ್ಲಣಿಸಿ, ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಹನಿಗೂಡಿತು.

"ಚೆನ್ನಮ್ಮಾ, ನಿನ್ನ ಭಾಗದ ದೇವರೇ ನಿನ್ನನ್ನು ಕಾಪಾಡಬೇಕು" ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕಣ್ಣೊರಸಿಕೊಂಡೆ. ಚೆನ್ನಮ್ಮನಿಗೆ ನನ್ನ ಕಣ್ಣೀರನ್ನು ನೋಡಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಗಾಬರಿಯಾಗಿರಬೇಕು. ನನ್ನ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಸರಿದು ಬಂದಳು. ಅವಳು ಹಾಗೆ ನನ್ನ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಸರಿದು ಬಂದಾಗ ನನಗೆ ದೂರ ಸರಿಯಲು ಮನಸ್ಸು ಬರಲಿಲ್ಲ. ಅವಳು ಮನಸಾ ಪಾಪಿಷ್ಠೆಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಜ್ಞಾನದ ಪಾಪಕ್ಕೆ ಅವಳ ದೇಹವು ಮಾತ್ರ ಭಾಗಿಯಾಗಿತ್ತು. ತಾವರೆ ಎಲೆಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟುಗೂಡಿ ನಿಂತು, ವಜ್ರದಂತೆ ಥಳಥಳಿಸುವ ನಿರ್ಮಲವಾದ ಮಂಜಿನ ಹನಿಯಂತೆ, ಅವಳ ಆತ್ಮವು ಪರಿಶುದ್ಧವಾಗಿತ್ತು. ಅವಳ ಸರಳತೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ನನಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಕನಿಕರ ವಾಯಿತು. ಅವಳನ್ನು ನೋಡಿದ ಹಾಗೆಲ್ಲಾ, ಅವಳ ವಿಷಯವನ್ನು ಯೋಚಿಸಿದ ಹಾಗೆಲ್ಲಾ ನನ್ನ ಆರಿದ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಪುನಃ ಪುನಃ ನೀರೂರಿಬಂತು. ನನ್ನ

ಕಣ್ಣೀರಿನಲ್ಲಿ ಅವಳ ಕಲುಷಿತವಾದ ದೇಹವನ್ನು ತೊಳೆಯೋಣವೆನ್ನಿಸಿತು. ನನ್ನ ದೇಹವೂ ಆತ್ಮವೂ ಅವಳಿಗಾಗಿ ಅತ್ಯಂತ ಸ್ನೇಹ ಮಾಯವಾಯಿತು. ಮೆಲ್ಲನೆ ಅವಳ ಕೈ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡೆ. ನನ್ನ ಮೈ ಸ್ವಲ್ಪ ನಡುಗಿತು. ಕೈ ಬಿಡದೆ, ಹಾಗೆಯೇ ಅವಳ ಬೆರಳುಗಳೆನ್ನು ಸವರುತ್ತ "ಚೆನ್ನಮ್ಮಾ" ಎಂದು ಮೆಲ್ಲನೆ ಕರೆದೆ. ನನ್ನ ಸ್ನೇಹ, ನನ್ನ ಕನಿಕರ ಅವಳ ಆತ್ಮವನ್ನು ಸೋಂಕಿತೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ನಾನು ಕೈ ಹಿಡಿದು ಅವಳ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳಿದೊಡನೆಯೇ ಅವಳು ಇನ್ನೂ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಸರಿದು, ತಲೆಯನ್ನು ತಗ್ಗಿಸಿ ಬಹು ಮೃದುವಾಗಿ "ಏನು ನನ್ನ ದೇವರೇ?" ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು. ಅವಳ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಏನೋ ಒಂದು ವಿಧದ ಯೋಚನೆಯೋ-ಕಳವಳವೋ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು. ನಾನು ಅವಳ ಮುಖವನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತ ಕೇಳಿದೆ-

"ನೋಡು ಚೆನ್ನಮ್ಮಾ, ನಾನು ನಿನ್ನ ದೇವರು ಅಂತ ನೀನು ಹೇಳಲಿಲ್ಲವೆ?"

"ಹೌದು ನನ್ನೊಡ್ಯಾ, ನೀವೇ ನನ್ನ ದೇವರು."

"ಹಾಗಾದರೆ ನಾನು ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ನೀನು ಕೇಳಬೇಕಲ್ಲವೆ?"

"ನಿಮ್ಮ ದಾಸಿ ಇದೀನಿ, ಹೇಳಿ ನನ್ನ ದೇವರು,"

"ನೀನು ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಈ ಪಾಪದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಕೂಡದು, ತಿಳಿಯಿತೆ?"

"ಮತ್ತೆ-ಹರಕೆ? -ದೇವರಿಗೆ?"

"ಅಯ್ಯೋ ಆ ಹರಕೆ ಹಾಳಾಯ್ತು! ನೋಡು, ಇಂದು ನಾನು ನಿನ್ನ ದೇವರು ಅಂತ ಹೇಳಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ನೀನು ಇನ್ಯಾರ ಸೇವೆಯನ್ನೂ ಮಾಡಲಿಲ್ಲವೆ?"

ಚೆನ್ನಮ್ಮ ಮಾತನಾಡಲಿಲ್ಲ. ತಲೆಯನ್ನು ತಗ್ಗಿಸಿದಳು.

"ನೋಡು, ಇದಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ನೀನು ಇನ್ನೂ ಯಾರ ಯಾರ ಸೇವೆಯನ್ನೂ ಮಾಡಿದ್ದೀಯೆ. ಇಂದು ನಾನು ದೇವರು ಎಂದು ಹೇಳಿ ನನ್ನ ಸೇವೆಗೆ ಬಂದಿದೀಯೆ. ಒಬ್ಬರು ತಿಂದ ಎಂಜಲನ್ನು ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೆ ಕೊಡಬಹುದೆ? ದೇವರಿಗೆ ಈ ಎಂಜಲ ಹರಕೆಯೇ? ಚೆನ್ನಾ ನಿನಗೆ ತಿಳಿಯದು-ಇದು ಬಹಳ ಪಾಪಕರವಾದದ್ದು-ಎಂದು. ತಿಳಿದಿದ್ದರೆ ಎಂದಿಗೂ ನೀನು ಈ ಪಾಪದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಸ್ವಲ್ಪ ಯೋಚಿಸಿ ನೋಡು-ನಿನಗೂ ಸೂಳೆಗೂ ಏನು ವ್ಯತ್ಯಾಸ? ಅವಳಿಗೆ ಅದು ಜೀವನ, ನಿನಗೆ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಕಡಮೆಯಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಪಾಪವೇನೋ ಒಂದೇ! ದೇವರು ಈ ಪಾಪವನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ಒಪ್ಪನು."

ಚೆನ್ನಮ್ಮ ಮೌನವಾಗಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೇಳಿದಳು. ಕಳವಳದ ಚಿಹ್ನೆ ಅವಳ ಮುಖದಿಂದ ಜಾರಿತು. ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ಮುಖವು ಬಾಡಿತು. ದೇಹವು

ಕುಗ್ಗಿತು. ದೃಷ್ಟಿ ನೆಲವನ್ನು ಹಿಡಿಯಿತು. ಮೆಲ್ಲಗೆ ಅವಳ ಕೈಯನ್ನು ಅಲುಗಿಸಿ" ಚೆನ್ನಾ" ಎಂದು ಕರೆದೆ. ತಲೆಯೆತ್ತಿ ನನ್ನ ಕಡೆ ನೋಡಿದಳು. ಅವಳ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ದಾರಿತಪ್ಪಿ ಅಲೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಮಗುವಿನ ಅಸಹಾಯಕತೆಯ ಛಾಯೆ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು. ನನ್ನ ಮಾತು ಸರಿ ಎಂದು ಅವಳು ಮನಗಂಡಿರಬೇಕು.

'ಚೆನ್ನಾ, ನಾನು ಹೇಳಿದ್ದು ಸರಿಯಲ್ಲವೆ?" ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ. ಚೆನ್ನಮ್ಮ ಬಾಯಿಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ತಲೆಯನ್ನು ಪುನಃ ತಗ್ಗಿಸಿದಳು. ನಾನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೆಯೇ ಎರಡು ಹನಿ ಕಣ್ಣೀರು ಪಳಪಳನೆ ಅವಳ ಕೆನ್ನೆಗಳ ಮೇಲೆ ಉರುಳಿದ್ದವು. ಅದೇ ಅವಳು ಕೊಟ್ಟ ಮೌನವಾದ ಉತ್ತರವಾಯಿತು. ಅವಳ ಶುಭ್ರವಾದ ಆತ್ಮವನ್ನು ಆವರಿಸಿದ್ದ ಅಜ್ಞಾನದ ತೆರೆಯನ್ನು ತೆಗೆದೆಸೆಯುವ ಕೆಲಸ ನನ್ನ ಪಾಲಿಗಿತ್ತು! ಯಾವುದೋ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಸೇರಬೇಕೆಂದು ಒಂದು ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಹಿಡಿದು, ಅದರಲ್ಲಿ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕುತ್ತ, ಹೆಜ್ಜೆ ಇಟ್ಟ ಹಾಗೆಲ್ಲ ಆ ಸ್ಥಳವು ಹತ್ತಿರವಾಗುತ್ತಿದೆಯೆಂದು ನಂಬಿ ಬಹುದೂರ ನಡೆದು ಹೋದ ಮೇಲೆ, ಯಾರಾದರೂ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕು, ನಾವು ಹೊರಟ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಅದು ಮಾರ್ಗವಲ್ಲವೆಂದೂ ಆ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದಷ್ಟೂ ನಾವು ಸೇರಬೇಕೆಂದಿರುವ ಸ್ಥಳದಿಂದ ದೂರವಾಗುತ್ತಿರುವೆವೆಂದೂ ಹೇಳಿದರೆ ಹೇಗಿರುತ್ತದೆ. ನಾನು ನನ್ನ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಚೆನ್ನಮ್ಮನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಅದೇ ವಿಧವಾದ ಭಾವನೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದ್ದೆ.

ಚೆನ್ನಮ್ಮ ಬಹಳ ಅತ್ತಳು. ನಾನು ಅವಳನ್ನು ಸಮಾಧಾನಮಾಡುತ್ತ ...."ನೋಡು ಚೆನ್ನಾ. ನಿನ್ನನ್ನು ಕಂಡರೆ ನನಗೆ ಸಿಟ್ಟಾಗಲಿ, ಅಸಹ್ಯವಾಗಲಿ ಇಲ್ಲ. ಹೇಳು ಸಿಟ್ಟಿ ನನಗೆ?" ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ.

ಬಹುನೊಂದ ಧ್ವನಿಯಿಂದ ಚೆನ್ನಮ್ಮ ಹೇಳಿದಳು–

" ಇಲ್ಲ. ನನ್ನೊಡ್ಯಾ."

"ಸರಿ, ನಿನಗೆ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಸಿಟ್ಟೇನಾದರೂ........"

"ಅಯ್ಯೋ, ನನ್ನ ದೇವರೆ ಹಾಗೆ ಹೇಳ್ಬೇಡಿ'

ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕಂಡ್ರೆ, ನನ್ನೊಡ್ಯಾ, ನಿಮ್ಮ ಕಾಲ್ಕೆಳ್ಗೆ ಬಿದ್ದು ಹೊರಳಾಡೋಣಾ ಅಂತದೆ ಜೀವ' ಎಂದು ಹೇಳಿ, ನನ್ನ ಕಾಲುಹಿಡಿದು, ತನ್ನ ಹಣೆಯಿಂದ ಅದನ್ನು ಮುಟ್ಟುವುದರಲ್ಲಿದ್ದಳು. ನಾನು ಅಷ್ಟಕ್ಕೆ ಬಿಡದೆ ಅವಳನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸಿ. "ಸರಿ ಹಾಗಾದರೆ, ನನ್ನ ಎದೇ ಮೇಲೆ ಕೈ ಇಟ್ಟು ಆಣೆಹಾಕು–' ಇನ್ಮೇಲೆ ಈ ಕೆಲಸ ಬಿಡ್ತೀನಿ.......ಅಂತ' ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ.

ಚೆನ್ನಮ್ಮ ನನ್ನೆದೆಯ ಮೇಲೆ ಕೈ ಇಟ್ಟಳು. ಅವಳ ಮುಗ್ಧವಾದ, ನೊಂದ ನೋಟ ನನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಹೊಕ್ಕು ಹೃದಯಕ್ಕಿಳಿಯಿತು. ನೊಂದ ನೋಟ...ನೊಂದ ಧ್ವನಿ. ಕಂಪಿಸುತ್ತ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಹೇಳಿದಳು.

"ದೇವಾ–ಇನ್ಮೇಲೆ–ಈ ಕೆಲ್ಸ ಮಾಡಾಕಿಲ್ಲ," ನನ್ನ ಎದೆಯ ಮೇಲಿಂದ ಏನೋ ಭಾರವನ್ನು ಇಳಿಸಿದಂತಾಗಿ ದೊಡ್ಡ ನಿಟ್ಟುಸಿರುಬಿಟ್ಟೆ. ರಾತ್ರಿ ಬಹಳ ಹೊತ್ತಾಗಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ಆದರೂ ನಿದ್ದೆ ಮಾತ್ರ ಬರುವಂತೆ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ಮನದಲ್ಲಿ ಶಾಂತತೆ ಹರಿದಾಡತೊಡಗಿತು. ಚೆನ್ನಮ್ಮ ಒಂದು ಬಾರಿ ಆಕಳಿಸಿದಳು. ನನಗೆ ಅದೇ ನೆವವಾಗಿ" ಇನ್ನು ನೀನು ಹೋಗಿ ಮಲಗಿಕೊ" ಎಂದು ಹೇಳಿ ಎದ್ದೆ. ಅವಳೂ ಎದ್ದಳು. ಬಾಗಿಲವರೆಗೂ ಅವಳೊಡನೆ ಹೋಗಿ ನಾನೇ ಬಾಗಿಲನ್ನು ತೆಗೆದೆ. ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಪುನಃ ಅವಳ ಕೈಹಿಡಿದು ನನ್ನ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿಸಿಕೊಂಡು 'ಚೆನ್ನಾ, ಚೆನ್ನಾ. ದೇವರಾಣೆಗೂ ನನಗೆ ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ಸಿಟ್ಟಿಲ್ಲ–ಎಲ್ಲಿ–' ಎಂದು ಹೇಳಿ ನನ್ನೆರಡು ಕೈಗಳಿಂದಲೂ ಅವಳ ಮುಖವನ್ನು ಹಿಡಿದು, ಹಣೆಯ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಮುತ್ತು ಕೊಟ್ಟೆ. ಚೆನ್ನಮ್ಮ ಹೊರಟುಹೋದಳು.

೬

ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೆಯೇ ಎಚ್ಚರವಾಯಿತು! ನೋಡಿದರೆ ಕರಿಯಪ್ಪನವರು. ಅವರೇ ಕೂಗಿ ಎಬ್ಬಿಸಿದ್ದು. ಅವರು ಒಳಗೆ ಹೇಗೆ ಬಂದರೋ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ, ಬಹುಶಃ ರಾತ್ರಿ ಬಾಗಿಲ ಅಗಣಿ ಹಾಕುವುದನ್ನು ಮರೆತಿದ್ದೆನೇನೋ ಅಂದುಕೊಂಡೆ.

ಏನು ಯಜಮಾನರೇ?" ಎಂದು ಕಣ್ಣು ಉಜ್ಜಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಎದ್ದೆ, "ಅಯ್ಯೋ? ಏನು ಹೇಳಲಿ ಸ್ವಾಮಿ, ಅಯ್ಯೋ ನನ್ನ ಕಂದಾ, ನನ್ನ ಚೆನ್ನಾ; ಎಂದು ಮಾತು ಪೂರೈಸದೆ ಕರಿಯಪ್ಪನವರು ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದು ಉರುಳಾಡತೊಡಗಿದರು. 'ಏನೋ ಒಂದು ತರದ ಅವ್ಯಕ್ತವಾದ ಭೀತಿಯಿಂದ ನನ್ನ ಎದೆ ಬಿರಿದು ರಕ್ತ ಚಿಮ್ಮಿದ ಹಾಗಾಯಿತು. ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಇನ್ನು ಯಾರೋ ಬಂದು "ಸ್ವಾಮಿ, ಚೆನ್ನಮ್ಮ ತೋಟದ ಬಾವಿಗೆ ಬಿದ್ದು......." ಅವರು ಮಾತು ಪೂರೈಸುವ ತನಕ ನನ್ನ ಜೀವ ತಡೆಯಲಿಲ್ಲ. ಹಾಸಿಗೆಯಿಂದ ಎದ್ದವನೇ ಹುಚ್ಚನಂತೆ ತೋಟದ ಬಾವಿಯ ಕಡೆಗೆ ಓಡತೊಡಗಿದೆ; ಬಾವಿಯ ಹತ್ತಿರ ಹತ್ತು ಹನ್ನೆರಡು ಜನಗುಂಪು ಕೂಡಿ ನಿಂತಿದ್ದುದು ಕಾಣಿಸಿತು. ಇನ್ನು ಜೀವವಿರಬಹುದೇನೋ–ಎಂಬ ಹುಚ್ಚು ಆಸೆ; ಅಯ್ಯೋ, ಹುಚ್ಚು ಆಸೆಯೇ ಸರಿ; ರಾತ್ರಿಯೇ ಅವಳು ಹೋಗಿಬಿದ್ದಿರಬೇಕು–ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಜೀವ ಇರುವುದುಂಟೆ!

–ಎಂಬ ನಿರಾಶೆ! ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ ನಿಂತೆ. ಎಲ್ಲರೂ ದಾರಿಬಿಟ್ಟರು. ನೋಡಿದೆ! ಅಯ್ಯೋ! ಭಗವಂತಾ! ಅದೆಂತಹ ನೋಟವನ್ನು ನೋಡಿದೆನೋ! ಎದೆಯ ರಕ್ತ ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಚಿಮ್ಮಿ ಬಂದಂತಾಯಿತು. ಕಣ್ಣುಗಳು ಸಿಡಿದು ಕತ್ತಲೆ ಕವಿಯಿತು!

ಅಷ್ಟೇ ನನಗೆ ಜ್ಞಾಪಕ. ಪುನಃ ಎಚ್ಚರವಾದಾಗ ಅಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಿಬ್ಬರು ನನ್ನ ತಲೆಗೂ ಮುಖಕ್ಕೂ ತಣ್ಣೀರೆರಚುತ್ತಿದ್ದರು. ನನ್ನ ಮೂಗಿನಿಂದ ರಕ್ತಹರಿದು ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ನನಗೆ ಯಾವುದೂ ಲಕ್ಷ್ಯವಿಲ್ಲ. ಶವದ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ, ಜೀವದ ಚಿಹ್ನೆ ಏನಾದರೂ ಇದೆಯೇ–ಎಂದು ಬಹಳ ಆಸೆಯಿಂದ ನೋಡಿದೆ. ಅಯ್ಯೋ! ಸುಮ್ಮನೆ ಭ್ರಾಂತಿ: ನನ್ನ ಭ್ರಮೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ನನಗೇ "ಅಯ್ಯೋ! ಹುಚ್ಚಾ!" ಅನ್ನಿಸಿತು. ಅವಳ ದೇಹದಲ್ಲಡಗಿದ್ದ ಆ ಅಮಲವಾದ ಹಿಮಕಣವು ಆಗಲೇ ಆರಿಹೋಗಿತ್ತು, ಪುಣ್ಯವು ಪಾಪದಿಂದ ಅಗಲಿಹೋಗಿತ್ತು! ಅಮೃತವು ಇಂಗಿಹೋಗಿ ಉಳಿದಿದ್ದುದು ವಿಷದ ಚರಟ: ಇನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಹೊತ್ತು ಅಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ನಿಧಾನವಾಗಿ ಮನೆಯ ಕಡೆ ನಡೆದೆ.

೭

ಅದೇ ದಿನ ಸಾಯಂಕಾಲ ನಾನು ಆ ಹಳ್ಳಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟೆ. ಹೊರಡುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಚೆನ್ನಮ್ಮನ ಫೋಟೋವನ್ನು ಅವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ಬಂದೆ. ಅಂತಹ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಅವರಿಗೆ ಆ ಛಾಯೆಯು ಏನು ಸಮಾಧಾನ ಕೊಟ್ಟಿತು?

ದಾರಿಯುದ್ದಕ್ಕೂ ಯೋಚನೆ. ಪೋಲೀಸಿನವರೇನೋ "ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ" ಎಂದು "ರಿಕಾರ್ಡು" ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟರು. ಆದರೆ ವಸ್ತುತಃ ನಾನೇ ಅವಳನ್ನು ಕೊಂದ ಹಾಗಾಯಿತು; ಏನು ಮಾಡಿದರೂ ಈ ಭಾವನೆ ನನ್ನನ್ನು ಬಿಡುವಂತೆ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ನಾನು ಹೇಳಿದುದೆಲ್ಲಾ ಅವಳ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನಾಟಿ, ಇರುವುದಕ್ಕಿಂತ ಸಾಯುವುದೇ ಮೇಲಾಗಿ ತೋರಿರಬೇಕು, ನಾನು ಅವಳನ್ನು ನನ್ನ ಕೊಠಡಿಯಿಂದ ಹೊರಕ್ಕೆ ಕಳಿಸಿದಾಗ ಅವಳ ಹೃದಯ ಸಾವಿನಿಂದ ತುಂಬಿತೆಂದು ಈಗ ತೋರುತ್ತಿದೆ. ಈ ಯೋಚನೆ ಬಂದೊಡನೆಯೇ ನನ್ನ ಎದೆಯನ್ನು ಸೀಳಿ ಕಾದ ಸೀಸವನ್ನು ಹೊಯ್ದ ಹಾಗಾಯಿತು! ನಾನು ಆ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಅವಳನ್ನು ಹೊರಕ್ಕೆ ಕಳಿಸದೆ ಇದ್ದಿದ್ದರೆ ಅವಳ–ಸಾಯಬೇಕೆಂಬ–ಸಂಕಲ್ಪ ದೂರವಾಗುತ್ತಿತ್ತೋ ಏನೋ!–ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದಳೋ ಏನೋ! ಅವಳ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಜೀವನವನ್ನು ನೀಗಬೇಕೆಂಬ ಆಸೆಯನ್ನು ತಂದವನು ನಾನು! ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ! ನನಗೆ ಏನು ಅಧಿಕಾರವಿತ್ತು? ಅವರ ಧರ್ಮ–ಅಧರ್ಮಗಳನ್ನು ತುಲನೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ

ನಾನು ಯಾರು? ನನ್ನ ಮಾತುಗಳು ಒಂದೊಂದೂ ಅವಳನ್ನು ಬಾವಿಯವರೆಗೂ ತಳ್ಳಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿರಬೇಕು. ಅಮೇಲೆ ಅವಳನ್ನು ಬಾವಿಗೆ ತಳ್ಳಿದ್ದೂ ನನ್ನ ಮಾತುಗಳೇ–ನಾನೇ! ಅಯ್ಯೋ! ನಾನೇ ಅವಳನ್ನು ಕೈಯ್ಯಾರೆ ಕೊಂದ ಹಾಗಾಯಿತಲ್ಲಾ! ದೇವರ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ದಿನ ಉತ್ತರ ಹೇಳಬೇಕು. ಏನು ಹೇಳಲಿ?........ ಯೋಚನೆಗಳಿಗೆ ತಡೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ನಾಳೆ ಊರು ಸೇರುತ್ತೇನೆ, ಈ ಕಥೆಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹೇಳಿದರೆ ಏನನ್ನುವಳೋ ನನ್ನ ಲಕ್ಷ್ಮಿ.

****

೨. ಡಾಂಬರು ಬಂದುದು

– ದೇವನೂರ ಮಹಾದೇವ

ಊರ ಮೇಲುನೋಟ:

ಊರಿಂದ ಬಂಡಿ ಮಾತ್ರವೆ ಓಡಾಡಲು ಲಾಯಕ್ಕಾದ ಓಣಿಥರ ಹೊಂಟ ಹಾದಿ ಮೂರುಮ್ಮೈಲಿ ಹೋಗಿ ಬಸ್ಸು ಓಡಾಡುವ ದೊಡ್ಡ ರಸ್ತೆಗೆ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ದೊಡ್ಡ ರಸ್ತೆಯಿಂದ ಅದೇ ಹಾದಿ ಹಿಡಿದು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ ಕಳ್ಳಿ ಕವುಚಿಕೊಂಡ ಅದು ಗವ್ವನೆ ಊರವರೆಗೂ ಬಂದು ದೆವ್ವ ನಿಂತ ಅರಳಿ ಮರಗಳ ಬಳಸಿ ಮುಂದೆ ಮೂರು ಸೆಲೆಯಾಗಿ ಒಡೆದುಕೊಂಡು ಊರೊಳಕ್ಕೆ ಧಾವಿಸುತ್ತದೆ. ಹಿಂಗೆ ಸೆಲೆ ಹೊಂಟ ಬೀದಿಯ ಅಕ್ಕಪಕ್ಕ ಒತ್ತೊತ್ತು ಹಟ್ಟಿಗಳು ತಬ್ಬಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದು ಉಸಿರಾಡಲೂ ಅಡಚಣೆ ಮಾಡುವಂತೆ ಮೊದಲು ನೋಟಕ್ಕೆ ಗಕ್ಕ ಕಾಣಬರುತ್ತದೆ.

ಅದು ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವಂಥ ಹಳ್ಳಿ ಅಲ್ಲ. ಎಣಿಸಿದರೆ ಹೆಚ್ಚೆಂದರೆ ಎಂಬತ್ತು ಮನೆಗಳು ಇದ್ದೀತು. ಎಲ್ಲ ಕಡೆ ಇರುವಂತೆ ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ತುಂಡು ಹೊಟೆಲ್ಲೂ ಇಲ್ಲ. ಇದ ಹಿಡಿದೇ ಊರ ಊಹಿಸಬಹುದು. ಮತ್ತು ಅಲ್ಲೆ ನಂಜನಗೂಡಲ್ಲೊ ಮೈಸೂರಲ್ಲೋ ಎಸ್ಸೆಲ್ಸಿ ಹತ್ತಿ ಬಂದ ನಾಕಾರೂ ಜನರೂ ಉಂಟು. ಲಕುಮ ರಾಜಪ್ಪ ಮಾದು ಶಂಭು ಇವು ಅವರ ಹೆಸರುಗಳು.

ಮುಂದಣ ಕಥೆಗೂ ಮೇಲಣ ಹೆಸರುಗಳಿಗೂ ಸಂಬಂಧ ಹೀಗಿದೆ: ಈ ಹೆಸರುಗಳಿಗೂ ಪಟೇಲರಿಗೂ ಅಷ್ಟಕ್ಕಷ್ಟೆ. ಇಂದು ಹುಟ್ಟಿದ ಈ ತುಂಡುಗಳು ತಮ್ಮ ಎದುರಾ ತಲೆ ಎತ್ತಿ ತಿರುಗುವುದನ್ನು ಜನರು ಹೆಂಗೆ ಸಹಿಸುವರು? ತಾವು ಕಂಡ ಹಾಗೆ ತಮ್ಮ ಅಪ್ಪನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಆಗಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಆ ಮಕ್ಕಳು ಮೇಲುಜಾತಿ ಕೀಳುಜಾತಿ ಅನ್ನದೆ ಒಂದೇ ಹೊಟ್ಟೆಯಿಂದ ಬಿದ್ದಂತೆ ಹೊಲಾರ ಲಕುಮನೊಡನೆ ತಿರುಗುವುದ ಹಿಡಿದು ಅವರವರ ಅಪ್ಪಂದಿರ ಮೂಲಕ ಬೈಸಿದರು. ಅಪ್ಪಂದಿರ ಮಾತ ಕೇಳುತ್ತವೆಯೆ ಅವು? ಆ ಹೈಕಳು ಯಾವುದಾರು ಹೆಣ್ಣ ಕೆಣಕಿ ಸಿಕ್ಕರ ಚಾವಡಿಗೆ ಎಳಸಿ ಬರೀ ನಿಕ್ಕರು ಮಾಡಿ ಕಂಬಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿಸಿ ಸೆಬ್ಬದಲ್ಲಿ ಸಮಾ ಬಡಿಯುವಂಥ ಟೇಮಿಗೆ ಕಾದಿದ್ದಾರೆ. ಕೆಣಕದೆ ಇರುತ್ತಾವೆಯೆ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆಯು ಇದೆ.

ರೋಡು ಮಾಡಲು ಆರ್ಡರು:

ಇಂಥ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಊರ ರೋಡಿಗೆ ಮೇಲಿಂದ ಆರ್ಡರು ಬಂತು. ಪಟೇಲರ ಮಯ್ಯಿ ಇದ್ದಷ್ಟೂ ಹಿಗ್ಗಿತು. ಕಿಚ್ಚು ಹತ್ತಿಕೊಂಡಂತೆ ಊರಿಗೆ ಸುದ್ದಿ ಹಿಡಿಯಿತು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಏಳೆಂಟು ವರ್ಷಗಳ ಕೆಳಗೆ ಊರಿಗೆ ಮಿನಿಷ್ಟರು ಬಂದಿದ್ದನ್ನೂ ಪಟೇಲರೇ ಕೈಗೆ ನಿಂಬೆಹಣ್ಣು ಕೊಟ್ಟು ಹಾರಹಾಕಿ ತಮ್ಮ ಊರು, ಒಂದು ಊರು ಅನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ ಒಂದು ರೋಡು ಅನ್ನುವುದಾದರೂ ಇರಬೇಕೆಂದೂ ಮಾಸ್ವಾಮಿಯವರು ಮನಸು ಮಾಡಬೇಕೆಂದೂ ಬಿನ್ನೈಸಿ ಕೊಂಡಿದ್ದನ್ನು ನೆನಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಇದೇ ಪಟೇಲರು ನಂಜನಗೂಡು ಹತ್ತಿ ಸಂಜೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಊರಿಗೆ ಬಂದರು. ಬರುತ್ತ ನಮ್ಮ ಪಟೇಲರೆ ರೋಡಿಗೆ ಕಂಟ್ರಾಕ್ಟರೆಂದೂ ಇನ್ನು ತಿಂಗಳಾನುಗಟ್ಟಲೆ ಯಾರು ಕೆಲ್ಸಕ್ಕೆ ಕಯ್ಯಬಾಯಿ ನೋಡುವಂತಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಮತ್ತು ಸರ್ಕಾರಿ ದುಡ್ಡಲ್ಲಿ ಮಿಗಿಸಿ ದೇವಸ್ಥಾನ ಊರ್ಜಿತಗೊಳಿಸುವರೆಂದೂ ಯಾರ ಹಟ್ಟಿ ಬಾಗಿಲು ತೆಗೆದರೂ ಸುದ್ದಿ ಆಯ್ತು.

ಊರ ಮುಂದಲು:

ಅದೆಲ್ಲ ಆಗಿ ಈಗ್ಗೆ ಬಹಳ ದಿನಗಳು ತಿಳಿಯದಂತೆ ಕಳೆದಿವೆ. ಈಗ ಊರ ಮುಂದಲು ಒಂದು ರಣರಂಗವೆ. ಹಿಂದೆ ನೋಡಿದಷ್ಟೂ ಎತ್ತರಕ್ಕೆ ಹಬ್ಬುತ್ತಿದ್ದ ಅರಳಿಮರಗಳು ಈಗ ನೆಲಕಂಡವೆ. ಹಿಂದೆ ಸಟೆದು ನಿಂತ ಅರಳಿಮರಗಳ ಮರೆಯಲ್ಲಿ ಊರ ಕಂಡವರಿಗೆ ಈಗ ಊರು ಬಿಕೋ ಅನ್ನಿಸಲೇಬೇಕು. ಅವು ಇದ್ದವು ಅನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲೂ ಎಳ್ಳಷ್ಟೂ ಸುಳಿವು ಕಾಣದು. ಅವು ಇದ್ದಂಥ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಈಗ ಮಿಷನ್ನು ಓಡಾಡುತ್ತಿವೆ. ಆಳೆತ್ತರದ ಕಲ್ಲುಚಕ್ರದ ಮಿಷನ್ನುಗಳು ಹೊಗೆಬಿಟ್ಟು ಓಡಾಡುವ ಚಂದಕ್ಕೆ ಪಳ್ಳಿ ಹೈಕಳೇನು ಗಂಡಸು ಯಮ್ಕ ಅನ್ನದೆ ನೋಡುತ್ತಾ ತಮ್ಮ ಮರೆಯುವುದೂ ಉಂಟು. ಅಲ್ಲಿ ಎದ್ದೇಳುವ ಸದ್ದು ಊರ ಮೀರಿ ಆಚೆಗೂ ಹೋಗುವುದು. ದೂರದಿಂದ ನೋಡಿದ ಯಾವ ಮಗನಿಗೂ ಅಲ್ಲೋಲ ಕಲ್ಲೋಲ ಆಗುತ್ತಿರುವಂತೆ ಕಾಣಬೇಕು, ಹತ್ತಿರ ಬಂದರೆ ಅದೇ ಊರಿನ ಜನರು. ಅವರೇ ಮಾತಾಡಿಸಿದರೆ ಅವರೇ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬಹುದು ಹೊರತು ಗುರುತು ಹತ್ತದಷ್ಟು ಅವರ ಯಾಸ ವರಸೆ ಬದಲಿಸಿ ಬಿಟ್ಟಿದೆ–ನೆಲಕ್ಕಂಟಿಕೊಂಡು ಕಪ್ಪಾಗಿರುವ ಟಾರಿಗಂಟಿಕೊಂಡು ಅವರು ಮೂಡಿದಂತೆ ಚಲಿಸಿದಂತೆ.

ಒಕ್ಕಡೆ ಕುಂತು ಹತ್ತಾರು ಯಮ್ಕ ತಲೆಗೆ ಸೆರಗು ಸುತ್ತಿಕೊಂಡು ಜಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲು ಚಚ್ಚುತ್ತಿರುವರು. ಗುಂಪಲ್ಲೆ ಒಬ್ಬಳು ಸಣ್ಣ ದನಿ ಎತ್ತರಿಸಿ ಸುವ್ವಿ ಬಾ ಚನ್ನ ಬಸವಯ್ಯ ಮೊಳಗಿಸುತ್ತಿರುವಳು, ಉಳಿದವರ ಕುಮ್ಮಕ್ಕು ಕೊಡುವ ಸೊಲ್ಲು ಅದ

ಮೀರಿಸಿಕೊಂಡು ದೂರದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವವರ ಆಚೆಗೂ ಕೇಳಿಸುವಂತೆ. ಕೆಲಸ ಮಾಡುವವರು ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಾ ಫರ್ಲಾಂಗು ಉದ್ದ ಲವಲವಿಕೆ ತುಂಬಿದೆ. ಅಳತೆಮಾಡುವುದು ಅದ ಅಗೆಯುವುದು ಅಗೆದು ಸಮ ಮಾಡುವುದು ಸಮ ಮಾಡಿ ನೀರು ಚಿಂಪರಿಸುವುದು ನೀರು ಚಿಂಪರಿಸಿ ಹದಮಾಡಿದ ಜಲ್ಲಿ ಟಾರ ಕೈ ಬಂಡಿಯಿಂದ ಎಳೆದು ತಂದು ಸುರಿಯುವುದು ಸುರಿದುದ ಹರಡುವುದು ಒಕ್ಕಡೆ. ಹಿಂದಕ್ಕೂ ಮುಂದಕ್ಕೂ ಹೋಗುವ ಬರುವ ಮಿಷನ್ನು. ಸಮಾ ಮಾಡುವ ದಗ್ ದಗ್ ಮಿಷನ್ನು, ಬೆಂಕಿ ಉಗುಳುತ್ತ ಜೆಲ್ಲಿ ಟಾರು–ಮರಳ ಒಕ್ಕೂಡಿಸುವ ಮಿಷನ್ನು. ಯಾವು ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಮಿಷನ್ನು ಎಷ್ಟಂತ ಹೇಳುವುದು. ಎಲ್ಲವೂ ಕಪ್ಪು ಕಪ್ಪಗೆ ಯಾಸ ತಾಳಿ ಮೇಲೆಳುತ್ತಿದೆ.

ಅಳತೆ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಪಟೇಲರು ಕೈಕಟ್ಟಿ ನಿಂತಿರುವರು. ತಕ್ಷಣವೇ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ತಿರುಗುವರು. ಕೊಂಚದೂರ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಬರುವರು, ಕೆಲಸ ಆಗುತ್ತಿದೆ ಎಂದು ಅವರ ಮೊಖ ನೋಡಿದರೆ ಒಂದು ಕೂಸೂ ಹೇಳಬೇಕು.

ಕೈಯ್ಗೆ ಬಾಯ್ಗೆ ಟಾರು:

ಹೈಕಳು ಅಂದರೆ ಎಲ್ಲ ಊರಿನವೂ ಒಂದೆ. ಪಳ್ಳಿ ಬಿಟ್ಟ ಮೇಲೆ ಅವು ಇಲ್ಲಿ ಜಮಾಯಿಸುತ್ತವೆ. ದೊಡ್ಡವರು ಗದರಿಸಿದಾಗ ದೂರ ಹೋಗುತ್ತವೆ, ಅವರು ಎತ್ತಗೊ ತಿರುಗಿದಾಗ ಮತ್ತದೆ. ಒಟ್ನಲ್ಲಿ ಹೈಕಳೆಲ್ಲ ಸಂಜೆ ಮಾಡುವುದು ಟಾರು ಕಾಯ್ಸುವಲ್ಲೆ. ಕತ್ತಲು ಇಳಿದು ಠಾಣೆ ಹೊತ್ತಾದರೂ ಹಟ್ಟಿ ಮುಟ್ಟವು. ದೊಡ್ಡವರು ಊರ ಮುಂದಲಿಗೆ ಬಂದು ಅವಕ್ಕೆ ನಾಕುಬಡಿದಾರು ತಂತಮ್ಮ ಜತೆ ಕರಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕು. ಬಂದವರೂ ರೋಡು ಆಗುವ ಅದ್ಭುತವ ಚಣೊತ್ತಾರು ನೋಡದೆ ಹೋಗರು. ಹಟ್ಟಿ ಕಡೆ ತಿರುಗಲು ಹೈಕಳ ಕೈ ಹಿಡಿದರೆ ಅವುಗಳ ಕೈ ಟಾರು ದೊಡ್ಡವರಿಗೂ ಮೆತ್ತಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ರಂಗಪ್ಪ ಎಂಬಾತ ತನ್ನ ಮಗನ ಕರೆದೊಯ್ಯಲು ಬಂದಾಗಲೂ ಹಂಗೆ ಆಯ್ತು. ಅವ ರೇಗಿ ಮಗನಿಗೆ ಮೇಷ್ಟು ಕಲಿಸಿಕೊಡೋದು ಇದ? ಎಂದು ನಾಕು ಬಿಗಿದ. ಅದು ದೊಡ್ಡಗೆ ಬಾಯಿ ತೆಗೆದು ಅಳಲು ಸುರುಮಾಡಿ ನಿಲ್ಲಿಸಲೇ ಇಲ್ಲ. ರಂಗಪ್ಪನಿಗೆ ಸಹನೆ ಮೀರಿ ಬಾಯಿಗೂ ಒಂದೇಟು ಕೊಟ್ಟಾಗ ಆ ಹೈದ ಅಳು ಜೋರು ಮಾಡುತ್ತ ತನ್ನ ಎರಡು ಕೈಯನ್ನೂ ಬಾಯಿಗೆ ತಂದುಕೊಡಿತು. ಕೈಯ್ಗಳ ಟಾರು ಬಾಯಿಗೆ ಬಂದು ಬಾಯಿ ಬಿಡದಂತಾಗಿ ಅಳು ನಿಂತಿತು. ಹೀಗೆ ಇಂಥವು, ಸಂಜೆ ಆಗುತ್ತ.

ಮತ್ತೂ ಅಂದರೆ ಯಮ್ಕ ಕೆಲಸ ಬಿಟ್ಟು ಏಳುವಾಗ ಟಾರನ್ನು ಉಂಡೆ ಮಾಡಿ ಕೈಯೆ ತಕ್ಕೊಳುವುದು ರೂಢಿ. ಯಾರೋ ಒಬ್ಬಳು ತೂತು ಮಡಕೆಗೆ ಟಾರು ಮೆತ್ತಿ ಸುರಿಯುವುದು ಏಕ್ ದಂ ನಿಂತುಹೋಯ್ತಂತೆ. ಇದಾದ ಮೇಲೆ ಇಂಥದು ಊರ ಯಾವ ಮೂಲೇಲಿ ಆದರೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಟಾರು ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಅಥವಾ ತಂದಿಟ್ಟಿರುವ ಮನೆಯಿಂದ ಈಸಿಕೊಳ್ಳುವಷ್ಟು ಚಲಾವಣೆ ಇದೆ.

ಒದುಗರ ಓಲೆಗೊಂದೋಲೆ:

ದೊಡ್ಡ ಮಿಷನ್ನು ನಡೆಸುವ ಒಬ್ಬಾತ ಸೆಳಕಿನವನು ಅಲ್ಲುಂಟು. ಅವ ನಂಜನಗೂಡಿಂದ ದಿನಾ ಬಂದು ಹೋಗುವುದು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಅಂದು ಅವ ಕೈಲಿಡಿದು ಬಂದಿದ್ದ ಪೇಪರಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಊರ ಸುದ್ದಿ ಬಂದಿದೆಯಂತೆ ನಿಜವೆ ಎಂದು ಗುಲ್ಲು ಎದ್ದು ಯಾರೂ ಯಾವ ಕೆಲಸಕ್ಕೂ ಕೈಹಾಕದೆ ಸೆಳಕಿನವನ ಸುತ್ತಲೂ ಗುಂಪುಗೂಡಿದರು. ಪಟೇಲರು ತುಂಬವೆ ಬಿಸಿ ಆಗಿದ್ದರು. ಬಂದಿದ್ದ ಊರ ಸುದ್ದಿ ಹಿಂಗಿತ್ತು:

ಸ್ವಾಮಿ ನಮ್ಮೂರಿಗೆ ರೋಡು ಆಗಬೇಕೆಂದು ದೊಡ್ಡ ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿ ಸರ್ಕಾರ ನಡೆಸಿಕೊಡುತ್ತಿರುವುದೂ ಈಗ ರೋಡು ಆಗುತ್ತಿರುವುದೂ ಸರಿಯಷ್ಟೆ. ಆದರೆ ಈ ರೋಡಿನ ಕಂಟ್ರಾಕ್ಟರಾದ ಪಟೇಲರು ಸರ್ಕಾರಿ ದುಡ್ಡಲ್ಲಿ ಮಿಗಿಸಿ ದೇವಸ್ಥಾನ ಊರ್ಜಿತಗೊಳಿಸುತ್ತಾರೆಂದು ತಿಳಿದು ಬಂದಿದೆ. ಏನೇ ಆಗಲೀ, ಇದು ಸರ್ಕಾರಿ ಹಣದ ದುರುಪಯೋಗ. ಇಂತಹದು ಆಗದಂತೆ ತಡೆಗಟ್ಟಬೇಕೆಂದು ನಾವು ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟವರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇವೆ–ನೊಂದವರು.

ನ್ಯಾಯಕ್ಕೆ ಹೇಳಿದರು:

ಅಂದು ರೋಡಿನ ಕೆಲಸ ನಡೆಯಿತು ಅಂತ, ನಡೆಯಲಿಲ್ಲ ಅಂತ ಏನು ಅಂತ ಕರಾರುವಾಕ್ಕು ಹೇಳಲು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ನಡೆದರೂ ನಡೆಯದಂತೆ ನಡೆಯಿತು ಅನ್ನಬಹುದೆ? ಎಂಥೆಂಥದೊ ಆಗಬೇಕಾದ್ದು ಎಂಥೆಂಥದೊ ಆಗತೊಡಗಿದೆ. ಏನಾಗುತ್ತೋ ಅಂಥ ಊರ ಬೀದಿ ಒಳಗೆ ಭಯ ಹರಿದಾಡಿತು. ಸಂಜೆ ಆಗುತ್ತ ಆಗುತ್ತ ಅದು ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ದಪ್ಪ ಆಗುತ್ತಿತ್ತು. ನ್ಯಾಯಕ್ಕೆ ಮನೆಗೊಂದಾಳು ಭಾವಡಿಗೆ ಬರಬೇಕೆಂದು ಪಟೇಲರು ತಮ್ಮಟೆ ಬಡಿಸಿ ಸಾರಿಸಿದರು. ಈಗ ಈಗಷ್ಟೇ ಕತ್ತಲು ನಿಧಾನ ನೆಲಕ್ಕೆ ಇಳಿಯುತ್ತಿದ್ದುದು ಈಗ ತಾನೆ ಪೂರ್ತ ಅಗತುಕೊಂಡಿದೆ. ಹೊರಗೆ ನಡೆದಾಡಿದರ ಒಬ್ಬರ ಮೊಖ ಒಬ್ಬರಿಗೆ ಕಾಣದಷ್ಟು ಗವ್ವ ಹಟ್ಟಿ ಕಿಂಡಿಗಳಿಂದ ಮಂಕು ದೀಪದ ಬೆಳಕು ಹೊರಕ್ಕೆ ನೆಸೆದು ಕತ್ತಲೊಳಗಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಭಾವಡಿ:

ಭಾವಡಿ ಒಳಗೆ ಲಾಟೀನು ದೊಡ್ಡತಗೆ ಹೊಗೆ ಬೆಳಕು ಕುಕ್ಕುತ್ತ ಅದೆ. ಆಗಲೇ ನಾಲ್ಕಾರು ಉಂಡಾಡಿಗಳು ತಮಗೆ ಯಾವುದೇ ಸಂಬಂಧ ಇಲ್ಲದವರಂತೆ ಯಾಸ ಹಾಕಿ ಮಲಗಿಬಿಟ್ಟವರೆ. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಒಬ್ಬರಾಗಿ ಇಬ್ಬರಾಗಿ ಜನ ಕೂಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ. ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಕೂಡಿದಂತೆ ಗಲಗು ಗದ್ದಲ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಚಣೊತ್ತು ಕಳೆದ ಮೇಲೆ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹಾಹೋ ಹೊ ಹೊ ಎದ್ದು ಊರ ಮುಳುಗಿಸತೊಡಗಿತು. ಪಟೇಲರು ನಡುಮಧ್ಯೆ ಕುಂತವರೆ, ಲಾಟೀನು ಬೆಳಕು

ನೇರ ಅವರ ಮೊಖಕ್ಕೆ ಬೀಳುತ್ತಿತ್ತು. ಅವರ ಮೊಖದಲ್ಲಿ ತೆಳ್ಳಗೆ ಬೆವರಾಡುವುದನ್ನೂ ಹಣೆಯ ನೆರಿಗೆ ಎದ್ದು ಮಾಯವಾಗಿ ಎದ್ದು ಹೋಗುವ ಬಗೆಯನ್ನೂ ಕಾಣಬಹುದು. ದೂರದ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಕುಂತವರು ಯಾರಾರು ಅಂತ ಬೀಡಿ ಹಚ್ಚಿದಾಗ ಆ ಬೆಳಕಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಅಂಥ ಕಿಕ್ಕಿರಿದಷ್ಟು ಜನರು.

ಒಬ್ಬ: ಸುರು ಮಾಡ್ರಪ್ಪೊ.

ಇನ್ನೊಬ್ಬ: ಎಲ್ಲರ‍್ಗು ಗೊತ್ತಿರೋದೆ ಅದು. ಇನ್ನೇನ್ನ ಸುರುಮಾಡೋದು ಪೂಜ ಮಾಡೋದ ಬಿಟ್ಟು,

ರಾಜಪ್ಪ: ಏನಣ್ಣ ಹಂಗಂದ್ರ ಅರ್ಥ.

ಮತ್ತೊಬ್ಬ: ಅರ್ಥಗಿರ್ಥ ನಿಮಗ್ತಾನಿಯಪ್ಪ ಗೊತ್ತು, ನಾವೇನ ಇಸ್ಕೊಲ್ಲೋಗಿ ಮಂಟಾಕಿದ್ದವ?

ಶಾನುಭೋಗರು: ವಸಿ ಸುಮ್ಕಿರಯ್ಯ. ಮಾತಾಡಿ ಪಟೇಲ್ ನೀವು.

ಪಟೇಲರು: ಮಾತಾಡೋದು ಏನಿದ್ದುದು ಹೇಳಿ.

ಶಾನುಭೋಗರು: ಕಾಗ್ದ ಬರ‍್ದು ಊರ‍್ನ ಮಾನ ತೆಗೆದವರು ನೀವುಗಳೆ ಅಂತ ಎಲ್ಲರ‍್ಗೂ ಗೊತ್ತು. ಆದ ಒಪ್ಪೋ ಥರ ಅವ್ರಿ ತಾನೆ ನೀವುಗಳು.

(ಲಕುಮ ರಾಜಪ್ಪ ಶಂಭು ಮಾದು ಕಡೆ ಶಾನುಭೋಗರು ನೋಡುವರು. ಹೌದು ಎಂಬಂತೆ ಅವರು ತಲೆ ಆಡಿಸುವರು. ಹೊರಗೆ ಇದ್ದವರ ಎದೆಗೆ ಗುದ್ದುವಂತೆ ಗದ್ದಲ ಎದ್ದು ಹೊರ ಬರುವುದು.)

ಪಟೇಲರು: ಅದ್ರಲ್ಲಿ ಏನಯ್ಯ ನೀವುಗಳು ಅನ್ಯಾಯ ಕಂಡದ್ದು?

(ಪಟೇಲರ ಮಾತುಗಳಷ್ಟೆ ಒಡೆದು ಕೇಳಿಸುವುದು. ಯಾರು ತುಟಿಪಿಟಕ್ಕೆನ್ನುವುದಿಲ್ಲ.)

ರಾಜಪ್ಪ: ಯಾವ ಹಣಾನೊ ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಹಾಕದ್ರ ಇನ್ನೇನ ಆಗೋದು?

(ಸದ್ದು ಏಳುವುದು, ಶಾನುಭೋಗರು ಕೈಯಾಡಿಸುವರು. ಸದ್ದು ನಿಧಾನ ಕಮ್ಮಿಯಾಗುವುದು).

ಪಟೇಲರು: ನಾಯಾನ ನನ್ನ ಇರೊ ಮಕ್ಕಳ್ಗಾಗಿ ಹಣ ತಿಂದ್ನೊ, ಊರ‍್ಗಾಗಿ ದೇವ್ರ ಕೆಲ್ಸಕ್ಕಾಗಿ ಹಂಗ ಮಾಡ್ದನೊ?

ಮಾದು: ನೀವು ಯಾಕಾರು ಮಾಡಿ ಸ್ವಾಮಿ. ಆದ್ರ ಮಾಡೊ ಅಂಥದ್ಕ ಮಾಡ್ನಿಲ್ಲ.

(ಸದ್ದು ಏಳುವುದು. ಮುನ್ನಿಗಿಂತ ಜೋರಾಗೆ. ಯಥಾಪ್ರಕಾರ ಶಾನುಭೋಗರು. ಈ ಸಲ ಒಂದಿಬ್ಬರು ಎದ್ದೂ ನಿಲ್ಲುವರು).

ಒಬ್ಬ: ನಿಮ್ಮ ದೇವು ದಿಂಡ್ರು ಹಿರೀಕರು ಅಂತ ಒಬ್ರೂ ಇಲ್ವಾ?

ಇನ್ನೊಬ್ಬ: ಇದ್ರ ಈ ಯಪಾರ ಮಾಡ್ತ ಇದ್ದ ಅವು?

ಮತ್ತೊಬ್ಬ: ಸಾಕು ಸುಮ್ನಿರಪ್ಪೊ. ತಲಗೊಂದು ಮಾತ್ಯಾಕ?

ಮಗದೊಬ್ಬ: ಹಿಡ್ಕಂಡು ನಾಕ ಬಡೀರುಡ. ಸರಿಯಾಯ್ತದ. ಕೇಮಿಲ್ದೆ ಮಾತಾಡಿ ಇನ್ನೂವಿ.

ರಾಜಪ್ಪ, ಶಂಭು, ಶಂಭು ಅಪ್ಪ: ಯಾರಪ್ಪ ಅವ? ಬಡೀರಿ ಬನ್ನಿ ಮತ್ತ, ಅದ್ರೂ ನೋಡವು. ನಿಮ್ಮ ಮೂಗ್ನ ನ್ಯಾರಕ ನಿಮ್ಗ ಸರಿ.

ಪಟೇಲರು: (ದನಿ ಎತ್ತರಿಸಿ) ನೀಮ್ಗಳು ಮಾಡಿದ್ದೇ ಬೋ ಸರಿ ಕಣ್ರಯ್ಯೋ.

ಶಂಭು: ನೀವು ಮಾಡಿದ್ದೆ ನಿಮ್ಗ ಸರಿ. ಅದಕ್ಯಾಕ ಮಾತು?

ಪಟೇಲರು: ಅದೇನ್ರಲ? ಅಷ್ಟೊ ಧಿಮಾಕ್ನ ಮಾತ ಆಡ್ತ ಅವ್ರಿ ಅಷ್ಟು ಸದರ ಬಿದ್ದೋಗಿದ್ದನ ನಾನು?

ಎಂದು ಪಟೇಲರು ಕೈ ಬಿಗಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ತಟಕ್ಕ ಎದ್ದು ನಿಂತರು. ಆ ರಭಸಕ್ಕೆ ಲಾಟೀನಿಗೆ ತಲೆ ಬಡಿದು ಗಾಜು ಒಡೆದು ಟಳ ಟಳ ನೆಲಕ್ಕೆ ಉದುರಿತು. ಲಾಟೀನ ಬೆಳಕು ಹಾರಾಡಿ ಹಾರಾಡಿ ಕೊನೆಗೆ ಜೀವ ಹೋಗಿ ಕತ್ತಲು ಅಮರಿಕೊಂಡಿತು. ಆ ಕ್ಷಣವೆ ಹಾ ಹೊ ದಬ್ ದಬ್ ಬಯ್ಗಳು ತುಂಬಿಕೊಂಡವು. ಆದಷ್ಟು ಬೇಗ ಭಾವಡಿಯಿಂದ ಕಿತ್ತುಕೊಂಡು ಹೊರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಬಿಡಲು ಎಲ್ಲ ಹವಣಿಸಿದರು. ಹಿಂಗೆ ಚಣೊತ್ತು ನಡೆದು ಅಲ್ಲಿಂದ ಆಮೇಲೆ ಎಲ್ಲ ನಿಂತುಹೋಯ್ತು. ಊರ ಹಟ್ಟಿ ದಾರಂದಗಳು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟವು.

ಹೊಸೂರ ಹೊಸ ಮಾತು:

ಊರು ಇನ್ನು ಮಲಗೇ ಇದೆ ಅನ್ನಬಹುದು. ರಾತ್ರಿ ಆದದ್ದು ಕನಸ ಕಾಣುತ್ತ ಇರಬಹುದು. ಕನಸ ಕೆಡಿಸಲೋ ಎಂಬಂತೆ ಆಜುಬಾಜಿನ ಹೊಸೂರಿನವನೊಬ್ಬ ಊರ ಮೇಲೆ ಮೊಬ್ಬಿಗೇ ಹಾದು ಹೋದನು. ಅವ ಬಿಟ್ಟು ಹೋದ ಮಾತುಗಳು ಊರ ಬೀದಿಗುಂಟ ತೆವಳತೊಡಗಿದವು.

ಸ್ವಾಮಿ, ನಾನು ಹೊಸೂರಿನವನು. ನಮ್ಮೂರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಳು ಕಲಕೆತ್ತಿ ಹೆಣ್ಣು ಇದ್ದಳು. ಅವ್ಳು ತುಂಡು ಹೈಕಳ ಕೆಡಿಸುತ್ತಾ ಇದ್ದುದು ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ನಡೀತಾ ಇದ್ದುದೆ. ಹೇಳುವವರು ಎಷ್ಟು ದಿನಾಂತ ಹೇಳುವವರು? ಅವಳಿಗೆ ಅವಳದೆ. ಬಯ್ದು ಹೇಳಿ ನೋಡಿದರು. ಅವಳಿಗೆ ಅವಳದೆ, ಕೊನೆಗೆ ಮಾಡುವುದನ್ನೆ ಮಾಡಿದರು. ನ್ಯಾಯಕ್ಕೆ ಕೂಡ ಸೇರಿಸಿ ಅವಳ ಸೆಳತಂದರು. ಅಲ್ಲೂ ಅವಳು ಮೈತುಂಬ ರೋಪು ಮಾಡಿದಳು. ರೇಗು ಹತ್ತಿದವರು ಸುಮ್ಮನಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವಳು ಒಟ್ಟೇಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ರೂಪ ಮಾಡಿ ಹುಣಸೆ ಸೆಬ್ಬದಲ್ಲಿ ಬಡಿದು ಅವಳಿಗೆ ಹುಟ್ಟಿದ ದಿನ ಕಾಣಸಿಬಿಟ್ಟರು.

ಅಷ್ಟಕ್ಕೂ ಅವಳು ಸುಮ್ಮನಿರಲಿಲ್ಲ. ಆ ಮೊಖ ಎತ್ತಿಕೊಂಡೆ ಪೋಲಿಸು ಸ್ಟೇಷನ್ನಿಗೆ ನಡೆದಳು. ಹಿಂಗಾಯ್ತು ಹಿಂಗಾಯ್ತು ಅಂತ ಎಲ್ಲ ಬಿಚ್ಚಿ

ಹೇಳಿಕೊಂಡಳಂತೆ. ಆಮೇಲಿಂದ ಪೋಲಿಸ್ನೋರು ವ್ಯಾನಲ್ಲಿ ಬಂದು, ಇದ್ದ ಬದ್ದ ಯಜಮಾನರುಗಳ ಹಿಡಕೊಂಡು ಹೋದರು. ಮುಂದೆ ಏನಾಯ್ತು ಎತ್ತ ಅಂತ ಯಾರೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ರಾತ್ರಿ ಆದ ಗಲಭೆಗೆ ಹೊಸೂರ ಸುದ್ದಿ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಊರು ರಂಗಾಗಿ ಮೇಲೆ ಮೇಲೆದ್ದಿತು.

ಗುಂಡಿಗೆ ಟಾರು ರಾತ್ರೋ ರಾತ್ರಿ:

ಅಷ್ಟೆಲ್ಲ ಆದದ್ದು ಅಷ್ಟಕ್ಕೇ ನಿಲ್ಲಲಿಲ್ಲ. ಟಾರಿನ ಡ್ರಮ್ಮುಗಳನ್ನು ಕಾಯಿಸಿ ಊರ ಮುಂದಲು ಇಟ್ಟಿದ್ದು ಸರಿಯಷ್ಟೆ. ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ನೋಡಲು ಅವಾವು ಒಂದೂ ಅಲ್ಲಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅವು ಹೋದ ದಿಕ್ಕು ಹಿಡಿದು ಹೋಗಿ ನೋಡಿದರೆ ಅವು ಊರಾಚೆಗಿನ ಒಂದು ಗುಂಡಿಯ ಸುತ್ತ ಇರೋ ತಮ್ಮ ಬಾಯಿಯ ಇದ್ದಷ್ಟೂ ಅಗಲಿಸಿಕೊಂಡು ಒಳಗಿನ ಟಾರನ್ನು ಹಿಂಟು ಹಿಂಟಾಗಿ ಕಪ್ಪಗೆ ಗುಂಡಿಗೆ ಕಕ್ಕುತ್ತಾ ಬಿದ್ದಿದ್ದವು. ಮೇಲಿಂದ ಬಿಸಿಲು ಏರುತ್ತ ಗುಂಡಿಗೆ ಟಾರು ಇಳಿಯುತ್ತ ಇಳಿಯುತ್ತ ಡ್ರಮ್ಮುಗಳ ಕಡೆಗೆ ಟಾರು ನಿಧಾನ ಚಾಚಿಕೊಳ್ಳುವುದು ನಡೆದಿತ್ತು, ಸುತ್ತ ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತವರು ನೋಡುತ್ತಲೆ ನಿಂತರು. ನೋಡದವರು ನೋಡಲು ಹಿಂಡು ಹಿಂಡು ಬಂದರು. ನೋಡಿ ನೋಡಿ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಪ್ಪು ಹಿಡಿಯಲು ಕಾಲು ತೆಗೆಯುವರು. ಯಾರ ಬಾಯಲ್ಲು ಮಾತಿಲ್ಲ.

ಪಟೇಲರ ಬಾಯಲ್ಲು ಮಾತಿಲ್ಲ. ಒಬ್ಬ ಪಟೇಲರಿಗೆ ನೀವು ಹ್ನೂ ಅನ್ನಬೇಕಿತ್ತು. ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ರಾತ್ರೀನೆ ಹುಟ್ಟಿದ ದಿನ ಕಾಣಿಸಬಹುದಿತ್ತು ಅಂದನು. ಪಟೇಲರು ಅದಕ್ಕೂ ಅವುಡು ಕಚ್ಚಿದರು. ಮಾತಾಡಲಿಲ್ಲ. ಪೋಲಿಸು ಸ್ಟೇಷನ್ನಿಗೆ ಅಲ್ಲಿಂದಲೆ ಹಾಗೆ ಹೋದರು, ಬಂದದ್ದು ಸಂಜೆಯಲ್ಲೆ. ನಾಳೆ ಮೊಬ್ಬಿಗೆ ಪೋಲಿಸಿನವರು ಬಂದು ಮಹಜರು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವರೆಂದೂ ಮುಂದಣ ಕತೆ ಹೆಂಗಾಗುವುದೆಂದು ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯದೆಂದೂ ತಿಳಿದುಬಂತು.

ಪಳ್ಳಿಗೆ ಹೋದವ ಬರಲಿಲ್ಲ:

ಹಿಂಗೆ ಒಂದರ ಮೇಲೊಂದು ಬಿದ್ದು ಕಪ್ಪಗೆ ಹಿಗ್ಗುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಇಂಥದಕ್ಕೆ ಕೂಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಊರಿಗೆ ಕತ್ತಲು ಹಿಡಿಯುವುದನ್ನೇ ಕಾಯುತ್ತ ಮತ್ತೊಂದು ಕಾದು ಕುಂತಿತ್ತು. ಮುಸ್ಸಂಜೆಗೆ ಎಲ್ಲರ ಹಟ್ಟಿದಾರಂದಗಳೂ ಮುಚ್ಚಿ ಬೀದಿ ಒಳಗ ನರಪಿಳ್ಳೆಯ ಸುಳಿವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ರಂಗಪ್ಪನ ಹೈದ ಮಾತ್ರ ಹಟ್ಟಿ ಕಂಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಪಳ್ಳಿಗೆ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಉಂಡುಹೋದುದಂತೆ. ಮೇಸ್ಟರನ್ನು ಕೇಳಿದರು. ಹಟ್ಟಿ ಕಡೆ ಹೊಂಟುದ ತಾವು ಖುದ್ದು ಕಂಡೆ ಅಂದರು. ಹೊರಟ ಕಡೆಗೆ ಹೊಂಟೇಬಿಡುವ ಬೆಪ್ಪು ಹೈದ ಅದು. ಲಾಟೀನು ಈಸಿಕೊಂಡು ಹಟ್ಟಿ ಹಟ್ಟಿ ತಟ್ಟಿ

ಬಂದು ಆಯ್ತು. ಅವ ಆಡುವ ಗೆಣೆಕಾರರ ಕೇಳಿ ಆಯ್ತು. ಎಲ್ಲರೂ ಕಂಡಿದ್ದೆವು ಅನ್ನುವವರೆ. ಯಾವ ಕೇರಿ ಯಾವ ಬೀದಿಯನ್ನೂ ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಹಿಂಗೆ ಎಷ್ಟೊತ್ತು ಆಯ್ತೋ. ಆ ಹೈದನ ಅವ್ವನ ಅಳು ಸದ್ದಡಗಿದ ಊರಲ್ಲಿ ರಾಗವಾದ ಸದ್ದಾಗಿ ಸಮರಾತ್ರೆ ಮೀರಿಯೂ ಇತ್ತು.

ಮಹಜರು:

ಮೊಬ್ಬಿಗೇ ಪೋಲಿಸು ವ್ಯಾನು ಕಷ್ಟಪಟ್ಟುಕೊಂಡು ಊರಮುಂದು ಬಂದು ನಿಂತಿತು. ನೋಡಬಂದವನಿಗೆ ಪಟೇಲರ ಕರೆತರುವಂತೆ ಇನ್ಸ್‌ಪೆಕ್ಟರು ಕಳಿಸಿದರು. ಪಟೇಲರು ತಡಬಡಾಯಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದು ನಿಂತರು. ಎಲ್ಲರೂ ಊರಾಚೆಗಿನ ಟಾರು ಗುಂಡಿ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು, ನೋಡಿ, ನೋಡಿದಾಕ್ಷಣ ಚಕ್ಕ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟರು. ರಂಗಪ್ಪನ ಹೈದನ ಕಾಲನ್ನು ಗುಂಡಿಗೆ ಇಳಿದಿದ್ದ ಟಾರು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಿತ್ತು. ಎರಡೂ ಕೈಗಳನ್ನು ಟಾರಿನ ಡ್ರಮ್ಮು ಕಚ್ಚಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ಮಯ್ಯಿ ಕಯ್ಯಿ ಮೊಖ ಅನ್ನದೆ ಟಾರು ಟಾರಾಗಿತ್ತು. ಮತ್ತೂ ಹತ್ತಿರದಿಂದ ನೋಡಿದರೆ ಆ ಹೈದನ ಮಯ್ಯೊಳಗೆ ಇನ್ನೂ ಜೀವ ಆಡುತ್ತಿತ್ತು.

****

೩. ಕಕರನ ಯುಗಾದಿ

– ಡಾ. ಬೆಸಗರಹಳ್ಳಿ ರಾಮಣ್ಣ

ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಬೇಸಿಗೆ ಬಿಸಿಲ ಜಳದಲ್ಲಿ, ಸೊರಗಿದ ಕೆರೆಯ ಏರಿ ಮೇಲೆ ನಿಧಾನವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಒಂದು ಗಕ್ಕನೆ ನಿಂತು ನೋಡಿತು. ಕೆರೆಯಲ್ಲಿ ಊರಿನ ಜನರಿಗೆ ನಿತ್ಯದ ಅಂಡುಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಉಪಯೋಗಿಸಲು ಸಾಕಾಗುವಷ್ಟು ನೀರು ಅಂಗೈ ಅಗಲಕ್ಕೆ, ಹಳದಿ ಮಿಶ್ರಿತ ಹಸಿರು ಬಣ್ಣಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿದೆ. ಏರಿಕೆಳಗಿನ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾಗಿ ಬೆಳೆಯಾಗಿ ಮೂರು ವರ್ಷಕ್ಕೂ ಮೇಲಾಗಿದೆ. ಸುತ್ತಾ ಕಣ್ಣಾಡಿಸುತ್ತ, ಯೋಚಿಸುತ್ತ ನಿಂತ ಈ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ತಲೆಸುತ್ತು ಬಂದಂತಾಗಿ ಹತ್ತಾರು ಮಾರು ದೂರಕ್ಕೆ ಬರಡು ಬರಡಾಗಿ ನಿಂತ ಹುಣಿಸೆ ಮರಗಳ ಕಡೆ ನಡೆದು ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿತು.

ಮಳೆ ಏಕೆ ವರ್ಷ ವರ್ಷ ಸರಿಯಾಗಿ ಉಯ್ಯುವುದಿಲ್ಲ? ಬೆಳೆ ಏಕೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ? ಜನ ಏಕೆ ಮೂಳೆಯ ಹಂದರವಾಗಿ ಬೆಂಕಿಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿದವರಂತೆ ಬದುಕಿದ್ದಾರೆ? ಇಡೀ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಸಾಹುಕಾರರು, ಶ್ಯಾನುಭೋಗರು ಮತ್ತು ಅಲ್ಲೊಂದು ಇಲ್ಲೊಂದು ಕುಳಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ, ಉಳಿದವರು ಸದಾ ಹೊರೆ ಹೊತ್ತವರಂತೆ ಕುಗ್ಗಿ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ... ಹಾಳು ಯೋಚನೆಗಳು, ಮೆದುಳಿಗೆ ಲಗ್ಗೆ ಹಾಕಿದುವು.

ತನಗೂ ಇವಕ್ಕೂ ಏನು ಸಂಬಂಧ ಎಂದು ಕೆದಕಿ ನೋಡುವ ಗೋಜಿಗೆ ಹೋಗದೆ "ನನ್ನದ ನಾನು ತೊಳಕೊಂಡರೆ ಸಾಕು ಯಾರು ಎಂಗಾರ ಕೊಳ್ತು ನಾರ್ಲಿ" ಎಂದು ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿತು. ಕಣ್ಣಿನ ತುಂಬ ತನ್ನ ಕುಟುಂಬವೇ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿತು. ಬಡಕಲಾದ ನಾಲ್ಕು ಗಂಡು ಹೈಕಳು, ದಮ್ಮುಬಂದು 'ಕೊಂಯ ಕೊಂಯ' ಎಂದು ಆಗಲೋ ಈಗಲೋ ಎನ್ನುವಂತೆ ಘನ ಘೋರವಾಗಿ ಕೆಮ್ಮುತ್ತ, ನರಳುತ್ತ, ತೊಂಟೆಯನ್ನು ಉಗಿಯದೆ ನುಂಗಿ ಅಸಹಾಯಕತೆಯಿಂದ ಪಿಳ ಪಿಳನೆ ಸುತ್ತ ಕಣ್ಣಾಡಿಸಿ, ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕೂರಿಸಿಕೊಂಡು ಅವರ ಬೆನ್ನ ಮೇಲೆ ಕೈ ಆಡಿಸಿ, ಆಸ್ತಿ ಸಿಕ್ಕಿದವಳಂತೆ ಕೆಲವು ಕ್ಷಣಗಳು ಆನಂದಿಸಿ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆಯೇ ತನ್ನ ಎದುರಿಗೆ ಕುಳಿತಿರುವ ಬಸುರಿ ಮಗಳನ್ನು ಕಂಡು, ಜೀವ ಉಡುಗಿ ಹೋದಂತಾಗಿ ಕಣ್ಣು ತೇಲಿಸಿದಾಗ, ಹೈಕಳೆಲ್ಲ 'ಲಬೋ ಲಬೋ' ಎಂದು ಬಾಯಿ ಬಡಿದುಕೊಂಡ ಸದ್ದು ಕೇಳಿ ಓಡೋಡಿ ಹೋಗಿ ನೋಡಿ ಮುಖಕ್ಕೆ ತಣ್ಣೀರೆರಚಿ ಕಣ್ಣು ಬಿಟ್ಟವಳಿಗೆ ಔಷಧಿ ಕುಡಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಿ ಸೋತು:

"ಎಂಗಾರ ಸಾಯಿ"

"ನಾನ್ ಸತ್ರೇ ಮಕ್ಕಳ ಗತಿ"

"ದೇವರೇ ಗತಿ"

"ಹಾಳು ದೇವರ ಮನೆ ಹಾಳಾಗೋಗ, ನಾಳಾಕೆ ಉಗಾದಿ ಹಬ್ಬ, ಹೈಕ್ಳು ಅವರಿವ್ರ ಕೈಬಾಯಿ ನೋಡ್ತಾ ನಿಂತ್ಕತವೆ. ಎಲ್ಲಾರು ಒಸಿ ದುಡ್ಡ ಅಂಬರ್ಕ್ಸಿಸಿ. ಇವು ಬ್ಯಾರೆ ನೆನ್ನೆ ದಿನದಿಂದ ಬೋ ಸುಸ್ತು ಪಡ್ತಾ ಅವ್ವೆ"

"ಇವ ಕದ್ದು ಬಸರಾಗು ಅಂದಿದ್ನಾ

"ಕೈ ಹಿಡಿದೋನು ನಾಮರ್ದ. ಇವುದೂ ಉಪ್ಪುಕಾರ ತಿಂದ ಮೈ ಅಲ್ವ, ಏನೋ ಮಣ್ಣು ತಿಂದ್ಬುಟ್ಟು"

"ಅನುಭವಿಸಲೀ ಬುಡು! ಆ ಗೌಡ್ರು ಹೈದ್ನ

ತಾವು ಕಿಲಿಕಿಲಿ ಅಂತ ನಗ್ತಾ ಮಾತಾಡೋಕೆ ನಿಂತ್ರೆ ನಮ್ಮ ಯಾರ್ನೂ ಒಂದು ಪೈಸೆಗೆ ಜಮಾ ಖರ್ಚಿಗೆ ತಗೋತಿರ್ಲಿಲ್ಲ.

"ನಿಂ ದಮಯ್ಯ ಸುಮ್ಕಿರಿ. ಏನಾರ ಮಾಡಕೊಂಡಾಳು. ಒತಾರೆಯಿಂದ ಯಾಕೋ ಹೊಟ್ಟೆ ನೋಯ್ತಾ ಅದೆ ಅಂತಾವ್ಳೆ."

"ನೀನು ಸುಮ್ಕೆ ಬಿದ್ಕೋ ಮಂತೆ. ಸಾಯುರ ಯಾರೂ ಹೇಳ್ಬುಟು ಸಾಯುದಿಲ್ಲಕನ."

ಇದನ್ನು ಕೇಳಿದ ಮಗಳು: 'ನಾನು ಕಣ್ಣೆದುರು ಇರೋದು ಎಲ್ಲಾರ್ಗೂ ಉರಿ. ಕೆರೋನೋ ಬಾವಿನೋ ನೋಡ್ಕೊತೀನಿ' ಎಂದು ಅಳುತ್ತ ರಾಗ ತೆಗೆದಾಗ,

"ಕೆರೇಲಿ ಬಾವೀಲಿ ಸಾಯೋವಷ್ಟು ನೀರಿಲ್ಲ!"

"ಇಸ ಕುಡ್ದು ಬುಡ್ತೀನಿ"

"ಇಸ ತಂದುಕೊಡೋರು ಯಾರು? ಅದೇನು ಬಿಟ್ಟಿ ಇಟ್ಟಾಡದೆ?"

"ಒಂದು ಮೊಳದುದ್ದದ ಹಗ್ಗ ಸಾಕು" ಎಂದು ಹಗ್ಗ ಹುಡುಕಲು ಮೇಲೆದ್ದಾಗ ಹೈಕಳೆಲ್ಲ 'ಅಕ್ಕ ಅಕ್ಕ' ಎಂದು ಕಿಟಾರನೆ ಕಿರಚಿ, ಹೆಂಡತಿ: "ನಿಮ್ ದಮ್ಮಯ್ಯ ಇಡಕೊಳ್ಳಿ, ಏನಾರ ಮಾಡ್ಕೊಂಡಾಳು" ಎಂದು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಏಳಲು ಯತ್ನಿಸಿ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದು ಕಣ್ಣು ಕೈಕಾಲು ತೇಲಿಸಿದಾಗ, ಹೈಕಳು ವಾದ್ಯವನ್ನು ಇನ್ನೂ ಜೋರು ಮಾಡಿ: "ಅವ್ವಾ ನೀನೂ ಹೊಂಟೋದ್ರೆ ನಂಗೆ ಇನ್ನಾರವ್ವ ಗತಿ!" ಎಂದು ಬಾಯಿ ಬಡಿದುಕೊಂಡು ಮಗಳು ಬಾಯಿಗೆ ತಿದಿಹಾಕಿ ಒತ್ತಿದಂತಾಗಿ, ಎದೆಯಲ್ಲಿ ದುಗುಡ, ಭಯ ಎಲ್ಲ ಮುದ್ದೆ ಕಟ್ಟಿ ನಿಂತಂತಾಗಿ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿದ.

ಹಾಳು ಮನುಷ್ಯ ಜನ್ಮ ಎತ್ತದೆ ಕುರಿಯೋ, ಆಡೋ, ಕೋಳಿಯೋ ಆಗಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದರೆ ಸಾಕಿದವರು ಮಾರಿಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರು; ಯಾರೋ ಕುಯ್ದು ತಿಂದು ತೇಗಿ ಆನಂದಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಥವಾ ಹಾರಾಡುವ ಹಕ್ಕಿ ಆಗಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದರೆ ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ತೇಲಾಡುತ್ತಾ ಹುಳ ಉಪ್ಪಟೆ ತಿಂದು ಮೊಟ್ಟೆ ಇಕ್ಕಿ ಮರಿಮಾಡಿ ಗೂಡಿನಲ್ಲಿ ಮರಿಗಳಿಗೆ ಬೆಚ್ಚಗೆ 'ಗುಟುಕು' ಕೊಟ್ಟು ಬದುಕಬಹುದಿತ್ತು. ಈ ಕಷ್ಟ, ಈ

ಕೋಟಲೆ ಈ ಹಂಗು; 'ರಾಮ ರಾಮ' ಎನ್ನುತ್ತ ಚೌಕ ಎನ್ನುವ ನಾಮಪದದ ಅರ್ಥ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಂಡು, ತನ್ನ ಹೆಸರನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಬಟ್ಟೆಯಿಂದ ಹಣೆ, ಮುಖ, ಕತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಬೆವರನ್ನು ಸೀಟಿಕೊಂಡು ಮೇಲೆದ್ದಾಗ, ಬಾಯಿ ಒಣಗಲಾರಂಭಿಸಿತ್ತು. ಏರಿಯ ಕೆಳಗಿನ ಸಾಹುಕಾರರ ತೋಟದ ತೆಂಗಿನ ಮರಗಳ ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲೂ ಗೊನೆಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತು ಬೀಗುತ್ತಾ ನಿಂತಿರುವುದನ್ನು ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳಿಂದಲೂ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಎಂದೂ ಆಗದ ಬಯಕೆ ಆಗಿ, ಒಂದು ಎಳನೀರನ್ನು ಕಿತ್ತು ಕುಡಿಯಬೇಕೆನಿಸಿತು. ಇವತ್ತಿನ ತನಕ ಯಾರ ಕೈಯಲ್ಲೂ ಒಂದು ಮಾತು ಕೇಳದೆ ಬದುಕಿದವನು, ರವಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿನ ಬಾಯಾರಿಕೆಗೆ ತನ್ನ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಯನ್ನು ಬಲಿಕೊಡಲು ಇಚ್ಛಿಸದೆ, ತೆಂಗಿನ ಗೊನೆಗಳಿಂದ ತನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಕಿತ್ತು, ಕೆರೆಯ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿದ. ಕೊಳಕೋ, ಪಳಕೋ ನೀರಂತೂ ಕೆರೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದೆ. ದಡದಡನೆ ಇಳಿದು ನೀರನ್ನು ಬೊಗಸೆಯಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೊಟ್ಟೆ ಬಿರಿಯುವಂತೆ ಕುಡಿದವನೆ, ಎದ್ದು ಮತ್ತೆ ಏರಿಯ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಬರುವುದಕ್ಕೂ ತನಗೆ ನಾಲ್ಕಾರು ಮಾರು ದೂರದಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಯವರೆಗೆ ಕಚ್ಚೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು, ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಗಂಟೊಂದನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ದಪ್ಪ ಹೊಟ್ಟೆಯೊಂದಿಗೆ ಜನಿವಾರವನ್ನು ಕುಣಿಸುತ್ತಾ, ಎಡಕಂಕುಳಲ್ಲಿ ಬಾಳೆ ಎಲೆಯ ಸಣ್ಣ ಕಂತೆಯನ್ನು ಮಡಗಿಕೊಂಡು ಬರುವ ತನ್ನೂರಿನ ಜೋಯಿಸರು ಕಣ್ಣುಗಳೊಳಕ್ಕೆ ಬಿಸಿಲು ಝಳದೊಡನೆ...ನುಗ್ಗಿದಂತಾಗಿ, ಆ ಕಡೆಯೇ ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತ.

ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಬಂದ ಜೋಯಿಸರು, ತಮಗೆ ಚಿರಪರಿಚಿತನಾದ ಈ ವ್ಯಕ್ತಿ, ಇಂದು ಕಂಗೆಟ್ಟು ವಿಚಿತ್ರ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಕಡೆ ಚೆಲ್ಲಿ "ಯಾರೋ ಅದು? ಹೊಲೇರ ಕಕರ ಅಲ್ವಾ? ಏನೋ ಮುಂಡೇದೆ ಯಾವತ್ತೂ ನೋಡದೋನ ಹಾಗೆ ನೋಡ್ತಾಯಿದ್ದೀ?"

"ಕೈ ಮುಗಿದೆ ಸ್ವಾಮಿ, ಬಿಸಿಲ ಝಳಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಿಗೆ ಪಾದ ಬೆಳೆಸಿದ್ರಿ?"

"ಹಾಲುಗೂಡಿಗೋ, ಇವತ್ತು ಪುಟ್ಟೇಗೌಡ್ನ ಮಗಳ ಮದ್ದೆ ಅಲ್ವೇನೋ! ನಿಮ್ಮ ಕೇರಿ ಹುಡುಗುರು ಮಕ್ಕಳೆಲ್ಲ ಅಲ್ಲೇ ಊಟ ಮಾಡೋಕೆ ಕಾಯ್ಕೊಂಡವ್ರೆ!"

ಜೋಯಿಸರು ಕೊನೆಯ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸುವಾಗ ತಾತ್ಸಾರ ಮನೋಭಾವವನ್ನು ಎದೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿರುವುದು ಕಕರನಿಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಅರ್ಥವಾಗಿ, ತಮ್ಮ ಕೇರಿಯ ಹೆಂಗಸರು ಮಕ್ಕಳ ಮೇಲೆ ಕೋಪ ಬಂದರೂ "ಹಾಳು ಹೊಟ್ಟೆ ಕೆಟ್ಟದ್ದು, ಜೊತೆಗೆ ಮಳೆ ಹೋಗಿ ಬೆಟ್ಟ ಸೇರಿಕೊಂಡಿದೆ.

ಅವರದೇನು ತಪ್ಪು?" ಎಂದುಕೊಂಡು ಮಾತಿನ ಗತಿಯನ್ನು ಬದಲಿಸಲು ಕೇಳಿದ: "ಸ್ವಾಮಿ, ಈ ಯುಗಾದಿಗಾದ್ರೂ ಮಳೆ ಆದಾತ್ರ?"

"ಮಳೆ ಮನೆ ಮಾರೋತ್ತು ಹೋಯ್ತು! ಹಾಲುಗೂಡಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ಹೆಜ್ಜೆ ಹೋಗೋ ಅಂದೆ, ಒಳ್ಳೆ ಐನಾತಿ ಊಟ"

"ಅದಿರಲಿ ಸ್ವಾಮಿ, ಮಳೆ ವಿಷ್ಯ ಮಾತಾಡಿ. ದನಕರಗೋಳು. ಹಕ್ಕಿ ಪಕ್ಷಿಗಳೆಲ್ಲ ಬೋ ಕಷ್ಟ ಆಗೋಯ್ತು. ಧರೆಯೇ ಉರಿತಾ ಅದೆ!"

"ವಾತಾವರಣ ನೋಡಿದರೆ ಇವತ್ತು ರಾತ್ರಿ ಭಾರೀ ಮಳೆ ಆಗಬಹುದು, ಲೋ ನಿನ್ನ ಮಗಳಿಗೆ ದಿನ ತುಂಬಿತಲ್ವೆ? ಹೆಂಗವಳೆ!"

"ಗುಂಡ್ಕಲ್ಲು ಇದ್ದಂಗವಳೆ! ಮುಂಡೆಗೆ ಸಾವು ಇನ್ನು ಬರಲಿಲ್ಲ." ""

"ನಿನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ಚೆನ್ನಿಗೆ ಧಮ್ಮು ವಾಸಿಯೇ?"

"ಅವಳೊಂದು ಉಸಿರಾಡೋ ಯೆಣ. ಇನ್ನು ನಾಲ್ಕು ಪುಡಿ ಹೈಕ್ಳು ನನ್ನ ಪಾಡು ಒಳ್ಳೆ ನಾಯಿಪಾಡು."

ಕಕರ ದೀರ್ಘವಾದ ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಟ್ಟ. ಉಸಿರ ಬಿಸಿ ಜೋಯಿಸರ ಮೈಗೆ ತಗುಲಿ, ಅವರು ಕೆಲವು ಕ್ಷಣಗಳು ಜಿಗುಪ್ಸೆಗೊಂಡು, ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ನಿಂತು:

"ಎಲ್ಲ ಭಗವಂತನ ಇಚ್ಛೆ! ಅವರವರು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಬಂದದ್ದು ಅವರವರು ಅನುಭವಿಸಬೇಕು. ಲೋ ಕಕರ ಸ್ವಲ್ಪ ಮುಂದೆ ಬಾರೋ. ಎಡಗೈಲಿ ಬಾಯಿ ಮುಚ್ಕೋ, ಎಲೋ ಬಲಗೈ ಮುಂದೆ ನೀಡೋ."

ಕಕರ ಜೋಯಿಸರು ಹೇಳಿದಂತೆ ಮಾಡಿದ. ಜೋಯಿಸರು ಬಲಹಸ್ತದ ಗೆರೆಗಳನ್ನು ದೂರದಲ್ಲಿಯೇ ನೋಡಿ, ಗುಣಿಸಿ, ಭಾಗಿಸಿ: ಕೂಡಿ, ಕಳೆದು, ಕಣ್ಮುಚ್ಚಿ ತೆಗೆದು ಹೇಳಿದರು: "ಈ ಯುಗಾದಿಗೆ ನಿನ್ನ ಕಷ್ಟ ಎಲ್ಲ ಕಳೀತೊ, ನಿನಗೆ ಮುಂದೆ ಬಹಳ ಒಳ್ಳೆದಾಗುತ್ತೆ."

"ಅಯ್ಯೋ ಸ್ವಾಮಿ, ಹೋದ ಸಲಾನೂ ಇಂಗೆ ಅಂದಿದ್ರಿ. ನನ್ನ ಅಳಿಯ ಮಗಳ ಬುಟ್ಟ, ಅವು ಕದ್ದು ಬಸರಾಗಿ ಕುಂತವ್ಳೆ!"

"ಮುಂಡೇದೆ, ಶಾಸ್ತ್ರ ಯಾವಾಗಲೂ ಒಬ್ಬರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಿರುತ್ತೋ, ಎಲ್ಲಾರುಗು ಅಲ್ಲ. ನೀನು ಈ ಸಾರಿ ನೋಡು, ನನ್ನ ಮಾತು ಸುಳ್ಳಾದರೆ ಮೂಗು ಕುಯ್ಯಿಸ್ಕೋತೀನಿ" ಎಂದು ತಮ್ಮ ಭವಿಷ್ಯವನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಿಕೊಂಡರು.

ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಗಂಟು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಬಿಸಿಲಲ್ಲಿ ನಿಂತ ಜೋಯಿಸರ ದೇಹದಿಂದ ಬೆವರು ಇಳಿಯುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು: "ಸ್ವಾಮಿ ಬಿಸಿಲು, ನಾನೊಳ್ಳೆ ಬೆಪ್ಪ ನನ್ನ ಮಗ–ಮಾತಾಡಿಸ್ತಾ ನಿಂತ್ಕೊಂಡೆ. ಇನ್ನು ತಾವು ಊರ್ಗೆ ನಡೀರಿ. ಗಂಟ ಮನೆಗಂಟ ತಂದ್ಕೊಡಾನೆ?" ಎಂದು ಕೈ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಚಾಚಿದ. ಕಕರ ತನಗೆ ಸಹಾಯ

ಮಾಡುವ ಉತ್ಸಾಹದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿ ಗಂಟಿಗೇ ಕೈ ಹಾಕಿ ಮೈಲಿಗೆ ಮಾಡಿಬಿಡುವನೋ ಎಂದು ಹೆದರಿ: "ಲೋ! ಲೋ! ದೂರ ನಿಂತ್ಕಳ್ಳೋ" ಎಂದು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ನೆಗೆದರು. "ಕಕರ ಗಂಟಿನಲ್ಲಿ ಬೆಲ್ಲ, ಎಳನೀರು, ಅಕ್ಕಿ, ಬೇಳೆ, ಬಾಳೆಕಾಯಿ ಸರ್ವಿಷ್ಟವೂ ಇದೆ. ಮೈಲಿಗೆ ಆಗುತ್ತೆ, ನೋಡು. ಪುಟ್ಟೇಗೌಡನಿಗೆ ಯಾರನ್ನಾದರೂ ಕಳಿಸ್ತೀನಿ ಒಂದು ಹೊರೆಯಷ್ಟು ಸೀಳು ಸೌದೆ ಕೊಟ್ಟು ಕಳುಹಿಸು ಅಂತ ಹೇಳಿವ್ನಿ ಓಡ್ಹೋಗು. ನಾನು ಹೇಳ್ದೆ ಅಂತ ಕೇಳು ಕೊಡ್ತಾನೆ. ಜೊತೆಗೆ ಭರ್ಜರಿ ಊಟಾನೂ ಹಾಕ್ತಾನೆ."

"ಆಗ್ಲಿ, ಸ್ವಾಮಿ ನಿಮ್ಮಿಂದ ಒಂದುಪಕಾರ ಆಗಬೇಕಲ್ಲ."

ಏನೋ?"

"ಒಂದಿಪ್ಪತ್ತೈದು ರೂಪಾಯಿ ಬೇಕಲ್ಲ. ಅಂಗೇ ಕೊಡಬ್ಯಾಡಿ. ನನ್ನ ಎರಡನೇ ಹೈದ ದೇವರಸನ್ನ ಜೀತಕ್ಕೆ ಇರಿಸ್ತೀನಿ. ಬೋ ಚೂಟಿ ಆತ, ವರ್ಷಕ್ಕೆ ನೀವು ಕೊಟ್ಟಷ್ಟು ಕೊಡಿ. ಉಗಾದಿ ಹಬ್ಬಕ್ಕೆ ಮನೇಲಿ ಒಂದು ಕಾಳು ಅಕ್ಕಿ-ರಾಗಿ, ಒಂದಳ್ಳು ಉಪ್ಪು-ಮೆಣಸು ಇಲ್ಲ. ಹೈಕ್ಳು ಅವರಿವರ ಕೈಬಾಯಿ ನೋಡ್ತವೆ ಅಂತ ನನ್ನೆಂಡ್ತಿ ಬಡ್ಕೊತಾಳೆ."

"ನೊಡೋಣ ಹೋಗೋ ಸೌದೆ ತಗೊಂಡು ಬಾ."

"ನೀವು 'ಹೂಂ' ಅಂದ್ರೆ ನಂಗೊಂದು ತರ ಸಮಾಧಾನ-ನೀವು ಕೊಡಿ-ಬಿಡಿ ಅದು ಬ್ಯಾರೇ ಮಾತು."

"ನಾಳೆ ಮಾತು ಅಲ್ವೆನೋ? ಆಗ್ಲಿ ಹೋಗೋ, ಅಲ್ಲಿವರ್ಗೆ ಯಾರು ಬದುಕಿರ್ತಾರೋ ಏನು ಕತಿಯೋ" ಎಂದು ಜೋಯಿಸರು ಊರಿನ ಕಡೆ ಪಯಣ ಬೆಳೆಸಿದರು.

ಜೋಯಿಸರ ದಪ್ಪ ದೇಹ ಕುಲುಕುತ್ತ ಏರಿಯಿಳಿದು ಮರೆ ಆಗುವವರೆಗೂ, ಅವರ ತಲೆ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿರುವ ಗಂಟನ್ನು ಮಕ್ಕಳು ಮಿಠಾಯಿ ನೋಡುವಂತೆ ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತ ಕಕರನಿಗೆ, ಹಾಲುಗೂಡಿನ ಕಡೆಗೆ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕುವಾಗ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನ ಕೆಳಗೆ ಇದ್ದ ನಿರುತ್ಸಾಹ ಮಾಯವಾಗಿ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಹೊಸಶಕ್ತಿ ಚಲಿಸಲಾರಂಭವಾದಂತೆ ಅನುಭವವಾಗತೊಡಗಿತು. ಜೋಯಿಸರು ಹೇಳಿದಂತೆ ಭಾರಿ ಮಳೆ ಬಂದರೆ ಕೆರೆ ತುಂಬಿ ಕೋಡಿ ಬೀಳುವುದನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಖುಷಿ ಪಟ್ಟ. ಮಳೆ ಬಿದ್ದಾಗ ನೆಲದ ಬಸಿರಿನಿಂದ ಚಿಮ್ಮುವ ಗಮ್ಮೆನ್ನುವ ವಾಸನೆಯ ಹಿತವನ್ನು ನೆನೆದು ಕಣ್ಮುಚ್ಚಿ ಬಿಟ್ಟ. ಏರಿ ಕೆಳಗೆ ಬಿರುಕು ಬಿಟ್ಟು ಎಲ್ಲ ಕಡೆಯೂ ದದ್ದುದದ್ದಾಗಿರುವ ನೆಲದ ಕಣಕಣವೂ ಮಳೆಯ ನೀರನ್ನು ಹೀರಿ, ಅರಳಿ ಒಂದಾಗುವ ರೀತಿಯನ್ನು ಊಹಿಸಿ ವಿಸ್ಮಯಪಟ್ಟ, ಜಲ ಇಲ್ಲದ ಮೇಲೆ ನೆಲ ಇದ್ದರೆಷ್ಟು, ಬಿಟ್ಟರೆಷ್ಟು ಎಂದುಕೊಂಡು, ಜೋಯಿಸರನ್ನು

ದುಡ್ಡು ಕೇಳುವ ಬದಲು ಅವರ ತಲೆ ಮೇಲಿನ ಗಂಟನ್ನೇ ಕೇಳಿದ್ದರೆ ನಾಳೆಯ ಯುಗಾದಿ ಹಬ್ಬಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಸಾಮಾನುಗಳೆಲ್ಲ ಇದ್ದವು. ಎನಿಸಿ, ಕೇಳದೇ ಹೋದ ತನ್ನ ಕಕರತನಕ್ಕೆ ಜಿಗುಪ್ಸೆಗೊಂಡ. ಆದರೆ ತನಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ದಿನಗಳು ಯುಗಾದಿ ಕಳೆದ ನಂತರ ಬರುವುದನ್ನು ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಂಡು ತಕ್ಷಣವೇ ಖುಷಿಪಟ್ಟು ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನು ಬಿರುಸು ಮಾಡಿದ.

ಹಾಲುಗೂಡು ತಲುಪಿದಾಗ ಕಕರ ಬೆಪ್ಪಾಗಿ ಹೋದ. ಹಿಂಡು ಹಿಂಡೇ ಉಂಡು ಕೈ ತೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಜಗುಲಿಗಳ ಮೇಲೆ ಉಣ್ಣಲು ಕಾದಿದ್ದರು. ಲೌಡ್ ಸ್ಪೀಕರ್‌ನವರು ಬೇರೆ 'ಕೂಡಿ ಬಂತೆ ಕಂಕಣ ಬಲ' ಪ್ಲೇಟು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಎಲ್ಲರ ಕಿವಿಗೂ ಬಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ದೇವಸ್ಥಾನದಿಂದ ಹೆಣ್ಣು-ಗಂಡನ್ನು ಕಾರಿನಲ್ಲಿ ಮೆರವಣಿಗೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಕಕರ ಕುತೂಹಲ ತಡೆಯಲಾರದೆ ನೋಡಿದ. ಹೆಣ್ಣು: ಎಣ್ಣೆಗೆಂಪು ಬಣ್ಣಕ್ಕೆ, ಕಿವಿ ಮೂಗೂ ಸೊಗಸಾಗಿ, ತಿವಿದು ಗಟ್ಟಿಸಿ ಮಾಡಿದ ಮೈಮಾಟವನ್ನು ತಕ್ಕೈಸಿಕೊಂಡು ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾಗವಳೆ, ಗಂಡು ಚೀಕಲು, ಹಲ್ಲುಬ್ಬ. ಜೊತೆಗೆ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ದೊಡ್ಡಮ್ಮನ ಗುರುತುಗಳು. ಈ ಹೆಣ್ಣು ಜಗ್ಗಿಸೋಕೆ ಇನ್ನ ಕೈಲಿ ಆದಾತೆ! ಅಳೋನಿಗಲ್ವೆ ಹೆಣ್ಣು, ಉಳೋನಿಗಲ್ವೆ ಭೂಮಿ' ಎಂದು ಗೊಣಗಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಯಾರೋ ಮಾತಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಗಂಡು ಬಿ. ಎ. ಮಾಡವ್ನೆ, ಬೆಂಗಳೂರೇಲಿ ಗುಮಾಸ್ತನಾಗವನಂತೆ, ಸಂಬಳಕ್ಕಿಂತ ಗಿಂಬ್ಳ ಹತ್ತು ಪಟ್ಟು ಬಂದದಂತೆ. ಹೆಣ್ಣು ಇನ್ನೂ ಕೈ ಹಿಡಿಯೋಕೆ ಪುಣ್ಯಮಾಡಿದ್ಲು. ಜನರು ಗಂಡಿನ ಬಗ್ಗೆ ನೀಡಿದ ಈ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಕೇಳಿ ಕಕರನಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. 'ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಗಂಡನ್ನು ಮದುವೆ ಮಾಡದೆ ಜನ ಇನ್ನೂ ಏನೇನೋ ನೋಡಿ ಮದುವೆ ಮಾಡ್ತಾರೆ' ಎಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ 'ಆ ಹಾಳು ಚೀಕಲ ನನ್ನ ಮಗನಿಗೆ ಕೊಡದಿದ್ದರೆ ಅವಳ ಬಾಳೇ ಬ್ಯಾರೆ ಆಯ್ತಿತ್ತು' ಎಂದು ತನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲೇ ನಡೆದ ಅನಿಷ್ಟ ವಿಷಯವನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟಲು ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದರೂ ಮಾಡದಿದ್ದ ತನಗೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಮಾತು ಯಾಕೆ ಎಂದುಕೊಂಡು ಪುಟ್ಟೇಗೌಡರನ್ನು ಹುಡುಕಲಾರಂಭಿಸಿದ. ಯಾರನ್ನೋ ಕೇಳಿದ. ಅವನು, "ಹೊಲೇರಿಗೆಲ್ಲ ಕೊನೇ ಪಂಕ್ತೀಲಿ ಉಣೋಕೆ ಕೊಡ್ತೀವಿಕನ ಸುಮ್ನಿರು" ಅಂದ.

"ಜೋಯಿಸ್ರು ಸೌದೇಗೆ ಕಳಿಸವ್ರೆ."

"ಸೌದೇಮನೆ ಹಾಳಾಗ! ಹೊಟ್ಟೆ ಪಿಣಗರಿಯೂವಂಗೆ ಸಣ್ಣಕ್ಕಿ ಅನ್ನಾವವುಣೋದು ನೋಡ್ಲ' ಎಂದವನೆ ತಿರುಗಿ ನೋಡದೆಯೂ ಬೇರೆ ಕಡೆ ಗಮನ ಹರಿಸಿದ.

ಯಾರೋ ತನ್ನ ಕೈಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಂತಾಯಿತು. ನೋಡುತ್ತಾನೆ ತನ್ನ ಎರಡನೆ ಮಗ ದೇವರಸ ಎರಡು ಸಿಲ್ವಾರದ ಬೋಸಿಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು

ನಿಂತಿದ್ದಾನೆ. ಅವನ ಹಿಂದೆ ತನ್ನ ಕೇರಿಯ ಪುಡಿಹೈಕಳ ಹಿಂಡು, ಹೆಣ್ಣು ಗಂಡೆನ್ನದೆ ನಿಂತಿದೆ.

ದೇವರಸ: " ಅಪ್ಪೋ, ನಂಗೇಳ್ದೆ ಉಣ್ಣೊಕೆ ಬಂದ್ಬುಟ್ಟೇದ್ದೀ" ಎಂದು ರಾಗ ಎಳೆದ. ಕಕರನಿಗೆ ಕೋಪ ಬಂದರೂ ತಡೆದುಕೊಂಡ. ತಾನು ಬಂದಿರುವ ಕಾಯಕವು ಅಂಥ ಮಹತ್ತರವಾದುದಲ್ಲ ಎಂಬ ಅರಿವು ಅವನಿಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಸುಮ್ಮನೆ ಮಗನನ್ನೇ ನೋಡಿದ. ಅಪ್ಪನ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಏನೋ ಚಿಂತೆ ಕವಿದಿದೆ ಎಂದು ಇದು ತಾನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಉಣ್ಣಲು ಬಂದಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಇರಬೇಕು ಎಂದು ಅಂದಾಜುಮಾಡಿ "ಅವ್ವನ್ನ ಕೇಳಿಕೊಂಡು ಬಂದೆ ಕೇರಿಯೋರೆಲ್ಲ ಹೋಗ್ವಾಗ ನಿಂದೇನು ಹೋಗು ಅಂದ್ಲು" ಎಂದ.

"ಸರಿ ಹೋಗು"

" ಅಪ್ಪೋ!"

"ಏನ್ಲ ಅದು!"

"ನಾಳಾಕೆ ಉಗಾದಿ ಹಬ್ಬವಂತೆ"

"ಅದ್ಕೇನ್ಮಾಡ್ಲಿ? ಕತ್ತುಕುಯ್ಕೋಳ್ಳ!"

"ನಂಗೊಂದು ಹೆಗಲಮ್ಯಾಕೆ ಚೌಕವ"

"ಅಂ! ಏನಂದೆ? ನಿಂತಾತುಂದು ಜವಳಿ ಅಂಗ್ಡಿ ಅದ?" ಎಂದವನೆ ದೂರ ಪುಟ್ಟೇಗೌಡರು ಬರುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಆ ಕಡೆಗೆ ಹೋದ. – ತಾನು ಬಂದ ಕಾರಣ ಹೇಳಿದ. ಪುಟ್ಟೇಗೌಡರು ಅವನನ್ನು ಅಡಿಗೆಯ ಮನೆ ಕಡೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೊರಟರು.

ಪುಟ್ಟೇಗೌಡರು ವಡಕೆ ಹಗ್ಗವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು; "ನೀನು ಹೊರವಷ್ಟು ಕಟ್ಟಿಕೋ" ಎಂದರು. ಕಕರ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಹೊರೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು, ತಲೆ ಮೇಲೆ ಮಡಗಿಸಿಕೊಂಡು ಹೊರಡಲು ಅನುವಾದುದನ್ನು ಕಂಡು ಪುಟ್ಟೇಗೌಡರು: 'ಲೋ! ಕಕರ ಇನ್ನೇನು ನಿಂಜಾತಿಯೋರ್ಗೂ ಉಣ್ಣೊಕೆ ಕೊಡ್ತೀವಿ ಉಂಡ್ಬುಟ್ಟು ಹೊತ್ಕಂಡು ಹೋಗು. ಅಷ್ಟೊತ್ತಿಗೆ ತಂಪಾಯ್ತದೆ" ಎಂದರು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ದಮ್ಮು ಬಂದು ನರಳುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಹೇಳಿ, ಅವಳಿಗೆ ಈಗಲೋ ಆಗಲೋ ಎಂದು ಉಪ್ಪೇಕ್ಷೆ ಮಾಡಿ ತನ್ನ ಹಿಂದೆಯೇ ಇದ್ದ ದೇವರಸನನ್ನು ತೋರಿಸಿ: "ಇವ್ನು ನನ್ಮಗ ಕಣಪ್ಪ. ಇವನು ಉಂಡಾ ಮೇಲೆ ಬೋಸಿಗೆ ಒಸಿ ಅನ್ನ, ಎಸರು ಕೊಟ್ಬುಡಿ, ಊರೇಲೇ ಉಣ್ಕೊತೀನಿ" ಎಂದುದಕ್ಕೆ ಪುಟ್ಟೇಗೌಡರು: "ನೀನು ಸರಿ ಹೊರಡು ಬಿಸಿಲು" ಎಂದು ಅಡಿಗೆಮನೆ ಒಳಕ್ಕೆ ಹೋದರು.

ಕಕರ ದೇವರಸನ ಕಡೆ ತಿರುಗಿ: "ನೀನು ಇನ್ನು ಹೋಗ್ಲ. ಗೌಡರಿಗೆ ಹೇಳೀವಿನಲ್ಲ."

"ಅಪ್ಪೋ, ಚೌಕವ!" ದೇವರಸನ ಮೊರೆ ಕೇಳಿದರೂ ಕೇಳಿಸದವನಂತೆ ಹೊರಲಾರದ ಹೊರೆಯನ್ನು ಹೊತ್ತು ಹೊರಟ.

೩

ಊರು ತಲುಪಿದಾಗ ಕಕರನ ನೆತ್ತಿಯಿಂದ ಪಾದದವರೆಗೆ ಬೆವರು ಇಳಿಯತೊಡಗಿತ್ತು. ಜೋಯಿಸರದೇ ಒಳ್ಳೆ ಮಜ. ಯಾರೋ ಏರಿ ಕೆಳಗಿನ ಕೊಡುಗೆ ಜಮೀನನ್ನು ಉತ್ತುಬಿತ್ತು, ಬೆಳೆದು ಹಸನು ಮಾಡಿ ಮನೆಗೆ ಬತ್ತ ತಂದು ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಇವರಿಲ್ಲದೆ ನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ಗಂಟೆ 'ಢಣ್' ಅನ್ನೋದಿಲ್ಲ. ದೇವರ ತಲೆ ಮೂರು ಹೂವು ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ: ಇವರಿಲ್ಲದೆ ಸುತ್ತಮುತ್ತ ಮದುವೆಗಳು ಆಗೋದಿಲ್ಲ – ಜೋಯಿಸರ ಪುಣ್ಯ ಕಂಡು ಕಕರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತಲೆದೂಗಿದ. ಮುಂದಿನ ಜನ್ಮಕ್ಕಾದರೂ ಜೋಯಿಸನಾಗೇ ಹುಟ್ಟಬೇಕೆನ್ನಿಸಿತು.

ಸೌದೆಯ ಹೊರೆಯನ್ನು ಕೆಳಕ್ಕೆಸೆದು ಕೂಗಿದ: "ಸ್ವಾಮಿ ಸ್ವಾಮಿ ಅಯ್ನೋರ!" ಕಕರನ ರಾಗ ಕೇಳಿ ಜೋಯಿಸರ ತಾಯಿ ಗೋದಮ್ಮನವರು ಹೊರಗಡೆ ಬಂದವರೆ" "ಮುಂಡೇದೆ ನೀನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಬಂದೇನೋ!" ಎಂದು ಒಳಕ್ಕೋಗಿ ಸೌದೆಯ ಮೇಲೆ 'ಸಗಣಿ ನೀರು' ಎರಚುವ ಶಾಸ್ತ್ರ ಮಾಡಿದರು. ಕಕರ, "ಹಿಂದಲ ಅಟ್ಟಿಗೆ ಮಡಗಲ" ಎಂದುದಕ್ಕೆ; "ಲೋ! ನೀನು ತಿರುಗಿ ಮುಟ್ಟಬೇಡ" ಎಂದು ಹಾವು ಮೆಟ್ಟಿದವರಂತೆ ಕಿರುಚಿದರು. ಕಕರ ಬೆವರು ಒರೆಸಿಕೊಂಡು ಆಯಾಸ ಪರಿಹಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡವನಂತೆ ದೊಡ್ಡ ಉಸಿರು ಬಿಟ್ಟು: "ಅಯ್ಯೋರು ಮನೇಲವ್ರ" ಎಂದ. ಗೋದಮ್ಮನವರು: "ಹಾಳು ಪುರೋಯಿತ್ಯ ಸಾಕು ಅಂತ ನಾನು ಬಲು ಹೇಳ್ದೆ, ಕೇಳ್ತಾನೇನೋ ಕಕರ ನಮ್ಮ ಹುಡುಗ! ಪುರೋಹಿತ್ಯ ಎಂದ್ರೆ ಹುಡುಗಾಟ್ಟೆ! ಮಂತ್ರ ಹೇಳಿ, ತಾಳಿ ಕಟ್ಟಿಸಿ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಬಂದು ಸಾಕಾಗಿ, ಈಗ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಉಂಡು ಮಲಗಿದ್ದಾನೆ... ಯಾಕೆ? ಏನಾಗಬೇಕು?" ಎಂದರು.

"ಒಂದು ವಿಸ್ಯ ಇತ್ತು ಕಣವ್ವ"

"ಏನು ವಿಷಯಾನೋ ಏನು ವಿಷವೋ ಅದು? ನಿನ್ನ ಮಗಳ ಕತೆ ಏನೋ!"

"ಅದೂ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ವಿಷಯವೇ, ಬುಡಿಮಂತೆ!"

"ಇನ್ನೇನೋ ಮತ್ತೆ....."

"ನಾಳಾಕೆ ಉಗಾದಿ ಅಲ್ಲೂರ ಅಷ್ಟೆ" ಎಂದವನೆ ಬಾಯಾರಿದವನಂತೆ ಮಾತು ನಿಲ್ಲಿಸಿದ. ಅವನಿಗೆ ತುಂಬಾ ಬಾಯಾರಿಕೆಯೂ ಆಗಿತ್ತು. ನೀರು ಕೇಳಲು ಸಂಕೋಚ. ಕೇಳಿದರೂ ಗೋದಮ್ಮನವರ ಮಡಿಯ ಮುಂದೆ ತನ್ನ ಅಹವಾಲು

ಜರುಗುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಅವನಿಗೆ ಗೊತ್ತು. ಜೊತೆಗೆ ಕಕರನ ಬಾಯಲ್ಲಿ 'ನಾಳಾಕೆ ಉಗಾದಿ ಅಲ್ಲೂರ ಅಷ್ಟೆ' ಎಂದ ಮಾತಿನ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ಪತ್ತೆಹಚ್ಚಿ ಗೋದಮ್ಮನವರು, ಇಂಥವರಿಗೆಲ್ಲ ತಮ್ಮ ಮಗ ದುಡ್ಡು ಸಾಲ ಕೊಡುವ ಪೆದ್ದುತನಕ್ಕೆ ಗೊಣಗುತ್ತ ಒಳಕ್ಕೆ ಹೊರಟುಹೋಗಿದ್ದರು.

ಕಕರ ಬಲವಾಗಿ ಕೂಗಿದ: "ಸ್ವಾಮಿಯೋರ.... ನಾನು ಕಕರ!" ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಹೊರಳಾಡುತ್ತ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಜೋಯಿಸರು: "ನಾಳೆ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಬಾರೋ ನೋಡುವ. ಇವತ್ತು ಶುಕ್ರವಾರ" ಎಂಬ ಮಾತುಗಳ ಸದ್ದು ಕಿವಿಮೇಲೆ ಬಿದ್ದುದೇ ತಡ, ಕಕರನಿಗೆ ಬಾಯಾರಿಕೆ ನಿಂತುಹೋಯಿತು. "ನಾಳಾಕೆ ಹೊತ್ತೂ ಮುಂಚೆ ಬತ್ತೀನಿ ಸ್ವಾಮಿ" ಎಂದು ಹೊರಟ.

೪

ಹೊಲಗೇರಿಗೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡಂತೆಯೇ ಸಂತೆ ಚಿಕ್ಕದಾದರೂ ನಾಳೆ ಉಗಾದಿ ಹಬ್ಬವಾದುದರಿಂದ ಸಾಕಷ್ಟು ಗಲಾಟೆಯಿತ್ತು. ದಿನಸಿ ಮಾರುವ ಕಡೆ ಹೋಗಿ ಅಕ್ಕಿ, ರಾಗಿಯ ರಾಶಿಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತ ಕಕರನಿಗೆ: ಜೋಯಿಸರು ಇವತ್ತೆ ದುಡ್ಡು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರೆ ಬಾಣ ಕಳಕೊಂಡು ಭೂಮಿಗೆ ಬಿದ್ದೋಯ್ತಿತ್ತೆ ಎನ್ನಿಸಿ, ದಿನಸಿ ಅಂಗಡಿಯ ಕುಳ್ಳಯ್ಯನನ್ನು ಹಬ್ಬದ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ಕಡ ಕೊಡು, ಹೊತಾರಕೆ ದುಡ್ಡು ಬಿಸಾಡುತೀನಿ ಎಂದು ಕೇಳಬೇಕೆಂದು ಮನಸ್ಸಾಯಿತು. ಕುಳ್ಳಯ್ಯನ ತಮ್ಮ ಕೇರಿಯ ಹುಂಜನ ಮಗಳು ಚಿಕ್ಕತಾಯಿ ಒಡನೆ ಕಣ್ಣು ಮಿಟುಕಿಸುತ್ತ ಸರಸವಾಡಿಕೊಂಡು, ಅವಳ ಮಡಿಲಿಕೆ ಅಕ್ಕಿಯನ್ನು ಅಳೆದು ಸುರಿಯುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು: "ಬಡ್ಡಿ ಹೈದ ಕಂಡೋರ ಹೆಂಗಸ್ರು ಅಂದ್ರೆ ಸಾಯ್ತಾನೆ. ಮದ್ವೆ ಆಗಿ ಸಾನೆ ವರ್ಷ ಆದ್ರೂ ಒಂದು ಸಲಾನೂ ಇನ್ನೂ ಯೆಡ್ತಿಗೆ ಬಸುರು ನಿಲ್ಲಲಿಲ್ಲ" ಎಂದು ಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ, ಕುಳ್ಳಯ್ಯನೇ ಕಕರನನ್ನು ಕೀಟಲೆ ಮಾಡಲು ಕರೆದ! ಕಕರ ಒಸಿ ಬಾರಲ ಇಲ್ಲಿ.

"ಏನಪ್ಪ ಕರೆದದ್ದು?"

"ನಾಳಾಕೆ ಹಬ್ಬ ಜೋರೂ ಅನ್ನು"

"ಏನು ಜೋರೊ, ನಿನ್ನ ಎಕ್ಕಡ."

"ನಿಂಗೇನು ಕಡ್ಮೇಲ? ಗೌಡ್ರಮಗನಿಗೆ ಹೇಳಿ ಕಳಿಸಿದರೆ ಖಂಡುಗ ಗಟ್ಲೆ ಅಕ್ಕಿ, ರಾಗಿ ಬಂದು ಮನೇಲಿ ಬೀಳ್ತ
ದಪ್ಪ."

ನೆಲ ನಡುಗಿದಂತಾಗಿ, ಕಕರ ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಹತೋಟಿಗೆ ತಂದುಕೊಂಡ. "ಸುಮಾನ ತೇಲಿಸಬ್ಯಾಡ. ನಾಳಾಕೆ ದುಡ್ಡು ಕೋಡ್ತೀನಿ ನಾಲ್ಕು ಸೇರು ಅಕ್ಕಿ, ರಾಗಿ ಕೊಟ್ಟೀ ಏನಪ್ಪ?"

"ನಿಂಗೆ ಸಾಲ ಕೊಡೋಕೆ ನಾನು ಅಕ್ಕಿ–ರಾಗಿಯ ಕಲ್ಲುಕೊಟ್ಟು ತಂದಿವ್ನಾ" ಎಂದು ಕುಳ್ಳಯ್ಯ ಹೊಟ್ಟೆನೋವು ಜಾಸ್ತಿಯಾಗಿ ತಡೀಲಾರ್ದೆ ಬಡ್ಕೋಕ್ತಿದ್ಳು, ನೀನು ಇನ್ನೂ ಮನೆಕಡೆಗೋಗಲಿಲ್ವೆ?" ಎಂದುದಕ್ಕೆ ತುಟಿಪಿಟಿಕ್ ಎನ್ನದೆ ಕಕರ ಬೀಸುಗಾಲು ಹಾಕುತ್ತ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ನೋಡಿದ. ಮನೆ ಮುಂದೆ ಜಾತ್ರೆ ಕಟ್ಟಿದಂತೆ ಜನ. ತಮ್ಮೂರಿನ ಆಸ್ಪತ್ರೆಯ ಮಿಡ್‌ಬಾಯಮ್ಮನೂ ತನ್ನ ಅತಾರಗಳ ಸಮೇತ ಮಗಳ ಮಗ್ಗುಲಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದಾಳೆ. ನಾಗಿ ನೋವನ್ನು ತಡೆಯಲಾರದೆ: "ಅಪ್ಪೋ! ಅವ್ವೋ! ಈ ನೋವ ತಡೀನಾರನೆಲ್ಲೋ" ಎಂದು ಸೆರಗನ್ನು ಬಾಯಿಗೆ ತುರಿಕಿಕೊಂಡು ನರಳುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಮಿಡ್‌ಬಾಯಮ್ಮನಿಗೆ ಕಕರ ಕೈಮುಗಿದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದ: "ಅವ್ವಾ ಈ ಹಾಳ್ಮುಂಡೆ ಮಣ್ಣು ತಿಂದ್ಬುಟ್ಲು ನಿನ್ ಹೊಟ್ಟೇಲಿ ಬಿದ್ದದ್ದು ಅಂತ ತಿಳ್ಕೊಂಡು ಇದೊಂದು ಕಷ್ಟದಿಂದ ಪರಿಹಾರ ಮಾಡ್ಕೊಡವ್ವ, ಈ ಘಟ ಇರೋತಂಕ ನಿನ್ ನೆನ್ಕೋಕ್ತೀನಿ."

"ನೋಡಪ್ಪ, ಮೊದಲ ಹೆರಿಗೆ ಬಲು ನಿಧಾನ ಆಗುತ್ತೆ. ಹುಡುಗಿ ಬೋ ನಿಶ್ಯಕ್ತಿ ಆಗಿದ್ದಾಳೆ. ಇಂಜಕ್ಷನ್ ಕೊಡಬೇಕು. ನರಕ್ಕೆ ಮೂರು ಬಾಟ್ಲು ಗ್ಲೂಕೋಸ್ ನೀರು ಹಾಕಬೇಕು. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಆಸ್ಪತ್ರೆಲೇ ಆಗಬೇಕು."

"ಏನೋ ನೋಡಿ ತಾಯಿ. ನಿಂದಮ್ಮಯ್ಯ"

"ಅರವತ್ತು ರೂಪಾಯಿ ಆಗುತ್ತಯ್ಯ!"

"ಕೇಳಿಸ್ತೇನಯ್ಯ, ಅರವತ್ತಾಗುತ್ತೆ. ನೀನು ಬಡವ್ರು ಅಂತ ಡಾಕ್ಟರಿಗೆ ಹೇಳಿ ನಾನು ಇಷ್ಟಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಸಬೇಕು."

"ಏನೋ ನೋಡವ್ವ ಬಡುವ್ರು...."

"ಔಷಧಿ ನಾವು ಬೆಳೀತೀವೇನಯ್ಯಾ?"

"ನಾನು ಅಂಗಂದ್ನೇ ತಾಯಿ, ಸಾಲಕ್ಕೆ ಹೇಳಿವ್ನೀ ಜೋಯಿಸರ ತಾವು ಉಗಾದಿ ಹಬ್ಬಕ್ಕೆ ಅಂತ. ಅದು ಇದ್ಕೆ ಅಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ಮಾಡ್ಕೊಳ್ಳಿ.

ಮಿಡ್‌ಬಾಯಮ್ಮ ತಡವಾಗಿ ಯೋಚಿಸಿ ಸಹಾಯ ಮಾಡಲು ನಿರ್ಧರಿಸಿದಂತೆ ತಲೆಕುಣಿಸಿ "ನೋಡು ಇವಳ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಆಸ್ಪತ್ರೆವರೆಗೆ ಉಷಾರಾಗಿ ಎತ್ಕೊಂಡು ಬನ್ನಿ" ಎಂದು ಎದ್ದು ತನ್ನ ಅತಾರುಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಆಸ್ಪತ್ರೆಯ ಕಡೆ ಹೊರಟಳು.

ಶ

ಕೋಳಿ ಕೂಗುವ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಎದ್ದು ಊರಿಗೆ ಊರ ಯುಗಾದಿಯ ಸ್ವಾಗತಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ. ಬಾಗಲಿಗೆ ಮಾವಿನಸೊಪ್ಪಿನ ತೋರಣ ಕಟ್ಟಿ ಚಿಕ್ಕವರು ದೊಡ್ಡವರೆಲ್ಲ ಎಣ್ಣೆ ನೀರು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಹೊಸ ಬಟ್ಟೆ ತೊಟ್ಟು ಬೇವು ಬೆಲ್ಲ ಮೆದ್ದು ಹೊಸವರ್ಷವನ್ನು ಎದುರಿಸುವ ವಿಧಾನವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು, ತನಗೆ ಒಂದು ಹೊಸ ಚೌಕ ಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿದ ದೇವರಸ ಅಬ್ಬೆ ಪರಿಯಂತೆ ತನ್ನ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ತಲೆ ಹಾಕಿ ಮಲಗಿದ್ದಾನೆ. ಜೋಯಿಸರು ದೊಡ್ಡ ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿ ದುಡ್ಡು ಕೊಟ್ಟರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಆಗಲೇ ಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ.

"ಅವ್ವೋ

ಹೆರಿಗೆ ಕೊಠಡಿಯಿಂದ ಬಂದ ಸದ್ದಿನ ಹಿಂದೆಯೇ ಮಗ ಕಿರುಚಿದ ಸದ್ದೂ ಬಂತು. ಮಿಡ್‌ಬಾಯಮ್ಮ ಕಕರನಿಗೆ ಹೇಳಿದಳು. "ನೀನೇ ಅದೃಷ್ಟವಂತ ಕಣಯ್ಯ. ಚಿನ್ನದಂತ ಮೊಮ್ಮಗನ್ನ ಯುಗಾದಿ ಹಬ್ಬದ ದಿನ ಪಡೆದೆ."ಖ

ಕುತೂಹಲ ತಡೆಯಲಾರದೆ ಎದ್ದವನೆ ಹೋಗಿ ಮೊಮ್ಮಗನನ್ನು ನೋಡಿದ. ಮಗು ಬೆಂಕಿಯ ಕೆಂಡದಂತೆ ರಗರಗನೆ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದೆ. ನಾಗಿ ಆರಾಮವಾಗಿದ್ದಾಳೆ. "ಎಲ್ಲ ನನ್ನ ಹಣೇಬರ, ಇನ್ನೂ ಏನೇನು ಬರದದೋ ಈ ಹಣೇಲಿ" ಎಂದು ಹೆಂಡತಿಯ ಕಡೆ ನಿಸ್ಸಹಾಯಕವಾಗಿ ನೋಡಿ, ಹೊರಬಂದ.

ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬೆಳಕಾಗತೊಡಗಿತ್ತು. ಇನ್ನು ಮಿಡ್‌ಬಾಯಮ್ಮ ಬಾಯಿ ಬಿಟ್ಟು ದುಡ್ಡು ಕೇಳುವದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆಯೇ ಕೊಟ್ಟರೆ ಒಳ್ಳೆಯದು ಎಂದು ಕಕರ, "ಮಗ ಲೋ! ದೇವರಸ ಏಳ್ಲ' ಎಂದು ಎಬ್ಬಿಸಿ, ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಜೋಯಿಸರನ್ನು ಕಾಣಲು ಹೊರಟ.

ಜೋಯಿಸರು ಎಣ್ಣೆಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ವಿಭೂತಿ, ಧರಿಸಿ, ಹೆಗಲ ಮೇಲೆ ಶಾಲು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಬಂದು ಮನೆ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದವರು, ದೂರದಲ್ಲಿ ಕಕರ ತನ್ನ ಮಗನೊಡನೆ ಬರುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಒಳಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತಾಯಿ ಗೋದಮ್ಮನವರಿಗೂ, ಯಶೋದಮ್ಮನವರಿಗೂ ಹತ್ತಿದ್ದು ಹರಿಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಯಶೋದಮ್ಮನವರ ಬಂಜೆತನವೇ ಇದಕ್ಕೆ ಮೂಲ ಕಾರಣ. ಆಸ್ತಿ ಕಂಡವರ ಪಾಲಾಗಬಾರದೆಂದು ಗೋದಮ್ಮನವರು ತಮ್ಮ ಹಿರಿಯ ಮಗಳ ಕಿರಿಯ ಮಗ ನಾಗರಾಜನನ್ನು ಸಾಕಿಕೊಂಡಿರುವುದು ಯಶೋದಮ್ಮನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಮುಳ್ಳಾಗಿತ್ತು. ವರ್ಷಕ್ಕೊಂದು ಯುಗಾದಿಯ ದಿನ, ನಾಗರಾಜನಿಗೆ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಎಣ್ಣೆಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಸದ ಯಶೋದಮ್ಮನ ನಡತೆ ಕಂಡು ಗೋದಮ್ಮ

ಸನ್ನೆಯಲ್ಲಿ ಸೊಸೆಗೆ ಬೈಗುಳಗಳನ್ನು ರವಾನಿಸತೊಡಗಿದ್ದರು. ಯಶೋದಮ್ಮನೂ ಗೊಣಗಲು ಶುರುಮಾಡಿದ್ದನ್ನು ಕೇಳಿ ಗೋದಮ್ಮ ಉರಿಯುವ ಕೊಳ್ಳಿಯಾಗಿ; "ನೀನು ಯಾವ ಘಳಿಗೇಲಿ ಈ ಮನೆಗೆ ಕಾಲಿಟ್ಟೋ ದರಿದ್ರ ಮನೆಮಾಡಿಕೊಳ್ತಲ್ಲೆ...."

"ನಾನು ಬರೋದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಇಲ್ಲಿ ಚಿನ್ನದ ಮಳೆ ಆಯ್ತಿತ್ತೇನೋ?"

"ಚಿನ್ನದ ಮಳೆ ಹಾಳಾಗಲಿ! ವಂಶವೇ ನಿರ್ವಂಶವಾಗೋ ಸ್ಥಿತಿ ಬಂತಲ್ಲೆ."

"ಅದ್ಯಾಕೆ? ನಿಮ್ಮ ಚಿನ್ನದಂಥ ಮೊಮ್ಮಗೆ ಬದುಕಿದ್ದಾನೆ, ಸತ್ತಿಲ್ವಲ್ಲ"

"ಇವನು ಸಾಯ್ಲಿ ಅಂತೇ ಕಾದಿದ್ದೀಯ? ದರಿದ್ರ ಮುಂಡೆ."

"ನನ್ನ ಗಂಡ ಜೀವಸಹಿತ ಇದಾರೆ. ನೀನು ದರಿದ್ರ ಮುಂಡೆ."

ಇನ್ನು ಗೋದಮ್ಮನವರಿಗೆ ತಡೆಯಲಾಗಲಿಲ್ಲ. "ಲೋ! ಕೇಳ್ದೆನೋ ನಿನ್ನ ಅರಗಿಣಿ ಮಾತ?" ಎಂದು ಮಗನ ಕಡೆ ತಿರುಗಿದರು.

ಅತ್ತೆ-ಸೊಸೆಯರ ಮಾತಿನ ಸದ್ದು ಮನೆಯ ಸರಹದ್ದನ್ನು ಮೀರುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಜೋಯಿಸರು: "ನೀವು ಇಬ್ಬರೂ ಹೀಗೆ ಕಚ್ಚಾಡ್ತಾಯಿದ್ರೆ ನಾನು ನೇಣಾಕ್ಕೋತೀನಿ" ಎಂದು ಹಣೆ ಚಚ್ಚಿಕೊಂಡರು.

'ಅವನು ಯಾರೋ ನಾಗರಾಜ ಅನ್ನೋನು ಬಾರೋ' ಎಂದು ಎಣ್ಣೆಯನ್ನು ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಕೌಪೀನ ಧರಿಸಿ ನಿಂತಿದ್ದ ನಾಗರಾಜನನ್ನು ಯಶೋದಮ್ಮ ರಟ್ಟೆ ಹಿಡಿದು ಬಚ್ಚಲು ಮನೆಗೆ ದರದರನೆ ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಹೋದಳು.

"ಸ್ವಾಮಿಯೋರ..... ನಾನು..... ಕಕರ"

ಜೋಯಿಸರು ಹೊರಗಡೆ ಬಂದರು. ಕಕರ ನಾಗಿಗೆ ಗಂಡು ಮಗುವಾದುದನ್ನು ಹೇಳಿದ. ಜೋಯಿಸರು 'ಕಕರ ತಾತಾ ಆಗೋದಲ್ಲೋ' ಎಂದು ನಕ್ಕರು.
"ಏನು ತಾತನೋ ಏನು ಕತೆಯೋ, ಹಾಳ್ಮಗ ಸತ್ತೋಗಿದ್ರೆ ಚೆನ್ನಾಗಿತ್ತು." ಗೋದಮ್ಮನವರಿಗೆ ಈ ಮಾತು ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದುದೇ ತಡ. "ಮೊದಲಿನ ಸಲ ಗಂಡುಮಗು ಪಡೆಯೋಕೆ ಏಳು ಜನ್ಮದ ಪುಣ್ಯ ಬೇಕೋ ಕಕರ" ಎಂದರು.

ಬಚ್ಚಲು ಮನೆಯಲ್ಲಿ "ಅಮ್ಮಾ! ಅಯ್ಯಯ್ಯೋ! ಎನ್ನುವ ಕರ್ಕಶ ಧ್ವನಿಯ ಹಿಂದೆಯೇ ನಾಗರಾಜ "ಅಮ್ಮಾ! ಅಮ್ಮಾ ನನ್ನ ಬೆನ್ನೆಲ್ಲ ಬೆಂದೋಯ್ತು"

ಎಂದು ಆ ಗೋದಮ್ಮನವರ ಬಳಿಗೆ ಓಡಿಬಂದ. ಗೋದಮ್ಮನವರು ಊರೆಲ್ಲ ಒಂದಾಗುವಂತೆ ಕಿರುಚಿದರು:

"ಅಯ್ಯೋ! ಬಂಜೆಲೌಡಿ ಮಗೂಗೆ ಕುದಿಯೋ ನೀರು ಹಾಕಿ ಕೊಲ್ಲಬೇಕು ಅಂತ ಮಾಡಿದ್ದೀ ಏನೇ!" ಎಂದು ನಾಗರಾಜನನ್ನು ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಬಂದ ಮಗನ ಮುಂದೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿ:

"ನೋಡಯ್ಯ, ನಿನ್ನ ಅರಗಿಣಿ ಮಾಡಿರೋದ, ಬಂಜೆಗೆ ಮಗುವಿನ ಅಳುವಿನ ಸಂಕಟ, ನೋವು ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತೆ?"

"ಬಂಜೆ ಅಂತ ಮಾತು ಮಾತಿಗೂ ಅಂತಾ ಇದ್ರೆ ನಾನು ನೀರ್ನೋ, ನೇಣ್ನೋ ನೋಡ್ಕೊತೀನಿ."

"ಅಯ್ಯೋ ತಾಯಿ ಸುಮ್ಮೆ ಬಾಯ್ದಾಕೆ ಹೇಳಿ. ನಂಮನೇಲಿ ಹಗ್ಗಕ್ಕೆ ಬರ ಇಲ್ಲ. ಇನ್ನು ನೀರು ಬೇಕಾದ್ರೆ, ಮನೆ ಒಳಗೆ ಇದೆಯಲ್ಲೆ ತುಂಬಿದ ಬಾವಿ." 'ದಢಂ' ಎಂದು ಬಾವಿಗೆ ಬಿದ್ದ ಸದ್ದಿನ ಹಿಂದೆಯೇ ನಾಗರಾಜ ಬಾಯಿ ಬಡಿದುಕೊಂಡ. ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಕೇಳುತ್ತ, ಆಗಾಗ್ಗೆ ಕತ್ತಾಕಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ಕಕರ ಬೆಚ್ಚಿದ. ಜೋಯಿಸರ ಬಾಯಿಗೆ ಮಾಂಸ ತುರಿಕಿದಾಗ ಆಗುವಷ್ಟು ಗಾಬರಿ ಆಯಿತು.

"ಕಕರ ನಿನ್ನ ದಮ್ಮಯ್ಯ ನನ್ನ ಹೆಂಡ್ತಿ ಪ್ರಾಣ ಬಚಾವು ಮಾಡೋ! ಬಾವಿಗೆ ಬಿದ್ದು ಬಿಟ್ಟು. ನೀನು ಕೇಳಿದ್ದು ಕೊಡ್ತೀನಿ."

"ಹಿಂದುಗಡೆ ಬಾಗ್ಲು ತಗೀರಿ ಸ್ವಾಮಿ."

"ಅಯ್ಯೋ! ಅದ್ರೆ ಬೀಗ ಹಾಕಿದೆ ಕಣೋ, ಎಸಳು ಎಲ್ಲಿದೆಯೋ ಏನು ಕತೆಯೋ ಮುಂದಿನ ಬಾಗಿಲಿನಲ್ಲೇ ಬಾರೋ."

ಕಕರನಿಗೆ ಬೆಂಕಿಯ ಕೊಂಡಕ್ಕೆ ಎತ್ತೆಸದಂತಾಯಿತು. ಅನೀರಿಕ್ಷಿತ ದುರಂತದಲ್ಲಿ ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕಾದ ಹೊಣೆಯನ್ನು ನೆನೆದು ಹಿಂಜರಿದ.

"ಸ್ವಾಮಿ ನಾನು ಹೊಲೇರೋನು. ಒಳಾಕೆ ಎಂಗೋಗ್ಲಿ! ನೀವು ಬಾಂಬು!"

"ಜಾತಿ ಮನೆ ಹಾಳಾಯಿತು ಭಗವಂತನ ದೃಷ್ಟಿಲಿ ಎಲ್ಲ ಒಂದೇ ಕಣೋ."

ಕಕರ ನೋಡಿದ. ಮನೆ ಸುತ್ತ ಫೇರಾಯಿಸಿದೆ. ಯಾರೂ ಬಾವಿಗಿಳಿಯುವ ಯತ್ನ ಮಾಡದೆ ಬಳೆತೊಟ್ಟ ಹೆಣ್ಣಿಗರಂತೆ ನಿಂತಿದ್ದಾರೆ. ದಢದಢನೆ ಮನೆ ಒಳಕ್ಕೆ ಹೋದ. ಬಚ್ಚಲು ಮನೆಗೆ ಎದುರಾಗಿ ಬಾವಿ. ಮಬ್ಬು ಮಬ್ಬು ಬೆಳಕು. ಹಗ್ಗ ಹಾಕಿ ಇಳಿದು ಎತ್ತುವುದರೊಳಗೆ ಜೀವ ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಬಾವಿಗೆ ಧುಮುಕಿದ.

'ಅಪ್ಪಾ ಅಪ್ಪಾ' ಎನ್ನುತ್ತ ಒಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ಯತ್ನಿಸಿದ ದೇವರಸನನ್ನು ನೆರೆದಿದ್ದ ಜನ ಹಿಡಿದು ನಿಲ್ಲಿಸಿದರು.

ಬಾವಿಯ ಮಗ್ಗಲಿಗೆ ಬೆನ್ನು ತಾಕಿ ನೆತ್ತಿಯಿಂದ ಕಾಲವರೆಗೆ ಮೈ ಎಲ್ಲ ಜುಮುಗುಡಲಾರಂಭಿಸಿ ಕಕರನ ಕಣ್ಣು ತುಂಬ ಕತ್ತಲೆ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿತು. ರಾತ್ರಿ ನಿದ್ರೆ ಕೆಟ್ಟಿದ್ದ. ಜೊತೆಗೆ ನೆನ್ನೆಯಿಂದ ಹೊಟ್ಟೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಅನ್ನದ ರಸ ಕಂಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಸಾವರಿಸಿಕೊಂಡು ನೀರನ್ನು ತನ್ನ ಕಾಲುಗಳಿಂದ ತುಳಿಯುತ್ತ ಚೂಪಾದ ಕಲ್ಲೊಂದನ್ನು ಎಡಗೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಬಲಗೈಯಲ್ಲಿ ಯಶೋದಮ್ಮನವರಿಗೆ ಹುಡುಕಾಡಿದ. ಯಶೋದಮ್ಮನನ್ನು ನೀರು ಮೇಲಕ್ಕೆಸೆಯಿತು. ಚಂಗನೆ ಕೂದಲನ್ನು ಬಲ ಹಸ್ತದಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡ. ಮೇಲಿನಿಂದ ಕೂಗಿದರು: "ಎತ್ತೋ ಕಕರ. ಈಗ ನೀನು ಬಿಟ್ಟರೆ ತಿರ್ಗ ಕೈಗೆ ಸಿಗೊಲ್ಲ!"

ಶಕ್ತಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು ಎಳೆದ. ಮೇಲಕ್ಕೆ ಬಂದ ಯಶೋದಮ್ಮ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಕಕರನ ಕತ್ತಿಗೆ ತನ್ನ ಎರಡು ಬಾಹುಗಳನ್ನೂ ಹಾಕಿ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಜಗ್ಗಿದರು. ಕಕರನಿಗೆ ಆಯ ತಪ್ಪಿತು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಹೆಂಗಸು ಕೀಳು ಜಾತಿಯವನಾದ ತನ್ನನ್ನು ತಬ್ಬಿಕೊಂಡ ಗಾಬರಿ ಬೇರೆ. ಯಶೋದಮ್ಮನೊಡನೆ ಬಾವಿಯ ತಳ ಸೇರಿದ. ಎಡಗೈಯಲ್ಲಿ ಮೂಗನ್ನು ಹಿಡಿದು, ಹಲ್ಲುಮುರಿ ಕಚ್ಚಿ ಯಶೋದಮ್ಮನ ಹಿಡಿತವನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ನೋಡಿದ. ಉಡದ ಪಟ್ಟಿನಂತೆ ಅವಳ ಬಾಹುಗಳು ಕತ್ತನ್ನು ಬಳಸಿ ಬಿಗಿಯುತ್ತಿವೆ. ಕಕರನಿಗೆ ಉಸಿರು ಕಟ್ಟಿತು. ಶಕ್ತಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಬರಲು ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ಹಾರಿದ. ಜಾರಿ ಮತ್ತೆ ತಳ ಸೇರಿದ. ಉಸಿರು ಕಟ್ಟಿತು. ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಎದೆಯಲ್ಲಿ ನೀರು ತುಂಬಿಕೊಂಡಿತು. ಎದೆಯಲ್ಲಿ ನೋವು 'ಧಮ್ಮು' ಅಗಾಧವಾಗಿ ತಡವರಿಸಿದ. ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳಕು ಕಡಿಮೆ ಆಗಿ ಒಮ್ಮೆಯೇ ಕತ್ತಲೆ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿತು.

ಮರದ ಕಾಗಡಿಯನ್ನು ಹಗ್ಗದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿ ಬಿಟ್ಟು ಹೇಳಿದರು. "ಕಕರ ಯಶೋದಮ್ಮನವರ ಇದರೇಲಿ ಕೂಲ್ಲೋ ನಾವು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಎಳಕೋತೀವಿ."

ಉತ್ತರ ಬರಲಿಲ್ಲ. "ಕಕರ, ಲೋ ಕಕರ, ಕಾಗಡೀಲಿ ಕೂರಿಸೋ ಯಶೋದಮ್ಮನೋರ" ಮನೆಯ ಭಾವಣಿ ಅಲ್ಲಾಡುವಂತೆ ಕೂಗಿದರು. ಸದ್ದೇ ಇಲ್ಲ. ಕಾಗಡಿಯನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಎಳೆದುಕೊಂಡರು. ಅನುಮಾನ ಬಂದು ಉದ್ದವಾದ ಬೊಂಬೊಂದನ್ನು ತಂದು ಮೀಟಿ, ಬ್ಯಾಟರಿಯ ಬೆಳಕನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನೋಡಿದರು. ಯಶೋದಮ್ಮ ಕಕರನ ಕತ್ತು ತಬ್ಬಿಕೊಂಡಿದ್ದಾಳೆ. ಕಕರ ಬಲ

ಮುಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಯಶೋದಮ್ಮನ ಕೂದಲನ್ನು ನುಲಿದು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ತೆರೆದ ಕಣ್ಣುಗಳು ತೆರೆದಂತೆಯೇ ಇವೆ.

ಜೋಯಿಸರು ಬಗ್ಗಿ ನೋಡಿದರು. ಹೊಲೆಯನನ್ನು ತಬ್ಬಿಕೊಂಡಿರುವ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಕಂಡುಹೇಸಿಗೆ ಆಯಿತು.

"ಲೋ ಕಕರ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಎಳಕೊಳ್ಳೋ! ಕಾಗಡಿ ಬಿಡಿಸಲೇನೋ?" ಎಂದು ಕೂಗಿದರು. ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿದ್ದವರು, "ಜೋಯಿಸರೆ ಇಬ್ಬರ ಕತೆಯೂ ಮುಗೀತು. ಏನಿದ್ದರೂ ಇನ್ನು ಪಕ್ಕದ ಅರಕೆರೆ ಪೋಲೀಸ್ ಸ್ಟೇಷನ್‌ಗೆ ಸುದ್ದಿ ಮುಟ್ಟಿಸಿ, ಪೋಲೀಸಿನೋರು ಬಂದ ಮೇಲೆ ಹೆಣಗಳನ್ನು ತೆಗೀಬೇಕು. ಮಹಜರ ನಡೀಬೇಕೋ ಬೇಡವೋ?"

ತಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆದ ದುರಂತದ ತೀವ್ರ ಪೆಟ್ಟನ್ನು ತಾಳಲಾರದೆ ಜೋಯಿಸರು ಜ್ಞಾನತಪ್ಪಿ ಬಿದ್ದರು. ಗೋದಮ್ಮನವರೂ ಮತ್ತು ನಾಗರಾಜ ದುಃಖಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದರು.

ಬಾವಿ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಓಡಿಬಂದ ದೇವರಸ ಕೂಗಿದ: "ಅಪ್ಪೋ! ಮ್ಯಾಕೆ ಅತ್ತಿಬಾಪ್ಪೋ!" "ಲೋ! ನಿಮ್ಮಪ್ಪನಿಗೆ ಏನೂ ಆಗಿಲ್ಲ ಸುಮ್ಮನಿರು" ಎಂದರು. ದೇವರಸ ಇದನ್ನು ನಂಬದೆ, ಅಳುತ್ತ ಅವ್ವನಿಗೆ ಸುದ್ದಿ ಮುಟ್ಟಿಸಲು ಓಡಿದ. ಜೋಯಿಸರನ್ನು ಕಂಡರೆ ಒಳಗೊಳಗೇ ಕತ್ತಿಮಸೆಯುವ ಶ್ಯಾನುಭೋಗರು "ಹೊಲೇರವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಮನೆಹೊಕ್ಕರೆ ದೈವ ಸುಮ್ಮನಿರುತ್ತ? ನೋಡಿ ಏನು ಕತೆ ಆಯ್ತು. ರಾಮ ರಾಮ! ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಹೆಂಗಸನ್ನು ಕೀಳು ಜಾತಿಯವನು ಮುಟ್ಟೋದು ಅಂದ್ರೆ! ಬದುಕಬಾರದಪ್ಪ, ನಾವೆಲ್ಲ ಸಾಯಬೇಕು" ಎಂದು ಸುತ್ತಮುತ್ತಲ ಜನಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಕಕರನ ಹೆಂಡತಿ ಚೆನ್ನಿ ಎದೆ ಚಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ತನ್ನ ಸಂತಾನದೊಡನೆ ಬಂದಳು. ಶ್ಯಾನುಭೋಗರು ತಮ್ಮ ಮಾತಿನ ದಿಕ್ಕನ್ನೇ ಬದಲಿಸಿ "ಚೆನ್ನಿ ಸಮಾಧಾನ ತಂದ್ಕೋ. ನಿನ್ನ ಗಂಡ ಪುಣ್ಯ ಮಾಡಿದ್ದ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಹೆಂಗಸನ್ನು ಬಚಾವು ಮಾಡೋಕೋಗಿ ಸಾಯೋದು ಅಂದರೆ ಏನು ತಿಳ್ಕೊಂಡಿದ್ದಿ? ತುಂಬ ಪವಿತ್ರ ಸಾವು. ಕೋಟಿಗೊಬ್ಬರಿಗೆ ಇಂಥ ಸಾವು ಬರೋಲ್ಲ!"

"ಸ್ವಾಮಿ ನನ್ನ ಮಕ್ಕಳ ಗತಿಯೋ?" "ದೇವರಿದ್ದಾನೆ!" ಎಂದು ನಿರಾಳವಾಗಿ ಶ್ಯಾನುಭೋಗರು ಆಕಾಶದ ಕಡೆಗೆ ಕೈ ತೋರಿಸಿದರು.

ಪ್ರಬಂಧಗಳು

೧. ಗಾಡಿಯ ಪ್ರಯಾಣ

– ಎ. ಎನ್.ಮೂರ್ತಿರಾವ್

ಮೇಲೆ ತಿಳಿಯಾದ ನಕ್ಷತ್ರ ಮಂಡಿತವಾದ ಆಕಾಶ; ಮುಂದೆ ಬೆಳದಿಂಗಳಿನಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಶುಭ್ರವಾಗಿಯೂ ಅಲ್ಲಿ ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿಯೂ ನೆರಳಿನ ನಡುವೆ ನುಸುಳಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ರಸ್ತೆ ಮೃದುವಾಗಿ ಬೀಸುವ ತಂಗಾಳಿ; ಎತ್ತುಗಳ ಕೊರಳಿನಲ್ಲಿರುವ ಗೆಜ್ಜೆಯ ಶಬ್ದ– ಈ ಆವರಣದಲ್ಲಿ ಗಾಡಿಯ ಪ್ರಯಾಣವೇ ಹಿತ. ರೈಲೂ ಮೋಟಾರುಗಳೂ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೇನು! ರೈಲು ಪ್ರಯಾಣದಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದು ವಿಧವಾದ ಸೌಖ್ಯವಿದೆಯಾದರೂ ಶಾಂತ ಸ್ವಭಾವದವರಿಗೂ ನಿಸರ್ಗ ಸೌಂದರ್ಯಪ್ರೇಮಿಗಳಿಗೂ 'ರೋಮಾನ್ಸ್' ಮನೋವೃತ್ತಿಯುಳ್ಳವರಿಗೂ ಅದು ಜಿಗುಪ್ಸೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. ಈಚೆಗೆ ರೈಲಿನ ಹಾವಳಿ ಹೆಚ್ಚಿ ಗಾಡಿಯ ಪ್ರಯಾಣದ ಸೌಖ್ಯವು ಕನಸಾಗಿ ಹೋಯಿತು. ರೈಲಿನಲ್ಲಿಯೂ ಮೋಟಾರಿನಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಿ ಅವುಗಳ ವೇಗವೈಭವವನ್ನು ಅರಿತ ಮೇಲೆ ಘಂಟೆಗೆ ಎರಡು ಮೈಲಿ ಹೋಗುವ ಎತ್ತಿನ ಗಾಡಿಯನ್ನು ಕೇಳುವವರು ಯಾರು? ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಹುಲ್ಲೇ ಮೆತ್ತೆ; ಒರಗಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಒಂದೊಂದು ಮೊಳ ಅಂತರದಲ್ಲಿ ಬಿಗಿದಿರುವ ಬಿದಿರು ದಬ್ಬೆಗಳು; ಮಧ್ಯೆಮಧ್ಯೆ ಒಂದೊಂದು ಬೊಂಬು; ಘಳಿಗೆಗೊಂದು ಸಲ ಒಂದು ಅಡಿ ಮೇಲಕ್ಕೆದ್ದು ಮತ್ತೆ ಕೆಳಕ್ಕುರುಳುವ ಗಾಲಿ; ಹಳೆಯ ಹುಲ್ಲಿನ ಅಸಹ್ಯವಾಸನೆ; ಸಾಬೂನು ಮತ್ತು ನೀರಿನ ಗಂಧವನ್ನೇ ಅರಿಯದ ಸಾರಥಿ; ಬಾಲವನ್ನು ಮುರಿದರೂ ಹೆಜ್ಜೆ ಮುಂದಿಡಲಾರದ ಹೊಟ್ಟೆಗಿಲ್ಲದ ಎತ್ತುಗಳು– ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ನೋಡಿ ಅನುಭವಿಸಿದವರಿಗೆ ಗಾಡಿಯ ಪ್ರಯಾಣವೆಂದರೆ ಕೆಟ್ಟ ಕನಸು ಬಿದ್ದಂತೆಯೇ ಸರಿ. ಈಗ ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳುವ ಗಾಡಿಗಳು ಇಂಥವೇ. ಆದರೆ ಇವುಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಗಾಡಿಯ ಪ್ರಯಾಣವನ್ನೇ ಹೀಯಾಳಿಸುವುದು ಅನ್ಯಾಯ. ಈ ಗಾಡಿಗಳು ಭಕ್ತರಿಲ್ಲದ ಗುಡಿಗಳಂತೆ; ನಲ್ಲನಿಲ್ಲದ ಸ್ತ್ರೀಯಂತೆ, ಅವುಗಳು ಯಾರಿಗೆ ಬೇಕು? ಯಾರಿಗಾಗಿ ಅವು ನಿರ್ಮಲವಾಗಿಯೂ ಸುಂದರವಾಗಿಯೂ ಇರಬೇಕು? ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಾದರೆ ಮಾಮಲೆದಾರರಾಗಲಿ ಜಮಾಬಂದಿಯ ಸಾಹೇಬರಾಗಲಿ, ರೈತನಾಗಲಿ, ಜಮೀನುದಾರನಾಗಲಿ, ಜೋಡೆತ್ತಿನ ಗಾಡಿಯನ್ನೇ ನಂಬಿದ್ದರು. ಸರ್ವರಿಗೂ ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿಯೂ ಸರ್ವರಿಗೂ ಪ್ರಿಯವಾಗಿಯೂ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಅದು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಮರ್ಯಾದೆಯೂ ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಸೌಂದರ್ಯವೂ ಇದ್ದವು. ಆಗಿನ ಗಾಡಿನ ನಾಲ್ಕು ಜನರು ಸುಖವಾಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ವಿಶಾಲವಾಗಿದ್ದವು; ಮಳೆಗಾಳಿಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವಂತೆ ದಟ್ಟವಾಗಿ ನೆಯ್ದ ಚಾಪೆಯಲ್ಲಿ ಕಮಾನು ಕಟ್ಟಿರುತ್ತಿದ್ದರು; ಕೆಲವು ಗಾಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಒರಗಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಮೆತ್ತೆಗಳನ್ನು ಸಹ ಹಾಕಿರುವುದುಂಟು, ಗಾಡಿಗಳನ್ನೆಳೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಐನೂರರಿಂದ ಸಾವಿರ

ರೂಪಾಯಿಗಳವರೆಗೂ ಕೊಟ್ಟು ಎತ್ತುಗಳನ್ನು ತರುತ್ತಿದ್ದರು. ಚುಂಚನಕಟ್ಟೆ, ಹಾಸನ, ಹೇಮಗಿರಿ ಮೊದಲಾದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ದನದ ಜಾತ್ರೆಗಳಾದರೆ ಎತ್ತುಗಳನ್ನೂ ಹಸುಗಳನ್ನೂ ಕೊಳ್ಳದಿದ್ದವರು ಕೂಡ ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ನೋಡಿ ಸಂತೋಷ ಪಡುವುದಕ್ಕಾದರೂ ಜಾತ್ರೆಗೆ ಹೋಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಈಗ ಅಂಥ ಎತ್ತುಗಳನ್ನು ಸಾಕುವವರೂ ಕಡಿಮೆ, ಕೊಳ್ಳುವವರೂ ಕಡಿಮೆ. ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ದನದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ಸಾಹವೇ ಇಲ್ಲದಂತಾಗಿ ನಲವತ್ತು ರೂಪಾಯಿನ ಉಳುವ ಎತ್ತುಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಹೆಚ್ಚು.

ಈಗಿನ ಗಾಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಸೌಂದರ್ಯವೂ ಇಲ್ಲ, ಸೌಖ್ಯವೂ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಹಳೆಯ ಕಾಲದ ಗಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡುವವರಿಗೆ ಆ ಅನುಭವ ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತಿರುವುದು. ಆಗಾಗ ಅದರ ನೆನಪು ಬಂದು ಮತ್ತೆ ಆ ಸಂತೋಷವನ್ನನುಭವಿಸಬೇಕೆಂಬ ಬಯಕೆ ಹುಟ್ಟುವುದು. ರೈಲುಮಾರ್ಗವನ್ನೂ ಗಾಡಿಯ ರಸ್ತೆಯನ್ನೂ ಹೋಲಿಸಿ ನೋಡಿ. ರೈಲು ರಸ್ತೆಯನ್ನು ಎಲ್ಲಿಂದ ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ನೋಡಿದರೂ ಅದರಲ್ಲಿ ಸೌಂದರ್ಯದ ಚಿಹ್ನೆ ಸಹ ಇಲ್ಲ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಸೂರ್ಯನ ಕಾಂತಿ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಾಗ ಅದು ಉಕ್ಕಿನ ಅಲಗಿನಂತೆ ಕ್ರೂರವಾದ ನೀಲಿಯ ಕಿರಣಗಳನ್ನು ಎಸೆಯುವುದು. ಅದರಲ್ಲಿ ದೃಢಮನಸ್ಸೂ ಅಮೋಘವಾದ ನಿರ್ಘೃಣವಾದ ಶಕ್ತಿಯೂ ಅಡಗಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಅದು ಯಾವ ಚಾಪಲ್ಯಕ್ಕೂ ಮನಸ್ಸು ಕೊಡದೆ ತನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯದಲ್ಲೇ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ರೈಲುರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಬಲವೂ ಕಾಠಿನ್ಯವೂ ಕಾಣುವುದೇ ಹೊರತು ಮಾರ್ದವ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಗಾಡಿಯ ರಸ್ತೆಯಾದರೋ ಉದಾರಿಗಳ ಮನಸ್ಸಿನಂತೆ ವಿಶಾಲವಾದದ್ದು. ಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಾಗಲೀ ಬೆಳದಿಂಗಳಿನಲ್ಲಾಗಲಿ ನಮ್ಮನ್ನು ನೋಡಿ ಆದರದಿಂದ ಬರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ನಗೆಯಂತಿರುವ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಡಂಭವಿಲ್ಲದ ಮೃದುವಾದ ಧಾವಳ್ಯದಿಂದ ಹೊಳೆಯುವುದು. ರೈಲಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡುವವರಿಗೂ ರೈಲಿಗೂ ಆಂತರಿಕ ವಿಶ್ವಾಸವಿಲ್ಲ. ರೈಲು ನಮ್ಮದಲ್ಲ. ಅದರಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಗಂಟೆಯ ಕಾಲ ಕುಳಿತಿರುವ ಹಕ್ಕು ಮಾತ್ರ ನಮ್ಮದು. ನಾವು ಕೊಟ್ಟ ಹಣಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಕೆಲವು ಮೈಲಿಗಳ ದೂರ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದು ಅದರ ಕರ್ತವ್ಯ; ಹಲ್ಲು ಕಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ತಪ್ಪದಂತೆ ಆ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ನಡೆಸಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ. ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿಷಯ ಅದಕ್ಕೆ ಬೇಕಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೂ ನಮಗೂ ಮಾನವೀಯ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲ. ನಾವು ಮನುಷ್ಯರಾದರೆ ಹೇಗೋ ಇಟ್ಟಿಗೆಗಳಾದರೂ ಅದು ಹಾಗೆಯೇ ವರ್ತಿಸುತ್ತದೆ. ಅದಲ್ಲದೆ ರೈಲಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡುವಾಗ ನೀವು ಸಾವಿರ ಜನರಲ್ಲೊಬ್ಬರು. ನೀವು ಮೊದಲನೆಯ ತರಗತಿಯ ಗಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಜನಸಂಪರ್ಕವಿಲ್ಲದೆ ನಿಮ್ಮ ಬಿಗುಮಾನವೊಂದರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಿದರೂ ಟಿಕೆಟ್ ಕಲೆಕ್ಟರು ಬಂದು 'ಟಿಕೆಟ್' ಎಂದು ಕೇಳಿಯೇ ಕೇಳುವನು; ಅಥವಾ ನೀವು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಇಸ್ತ್ರಿ ಮಾಡಿದ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ 'ಫೀಸ್' ಎಂದೋ, 'ಸಾರ್' ಎಂದೋ ಸೇರಿಸಬಹುದು. ಅಷ್ಟು ಹೊರತು ನಿಮ್ಮ

ದೊಡ್ಡಸ್ತಿಕೆಯೇನೂ ಅಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ರೈಲು ಇಂಥ ಕಡೆ ನಿಲ್ಲಬೇಕೆಂದರೆ ನಿಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲ. 'ಟೈಮ್ ಟೇಬಲ್' ಎಂಬ ಯಂತ್ರದಲ್ಲಿ ನೀವೂ ಒಂದು ಭಾಗವಾಗಿ ಹೋಗುವಿರಿ. ಆ ಯಂತ್ರದ ಚಕ್ರಗಳು ನಿಮ್ಮ ಅಪೇಕ್ಷೆಗೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಗಮನಕೊಡದೆ ತಮ್ಮ ನಿಯಮವನ್ನು ತಾವು ಅನುಸರಿಸಿ ತಿರುಗುವುವು. ಆ ಯಂತ್ರ ನಿರ್ಜೀವಿಯಾದದ್ದು; ಅದಕ್ಕೆ ಆಸೆ ಜಿಗುಪ್ಸೆಗಳಿಲ್ಲ. ನಿಲ್ಲುವುದು, ಹೊರಡುವುದು, ವೇಗ, ಮಂದಗತಿ, ಎಲ್ಲದರಲ್ಲಿಯೂ ಅದು ನಿಯಮಬದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಅದು ಕಾಲದಂತೆ, ಸಮುದ್ರದ ಏರಿಳಿತಗಳಂತೆ ಮಾನವನ ಆಜ್ಞೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟುದಲ್ಲ. ನಿಮಗಾಗಿ ಅದು ತನ್ನ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಗದ್ದೆಗಳಲ್ಲಿ ಮೈಲಿಗಟ್ಟಳೆ ಎಳೆಹಸುರಾಗಿ ಚಿಗುರುತ್ತಿರುವ ಪೈರನ್ನು ನಿಂತು ನೋಡಬೇಕೆಂದು ನಿಮ್ಮ ಹೃದಯವು ಕಾತರಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ. ಆದರೆ ರೈಲು ನಿಮ್ಮ ಬಯಕೆಗೆ ಮರ್ಯಾದೆ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಬೆಟ್ಟಗಳ ನಡುವೆ ರೈಲು ಹೋಗುತ್ತಿದೆ; ಇತ್ತ ಕಡೆ ಕಣಿವೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪರ್ವತ ಪ್ರವಾಹವೂ ಭೋರ್ಗರೆಯುತ್ತ ಧುಮುಕುತ್ತಿದೆ. ಬಲಗಡೆ ಗಗನವನ್ನು ಮುಟ್ಟುವ ಶಿಖರಗಳು; ಎದುರಿಗೆ ಪರ್ವತ ಶ್ರೇಣಿಯ ಮೇಲೆ ಬೆಳಗಿನ ಹೂಬಿಸಿಲು ಬಿದ್ದು ಅದಕ್ಕೆ ಸ್ವರ್ಗೀಯ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಐದು ನಿಮಿಷ ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತು ನೋಡೋಣವೆಂದರೆ ಆ ಐದು ನಿಮಿಷಗಳಲ್ಲಿ ರೈಲು ಒಂದು ಗುಡ್ಡವನ್ನು ಸುತ್ತು ಹಾಕಿ ಆ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ಮರೆಮಾಡುವುದು.

ಗಾಡಿಯ ಪ್ರಯಾಣದಲ್ಲಿ ಈ ಕಷ್ಟವಿಲ್ಲ. ಗಾಡಿ ಹೊಡೆಯುವವನು ರೈಲಿನ ಡ್ರೈವರಿನಂತೆ ಕೇವಲ ನಿಯಮಬದ್ಧನಲ್ಲ. ಅವನೂ ನಮ್ಮಂತೆಯೇ ಆಸೆ ಉತ್ಸಾಹಗಳುಳ್ಳ ಮಾನವ. ಬೀಡಿಗೆ ಮೂರು ಕಾಸು ಕೊಟ್ಟರಂತೂ ನಾವು ಹೇಳಿದಂತೆ ಕೇಳುವನು. ಗಾಡಿಯ ಪ್ರಯಾಣವು ಸುಖದಾಯಕವಾಗಬೇಕಾದರೆ ಇಂಥ ಸಾರಥಿ ಅವಶ್ಯಕ. ಗಾಡಿ ಹೊಡೆಯುವವರಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ವಿಧಗಳುಂಟು. ಕೆಲವರು ಸಾಹಸಿಗಳು, ತಮ್ಮ ದೇಹಶಕ್ತಿ, ಕಷ್ಟಸಹಿಷ್ಣುತೆ, ಚಟುವಟಿಕೆ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ವಿಷಯ ಜಂಭ ಕೊಚ್ಚುವರು. ಕೆಲವರು ತಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿಯ ಸರಳ ಜೀವನವನ್ನೂ ಪಟ್ಟಣದ ಹುಸಿ ನಾಗರಿಕತೆಯನ್ನೂ ಕುರಿತು ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಉಪನ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಕೊಡುವರು. ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ಸುಖಾಭಿಲಾಷಿಗಳು, ರಸಿಕರು, ಪ್ರಣಯಲಂಪಟರೆಂದರೂ ಎನ್ನಬಹುದು. ಅವರು ನೂರುಗಟ್ಟಲೆ ಲಾವಣಿಗಳನ್ನೂ ಯಕ್ಷಗಾನದ ಹಾಡುಗಳನ್ನೂ ಹೇಳಬಲ್ಲರು. ಆಗಾಗ ತಮ್ಮ ಪ್ರಣಯಾನುಭವಗಳ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳುವುದೂ ಉಂಟು. ಗಾಡಿಯವರ ಸಲ್ಲಾಪ ರುಚಿಸಬೇಕಾದರೆ ಪ್ರಯಾಣಿಕರು ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಅದು ಸಾಧ್ಯವಾಗದಿದ್ದರೆ ಮನೋವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಾಗಲಿ ಯುವಕರಾಗಿದ್ದು ಅವರ ಜೊತೆಗೆ ಸಲಿಗೆಯಾಗಿ ಮಾತಾಡುವಷ್ಟು ಸರಳ ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳವರಾಗಿರಬೇಕು. ಹಳ್ಳಿಯ

ಜನರನ್ನು ತಿರಸ್ಕಾರದಿಂದ ದೂರ ಇಡುವ ಮರ್ಯಾದೆ ರಾಮಣ್ಣನವರಿಗೆ ಗಾಡಿಯ ಪ್ರಯಾಣದಲ್ಲಿ ಸೌಖ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಗಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಯಾಣ ಹೊರಡುವವರಿಗೆ ಆತುರವಿಲ್ಲ. ರೈಲಿಗೆ ಹೊರಡುವಾಗಿನ ಗಡಿಬಿಡಿಯೆಷ್ಟು! ಹೆಂಗಸರು ಬೇಗ ಸಿದ್ಧವಾಗಿಲ್ಲವೆಂದು ಬೆದರಿಕೆಯೆಷ್ಟು! ಬೈಗುಳೆಷ್ಟು! ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಏಟುಗಳೆಷ್ಟು! ಈ ಗಡಿಬಿಡಿಯಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ರೈಲು ಸಿಗುವುದು ಅಸಾಧ್ಯ. ಎಷ್ಟೋ ವೇಳೆ ನಮ್ಮ ತಾಮಸ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಮೂದಲಿಸುವುದಕ್ಕೋ ಏನೋ ರೈಲು ನಾವು ಸ್ಟೇಷನ್ನಿಗೆ ಬರುವವರೆಗೂ ಕಾದಿದ್ದು ಬಾಗಿಲು ದಾಟಿ ಒಳಗೆ ಕಾಲಿಡುವುದರಲ್ಲೇ ಹೊರಟುಬಿಡುವುದು. ಗಾಡಿಯ ಪ್ರಯಾಣ ಹೊರಡುವವರಿಗೆ ಒಂದು ವಿಧವಾದ ಆತುರವಿಲ್ಲದ ಸಂಭ್ರಮ ಮಾತ್ರ ಇರುತ್ತದೆ. ಹೆಂಗಸರು ಗಂಟು ಮೂಟೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿ, ಜಡೆ ಹೆಣೆದುಕೊಂಡು ಸಿದ್ಧರಾಗುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಗಂಡಸರು ಗಾಡಿಯವನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಗಾಡಿಯನ್ನು ಹೊಡೆಯಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದು, ಭಾರವಾದ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಅದರೊಳಕ್ಕೆ ಹಾಕಿಸಿ, ಅವುಗಳ ಮೇಲೆ ಜಮಖಾನವನ್ನು ಹಾಸುತ್ತಾರೆ. ಒಂದೆರಡು ದಿನಗಳವರೆಗೂ ಆ ಗಾಡಿಯೇ ನಮ್ಮ ಮನೆಯಾದ್ದರಿಂದ ಮನೆಯನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸುವಷ್ಟೇ ಆಸ್ಥೆಯಿಂದ ಅದನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸುತ್ತೇವೆ. ಗಾಡಿಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಊಟಮಾಡಿ ಹೊರಡಲನುವಾಗಬೇಕು. ಊಟಕ್ಕೆ ಆತುರವೇನೂ ಇಲ್ಲ; ತಿಂದವರು ತಿಂದರು, ಉಳಿದವರಿಗಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ: ಅನ್ನ ಗಂಟಲು ಸುಡುವಷ್ಟು ಬಿಸಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ಹಾಗೇ ನುಂಗಬೇಕಾದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿಲ್ಲ. ಗಾಡಿಯು ಇನ್ನು ಎರಡು ಮೂರು ದಿನಗಳವರೆಗೂ ನಮ್ಮ ಆಜ್ಞಾನುವರ್ತಿಯಾಗಿಯೇ ಇರುವುದರಿಂದ ನಾವು ಆತುರಪಡಬೇಕಾದ್ದಿಲ್ಲ. ಪ್ರಯಾಣವನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಊಟ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅಪೂರ್ವವಾದ ಸೌಖ್ಯವಿದೆ. ಬೇಳೆ ಹುಳಿಯೂ ಸಂಡಿಗೆಯೂ ಇನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ಆಗಿನಷ್ಟು ರುಚಿಯಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಊಟವಾದ ಮೇಲೆ, ಹೊರಡಲು ಸಿದ್ಧವಾಗಬೇಕೆಂದು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಉಳಿದವರನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವರು. ಕೆಲವರು ಸಣ್ಣ ಪುಟ್ಟ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಗಾಡಿಗೆ ಹಾಕುವರು. ಹೆಂಗಸರು ಮೊಸರನ್ನ, ನಿಂಬೆಯ ಉಪ್ಪಿನಕಾಯಿನ ಬುತ್ತಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟುವರು. ಇದೆಲ್ಲವೂ ಆಗಿ ಬಂಧುಗಳಿಗೆಲ್ಲರೂ ಹೋಗಿಬರುತ್ತೇವೆಂದು ತಿಳಿಸಿ ಬೀಳ್ಕೊಂಡ ಮೇಲೂ ಅವರು ಊರ ಹೊರಗೆ ಕಾಲುವೆಯ ಬಳಿ ಇರುವ ತೋಪಿನವರೆಗೆ ಸಾಗ ಕಳುಹಲು ಬರುತ್ತಾರೆ.

ಈಗ ನಮಗೆ ಸಾವಿರ ಮೈಲಿ ದೂರದ ಪ್ರಯಾಣವಾದರೂ ದೊಡ್ಡ ವಿಷಯವಲ್ಲ. ಸಮುದ್ರದ ಹೃದಯವನ್ನು ಸೀಳಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದಾಗಲಿ, ಅಂತರಿಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಪಕ್ಷಿಯಂತೆ ಹಾರುವುದಾಗಲೀ, ಯಾವುದೂ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಸಂಭ್ರಮವುಂಟು ಮಾಡಲಾರದು. ಹಿಂದೆ ಪ್ರಯಾಣವೆಂದರೆ ಪ್ರತಿದಿನದ ವ್ಯಾಪಾರವಲ್ಲ. ಪ್ರಯಾಣಿಕರಿಗೆ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ನೂರೆಂಟು ವಿಪತ್ತುಗಳು

ಸಂಭವಿಸಬಹುದು. ಹೊಳೆಯನ್ನು ದಾಟುವಾಗ ಗಾಡಿ ಮುಗುಚಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು; ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಕಳ್ಳರ ಭಯ; ರಾತ್ರಿಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹುಡುಗರು ಮಕ್ಕಳು ಕೆಟ್ಟ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಹೆದರಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಯಾರಾದರೂ ಪ್ರಯಾಣ ಹೊರಟರೆ ಬಂಧುಗಳು ಕಣ್ಣೀರುಬಿಡುತ್ತಾ ಬಹಳ ದೂರ ಗಾಡಿಯ ಹಿಂದೆಯೇ ಬರುವುದು ಅಪರೂಪವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. "ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಹುಷಾರಾಗಿರು" ಎಂದು ಹೇಳುವವರು ಕೆಲವರು; “ಆ ಮಗು ತುಂಟ ಮಗು, ಕೈಯಿಂದ ಚಿಮ್ಮಿ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದೀತು" ಎಂದು ಎಳೆ ಕೂಸಿನ ತಾಯಿಗೆ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಕೊಡುವವರು ಕೆಲವರು; "ಹೊಳೆ ದಾಟುವಾಗ ಜೋಕೆ, ಒಬ್ಬರು ಇಳಿದು ಗಾಡಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡೇ ನಡೆಯಿರಿ" ಎಂದು ಕೆಲವರು. ರಾತ್ರಿಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೊಳೆ ದಾಟುವಾಗ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಮೈನಡುಗುತ್ತಿತ್ತು. ಎಲ್ಲಿ ಯಾವ ಮಡುವಿನಲ್ಲಿ ಗಾಡಿ ಮುಗುಚಿಕೊಳ್ಳುವುದೋ ಎಂದು ನಮಗೆ ಹೆದರಿಕೆ; ಇಳಿದು ಚಕ್ರವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿರುವವರನ್ನು ಮೊಸಳೆ ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಬಹುದೆಂಬ ಭಯ ಬೇರೆ. ಮಧ್ಯೆಮಧ್ಯೆ ಚಕ್ರವನ್ನು ನೂಕುತ್ತಿರುವವರು "ಎಡಗೋಲು ಹೊಡೆದುಕೋ’ ಎಂದು ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಕೊಡುವರು; ಒಂದೊಂದು ವೇಳೆ ಗಾಡಿಯ ಮೂಕಿಯವರೆಗೂ ನೀರು ಬಂದುಬಿಡುವುದು; ಆ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಸಂಭ್ರಮವೆಷ್ಟೋ! ದಿಗಿಲೆಷ್ಟೋ!

ಆಗ ನಮ್ಮೂರಿನಿಂದ ಮೈಸೂರಿಗೆ ಬರುವುದಾಗಲಿ ಇಲ್ಲಿಂದ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವುದಾಗಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಅಪರೂಪವೇ. ಸುಗ್ಗಿಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಬತ್ತದ ಗಾಡಿಗಳ ಓಡಾಟ ಬಹಳ ಹೆಚ್ಚು. ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಡುವವರೂ ಸಂಜೆಯ ಗಾಡಿಯನ್ನು ಹತ್ತಿ ಮಾರನೆಯ ದಿನ ಎರಡು ಘಂಟೆಗೋ ಮೂರು ಘಂಟೆಗೋ ಊರನ್ನು ಸೇರಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ನಮ್ಮ ದೊಡ್ಡಪ್ಪನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಓದಿಕೊಂಡಿದ್ದ ನನಗೆ ಹಳ್ಳಿಗೆ ಹೋಗುವುದೆಂದರೆ ಹಿಡಿಯಲಾರದಷ್ಟು ಆನಂದ, ದಸರಾ ಮತ್ತು ಕ್ರಿಸ್‌ಮಸ್ ರಜಗಳು ಎಂದಿಗೆ ಬರುವುವೋ ಎಂದು ಚಾತಕಪಕ್ಷಿ ಮಳೆಯನ್ನೆದುರು ನೋಡುವಂತೆ ಕಾದಿರುತ್ತಿದ್ದೆ. ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಬಿಸುಟು ಬೆಳಗ್ಗೆ ತಿಂಡಿ ತಿಂದು ಚಳಿ ಮುರಿದ ಮೇಲೆ ಹೊಳೆಗೆ ಹೋಗಿ ಕೈಕಾಲು ಸೋಲುವವರೆಗೂ ಈಜಿ ಆಮೇಲೆ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಊಟ ಮಾಡಿ ನಿದ್ರಿಸುವ ಸುಖ ಜೀವನವೆಲ್ಲಿ, ಮೈಸೂರಿನ ನಿಸ್ಸಾರವಾದ ಜೀವನವೆಲ್ಲಿ! ಗಾಡಿಯ ಚೌಕಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಗಾಡಿಯನ್ನು ಹತ್ತಿದೊಡನೆಯೇ ನನಗೆ ಸರ್ಕಸ್ಸಿನ ಹುಲಿಗಳನ್ನು ಮತ್ತೆ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟರೆ ಅವುಗಳಿಗಾಗುವಷ್ಟು ಸಂತೋಷವಾಗುತ್ತಿತ್ತು, ಒಂದು ವಿಧದಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೆ ನನಗೆ ಊರಿಗೆ ಹೋಗುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಪ್ರಯಾಣದಲ್ಲಿಯೇ ಉತ್ಸಾಹ ಹೆಚ್ಚು. ಎಷ್ಟೇ

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿದ್ದರೂ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಸಹ ಮನೆಯವರ ಅಂಕೆಯುಂಟು; ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ನಾವು ಸರ್ವಸ್ವತಂತ್ರರು.

ಸವಾರಿ ಗಾಡಿಗಳೂ ಭರ್ತಿಗಾಡಿಗಳೂ ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಸಂಜೆ ಏಳೂವರೆ ಘಂಟೆಗೆ ಮೈಸೂರಿನಿಂದ ಹೊರಡುವ ಪದ್ಧತಿ. ಆಗ ಕಳ್ಳರ ಕಾಟ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಒಂಟಿ ಗಾಡಿಗಳು ಹೊರಡುವುದು ಅಪರೂಪ. ಎಡತೊರೆ, ಹೊಸ ಅಗ್ರಹಾರ ಮುಂತಾದ ಕಡೆಯಿಂದ ಬಂದ ಗಾಡಿಗಳು ಐವತ್ತು ಅರವತ್ತಾದರೂ ಇರುತ್ತಿದ್ದುವು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಗಾಡಿಗೂ ಮಗ್ಗುಲಲ್ಲಿ ಹೆಬ್ಬೆರಳು ಗಾತ್ರದ ಕಕ್ಕಡದ ದೀಪ. ಉಕ್ಕಡವನ್ನು ದಾಟಿದೊಡನೆಯೇ ಅದನ್ನು ಆರಿಸಿಬಿಡುವರು. ಊರನ್ನು ಬಿಟ್ಟಮೇಲೆ ಈ ದೀಪಗಳ ಸುಳಿವೇ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಗಾಡಿಯ ಚೌಕದಲ್ಲೇನೋ ಅವುಗಳ ಸಂಭ್ರಮ ಹೇಳತೀರದು. ಹೊತ್ತಿಳಿದ ಮೇಲೆ ಹೊರಡುವವರೆಗೂ ಗಾಡಿಯವರು ಕಕ್ಕಡಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ದೀಪದ ಮಲ್ಲಿಗಳಂತೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತಿರುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲವೆ ಕೊಳ್ಳಿಯ ದೆವ್ವಗಳಂತೆ ಸುತ್ತಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಒಂದೊಂದು ವೇಳೆ ಈ ಕಕ್ಕಡಗಳು ಆಯುಧಗಳಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿ ಸಣ್ಣಸಣ್ಣ ಹುಸಿ ಯುದ್ಧಗಳಾಗುವುದೂ ಉಂಟು. ಗಾಡಿಗಳು ಹೊರಡುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಚೌಕದವನಿಗೂ ಗಾಡಿಯವರಲ್ಲಿ ಯಾವನಾದರೂ ಒಬ್ಬನಿಗೂ ಜಗಳವಾಗಲೇ ಬೇಕು: ಪ್ರಯಾಣಕ್ಕೆ ಇದೊಂದು ಅವಶ್ಯಕವಾದ ಉಪಕರಣವೆಂದೇ ನಾನು ಭಾವಿಸಿದ್ದೆ. ಆ ಚೌಕದ ಮಾಲೀಕಳಾದ ಮುದುಕಿಯೊಬ್ಬಳ ನೆನಪು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಿಂತಿದೆ. ಆಕೆಗೆ ಮುಪ್ಪಿನಿಂದ ಬೆನ್ನು ಬಿಲ್ಲಿನಂತೆ ಬಾಗಿ ಹಲ್ಲು ಬಿದ್ದುಹೋಗಿ, ಮೈಯೆಲ್ಲಾ ಸುಕ್ಕುಗಟ್ಟಿ ವಿಕಾರವಾದ ರೂಪ ಬಂದಿತ್ತು. ಆದರೂ ಅವಳ ನಡೆನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಏನೋ ಒಂದು ಅದ್ಭುತವಾದ ಚಟುವಟಿಕೆಯಿದ್ದದ್ದರಿಂದ ಅವಳ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿದವರಿಗೆ ಮರುಕಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಭಯವುಂಟಾಗುತ್ತಿತ್ತು, ನಾನು ಚಿಕ್ಕವನಾಗಿದ್ದಾಗ, ಆ ಗಾಡಿಯ ಚೌಕದಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಟ್ಟವರೆಲ್ಲಾ ಅವಳ ಮಂತ್ರಶಕ್ತಿಗೆ ಒಳಗಾಗುವರೆಂದೂ, ಅವಳು ನರಮಾಂಸಭಕ್ಷಕಳಾದ ಮಾಟಗಾತಿಯೆಂದು ನಂಬಿದ್ದೆನು. ಆಕೆಯನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ಜಗಳವಾಡಿ ಗೆದ್ದವರನ್ನು ನಾನು ಕಾಣೆ. ಅವಳಿಲ್ಲದೆ ಅವಳ ಕಡೆಯವರು ಇನ್ನು ಯಾರಾದರೂ ಇದ್ದರೆ ಗಾಡಿಯವರ ಪೌರುಷಕ್ಕೆ ಎಣೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ಅವಳು ಬಂದೊಡನೆಯೇ "ದುಡ್ಡು ಮಡಗೋ ತನಕ ಗಾಡಿ ಬಿಡಾಕಿಲ್ಲ. ಕನಯ್ಯ" ಎಂದು ಸಂಶಯಕ್ಕೆ ಆಸ್ಪದವೇ ಇಲ್ಲದಂತೆ ಹೇಳಿ ಅವರ ಸೊಲ್ಲು ಅಡಗಿಸಿಬಿಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅವಳ ಕೈಯಿಂದ ಪಾರಾದ ಮೇಲೆ ಹೊರಡುವ ಸಂಭ್ರಮ. ಜೊತೆಯವರನ್ನು ಅವಸರಿಸುವುದು, ಎತ್ತುಗಳಿಗೆ ಕೋಪದ ಮತ್ತು ಪ್ರೀತಿಯ ಬೈಗುಳದ ಜೊತೆಗೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲೇ ಚಾವಟಿಯ ಪ್ರದರ್ಶನ– ಇವೆಲ್ಲಾ ಆದ ಮೇಲೆ ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಗಾಡಿಗಳು ಹೊರಡುವುವು.

ಊರನ್ನು ದಾಟಿ ಸಾಲುಮರದ ರಸ್ತೆಯನ್ನು ಸೇರುವವರೆಗೂ ಸವಾರಿ ಕುಳಿತಿರುವವರಿಗೆ ಸೆರೆಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ ತೋರಿ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಜಿಗುಪ್ಸೆಯಾಗುವುದು. ಆದರೆ ಅದು ಹೆಚ್ಚು ಹೊತ್ತು ನಿಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲ. ಅಠಾರಾ

ಕಛೇರಿ ಕಳೆಯಿತು. ದಿವಾನರ ಬಂಗಲೆಯೂ ಕಳೆಯಿತು. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಪೋಲೀಸಿನವರ ಕಾಟವಿಲ್ಲವೆಂದು ಕೆಲವರೆಲ್ಲಾ ದೀಪಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಆರಿಸಿಬಿಡುವರು. ಆದರೂ ನಾವು ಪಟ್ಟಣದ ಸಂಕಲೆಗಳಿಂದ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಬೇಕಾದರೆ ಉಕ್ಕಡವನ್ನು ದಾಟಿ ವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿಯ ಸುಳಿವೇ ಇಲ್ಲದ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಸೇರಬೇಕು. ಉಕ್ಕಡವನ್ನು ದಾಟಿದ ಮೇಲೂ ಗಾಡಿಯವರು ತಮ್ಮ ಭತ್ತದ ವ್ಯಾಪಾರ, ದಳ್ಳಾಳಿಯು ತಮಗೆ ಮೋಸ ಮಾಡಲು ಯತ್ನಿಸಿದ್ದು, ತಾವು ಅವನ ಕಣ್ಣಿಗೇ ಮಣ್ಣು ಹೊಯ್ದದ್ದು, ಬಟ್ಟೆಯ ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ 'ಪೆಗ್ಗಿ' ಬಿದ್ದದ್ದು–ಮುಂತಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸುತ್ತಿರುವರು. ಕಡಲೆಪುರಿ ಬೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕಲ್ಯಾಣಸೇವೆಯನ್ನೂ ತಿಂದು ಜುಟ್ಟಿಗೆ ಸುತ್ತಿಕೊಳ್ಳಲು ಒಂದು ಕುಚ್ಚು ಹೂವನ್ನು ಕೊಂಡಿರುವ ನಿಮ್ಮ ಮಾತಲಿಯು ಒಂದೊಂದು ವೇಳೆ ನಿಮ್ಮನ್ನೂ ಸಂಭಾಷಣೆಗೆಳೆದು "ಮೈಸೂರು ಷಹರಿಗೆ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಖುಸಿ ಮಾಡಬೇಕು ಕನ್ಸಾಮಿ, ಇವತ್ತಿದ್ದ ಹಂಗೆ ನಾಳೆ ಇದ್ದೇವಾ, ತಲೆ ನರತ ಮೇಲೇನೈತೆ ಖುಸಿ!" ಎಂದು ಉಪದೇಶ ಮಾಡುವುದೂ ಉಂಟು. ರಾತ್ರಿಯು ಏರುತ್ತಾ ಏರುತ್ತಾ ಅವರ ಚರ್ಚೆಯೂ ಸಂಭಾಷಣೆಯೂ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಾ ಬರುತ್ತವೆ. ನಿದ್ರೆಯನ್ನು ತಡೆಯಲು ಗಾಡಿಯವರು ಪದಗಳನ್ನು ಹೇಳಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತಾರೆ. ನಿಶ್ಯಬ್ದವಾದ ರಾತ್ರಿಯ ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಧವಾದ ಶೈಥಿಲ್ಯವಿದ್ದಂತೆ ತೋರಿ ಹಾಡುಗಾರನ ಕಂಠದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪಲುಕೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕೇಳಿಬರುತ್ತದೆ. ಹಿಂದಿನ ಗಾಡಿಯವನು, 'ಗಂಟೆ ಎಂಟಾಯಿತು ಅಂಟಿಸದಿದ್ದಲ್ಲಿ ತಂಟೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಪೋಲೀಸ್ನೋರು' ಎಂದು ಹೇಳಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿದರೆ ಮುಂದಿನ ಗಾಡಿಯವನು ಅದೇ ಚರಣವನ್ನೆತ್ತಿ ರಾಗವಾಗಿ ಎಳೆದು ಹೇಳುವನು. ಅನಂತರ ಹಿಂದಿನ ಗಾಡಿಯವನು ಮುಂದಿನ ಚರಣವನ್ನೆತ್ತುವನು. ಆ ರಾತ್ರಿಯ ಆವರಣದಲ್ಲಿ ಗಾಡಿಯ ಕರ್ಕಶ ಶಬ್ದವೂ ಗಾಯಕರ ಕೊರಳದನಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡಂತೆ ತೋರಿ ಆ ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಅವರ್ಣನೀಯವಾದ ಮಾಧುರ್ಯವಿರುತ್ತದೆ. ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ಕಳೆದ ಮೇಲೆ ಗಾಡಿಯವರಿಗೆ ಹಾಡುವುದು ಬೇಸರವಾಗಿ ಪದಗಳು ಒಂದೊಂದಾಗಿ ನಿಂತುಹೋಗುತ್ತವೆ. ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ಅಲ್ಲೊಬ್ಬರು ಇಲ್ಲೊಬ್ಬರು ಏನೋ ಮಾತಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದು ಅನಂತರ ಸ್ವಲ್ಪ ಜಂಪರ ಬಂದಂತಾಗಿ ಗಾಡಿಯವರು ಮೂಕಿಯ ಮೇಲೆಯೇ ಕುಳಿತು ತೂಕಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಎತ್ತುಗಳು ಮುಂದಿನ ಗಾಡಿಯ ಉದಾಹರಣೆಯನ್ನನುಸರಿಸಿ ಚಾಚೂ ತಪ್ಪದಂತೆ

ಗಾಡಿಯನ್ನು ತುಯ್ಯುತ್ತಿರುವುವು. ನಿಶ್ಯಬ್ದತೆ ಜಗತ್ತನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಆವರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

ಆಗ ನಾವು ರಾತ್ರಿಯ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನೂ ಶಾಂತಿಯನ್ನೂ ಅನುಭವಿಸಲು ನಿರಾತಂಕವಾಗಿ ಮಲಗುವೆವು. ಮನಸ್ಸು ಭೂಮ್ಯಾಕಾಶಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಸಂಚರಿಸುವುದು. ಮೇಲೆ ನಕ್ಷತ್ರಗಳು ಅದೇನು ದಿವ್ಯವಾದ ಹೊಳಪಿನಿಂದ ಥಳಥಳಿಸುತ್ತಿವೆ! ಅಲ್ಲೇನಾದರೂ ಜನಗಳು ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ ಅವರೂ ನಮ್ಮ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಹೀಗೇ ನೋಡಿ ಆನಂದಪಡುವರೇನೋ... ನಾಳೆ ಊರಿಗೆ ಹೋದ ಮೇಲೆ ಬೆಳುದಿಂಗಳನ್ನ ಮತ್ತು ನಕ್ಷತ್ರಗಳ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಸವಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಯಾವ ಅಡಚಣೆಯೂ ಇಲ್ಲ... ಅಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ. ಬೆಳಗ್ಗೆ ಈಜುವುದಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದು; ಸಂಜೆ ತೋಟಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಎಳನೀರು ಕುಡಿಯುವುದು... ರಾಮ ಮಂದಿರದ ಹಳೆಯ ತಂಬೂರಿಯನ್ನು ಶ್ರುತಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹುಚ್ಚು ಹುಚ್ಚಾಗಿ ಹಾಡು ಹೇಳುವುದು... ಹೀಗೆ ಯೋಚನೆಗಳು ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದು ಮತ್ತೆ ಎಲ್ಲಿಯೋ ಹೊರಟು ಹೋಗುವುವು. ಈಗ ಗಾಡಿಯವನು ಅದೇನೋ ಕನವರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆ, ತನ್ನ ಚೆನ್ನಿಯನ್ನು ನೆನೆಯುತ್ತಿರಬಹುದು. ನನಗೂ ಒಂದು ದಿನ ಅಂಥ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿಯುವುದೇನೋ!! ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ದಿನ ಚೆಲುವೆಯೊಬ್ಬಳು ನನ್ನ ಕೈ ಹಿಡಿಯುತ್ತಾಳೆ. ಎಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವಳೋ ಆ ಬಯಕೆಯ ಹೆಣ್ಣು! ಹೇಗಿರುವಳೋ! ನನ್ನ ಕಲ್ಪನೆಯ ಚಿತ್ರದಂತೆಯೇ ಬಿಳಿಯ ಸಂಪಗೆ ಹೂವಿನ ವರ್ಣವೂ ಚೆಂದುಟಿಗಳೂ ನಕ್ಷತ್ರಗಳಂತೆ ಹೊಳೆಯುವ ಕಣ್ಣುಗಳೂ ಉಳ್ಳ ಕೃಶಾಂಗಿಯಿರಬಹುದೆ! ನಾನು ಪ್ರೀತಿಸುವ ಹೆಸರಿನವಳೆ? ಮುಂದೆ ನನ್ನ ಮನೆಯನ್ನು ಬೆಳಕು ಮಾಡಲು ಅವಳನ್ನು ಕರೆತರುವಾಗ ಹೀಗೆಯೇ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡುವೆವೇನೋ! ಅವಳು ಸಮೀಪದಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಗಾಡಿ ಎಷ್ಟು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಬೇಕಾದರೂ ಸಾಗಲಿ....

ಈ ಯೋಚನೆಗಳೂ ಹೊತ್ತೇರಿದ ಹಾಗೆ ಮಂಕಾಗುತ್ತಾ ಬಂದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಶಾಂತಿಯೂ ಆನಂದವೂ ಮೂಡುವುವು. ರಾತ್ರಿಯ ಆವರಣದಲ್ಲಿ, ಚಿಟ್ಟೆಗಳ ಸಂತತವಾದ ಕೂಗಿನಲ್ಲಿ, ಗಾಡಿಯ ಶಬ್ದದಲ್ಲಿ ನಾವು ಲೀನರಾದಂತಿರುವುದು; ಆದ್ಯಂತ ದೇಹವು ನಶಿಸಿಹೋಗಿ, ಬೆಳುದಿಂಗಳು ಸುರಿಯುತ್ತಿರುವ ನೀಲಾಕಾಶದೊಡನೆ ನಾವು ಬೆರೆದು ಹೋಗುವೆವು. ಹಾಗೆಯೇ ನಿದ್ರೆ ಬರುವುದು. ಒಂದೆರಡು ಘಂಟೆಗಳಾದ ಮೇಲೆ ಗಾಡಿ ಯಾವುದೋ ಕಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಉರುಳಿದಂತಾಗಿ ನಮಗೆ ಎಚ್ಚರವಾಗುವುದು. ಆಗ ನಾವು ಸ್ವಪ್ನ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಅದು ನಮಗೆ ಕನಸಿನ ಪ್ರಪಂಚದಂತೆಯೇ ತೋರುವುದು. ಮುಂದೆ ಕಪ್ಪನೆಯ ರಾಶಿಗಳಂತೆ ತೋರುವ ಸಾಲು ಮರಗಳು; ಮರಗಳ ಮತ್ತು ಎಲೆಗಳ ನಡುವೆ ಕದ್ದು ತೂರಿಬಂದು ರಸ್ತೆಯ ಮೇಲೆ ಚಲನಚಿತ್ರಗಳನ್ನು

ರಚಿಸುವ ಬೆಳುದಿಂಗಳು; ಅದೇ ರಸ್ತೆ, ಅದೇ ಆಕಾಶ–ನಾವು ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತೂ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡದೆ, ಇದ್ದ ಕಡೆಯೇ ಇದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಜೊತೆಯ ಗಾಡಿಗಳು ಮುಂದೆ ಹೊರಟುಹೋಗಿರಬೇಕು. ನಮ್ಮ ಗಾಡಿ ಒಂಟಿಯಾಗಿದೆ. ಇಲವಾಲಕ್ಕೂ ಎಡತೊರೆಗೂ ನಡುವೆ ಇರುವ ಬೋರೆಯು ಕಳ್ಳತನಕ್ಕೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಸ್ಥಳ, ಗಾಡಿಯವನು "ಎಚ್ಚರಾಗಿದ್ದೀರ ಸ್ವಾಮಿ, ಒಸಿ ಹುಷಾರಾಗಿರಿ, ಮುಂಜಿ ಮಾಡುವ ಜಾಗ ಇದು" ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಗ್ರಾಮ್ಯ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕಳ್ಳತನಕ್ಕೆ 'ಮುಂಜಿ' ಎಂದು ಹೆಸರು, ಅವನು ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದ ಕಳ್ಳತನದ ಕಥೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹೇಳುವನು. ಆ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದ ಕಳ್ಳರೇನೋ ನಮ್ಮಂತೆಯೇ ಮನುಷ್ಯರೇ. ಆದರೆ ನಾನು ನೋಡದ ನನ್ನ ಕಲ್ಪನೆಯ ಕಳ್ಳರು ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲ. ಅವರು ಹಿಂದೆ ಋಷ್ಯಾಶ್ರಮಗಳಿಗೆ ಬಂದು ಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ಭಂಗತರುತ್ತಿದ್ದ ರಾಕ್ಷಸರಂತೆ ಕ್ರೂರಕರ್ಮಿಗಳು, ಕರಾಳಾಕೃತಿಯುಳ್ಳವರು. ಈ ರಾಕ್ಷಸರು, ಯವನ ಯಾಮಿನೀ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ಒಂಟಿಗಣ್ಣಿನ ಭೂತಗಳು, ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಫೇರಿ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ಘೋರ ರೂಪಿಗಳು–ಇವರೆಲ್ಲರಿಂದಲೂ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ನನ್ನ ಕಲ್ಪನೆಯು ಇಲವಾಲದ ಬೋರೆಯ ಕಳ್ಳರನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ್ದಿತು. ಆಜಾನುಬಾಹುಗಳೂ ಅರ್ಧ ನಗ್ನವಾದ ಕಾರ್ಗಪ್ಪಿನ ದೇಹವುಳ್ಳವರೂ ಆದ ಈ ಜನರು ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಯ ಕಗ್ಗತ್ತಲಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಗುಹೆ ಗಳಿಂದ ಹೊರಟು ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೆಯೇ ಬರಸಿಡಿಲಿನಂತೆ ಗಾಡಿಯವರ ಮೇಲೆ ಎರಗಿ ಕಲ್ಲು ಮಳೆಯನ್ನು ಕರೆದು ಗಾಡಿಯನ್ನು ಪುಡಿಮಾಡುವರು; ಅವರ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದವರು ಬದುಕುವ ಆಸೆಯಿಲ್ಲ. ನಾನು ಎಂದೂ ಕಳ್ಳರ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕದಿರುವುದರಿಂದ ನನ್ನ ಕಲ್ಪನೆಯ ಚಿತ್ರವು ಇನ್ನೂ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮಣ್ಣುಗೂಡಿಲ್ಲ.

ಆ ಬೋರೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸ್ವಲ್ಪ ಮುಂದೆ ಹೋದರೆ ಅಲ್ಲಿ ದೆವ್ವಗಳ ಕಾಟ ಹೆಚ್ಚು. ದಾರಿಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಹುಲ್ಲುಹಸಲೆಯ ಮೇಲೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಮೋಹಿನಿ ಕುಳಿತಿರುವುದುಂಟು. ನನ್ನ ಮೋಹಿನಿಯು ರವಿವರ್ಮನ ಚಿತ್ರದವಳೋ ಅಥವಾ ಜನಗಳ ಕಥೆಯವಳೋ ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೆನಪಿಲ್ಲ. ಅಂತೂ ಅವಳು ರವಿವರ್ಮನ ಮೋಹಿನಿಯಂತೆಯೇ ಬಲು ಸುಂದರಿ. ಬೆಳದಿಂಗಳಿನಂತೆ ದಿವ್ಯಧಾವಳ್ಯವುಳ್ಳ ತೆಳ್ಳನೆಯ ಸೀರೆಯನ್ನುಟ್ಟಿರುವಳು; ಕಂಚುಕವಿಲ್ಲ; ಕೂದಲು ಗಂಟಿನಲ್ಲಾಗಲಿ ಜಡೆಯಲ್ಲಾಗಲಿ ಬಂಧನಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕದೆ ಅವಳ ಬೆನ್ನಮೇಲೂ ಹೆಗಲಮೇಲೂ ಎದೆಯಮೇಲೂ ಹರಿಯುತ್ತಿದೆ; ಮುಂಗುರುಳುಗಳು ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಚೆದರಿ

ಸುಳಿಸುಳಿಯಾಗಿ ಮತ್ತೆ ಕೂದಲನ್ನು ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿವೆ. ಅವಳ ತುಟಿಗಳು ತಾಂಬೂಲದ ರಾಗದಿಂದ ಕೆಂಪಾಗಿವೆ; ಕೈಯಲ್ಲಿಯೂ ಎಲೆ ಅಡಕೆಯನ್ನು ಮಡಿಸಿ ಸಿದ್ಧವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದಾಳೆ. ಅವಳು ಯಾರೊಡನೆಯೂ ಮಾತನಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಅವಳ ಕಣ್ಣಿನ ಕಟಾಕ್ಷವೂ ಅವಳ ಕೈಸನ್ನೆಯ ಭಾವಭಂಗಿಗಳೂ ನಾವು ಕೇಳದ ಅವಳ ಕೋಮಲ ಕಂಠಸ್ವರಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಸೆರೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವುವು. ಒಂಟಿಗಾಡಿಯವರೋ ಕಾಲುನಡಿಗೆಯ ಪಾಂಥರೋ ಬಂದರೆ ಆಕೆ ಅವರನ್ನು ಸನ್ನೆಮಾಡಿ ಕರೆದು ತಾಂಬೂಲವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾಳೆ. ಅದನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದವರು ಅವಳ ಬಲೆಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹದಿನೈದು ದಿನಗಳೊಳಗೆ ಸಾಯುವರು. ನಮ್ಮೂರಿನವರು ಕೆಲವರು ಹಾಗೆ ಪ್ರಾಣ ಕಳೆದುಕೊಂಡದ್ದುಂಟು. ಎಷ್ಟೋ ವೇಳೆ ಮೋಹಿನಿ ಕುಳಿತಿರುವ ಬಳಿಗೆ ಬಂದೊಡನೆಯೇ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಏನೂ ಕಾಣದಿದ್ದರೂ ಗಾಡಿಯು ತಾನಾಗಿಯೇ ನಿಂತುಹೋಗುವುದಂತೆ. ನಾನು ದೊಡ್ಡವನಾಗುವ ವೇಳೆಗೆ ಈ ನವೀನ ಪ್ರಪಂಚದ ಅರಸಿಕತೆಗೆ ಬೇಸರಗೊಂಡು ಮೋಹಿನಿಯರು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವುದನ್ನೇ ಬಿಟ್ಟಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ನನಗೆ ನನ್ನ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯತ್ವವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುವ ಅವಕಾಶ ಒದಗಲೇ ಇಲ್ಲ.

ಒಂಟಿಗಾಡಿಯವರಿಗೆ ಮೋಹಿನಿಯ ಹೆದರಿಕೆ ಹೆಚ್ಚಾದರೂ ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಜಡೆ ಮುನಿಯಿಂದ ಅಪಾಯ ಹೆಚ್ಚು. ಒಂದೊಂದು ವೇಳೆ ಜಡೆಮುನಿಯ ಪರಿವಾರವು ರಸ್ತೆಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅಡ್ಡಗಟ್ಟಿ ನಿಂತುಬಿಡುವುದುಂಟು. ಆಗ ಗಾಡಿಯಲ್ಲಿರುವವರು ಧೈರ್ಯಸ್ಥರಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಎಲ್ಲರೂ ರಕ್ತಕಾರಿ ಸತ್ತುಹೋಗುವರು. ನಮ್ಮೂರ ಕಡೆಯ ಜಡೆಮುನಿಯು ಇತರ ಮುನಿಗಳಂತೆ ಬಡದೆವ್ವವಲ್ಲ, ಪ್ರೇತ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ರಾಜಮರ್ಯಾದೆಯುಂಟು. ಅದರ ವಾಸ ನಮ್ಮೂರಿಗೂ ಕೃಷ್ಣರಾಜಪೇಟೆಗೂ ನಡುವೆ ಇರುವ ಬೆಳ್ಳಿಬೆಟ್ಟದಲ್ಲಿ. ಅದರ ರಾತ್ರಿಯ ಕಾಲದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ನಮ್ಮೂರಿನವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಗೊತ್ತು. ಸುಮಾರು ಹನ್ನೆರಡು ಗಂಟೆಗೆ ಅದು ತನ್ನ ಗುಹೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೇಮಾವತಿ ನದಿಗೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿ 'ಕೃಷ್ಣಭಟ್ಟನ ಮಡು'ವಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿರುವ ಕಂಚಿನ ತೇರನ್ನು ಎಳೆದು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಹಾಕಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಇದುವರೆಗೂ ಆ ಪ್ರಯತ್ನವು ಸಫಲವಾಗದಿದ್ದರೂ ಮಡುವಿನ ನೀರೇನೋ ಮುನಿಯ ಎಳೆದಾಟದಿಂದ ಯಾವಾಗಲೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಕದಡಿದಂತೆಯೇ ಕಾಣುವುದಂತೆ. ಈ ಕರ್ತವ್ಯವಾದ ಮೇಲೆ ಮುನಿಯ ಜ್ಞಾನ ಜಪಗಳನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಂಡು ನಮ್ಮೂರಿನ ಸೋಮೇಶ್ವರನ ಗುಡಿಗೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿ ದೇವರಿಗೆ ಅಭಿಷೇಕ ಮಾಡಿ ಅನಂತರ ಎಡತೊರೆಯ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗುವುದು. ಅಲ್ಲಿ ಅರ್ಕೇಶ್ವರನ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ ಬೆಳಗಿನ ಜಾವದ ವೇಳೆಗೆ ಮತ್ತೆ ತನ್ನ ಗುಹೆಗೆ

ಹೊರಟುಹೋಗುವುದು. ನಮ್ಮೂರ ಗಾಡಿಯವರು ಜಡೆಮುನಿಯನ್ನು ಕಂಡಿರುವುದು ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಎಡತೊರೆಯ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಅವರ ವರ್ಣನೆ ನಿಜವಾದರೆ ಮುನಿಯ ವೈಭವವು ರಾಜವೈಭವದಂತೆಯೇ ಇರಬೇಕು. ಜಡೆಮುನಿಯು ಬಹುಲಕ್ಷಣವಾಗಿ ಕಾಣುವ ಗಂಡು ದೆವ್ವ. ಬಿಳಿಯವರ್ಣ, ಕೊರಳಿನಲ್ಲಿ ರುದ್ರಾಕ್ಷಿ, ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಶುಭ್ರವಾಗಿ ಕಾಣುವ ವಿಭೂತಿ, ಹುಬ್ಬಿನ ನಡುವೆ ಕುಂಕುಮ–ನೋಡಿದರೆ ಉತ್ತಮನಾದ ಶ್ರೋತ್ರಿಯನಂತೆಯೇ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ನಮಗೂ ಅದಕ್ಕೂ ಇರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದ್ದೆ: ಅದಕ್ಕೆ ಬೆನ್ನೂ ಹಿಮ್ಮಡಿಯೂ ಮುಂದಾಗಿ ಎದೆಯೂ ಕಾಲ್ಬೆರಳುಗಳೂ ಹಿಂದಾಗಿ ಇರುತ್ತವೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ಜಡೆಮುನಿಯು ಸ್ತ್ರೀಯರಂತೆ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಬೈತಲೆ ತೆಗೆದು ಜುಟ್ಟನ್ನು ನಾಲ್ಕೈದು ಜಡೆಯಾಗಿ ಹೆಣೆದುಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಜಡೆಗಳು ಸುಮಾರು ನಾನೂರು ಐನೂರು ಅಡಿ ಉದ್ದವಿರುತ್ತವೆ. ಜಡೆಮುನಿಯು ನಾಲ್ಕು ದೆವ್ವಗಳು ಹೊತ್ತಿರುವ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಪ್ರಯಾಣ ಹೊರಡುವುದು. ಮುಂದೆ ನೂರಾರು ಕೊಳ್ಳಿದೆವ್ವಗಳು ಉರಿಯುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಹಿಂದುಗಡೆಯಲ್ಲೂ ಪಕ್ಕದಲ್ಲೂ ದೆವ್ವಗಳು ಮುನಿಯ ಜಡೆಯನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ಆ ಮೆರವಣಿಗೆಯು ರಸ್ತೆಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ವೇಗವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರೂ ಜನರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಎಷ್ಟೋ ವೇಳೆ ಏನೂ ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ: ಮಾತಿನ ಶಬ್ದವಾಗಲಿ ನಡಿಗೆಯ ಶಬ್ದವಾಗಲಿ ಕೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಭಯಂಕರವಾದ ಸುಂಟರಗಾಳಿ ಬೀಸಿದಂತೆ ಮಾತ್ರ ಅನುಭವವಾಗುವುದು. ಒಂದೊಂದು ವೇಳೆ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಕೊಳ್ಳಿಯ ದೆವ್ವಗಳು ಜ್ವಲಿಸಿದಾಗ ಆ ಮೆರವಣಿಗೆಯು ಅದೃಷ್ಟಹೀನರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣುವುದು. ಆ ಜನರು ಧೈರ್ಯಸ್ಥರಾದರೆ ಮುನಿಯನ್ನು ವಶಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳುವ ಮಾರ್ಗವುಂಟು. ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಯ ದಿನ ಅದರ ಜಡೆಯನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಕತ್ತರಿಸಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡರೆ ಮುನಿಯು ಎಂದೆಂದಿಗೂ ನಮ್ಮ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮೂರ ಸಿಂಗನು ಎಡತೊರೆ ತೋಪಿನ ಬಳಿ ಗಾಡಿ ಹೊಡೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಗಾಡಿಯ ಬಳಿ ಹರಿದು ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಜಡೆಯ ಕೂದಲನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿಕೊಂಡನಂತೆ. ಅಂದಿನಿಂದ ಅವನ ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಕಾಳಿನ ಪೈರು ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಗಿಂತಲೂ ಹುಲುಸಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಅವನು ಊರಿಗೆ ದೊಡ್ಡ ಕುಳವಾದನು. ಆದರೆ ಅವರು ಸಾಯುವಾಗ ಮಾತ್ರ ಮುನಿಯು ಬಂದು ನಾರಾಯಣಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡಲು ಅವಕಾಶಕೊಡದೆ ಅವನ ನಾಲಗೆಯನ್ನು ರಿದುಬಿಟ್ಟಿತಂತೆ. ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಬಲ್ಲ ಗಾಡಿಯವರು ಎಡತೊರೆಯ ತೋಪಿಗೆ ಬಂದರೆ ಎಡಗೈಯಲ್ಲಿ ಜೀವ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡೇ ಗಾಡಿ ಹೊಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಆ ತೋಪಿನಲ್ಲಿ ಹಗಲಹೊತ್ತಿನಲ್ಲೇ ದೆವ್ವ ಕುಣಿಯುತ್ತದೆಂದು ಪ್ರತೀತಿ. ನಾವು ಆ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಒಂದೊಂದು ವೇಳೆ ಅರುಣೋದಯದ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಬರುವುದುಂಟು. ಆ ವೇಳೆಗೆ ಮೂಡಲಿನ ಅಸ್ಪಷ್ಟ ಕಾಂತಿಯು ಮರಗಳ ನಡುವೆ ಅಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಣುವುದು. ಆ ಮೂಡಲ ಹಿನ್ನೆಲದಲ್ಲಿ ಮರಗಳು ಇದ್ದದ್ದೂ ಕಪ್ಪಾಗಿ ಕಾಣುವುವು. ಮರಗಳ ಕೊಂಬೆಗಳಲ್ಲಿ ದೆವ್ವಗಳು ಅವಿತುಕೊಂಡು ನಮ್ಮನ್ನು ಕ್ರೂರ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿರುವುದೆಂದೇ ನನ್ನ ಭಾವನೆ. ಯಾವ ಘಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಅವು ಗಾಡಿಯೊಳಕ್ಕೆ ನೆಗೆದು ನಮ್ಮ ಕತ್ತನ್ನು ಮುರಿದು

ಹಾಕುವುವೋ! ನನ್ನ ಹೆದರಿಕೆಯೇನೋ ಬರಿಯ ಕಾರಣವಿಲ್ಲದ ಹೆದರಿಕೆಯಾಯಿತು. ಒಂದು ದಿನವೂ ದೆವ್ವಗಳು ನನ್ನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳಲಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ನವೀನ ಪ್ರಪಂಚವು ಎಲ್ಲಾ ವಿಧದಲ್ಲಿಯೂ ನೀರಸವಾದದ್ದು!

ಗಾಡಿಯವರು ಬೆಳಗ್ಗೆ ಒಂಭತ್ತು-ಹತ್ತು ಘಂಟೆಯವರೆಗೂ ಎಡತೊರೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದು ಅನಂತರ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡುವುದೂ ಉಂಟು. ಗಾಡಿಯಲ್ಲಿರುವವರಿಗೆ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಕಲ್ಪನೆಯ ಜೀವನವೇ ಹೆಚ್ಚಾದರೂ ಬೆಳಗಾದ ಮೇಲೆ ಅವರು ಬಾಹ್ಯ ಪ್ರಪಂಚದ ಜೀವನ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಮನದಣಿಯ ನೋಡಬಹುದು. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿಯೇ ರಸ್ತೆಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ನೆಟ್ಟಿರುವ ಕಲ್ಲಿನ ಪೀಠಗಳ ಮೇಲೆ ತಮ್ಮ ಹೊರೆಗಳನ್ನು ಇಳಿಕಿ ಕೂಲಿಯವರು ವಿಶ್ರಮಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವು ಕಡೆ ಮರಗಳ ಕೆಳಗೆ ಸಣ್ಣ ಸಂಸಾರಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಮೂರು ಕಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ ಒಲೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ತಾಯಿ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾಳೆ; ಮಕ್ಕಳು ಸುತ್ತಮುತ್ತ ಬಿದ್ದಿರುವ ಕಡ್ಡಿಗಳನ್ನು ಸೌದೆಗಾಗಿ ಆಯ್ದು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಆ ತೋಪಿನ ಮರದ ಕೆಳಗೆ ಒಬ್ಬ ಯುವಕನು ತನ್ನ ಪ್ರೇಯಸಿಯೊಡನೆ ಕುಳಿತಿದ್ದಾನೆ. ಸೇವಂತಿಗೆಯ ದಂಡೆಯನ್ನು ಮುಡಿದು ಬಣ್ಣ ಬಣ್ಣದ ಸೀರೆಯನ್ನುಟ್ಟಿರುವ ಆ ಹಳ್ಳಿಯ ಚೆಲುವೆ ಎಲೆ ಅಡಿಕೆಯಿಂದ ರಂಗಾದ ತನ್ನ ತುಟಿಗಳನ್ನು ಬಿರುಕಿಸಿ ಪ್ರಿಯನ ಕಡೆ ಹುಸಿಕೋಪದ ಓರೆನೋಟವನ್ನು ಬೀರುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ದಾರಿಯುದ್ದಕ್ಕೂ ಈ ಬಗೆಯ ಚಿತ್ರಗಳು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳುತ್ತವೆ. ಈ ಮಾನವ ಜೀವನದ ಔತಣವನ್ನು ಸವಿಯಬೇಕಾದರೆ ನಾವು ರೈಲಿನಲ್ಲೋ ಮೋಟಾರಿನಲ್ಲೋ ಸುಂಟರ ಗಾಳಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ ತರಗೆಲೆಗಳಂತೆ ತೂರಿಹೋಗಬಾರದು. ಆ ಪ್ರಯಾಣದಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬೇಕಾದ ವಿರಾಮವೂ ದಾರಿಗರೊಡನೆ ಸೌಹಾರ್ದವೂ ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ.

ಈಗಿನ ಜೀವನವು ವಿಚಿತ್ರ ತರವಾದ ಆತುರದ ಜೀವನ. ನಾವು ಒಂದು ಘಳಿಗೆ ಒಂದು ಕಡೆ ನಿಲ್ಲಲಾರದೆ ಅಲೆಯುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಹಿಂದಿನ ಜೀವನದ ಸರಳತೆಯೂ ಏಕಮುಖತೆಯೂ ನಾಶವಾದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಈಗಿನ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ವೇಗ ಹೆಚ್ಚು, ಸಂಪತ್ತು ಹೆಚ್ಚು; ಆದರೆ ಸೌಖ್ಯ ಹೆಚ್ಚೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ನಾವು ಹೊಸದಾಗಿ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಸುಖಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮತ್ತೆ ಹಳೆಯ ಪದ್ಧತಿಗಳನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸುವುದೇನೋ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಆಗಿನ ಒರಟು ಜೀವನದಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಈಗ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಕಾಣದಿರುವ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಸೌಂದರ್ಯವಿತ್ತು; ಅದರ ಅನುಭವ ನಮಗೆ ಇಲ್ಲದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಮನಸ್ಸು ವ್ಯಸನಪಡುತ್ತದೆ. ಒಂದೊಂದು ವೇಳೆ ಕನಸಿನ ಪರದೆಯಂತೆ ಆ

ಹಳೆಯ ನಾಗರಿಕತೆಯ ದೃಶ್ಯಗಳು ಕಣ್ಣ ಮುಂದೆ ನಿಲ್ಲುತ್ತವೆ. ಸಂತೋಷಕ್ಕೂ ಸೌಖ್ಯಕ್ಕೂ ಮನಸ್ಸೇ ಕಾರಣವಲ್ಲವೇ? ಒಂದೂರಿನಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಊರಿಗೆ ಹತ್ತು ಘಂಟೆಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಒಂದೇ ಘಂಟೆಯಲ್ಲಿ ಹೋದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಸೌಖ್ಯ ಹೆಚ್ಚಿತೆ? ಆ ವೇಗದಲ್ಲಿ ನಾವು ಪ್ರಪಂಚದ ಜೀವನವನ್ನೂ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನೂ ಎಷ್ಟು ಉಪೇಕ್ಷಿಸಬೇಕಾಗುವುದೋ! ಇನ್ನು ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿಯ ಜೀವನವು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮಾರ್ಪಾಡು ಹೊಂದಬಹುದು. ಎತ್ತುಗಳ ಕೊರಳಿನ ಗೆಜ್ಜೆಯ ಶಬ್ದ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಿಂತುಹೋಗಿ ಮೋಟಾರಿನ ಕೂಗು ಮಾತ್ರ ಕೇಳಬಹುದು. ಈ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ನಡೆಯದಿರಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಸೌಧಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವವರಿಗೆ ಆಗಾಗ ಮರದ ನೆರಳೂ ರುಚಿಸುವಂತೆ ಮೋಟಾರಿನಲ್ಲಿ ತಿರುಗುವವರಿಗೂ ಒಂದೊಂದು ವೇಳೆ ಗಾಡಿಯ ಪ್ರಯಾಣವು ರುಚಿಸಬಹುದು. ಆ ಶಾಂತಿ, ವಿರಾಮ, ಸರಳ ಸಹವಾಸ, ಪ್ರಕೃತಿಯ ಗಮನದಂತೆಯೇ ನಿಧಾನವಾದ ಪ್ರಗತಿ–ಇವು ನಮಗೆ ಸಂತೋಷದಾಯಕವಾಗಬಹುದು. ಈಗ ನನಗೆ ಮೋಟಾರಿನ ಕನಸಿಗಿಂತಲೂ ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಗಾಡಿಯ ಪ್ರಯಾಣದ ಕನಸೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ. ಬೆಳುದಿಂಗಳಲ್ಲಿ ನೆನೆದು ಹರಿಯುತ್ತಿರುವ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ರಾತ್ರಿ, ಸಾಲುಮರಗಳ ನಡುವೆ ಸುತ್ತಿಸುತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ರಸ್ತೆ, ಒಳ್ಳೆಯ ಜಾತಿಯ ಎತ್ತುಗಳು ತುಯ್ಯುತ್ತಿರುವ ಗಾಡಿ, ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ನನ್ನ ನಲ್ಲೆ; ಪ್ರಯಾಣವು ನಿಧಾನವಾದರೇನು, ನಿಶ್ಚಿತ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಎಂದು ತಲುಪಿದರೇನು–ತಲುಪದಿದ್ದರೆ ತಾನೆ ಏನು!

೨. ವೈಚಾರಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆಗೆ ಅಡೆತಡೆಗಳು

– ಎಚ್. ನರಸಿಂಹಯ್ಯ

ಡಾರ್ವಿನ್ ವಿಜ್ಞಾನಿಯ ವಿಕಾಸವಾದದಂತೆ ಮನುಷ್ಯನ ಮೂಲ ಅಮೀಬ– ಒಂದು ಜೀವಕಣ, ಲಕ್ಷಾಂತರ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಜೀವಕಣ ಬೆಳೆದು ವಿವಿಧ ಘಟ್ಟಗಳ ಪ್ರಾಣಿ ವರ್ಗಗಳನ್ನು ಹಾದು ಈ ಬುದ್ದಿಜೀವಿ ಮನುಷ್ಯಾವತಾರವನ್ನು ತಾಳಿದೆ. ಈ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಕಥೆ ಅದ್ಭುತವಾದದ್ದು, ರೋಮಾಂಚಕಾರಿಯಾದದ್ದು.

ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೂ ಮತ್ತು ಮನುಷ್ಯನಿಗೂ ಇರುವ ಮುಖ್ಯ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ವಿವೇಚನೆ ಮತ್ತು ವಾಕ್ ಶಕ್ತಿ. ಉಳಿದ ಎಷ್ಟೋ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯ ಪ್ರಾಣಿಗಿಂತ ಕೀಳು. ಬಹು ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಮನುಷ್ಯನಿಗಿಂತ ಬಲಿಷ್ಠವಾದುವು. ಆನೆಗೂ ಮನುಷ್ಯನಿಗೂ ಅಜಗಜಾಂತರ. ಜಿಂಕೆ ಕುದುರೆಗಳ ವೇಗವೆಲ್ಲಿಂದ ಬಂದೀತು ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ? ಕೃತಜ್ಞತೆ ನಾಯಿಗೆ ಸಹಜ. (ಕೃತಜ್ಞತೆಯ ಮೇಲೆ ಪುಂಖಾನುಪುಂಖವಾಗಿ ಭಾಷಣ ಮಾಡುವವನೂ ಕೂಡ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಾಯಿಗೆ ಸಮನಾಗುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಕತ್ತೆಗಿರುವ ತಾಳ್ಮೆ ಮನುಷ್ಯನಿಗಿಲ್ಲ. ಕನ್ನಡಿಯ ಮುಂದೆ ಆಯುಷ್ಯದ ಬಹುಭಾಗವನ್ನು ಕಳೆಯುವ ವಿಶ್ವಸುಂದರಿಯ ಕೃತಕ ಸೌಂದರ್ಯ ಮತ್ತು ನಡೆಯನ್ನು ನವಿಲಿನ ಸಹಜ ಸೌಂದರ್ಯ, ಘನತೆ ಗಾಂಭೀರ್ಯಗಳೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹಸುವಿನ ಜೀವನವೆಲ್ಲಾ ಮನುಷ್ಯನ ಉಪಯೋಗಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಆಗಿದೆ.) ಹಸು 'ನೀನಾರಿಗಾದೆಯೋ ಎಲೆಮಾನವ?' ಎಂದು ಮೂದಲಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಅಹಂಭಾವದ ಚಿಹ್ನೆ ಕಿಂಚಿತ್ತೂ ಇಲ್ಲ. ಹಸು ನಿಷ್ಕಾಮ ಕರ್ಮದ ಪ್ರತೀಕ. ಹೀಗೆ ಮನುಷ್ಯ ಎಷ್ಟೋ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಯಃಕಶ್ಚಿತ್ ಜಂತು. ಆದಾಗ್ಯೂ ತನ್ನ ವಿಚಾರ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠ ಪ್ರಾಣಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ.

ಕೈವಾಡ

ಕಾಲಕ್ರಮೇಣ ಮನುಷ್ಯನ ಯೋಚನಾಶಕ್ತಿ ಹೆಚ್ಚಿತು. ಯಾವ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಮನುಷ್ಯನು ತರ್ಕ ಬದ್ಧವಾಗಿ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡಲು ಆಗಲಿಲ್ಲವೋ ಅವು ಪ್ರಕೃತ್ಯತೀತ(Supernatural)ಆದವು. ಅಂದ ಮೇಲೆ ಇಂತಹ ಒಂದೊಂದು ಘಟನೆಯ ಹಿಂದೆ ಒಂದೊಂದು ದೇವತೆಯ ಕೈವಾಡವಿರಬೇಕೆಂಬ

ನಂಬಿಕೆ ಬಲವಾಯಿತು. ಇಂದ್ರನ ರಥ ಚಲಿಸಿದಾಗ ಗುಡುಗು. ವೇಗ ಹೆಚ್ಚಿದಾಗ ಗುಡುಗಿನ ಆರ್ಭಟವೂ ಅಧಿಕ. ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಓಡಿಸಲು ಚಾವಟಿಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿದಾಗ ಮಿಂಚು. ಇಂದ್ರನಿಗೆ ತಡೆಯಲಾರದ ಕೋಪ ಬಂದಾಗ ಎಸೆದ ಅಸ್ತ್ರವೇ ಸಿಡಿಲು. ಪ್ರಪಂಚದ ಎಲ್ಲಾ ಭಾಗದ ಜನರಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಇದೇ ವಿಧವಾದ ನಂಬಿಕೆಗಳು ಮೊದಲಾದವು. ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಗುಡುಗು, ಮಿಂಚು, ಸಿಡಿಲು ಇಂದ್ರನ ಕೈವಾಡವಾಗಿದ್ದರೆ ಗ್ರೀಕರಲ್ಲಿ ಜೀವಪಿತೃ (Jupiter) ಈ ಲೀಲೆಗಳಿಗೆ ಅಧಿದೇವತೆ. ಹಗಲು ರಾತ್ರಿಗಳಿಗೆ ಕಾರಣಪುರುಷನಾದ ಮತ್ತು ಜೀವಪೋಷಕನಾದ ಸೂರ್ಯ, ಭಗವಾನ್ ಆದ. ಈಗಲೂ ಸೂರ್ಯ, ದೇವರೆಂಬ ನಂಬಿಕೆ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಇದೆ.

ನಂಬಿಕೆ

ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಕೋಪ ಬಂದಾಗ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಅನಿಷ್ಟ ಒದಗುವುದೆಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಇದೆ. ಕೋಪ ಬಂದ ಜನಗಳನ್ನು ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಲು ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನೇ ಕುಪಿತ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಸಂತುಷ್ಟರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲು ಉಪಯೋಗಿಸುವುದು ಸಹಜ. ದೇವರು ಅತಿಮಾನುಷ. ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಯಾವುದು ಪ್ರಿಯವೋ ಅದೇ ದೇವರಿಗೂ ಇಷ್ಟ. ಕೋಳಿಯಾಗಬಹುದು ಅಥವಾ ಕೋಡುಬಳೆಯಾಗಬಹುದು. ಇನ್ನೂ ಹಲವು ಪ್ರಾಣಿಗಳೂ ಪೂಜಾ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳೇ! ನರಬಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠಮಟ್ಟದ ಕಾಣಿಕೆ. ಈಗಲೂ ನರಬಲಿ ಕೊಡುವುದನ್ನು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಆಗಾಗ ನೋಡುತ್ತೇವೆ.

ಪ್ರಾಚೀನ ಮಾನವನಿಗೆ ಈ ಮೇಲ್ಕಂಡ ನಂಬಿಕೆಗಳೆಲ್ಲಾ ಮೂಲ ಆಸ್ತಿ. ಕಾಲಕ್ರಮೇಣ ಈ ಆಸ್ತಿಯು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ಮಾರ್ಪಾಡು ಆಗಿದೆ. ಏತನ್ಮಧ್ಯೆ ಹಲವು ನಶಿಸಿಹೋಗಿವೆ. ಹಲವು ನಂಬಿಕೆಗಳು ವಸ್ತುಶಃ ಬದಲಾವಣೆ ಹೊಂದಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಸ್ವರೂಪ ಮಾತ್ರ ಬದಲಾಯಿಸಿದೆ.

ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಾಹನ ಸೌಕರ್ಯಗಳಿರಲಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಕಡೆಯಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆಗೆ ಜನಗಳು ವಲಸೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಲೆದಾಡುವ ಜೀವನ. ಭೂಮಿ ಯಾರ ಅಜ್ಜನ ಆಸ್ತಿಯೂ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಾ ಸಂಘ ಜೀವನ. ಒಟ್ಟಿಗೆ ಒಂದು ಕಡೆ ನೆಲೆಸುವುದು, ವಾಸಮಾಡುವುದು, ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ಹೋಗುವುದು. ಜನಸಂಖ್ಯೆ ತುಂಬಾ ಕಡಿಮೆ. ಅಪಾರವಾದ ಭೂಸಂಪತ್ತು. ಯಾರಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಬೇಕಾದರೂ ಅಷ್ಟು ಭೂಮಿಯ ಸೌಲಭ್ಯವಿದ್ದಿತು. ಆಕಾಶ

ನೋಡಲು ನೂಕುನುಗ್ಗಲೇಕೆ? ಭೂಮಿಯ ಸ್ವಾಮ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಯಾವ ವಿಧವಾದ ಘರ್ಷಣೆಗಳೂ ಇಲ್ಲದೇ ಜೀವನ ಸಾಗಿದ್ದಿತು. ಕೆಲವು ದಶಕಗಳ ಹಿಂದೆಯೂ ಭೂಮಿಯ ಒಡೆತನಕ್ಕೆ ಈಗಿರುವಷ್ಟು ಪೈಪೋಟಿ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ಆಗಿನ ಕಾಲದ ಜನಗಳ ಪ್ರಪಂಚ ಚಿಕ್ಕದಾಗಿದ್ದಿತು. ಅವನು ನಡೆಯುವಷ್ಟು, ಅವನಿಗೆ ಕಾಣಿಸುವಷ್ಟು, ಅಷ್ಟೇ ಪ್ರಪಂಚ. ಕುದುರೆ ಗಾಡಿಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ಅವನ ಪ್ರಪಂಚ ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಸ್ತಾರವಾಯಿತು. ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುವ ಜನಗಳಿಗೆ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ನಂಬಿಕೆಗಳು, ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು ಬೆಳೆದವು. ಇವೆಲ್ಲಾ ಸ್ಥಳೀಯ ನಿಯಮಗಳಾದವು. ಇವುಗಳು ಪ್ರಪಂಚದ ನಿಯಮಗಳೆಂದು ಆ ಜನಗಳಿಗೆ ಗೋಚರವಾಯಿತು. ಅದು ಅವರ ತಪ್ಪಲ್ಲ. ಕೂಪದಲ್ಲಿರುವ ಮಂಡೂಕಕ್ಕೆ ಆ ಬಾವಿಯೇ ಪ್ರಪಂಚ. ಹಾಗೆಯೇ ಒಂದೊಂದು ಗುಂಪೂ ತಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿಗೆ ಎಟುಕುವಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿನ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ಕೊಂಡರು. ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ವಿವಿಧ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಹುಟ್ಟಿರಬೇಕು. ಬೆಳವಣಿಗೆಯು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಒಂದೇ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಆಗಿರಬೇಕು. ಪ್ರಕೃತಿಯ ಘಟನೆಗಳಾದ ಗುಡುಗು, ಸಿಡಿಲು, ಮಿಂಚು, ಅಗ್ನಿ, ಬೆಳಕು, ಕತ್ತಲೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಣಿ ಸಹಜವಾದ ರೋಗ, ಸ್ವಪ್ನ ಮತ್ತು ಸಾವು ಭೂಮಿಯ ಎಲ್ಲಾ ಭಾಗಗಳ ಜನಗಳ ಮೇಲೂ ಒಂದೇ ವಿಧವಾದ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿರಬೇಕು.

ಬೀಜವೃಕ್ಷ ನ್ಯಾಯ

ಕಾಲಕ್ರಮೇಣ ಸಂಜ್ಞೆ, ಅನುಕರಣೆ, ಮಾತಿನಿಂದ ಭಾಷೆ ಬೆಳೆಯಿತು. ಸಂಕೇತಗಳಿಂದ ಲಿಪಿ ಬೆಳೆಯಿತು. ವಾಹನ ಸೌಕರ್ಯದ ಅಭಾವದಿಂದ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು ಹೇಗೆ ಸ್ಥಳೀಯ ನಿಯಮಗಳಾದುವೋ ಹಾಗೆಯೇ ಪ್ರಪಂಚದ ವಿವಿಧ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಬಹುಭಾಷೆಗಳು ಹುಟ್ಟಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲೆಸಿದವು.

ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಮೊದಲಾದ ದೇವರು, ಧರ್ಮಗಳ ಕಲ್ಪನೆ ಕಾಲಕ್ರಮೇಣ ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿತು. ದೇವರು ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನೋ ಅಥವಾ ಮನುಷ್ಯನೇ ದೇವರನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿಕೊಂಡನೋ ಎಂಬ ಜಿಜ್ಞಾಸೆ ಬೀಜವೃಕ್ಷ ನ್ಯಾಯದ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಹೋಲುತ್ತದೆ.

ಸುಮಾರು ೨೫೦೦ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಬುದ್ಧನಿರಲಿಲ್ಲ. ಬೌದ್ಧಧರ್ಮವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಏಸುಕ್ರಿಸ್ತನಿಗೆ ಮುಂಚೆ ಕ್ರಿಸ್ತ ಧರ್ಮವಿರಲಿಲ್ಲ. ಇಸ್ಲಾಂ

ಧರ್ಮ ಇನ್ನೂ ಈಚಿನದು. ಹಿಂದೂಧರ್ಮ ಸನಾತನ ಧರ್ಮವೆಂದೂ ಅನಾದಿ ಎಂದು ಹೆಸರು ಪಡೆದಿದ್ದರೂ ಅದಕ್ಕೂ ಒಂದು ಮೂಲವಿರಬೇಕು. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಧರ್ಮಗಳೂ ಮನುಷ್ಯರಿಂದ ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು. ಆದರೆ ಆ ಧರ್ಮಗಳ ಸ್ಥಾಪಕರು ತುಂಬಾ ಶ್ರೇಷ್ಠಮಟ್ಟದ ಮನುಷ್ಯರು. ನಿಸ್ವಾರ್ಥಿಗಳು. ಜಗತ್ತಿನ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ, ಮಾನವ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕಾಗಿ ನೀತಿ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿ ಶ್ರಮಿಸಿದ ಮಹಾನ್‌ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು. ಮೂಲತಃ ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮಗಳ ನಂಬಿಕೆಯಂತೆ ದೇವರು ಒಬ್ಬನೇ ಆದರೂ ಅವನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವನ್ನು ಪಡೆಯುವ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳಿದ್ದವು. ಧರ್ಮ ಹುಟ್ಟಿನ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬದಲಾವಣೆಗೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಹಿಂದೆ ಮತಾಂತರಗಳು ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಆಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಒಬ್ಬ ರಾಜ ತನ್ನ ಧರ್ಮವನ್ನು ಸ್ವಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಬದಲಾಯಿಸಿದಾಗ ಪ್ರಜೆಗಳೂ ಕೂಡ ರಾಜನ ಧರ್ಮವನ್ನವಲಂಬಿಸುವುದು ಪದ್ಧತಿಯಾಗಿತ್ತು. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ "ರಾಜಾ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ದೇವತಾ" ಆಗಿದ್ದನು. ಹಾಗೆಯೇ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸೋತ ರಾಜನು ತನ್ನ ಪ್ರಜೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಗೆದ್ದ ರಾಜನ ಧರ್ಮವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸುವುದೂ ವಾಡಿಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದಿತು. ಆಮೇಲೆ ಬಹು ಮತಾಂತರಗಳು, ಆರ್ಥಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗಾಗಿ ಆದವು. ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ, ಮನಸೂಪ್ಸಿ, ನಿಶ್ಚಿತಾಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದ ಆಗುವ ಮತಾಂತರಗಳು ತುಂಬಾ ಕಡಿಮೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಹಲವು ಧರ್ಮಗಳು ಮಾನವ ಜಾತಿಯನ್ನು ಆತಾರ್ಕಿಕ ತಳಹದಿಯ ಮೇಲೆ ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಒಡೆದವು.

ಧರ್ಮಾಂಧತೆ

ಎಲ್ಲಾ ಧರ್ಮಗಳೂ ಒಂದೇ, ಇವೆಲ್ಲಾ ಮೋಕ್ಷಸಾಧನೆಗೆ ವಿವಿಧ ಮಾರ್ಗಗಳು ಎಂಬ ವಾದ ಚಿರಪರಿಚಿತವಾದುದು. ಆದರೆ ತಮ್ಮ ಧರ್ಮವೇ ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಎಂಬ ಬಲವಾದ ನಂಬಿಕೆ. ವಿವಿಧ ಧರ್ಮಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಇತಿಮಿತಿಗಳು ಇದ್ದೇ ಇರಬೇಕು. ಧರ್ಮಸಂಸ್ಥಾಪಕರ ಅನುಭವ ಬಹುತೇಕ ಆಗಿನ ಕಾಲದ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಿಗನುಗುಣವಾಗಿದ್ದಿತು. ಯಾವ ಧರ್ಮಗ್ರಂಥವೂ ಎಲ್ಲಾ ಕಾಲಕ್ಕೂ ಅನ್ವಯಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅನ್ವಯಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವೂ ಇಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಯಾವ ಗ್ರಂಥವನ್ನೇ ಆಗಲಿ ಪ್ರಮಾಣ ಗ್ರಂಥವನ್ನಾಗಿ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಬುದ್ದಿಜೀವಿಯ ಲಕ್ಷಣವಲ್ಲ. ಆಯಾಯಾ ಕಾಲಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ಸುಸಂಬದ್ಧವಾದ ಗ್ರಂಥಗಳು ಮುಂದೆ ಬಹುಭಾಗ ಅಸಂಬದ್ಧವಾಗಬಹುದು. ಈ ಗ್ರಂಥಗಳೆಲ್ಲಾ ದೇವರವಾಣಿ ಎಂದು ಹೇಳುವುದು ತಪ್ಪಾಗುತ್ತದೆ. ದೇವರಿಗೆ ಅಪಚಾರ ಮಾಡಿದ ಹಾಗಾಗುತ್ತದೆ. ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ವಿಮರ್ಶೆ ಮಾಡಿದಾಗ ಎಲ್ಲ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವಿರೋಧಾಭಾಸದ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು ವಿಫುಲವಾಗಿ ಸಿಕ್ಕುತ್ತವೆ. ಜೀವನವು, ಸತ್ಯ, ಅಹಿಂಸೆ, ಅನುಕಂಪ, ನಿಸ್ವಾರ್ಥತೆಯಿಂದ

ಕೂಡಿರಬೇಕೆಂಬ ತತ್ತ್ವ ಎಲ್ಲಾ ಕಾಲಕ್ಕೂ ಎಲ್ಲಾ ಜನಗಳಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುವುದು. ಆ ತತ್ತ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ನಂಬಿಕೆ ಇದ್ದು ಅವುಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದರೆ ಧರ್ಮಾಂಧತೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. 'ಅ' ಕಾರದಿಂದ 'ಕ್ಷ' ಕಾರದವರೆಗೆ ಆ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿರುವುದೆಲ್ಲಾ ನಿತ್ಯಸತ್ಯ ಎಂಬ ಮೊಂಡುವಾದ ಅಸಂಬದ್ಧ ಪ್ರಲಾಪವಾಗುತ್ತದೆ. ಮತಾಂಧತೆಗೆ ಬುನಾದಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂಧಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ತಾರ್ಕಿಕಮನೋಭಾವ ಕುಗ್ಗುತ್ತದೆ. ಯೋಚನಾಶಕ್ತಿ ಮೊಂಡಾಗುತ್ತದೆ.

ಶೋಷಣೆಯ ಸಾಧನ

ಎಲ್ಲಾ ಧರ್ಮಗಳಿಗೂ ಇತಿಮಿತಿಗಳಿದ್ದ ಮೇಲೆ ಅವುಗಳ ಶಾಖೋಪಶಾಖೆ ಗಳಿಗಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಅವುಗಳ ಉಪೋತ್ಪತ್ತಿ(By-products) ಗಳಿಗಾಗಲೀ ಸೀಮಿತ ಅರ್ಥವಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಹಿಂದೂಧರ್ಮದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಹುಟ್ಟಿರುವ ಜಾತಿ ಒಂದು ಅಮಾನುಷ ಪದ್ಧತಿ, ಅದೊಂದು ಶಾಪ. ಹುಟ್ಟಿದ ಮೇಲೆ ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನ ಗುಣಾವಗುಣಗಳನ್ನು ಆಜೀವಪರ್ಯಂತ ವಿಧಿಸುವುದು ಅಪೂರ್ವ ಅನ್ಯಾಯ. ಜಾತಿ ಪದ್ಧತಿಗೆ ಯಾವ ಉದ್ಗ್ರಂಥ ಧದ ಆಧಾರವಿದ್ದರೂ ಅದಕ್ಕೆ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲ. ಜಾತಿಮತಗಳಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆ ಇರುವವನು ಎಂತಹ ಬುದ್ಧಿವಂತನಾಗಲೀ, ಪಂಡಿತನಾಗಲೀ ಅವನ ಮಾತಿಗೆ ಬೆಲೆ ಇಲ್ಲ. ಎಷ್ಟೋ ಸಲ ಧರ್ಮಗ್ರಂಥಗಳ ಅರ್ಥ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕಾರನ ಚಾಕಚಕ್ಯತೆಯ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿಸುತ್ತದೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಅವನೊಬ್ಬ ಸ್ವಾರ್ಥಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ತಿಳಿದೋ ತಿಳಿಯದೆಯೋ ಧರ್ಮವನ್ನು ಶೋಷಣೆಯ ಸಾಧನವನ್ನಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

ಜಾತಿಪದ್ಧತಿಯಷ್ಟೇ ಅಮಾನುಷವಾದುದು ವರ್ಣಸಮಸ್ಯೆ. ಬಿಳಿಯ ಚರ್ಮದ ದೇಹ ಎಲ್ಲಾ ಸದ್ಗುಣಗಳ ಆವಾಸಸ್ಥಾನವೆನ್ನುವುದು ಮೂರ್ಖತನದ ಪರಮಾವಧಿ. ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ದೇಶಗಳಲ್ಲಂತೂ ಇದೊಂದು ಬಿಡಿಸಲಾರದ ಜಟಿಲ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿದೆ. ನಮಗೆಲ್ಲಾ ತಿಳಿದ ಹಾಗೆ ತಮ್ಮ ಧರ್ಮವೇ ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠವೆನ್ನುವ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಯೆಹೂದಿಗಳ ಹತ್ಯಾಕಾಂಡವೇ ನಡೆದುಹೋಯಿತು. ಮನುಷ್ಯನ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಇದೊಂದು ಅತ್ಯಂತ ಕರಾಳ ಅಧ್ಯಾಯ.

ನಿಕೃಷ್ಟ ವ್ಯಕ್ತಿ

ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡ ಹಾಗೆ ಸಮಾಜದ ನೀತಿನಿಯಮಗಳನ್ನೂ ಮನುಷ್ಯನೇ ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಂಡನು. ಎಷ್ಟಾದರೂ ಮನುಷ್ಯ ಸ್ವಾರ್ಥಿ. ಎಲ್ಲಾ ನಿಯಮಗಳನ್ನೂ ತನಗಾಗಿಯೇ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ಜಾತಿಪದ್ಧತಿಯ ಉಚ್ಚನೀಚ

ಕಲ್ಪನೆಯಂತೆ ಗಂಡಸಿಗೆ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ತಾನೇ ಕೊಟ್ಟು ಕೊಂಡನು. ಹೆಂಗಸು ನಿಕೃಷ್ಟ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾದಳು. "ನ ಸ್ತ್ರೀ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಮರ್ಹತಿ" ಅಂದರೆ ಹೆಂಗಸು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯಳಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿ ಅದರಂತೆ ಆಕೆಗೆ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ತಕ್ಕ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳನ್ನು ಕೊಡದೆ ಹೀಯಾಳಿಸಿ ಗೋಳಾಡಿಸಿದ ಗಂಡಸು "ಯತ್ರ ನಾರ್ಯಸ್ತು ಪೂಜ್ಯಂತೇ ರಮಂತೇ ತತ್ರ ದೇವತಾಃ" ಎಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಪೂಜ್ಯತೆ ಇದೆಯೋ ಅಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳು ಸಂತುಷ್ಟರಾಗುತ್ತಾರೆ ಎಂಬ ಉಕ್ತಿಯಿಂದ, ನೊಂದ ಹೆಂಗಸಿಗೆ ಸಮಾಧಾನವನ್ನೂ ಅವನೇ ಹೇಳಿದನು. ಅಂತೂ ಅಡಿಗೆ ಮನೆಯೇ ಹೆಂಗಸಿನ ಆವಾಸಸ್ಥಾನವಾಯಿತು. ಎಲ್ಲಾ ಅನುಕೂಲಗಳೂ ಗಂಡಸಿಗೇ! ಹೆಂಡತಿಗೆ ಪತಿಯೇ ದೈವ. ಗಂಡಸು ಏನು ಮಾಡಿದರೂ ಅಡ್ಡಿ ಇಲ್ಲ. ಗಂಡ ಸತ್ತಾಗ ಸತಿ ಸಹಗಮನ ಮಾಡಿಕೊಂಡರೆ ಒಳ್ಳೆಯದು ಅಥವಾ ಉಳಿದ ಜೀವಮಾನವೆಲ್ಲಾ ಶೋಚನೀಯ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಕಳೆಯಬೇಕು. ಹೆಂಡತಿ ಸತ್ತಮೇಲೆ ಗಂಡ ಇನ್ನೊಂದು ಮದುವೆಯಾಗುವುದು ತುಂಬಾ ಒಳ್ಳೆಯದು. ಗಂಡ ವೈಭವದಿಂದ ಜೀವನ ನಡೆಸಲು ಯಾವ ಅಡ್ಡಿಯೂ ಇಲ್ಲ. ಕೆಲವು ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಧರ್ಮಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಓದುವ ಹಕ್ಕು ಪಡೆದಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಧರ್ಮಗ್ರಂಥಗಳಂತೆ ಹೆಂಗಸರಿಗೆ ಮೋಕ್ಷವೇ ಇಲ್ಲ! ಮೋಕ್ಷ ಸಿಗುವ ಅವಕಾಶ ಪಡೆಯಬೇಕಾದರೆ ಮುಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಗಂಡಸಾಗಿ ಹುಟ್ಟಬೇಕು. ಈ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳೆಲ್ಲವೂ ಎಂತಹ ತಾರ್ಕಿಕ ಮನೋಭಾವನೆಯಿಂದ ಆದ ಫಲಗಳು ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಸ್ವಾರ್ಥಕ್ಕೂ ವೈಚಾರಿಕ ಮನೋಭಾವನೆಗೂ ಎಂದೂ ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಅನುಕರಣೆ

ಒಂದು ಜಾತಿಗೂ ಇನ್ನೊಂದು ಜಾತಿಗೂ ಇರುವ ಮೂಲ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಅಥವಾ ಕರ್ಮ ವಿಧಿಗಳು (Ritual). ಬಹುಪಾಲು ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು ಅರ್ಥಹೀನವಾದುವು. ಯಾಂತ್ರಿಕವಾಗಿ ಆಚರಿಸಲ್ಪಡುವ ಕರ್ಮ ಪದ್ಧತಿಗಳು ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಮೊಟಕು ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಾನು ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಶ್ರೀ ರಾಮಕೃಷ್ಣಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ೨೬ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಾಗಿದ್ದಾಗ ಪೂಜ್ಯ ಸ್ವಾಮಿ ತ್ಯಾಗೀಶಾನಂದಜೀಯವರು ತಮ್ಮ ಪ್ರವಚನದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಎರಡು ಉದಾರಹಣೆಗಳನ್ನು ಕೊಡಲಿಚ್ಛಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಒಬ್ಬ ಆಚಾರವಂತರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬೆಕ್ಕು ಇದ್ದಿತು. ಅವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತಿಥಿ ಮಾಡುವ ದಿವಸ ಬೆಕ್ಕಿನ ಚಲನವಲನಗಳನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಲು ಅದನ್ನು ಮನೆಯಲ್ಲಿನ ಕಂಬಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿ ಕರ್ಮಾದಿಗಳನ್ನು ಮನೆಯ ಯಜಮಾನ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದನು. ತಿಥಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ಕರ್ಮಗಳಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಅವುಗಳ ಅರ್ಥವಾಗಲೀ ಆ ಮನೆಯಲ್ಲಿನ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಅನೇಕ ದೊಡ್ಡವರಿಗೂ ಹಿಂದೆ ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲವೆಂದರೆ ತಪ್ಪಾಗಲಾರದು. ಈ ಸ್ಥಿತಿ ಈಗಲೂ ನಿಜ. ಬೆಕ್ಕನ್ನು ಕಂಬಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟುವುದು ತಿಥಿಯ ವಿಧಿವತ್ತಾದ ಒಂದು ಭಾಗವೆಂದು ಮಕ್ಕಳ ಭಾವನೆಯಾಗಿದ್ದಿತು. ಮನೆಯ ಯಜಮಾನ ದೈವಾಧೀನನಾದನು. ಆಮೇಲೆ ಬೆಕ್ಕೂ ಕಾಲವಾಯಿತು. ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ತಂದೆಯ ತಿಥಿಯ ದಿನ ಪಕ್ಕದ ಮನೆಯ ಬೆಕ್ಕನ್ನು ತಂದು ಕಂಬಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿ ತಿಥಿಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಪದ್ಧತಿ ಆ ಪಂಗಡದ ಜನಗಳಿಗೆ ತಿಥಿಯ ಒಂದು ಭಾಗವಾಯಿತು.

ಇನ್ನೊಂದು ಉದಾಹರಣೆ. ದಕ್ಷಿಣ ದೇಶದ ಒಬ್ಬ ಪಂಡಿತರು. ಸೂರ್ಯಗ್ರಹಣ ವಿಮೋಚನೆಯಾದ ಮೇಲೆ ಕಾವೇರಿ ನದಿಗೆ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಲು ಹೋದರು. ನದಿಯಲ್ಲಿ ಆಗಲೇ ಅನೇಕ ಮಂದಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ನದಿಯ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ತಾಮ್ರದ ತಂಬಿಗೆಗಳಿದ್ದುವು. ಆ ಪಂಡಿತರು ತಮ್ಮ ತಾಮ್ರದ ತಂಬಿಗೆಯನ್ನು ಆ ದಂಡೆಯ ಮೇಲಿಟ್ಟು ಗುರುತಿಗಾಗಿ ಆ ತಂಬಿಗೆಯೊಳಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಮರಳನ್ನು ಹಾಕಿ ಸ್ನಾನಕ್ಕಾಗಿ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಇಳಿದರು. ಆ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಮರಳು ಹಾಕಿದ್ದನ್ನು ನೋಡಿದ ಇತರ ಅನೇಕ ಮಂದಿ 'ಇದರಲ್ಲಿ ಏನೋ ವಿಶೇಷ ಅರ್ಥವಿದೆ' ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ ತಾವೂ ಕೂಡ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ತಂಬಿಗೆಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ಮರಳನ್ನು ಹಾಕಿದರು. ವಿದ್ವಾಂಸರು ಸ್ನಾನ ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ತಮ್ಮ ತಂಬಿಗೆಯನ್ನು ಹುಡುಕಲು ಪರದಾಡಬೇಕಾಯಿತು. ಬಹು ತಂಬಿಗೆಗಳಲ್ಲಿ ಮರಳು! 'ಅಯ್ಯೋ ಭಗವಂತ! ಹೀಗೂ ಉಂಟೇ!' ಎಂದು ಆ ವಿದ್ವಾಂಸರು ತಲೆ ಚೆಚ್ಚಿಕೊಂಡರು.

ಜನಗಳು ಮಾಡಿದ್ದು ಅರ್ಥವಿಲ್ಲದ ಅನುಕರಣೆ, ಗ್ರಹಣದ ದಿನ ಪಂಡಿತರು ಮಾಡಿದ್ದು, ತಿಥಿಯ ದಿನ ಆಚಾರವಂತರು ಮಾಡಿದ್ದು ಎಲ್ಲಾ ಅನುಕರಣೆ! ಅಪ್ಪ ಮಾಡಿದ್ದನ್ನು ಮಗ ಯಾಂತ್ರಿಕವಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಮಾಡುವ ಕೆಲಸಗಳಿಗೆ ಅವನು ಅರ್ಥ ಕೇಳುವ ಗೋಜಿಗೆ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ಅರ್ಥ ಕೇಳಬೇಕೆಂಬ ಮನೋಭಾವನೆಯನ್ನು ದೊಡ್ಡವರು ರೂಪಿಸಿಲ್ಲ. ಅಪ್ಪಿತಪ್ಪಿ ಅಂತಹ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ ತಾರ್ಕಿಕ ಮನೋಭಾವ,

'ತಲೆಹರಟೆ' ಮನೋ ಭಾವವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಸಮಂಜಸವಾಗಿ ಉತ್ತರ ಹೇಳುವ ಶಕ್ತಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ದೊಡ್ಡವರಲ್ಲಿಲ್ಲ.

ಮೂಢ ನಂಬಿಕೆಗಳು

ಮೂಢ ನಂಬಿಕೆಗಳೂ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳೇ! ಅಪೂರ್ಣಜ್ಞಾನ ಮೂಢ ನಂಬಿಕೆಗಳಿಗೆ ತಳಹದಿ. ಎಷ್ಟೋ ಸಲ ಮೂಢನಂಬಿಕೆಗಳೇ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ವಿಷಯಗಳೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಹೆಚ್ಚು ಮೂಢನಂಬಿಕಸ್ಥನು ಕಡಿಮೆ ಮೂಢನಂಬಿಕಸ್ಥನನ್ನು ನಾಸ್ತಿಕನೆಂದು ಕರೆದರೂ ಹೆಚ್ಚಲ್ಲ. ಕೆಲವು ಅದ್ವೈತಿಗಳಿಗೆ ಬುದ್ಧ ನಾಸ್ತಿಕ. ಹಲವು ದ್ವೈತಿಗಳಿಗೆ ಅದ್ವೈತಿಯು ಪ್ರಚ್ಛನ್ನ ಬುದ್ಧ.

ಪ್ರಪಂಚದ ಎಲ್ಲಾ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮೂಢನಂಬಿಕೆಗಳು ವಿಪುಲವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಹಬ್ಬಿವೆ. ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಹಲವರಿಗೆ ಯಾವ ಬಣ್ಣದ ಬೆಕ್ಕು ಅಡ್ಡಹೋಗುವುದೂ ಅಶುಭ. ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಅವಲಕ್ಷಣ ಕಪ್ಪು ಬೆಕ್ಕಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಮೀಸಲು. ಸಹಜವಾದ ಅಂಗೈಗೆರೆಗಳಿಗೆ ಎಲ್ಲ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮಹದರ್ಥ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಬುಡುಬುಡಿಕೆಯವನು ತ್ರಿಕಾಲ ಜ್ಞಾನಿಯಾದ. ಹಲ್ಲಿಯ ಲೊಚಗುಟ್ಟುವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನು ಸಂದೇಶವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡನು. ಮಂಗಳವಾರ ಅಮಂಗಳದ ಚಿಹ್ನೆಯಾಯಿತು. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರಿಗೆ ಅದು ಪವಿತ್ರ ಪ್ರಾರ್ಥನಾ ದಿನವಾಯಿತು. ದಿನದ ಇಂತಿಷ್ಟು ಕಾಲ ರಾಹುಕಾಲ, ಗುಳಿಕಕಾಲ, ಯಮಗಂಡಕಾಲಗಳಾಗಿ ಶುಭಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ನಿಷೇಧವಾಯಿತು. ಇನ್ನು ಕೆಲವರಿಗೆ ಮೂಢನಂಬಿಕೆಗಳ ಮಯವಾಯಿತು. ಯಾವ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಮಲಗಬೇಕು? ಎಡಗಡೆ ಏಳಬೇಕೆ? ಬಲಗಡೆ ಏಳಬೇಕೆ? ಎಷ್ಟು ಸೀನು ಸೀತರೆ ಒಳ್ಳೆಯದು? ಕೆಲವು ಸಂಖ್ಯೆಗಳು ಒಳ್ಳೆಯವು ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ಕೆಟ್ಟವು. ಕೆಲವರಿಗೆ ಏಳನೆಯ ಸಂಖ್ಯೆ ಅನಿಷ್ಟ ಸೂಚಕ ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರಿಗೆ ಹದಿಮೂರನೆಯ ಸಂಖ್ಯೆ ಒಳ್ಳೆಯದಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಸಂಖ್ಯಾಶಾಸ್ತ್ರವೇ ಬೆಳೆದು ಹೋಗಿದೆ. ಕೆಲವರ ಕಣ್ಣುದೃಷ್ಟಿ ಕೆಡಕನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. ಈಗಲೂ 'ದೃಷ್ಟಿ' ತೆಗೆಯಲು ಹಂಚಿಕಡ್ಡಿ ನಿವಾಳಿಸಿ ಅದಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚಿಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸುವುದು ಅಪರೂಪವಲ್ಲ. ಕೈಗುಣ ಕಾಲುಗುಣಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನಂಬಿಕೆ ಇದೆ. ಹೆಣ್ಣು ಮಗು ಮದುವೆಗಾಗಿ ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಹೊಸದರಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಕೆಟ್ಟದ್ದು ಸಂಭವಿಸಿದರೆ ಆಯಿತು, ಆ ಹೆಣ್ಣಿನ ಜೀವನ, ಪಾಪ! ಮನೆಯವರೆಲ್ಲರ ಶಾಪ ಆ ಅಬಲೆಯ ಮೇಲೆ, ಆಕೆಯ ಜೀವನ ನರಕಪ್ರಾಯ. ಎಲ್ಲಾ ಕಾಲವೂ ಒಂದೇ. ಮುಂಜಾನೆಯಿಂದ

ಮಲಗುವತನಕ ಜೀವನ ಮೂಢನಂಬಿಕೆಗಳ ಮಯವಾಯಿತು. ಯಾವ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಮಲಗಬೇಕು? ಎಡಗಡೆ ಏಳಬೇಕೆ? ಬಲಗಡೆ ಏಳಬೇಕೆ? ಎಷ್ಟು ಸೀನು ಸೀತರೆ ಒಳ್ಳೆಯದು? ಕೆಲವು ಸಂಖ್ಯೆಗಳು ಒಳ್ಳೆಯವು ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ಕೆಟ್ಟವು. ಕೆಲವರಿಗೆ ಏಳನೆಯ ಸಂಖ್ಯೆ ಅನಿಷ್ಟ ಸೂಚಕ ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರಿಗೆ ಹದಿಮೂರನೆಯ ಸಂಖ್ಯೆ ಒಳ್ಳೆಯದಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಸಂಖ್ಯಾಶಾಸ್ತ್ರವೇ ಬೆಳೆದು ಹೋಗಿದೆ. ಕೆಲವರ ಕಣ್ಣು ದೃಷ್ಟಿ ಕೆಡಕನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. ಈಗಲೂ 'ದೃಷ್ಟಿ' ತೆಗೆಯಲು ಹಂಚಿಕಡ್ಡಿ ನಿವಾಳಿಸಿ ಅದಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚಿಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸುವುದು ಅಪರೂಪವಲ್ಲ. ಕೈಗುಣ ಕಾಲುಗುಣಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನಂಬಿಕೆ ಇದೆ. ಹೆಣ್ಣು ಮಗು ಮದುವೆಗಾಗಿ ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಹೊಸದರಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಕೆಟ್ಟದ್ದು ಸಂಭವಿಸಿದರೆ ಆಯಿತು, ಆ ಹೆಣ್ಣಿನ ಜೀವನ. ಪಾಪ! ಮನೆಯವರೆಲ್ಲರ ಶಾಪ ಆ ಅಬಲೆಯ ಮೇಲೆ, ಆಕೆಯ ಜೀವನ ನರಕಪ್ರಾಯ.

ಮೈಮೇಲೆ ದೇವರು

ಪ್ರಪಂಚದ ಎಲ್ಲಾ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪವಾಡಗಳಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆ. ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಂತೂ ಪವಾಡಗಳೋ ಪವಾಡ! ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತರು ಬಹುಮಂದಿ. ಕೈ ಬೀಸಿದರೆ ವಸ್ತುಗಳ ಸೃಷ್ಟಿ. ದೇವರು ಮನುಷ್ಯರ ಮೇಲೆ ಮೈದುಂಬಿ ಬರುವುದು ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಸರ್ವೆಸಾಮಾನ್ಯ. ಹೀಗೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಬಹುಮಂದಿಗೆ ದೇವರ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವಾಗಿದೆ. ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದೇವರನ್ನು ನೋಡಲು ಅಥವಾ ದೇವರ ಕೃಪೆಗೆ ಪಾತ್ರರಾಗಲು ಬಹು ಉಗ್ರವಾದ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದ್ದಿತು. ಸಂಯಮದ ಜೀವನ ನಡೆಸಬೇಕಾಗಿದ್ದಿತು. ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದ ದೇವರಿಗೆ ತುಂಬಾ ಜಂಭ ಹೆಚ್ಚು! ಈಗ ದೇವರು ತನ್ನ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕೈಕಾಲಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದವರಿಗೆಲ್ಲಾ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾಗುತ್ತಾನೆ! ದೇವರು ಸರ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿ ಎಂದು ಹೆಸರು ಪಡೆದಿದ್ದರೂ ದೇವರ ಮಹಿಮೆ ಪ್ರಪಂಚದ ಕೆಲವು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಈ ಸ್ಥಳಗಳು ಪುಣ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳೆಲ್ಲಾ ಪ್ರಪಂಚದಾದ್ಯಂತ ಜನಗಳಲ್ಲಿರುವ ನಂಬಿಕೆಗಳು. ಈ ನಂಬಿಕೆಗಳ ವಿಮರ್ಶೆಯನ್ನು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಮಾಡಬೇಕು.

ಆಘಾತ

ವಿಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಆಧಾರ ತರ್ಕ ಮತ್ತು ಪ್ರಯೋಗ, ಕೇವಲ ನಂಬಿಕೆ ಪ್ರಯೋಗಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಸತ್ಯಾನ್ವೇಷಣೆಗೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಅಡ್ಡಿ. ಆದುದರಿಂದ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಮಾರ್ಗಕ್ಕೂ ಮತ್ತು ನಂಬಿಕೆಯ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯದಿಂದ ಬೆಳೆದು ಪುಷ್ಟಿಗೊಂಡಿದ್ದ ಧರ್ಮ, ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳಿಗೂ ವಿರಸ ಮೊದಲಾಯಿತು. ಶತಮಾನಗಳಿಂದ ಬಂದ ನಂಬಿಕೆಗಳಿಗೆ ವಿಜ್ಞಾನದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಿಂದ ಏಟು ಬಿದ್ದಿತು. ರಾಜಕೀಯ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಧಾರ್ಮಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಗೊಡ್ಡು ಸಂಪ್ರದಾಯವಾದಿ ಎಲ್ಲಾ ಶಕ್ತಿಯ ಮತ್ತು ಅಧಿಕಾರದ ಸ್ವಾಮ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದನು. ವಿಜ್ಞಾನಿ ಸಾತ್ವಿಕ, ಸತ್ಯಾನ್ವೇಷಿ ತಲೆತಲಾಂತರಗಳಿಂದ ಬಂದ ತಮ್ಮ ನಂಬಿಕೆಗಳಿಗೆ ಪೆಟ್ಟು ಬಿದ್ದದ್ದರಿಂದ ರೊಚ್ಚಿಗೆದ್ದ, ಪ್ರಭಾವಯುತ ಸಂಪ್ರದಾಯಸ್ಥರಿಂದ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳ ಮೇಲೆ ಅಮಾನುಷ ಕೃತ್ಯಗಳನ್ನೆಸಗಲಾಯಿತು. ಅವರಿಗೆ ಜನ್ಮಾವಧಿ ಕಾರಾಗೃಹವಾಸ ವಿಧಿಸಿದ್ದಾಯಿತು, ಶೂಲಕ್ಕೆ ಏರಿಸಿದ್ದಾಯಿತು, ಸಜೀವವಾಗಿ ಸುಟ್ಟದ್ದೂ ಆಯಿತು. ಇವೆಲ್ಲಾ ಮಧ್ಯಯುಗದಲ್ಲಿ ಯೂರೋಪ್ ಖಂಡದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮದ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಆದ ಅತ್ಯಂತ ಕರಾಳ ಕೃತ್ಯಗಳು. ವಿಜ್ಞಾನಿಯು ಹುತಾತ್ಮನಾದ. ಆದರೆ ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ಚ್ಯುತಿಬರಲಿಲ್ಲ. 'ಸತ್ಯಮೇವ ಜಯತೇ ನಾನೃತಂ' ಎಂಬ ಗೀತಾ ವಾಕ್ಯಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಥನೆ ದೊರೆಯಿತು. ಒಂದೊಂದು ಸಂಶೋಧನೆಯೂ ಮೊಂಡುವಾದಿಯ ಗೊಡ್ಡು ನಂಬಿಕೆಗೆ ಒಂದೊಂದು ಪೆಟ್ಟನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾ ಬಂದಿದೆ. ಆ ಆಘಾತದಿಂದ ಅವನು ತತ್ತರಿಸಿ ಹೋಗಿದ್ದಾನೆ. ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಅವನು ಸೋಲನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವನ ಬತ್ತಳಿಕೆಯಲ್ಲಿರುವುದು ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಮೂಢನಂಬಿಕೆಗಳು. ಪ್ರಕೃತಿಯ ಘಟನೆಗಳೂ ಅಗಣಿತ. ಒಂದು ಮೂಢನಂಬಿಕೆಯ ಬಣ್ಣ ಬಯಲಾದೊಡನೆಯೇ 'ಅದು ಬಿಡು ಪ್ರಕೃತಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಘಟನೆ. ಇದು ಪ್ರಕೃತ್ಯತೀತ. ಇದಕ್ಕೆ ನಿನ್ನ ವಿಜ್ಞಾನದ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಏನು?'' ಎಂದು ರೋಷಾವೇಶದಿಂದ ಅರ್ಭಟಿಸುತ್ತಾ ಸಂಪ್ರದಾಯವಾದಿ ಒಂದಾದ ಮೇಲೊಂದು ಘಟನಾವಳಿಗಳನ್ನು ವಿಜ್ಞಾನಿಯ ಮುಂದೆ ಇಡುತ್ತಾನೆ. ಶಾಂತ ಸ್ವರೂಪನಾದ, ವಾಸ್ತವಿಕವಾದಿಯಾದ ವಿಜ್ಞಾನಿ ಧೃತಿಗೆಡದೆ ತನ್ನ ಸತ್ಯಾನ್ವೇಷಣೆಯ ಪಥದಲ್ಲಿ ಮುಂದೆ ಸಾಗುತ್ತಾನೆ. ಪೆಟ್ಟಿನ ಮೇಲೆ ಪೆಟ್ಟು ಬಿದ್ದರೂ ಸಂಪ್ರದಾಯವಾದಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಬುದ್ದಿ ಬಂದಿಲ್ಲ. ಜಟ್ಟಿ, ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದರೂ ಮೀಸೆ ಮಣ್ಣಾಗಲಿಲ್ಲವೆಂಬ ಮನೋಭಾವ ಅವನದು.

ಭಯ

ಭಯ ಇಂತಹ ನಂಬಿಕೆಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳಿಗೆ ಬುನಾದಿ. ಮಗು ಭಯದ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿಯೇ ಜನ್ಮ ತಾಳುತ್ತದೆ. ತಾಯಿಯ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿ ನಿರ್ವಿಕಲ್ಪ ಸಮಾಧಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಮಗು, ತೀರಾ ಹೊಸ ಸನ್ನಿವೇಶದ ಈ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಆಗುವ ಮೊದಲ ಅನುಭವ ಭಯ. ಮಗು ಬೆಳೆಯುವುದೂ ಭಯದ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿಯೇ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ದೊಡ್ಡವರು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಅಂಜುಪುರುಕರನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದೋ ತಿಳಿಯದೆಯೋ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಭಯೋತ್ಪಾದನೆಯ ಪ್ರಸಂಗಗಳನ್ನು ಹೇಳುವುದು ಹೆಚ್ಚು. "ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಬೇಡ ಗೊಗ್ಗ ಇದ್ದಾನೆ ಇಲ್ಲಿ ಗುಮ್ಮ ಇದೆ. ಹುಣಿಸೇಗಿಡದ ಮೇಲೆ ದೆವ್ವ ಇದೆ. ಹಾಳು ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಪಿಶಾಚಿ ಇದೆ." ಇಂತಹ ಮಾತುಗಳು ಬೆಳೆಯುವ ಮಕ್ಕಳ ಮೇಲೆ ಎಂತಹ ಪ್ರಭಾವವನ್ನುಂಟುಮಾಡಬಹುದೆಂಬುದನ್ನು ನಾವೇ ಯೋಚನೆ ಮಾಡಬೇಕು. ನಾಲ್ಕು ದಶಕಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಹಿಂದೆ ನಮ್ಮ ತಾಯಿ ಹೇಳಿದ, ನಮ್ಮೂರಿನ ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ, ದೆವ್ವಗಳ ಆವಾಸ ಸ್ಥಾನವೆಂದು ಹೆಸರು ಪಡೆದ ಒಂದು ಹುಣಿಸೇ ಗಿಡದ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಒಬ್ಬನೇ ಹೋಗಬಾರದೆಂಬ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯ ಮಾತು ಈಗಲೂ ಈ ಮರದ ಮುಂದೆ ಹೋದಾಗ ಜ್ಞಾಪಕಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಆದಿ ಮಾನವನ ಮೇಲೆ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಶಕ್ತಿಗಳೆಲ್ಲಾ ಭಯೋತ್ಪಾದನೆ ಮಾಡಿದವು. ಧರ್ಮವು ಹುಟ್ಟಿದ್ದೂ ಈ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿಯೇ. ಬಸವಣ್ಣನವರ "ದಯೆಯೇ ಧರ್ಮದ ಮೂಲವಯ್ಯ' ಎಂಬ ನುಡಿ ಒಪ್ಪತಕ್ಕದ್ದೇ. ಅಂತೆಯೇ 'ಭಯವೇ ಧರ್ಮದ ಮೂಲವಯ್ಯ' ಅನ್ನುವುದರಲ್ಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಮಟ್ಟಿಗೆ ನಿಜಾಂಶವಿದೆ. ಒಂದೊಂದು ಮನೆಯೂ ತ್ರಿವೇಣಿಸಂಗಮ. ತಾತ, ಅಪ್ಪ, ಮಕ್ಕಳ ಒಕ್ಕೂಟ. ತಾತನ ಕಾಲದ ತಾತನ ಬುದ್ದಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿಬೆಳೆದುಬಂದ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳೇ ಮೊಮ್ಮಗನ ಕಾಲಕ್ಕೂ ಸಮಂಜಸವಾದವು ಎಂದು ಹಟ ಹಿಡಿಯುವುದು ನ್ಯಾಯವಲ್ಲ. ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದ್ದೆಲ್ಲಾ ನಿಜವಾಗಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಈಗಿನ ಕಾಲದ್ದು ಆದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಅದರ ಬೆಲೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಕಾಳಿದಾಸನ ಉಕ್ತಿಯಂತೆ

ಪುರಾಣ ಮಿತೇವ ನ ಸಾಧು ಸರ್ವಂ
ನ ಚಾಪಿ ಕಾವ್ಯಂ ನವಮಿತ್ಯವದ್ಯಂ
ಸಂತಃ ಪರೀಕ್ಷ್ಯಾನ್ಯತರತ್ ಭಜಂತೇ
ಮೂಢಃ ಪರಪ್ರತ್ಯಯನೇಯ ಬುದ್ಧಿ:

ಅಂದರೆ ಹಳೆಯದು ಎಂಬ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಎಲ್ಲವೂ ಸರಿಯಲ್ಲ. ಹೊಸದು ಎಂಬ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಸತ್ಪುರುಷರು ಯೋಗ್ಯತೆಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಇತರರ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಂತೆ ಎಳೆಯಲ್ಪಡುವ ಬುದ್ದಿಯುಳ್ಳವನು ಮೂರ್ಖ.

ಬೆಳಿಗ್ಗೆಯಿಂದ ಸಂಜೆಯತನಕ ಅಧೈರ್ಯದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ, ಅರ್ಥವಿಲ್ಲದ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವಂತೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಎಂತಹ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಬೆಳೆಯುವುದೆಂಬುದನ್ನು ನಾವೇ ಊಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಇವೆಲ್ಲವೂ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸಕ್ಕೆ ಧಕ್ಕೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಕಾರ್ಯಗಳು, ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ, ಯಾವನಿಗೆ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸವಿಲ್ಲವೋ ಅವನೇ ನಾಸ್ತಿಕ.

ಮನಸ್ಸಿನ ದುರ್ಬಲತೆ

ವೈಚಾರಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಅಭಾವಕ್ಕೆ ಇನ್ನೊಂದು ಬಲವಾದ ಅಡ್ಡಿ ಮನಸ್ಸಿನ ದುರ್ಬಲತೆ. ಎಷ್ಟೇ ಧೈರ್ಯವಂತನಾಗಲಿ, ವಿವೇಚನಾಶಕ್ತಿ ಇರಲಿ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಕಷ್ಟಗಳು ಸಂಭವಿಸಿ ಒಂದಾದ ಮೇಲೊಂದು ಪೆಟ್ಟು ಬಿದ್ದಾಗ ಸಂಶಯಾತ್ಮನಾಗುವ ಸಂಭವವುಂಟು. ಕಾಣದ ಕೈಯ ಸಹಾಯ ಪಡೆಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಒಬ್ಬ ನಾಸ್ತಿಕನು ಜೀವನವೆಲ್ಲಾ ನಾಸ್ತಿಕತೆಯನ್ನು ಬೋಧಿಸಿ ಸಾಯುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಭಯಪೀಡಿತವಾಗಿ "O God! if there is a God, save my Soul, if there is a Soul' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಪ್ರಾಣಬಿಟ್ಟನಂತೆ. ಅವನ ಈ ಹೇಳಿಕೆ ಆತನ ಮನಸ್ಸಿನ ಡೋಲಾಯಮಾನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಮೂಢನಂಬಿಕೆಗಳು ಸಂಶಯ ಮನೋಭಾವಕ್ಕೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತವೆ. ವಿದ್ಯಾವಂತ ತಾರ್ಕಿಕವಾದಿ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಏಟು ತಿಂದ ಮೇಲೆ ಎಷ್ಟೋ ಸಲ ಅವನ ವಿವೇಚನಾ ಶಕ್ತಿ ಊಹಿಸಲಾರದಷ್ಟು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದನ್ನೆಲ್ಲಾ ನಂಬುವ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಇಳಿಯುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ನಂಬಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಏನಾದರೊಂದು ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಕಾಕತಾಳೀಯವಾಗಿ ನಿಜವಾದರೆ ಆ ಮೂಢನಂಬಿಕೆಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಮತ್ತಷ್ಟು ಪುಷ್ಟಿ ಬರುತ್ತದೆ. ನಿಜವಾದ ಘಟನೆಯನ್ನು ಡಂಗುರ ಹೊಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಸುಳ್ಳಾದ ಘಟನೆಗಳ ಕಡೆ ಅಷ್ಟಾಗಿ ಗಮನ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಗಮನ ಹೋದಾಗ್ಯೂ ಸಮಯಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಸುಳ್ಳಾದ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ತಳ್ಳಿ ಹಾಕುತ್ತಾನೆ.

ಡೊಂಬರಲಾಗ

ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಪದ್ಧತಿಯೂ ಶುದ್ಧವಾದ ವಿವೇಚನಾ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಡುತ್ತಿಲ್ಲ. ಈ ವಿಜ್ಞಾನಯುಗದಲ್ಲೂ ಕೂಡ ವೈಚಾರಿಕ ಮನೋಭಾವ ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಪ್ರಗತಿ ಹೊಂದಬೇಕೋ ಅಷ್ಟು ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳಲ್ಲೂ ಹೊಂದಿಲ್ಲ. ವೇದಾಂತ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ವೇದಾಂತಿಯಲ್ಲ.

ವೇದಾಂತ ಪಾಠ ಮಾಡುವುದು ಹೊಟ್ಟೆಪಾಡಿಗೆ ಒಂದು ಮಾರ್ಗ. ಹಾಗೆಯೇ ಬಹು ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ವಿಜ್ಞಾನವನ್ನು ಜೀವನೋಪಾಯಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಮನೋಭಾವ ತುಂಬಾ ಕಡಿಮೆ. ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಗ್ರಹಣಗಳಾಗುವ ಬಗೆಯನ್ನು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬೋಧನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ಆಚರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯ ಚಂದ್ರರಿಗೆ ರಾಹು ಕೇತುಗಳ ಕಾಟ ತಪ್ಪಿಲ್ಲ. ಮಾನವ ಚಂದ್ರಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಪದಾರ್ಪಣೆ ಮಾಡಿ ಬಂದ ಮೇಲೂ ಇನ್ನೂ ಚಂದ್ರನು ಈ ಅನಿಷ್ಟದಿಂದ ಪಾರಾಗಿಲ್ಲ. ವಿದ್ಯಾವಂತ ಮೂಢನಂಬಿಕಸ್ಥನು ಅವಿದ್ಯಾವಂತ ಮೂಢನಂಬಿಕಸ್ಥನಿಗಿಂತ ದೇಶಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಅಪಾಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಸಂಶೋಧನೆಗಳಲ್ಲಿ, ಪಾಂಡಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಗಳಿಸಿದ ವಿಜ್ಞಾನಿ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಪೆಟ್ಟು ಬಿದ್ದಾಗ ಜ್ಯೋತಿಷಿಯ ಹಿಂದೆಯೋ ಮಾಂತ್ರಿಕನ ಹಿಂದೆಯೋ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಪ್ರಯೋಗ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ವಿಜ್ಞಾನದ ಮುಖವಾಡವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅಜ್ಞಾನದ ಕುನ್ನಿಯಾಗುವ ಈ ಡೊಂಬರಲಾಗವೇ ಅತ್ಯಂತ ಶೋಚನೀಯವಾದ ವಿಷಯ.

ಮೂಲ ಪ್ರಶ್ನೆ

ವಿಜ್ಞಾನಿ ಇಷ್ಟು ಯಶಸ್ಸನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ಅವನನ್ನು ಕೆಲವು ಗಾಢವಾದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಕಾಡುತ್ತಿವೆ. ಅಣುವಿನ ಗುಣಗಳನ್ನು ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡಿದಾಗ್ಯೂ ಅಣು ಹೇಗೆ ಬಂದಿತೆಂಬ ಮೂಲ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ವಿಜ್ಞಾನಿಯಿಂದ ಉತ್ತರವಿಲ್ಲ. ಉಳಿದ ಯಾರಿಂದಲೂ ಸಮಂಜಸವಾದ ಉತ್ತರ ಸಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಪ್ರಕೃತಿಯ ಹಲವು ಕ್ರಿಯೆಗಳು ವಿಜ್ಞಾನಿಯನ್ನು ದಂಗುಬಡಿಸಿದೆ. ಅಣುವಿನಲ್ಲಿ ಆಗುತ್ತಿರುವ ಲೀಲೆಯೇ ಸಾಕು! ಮೂಲ ಕಣಗಳ (Fundamental Particles) ಸಂಖ್ಯೆ ದಿನೇ ದಿನೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ವಿಜ್ಞಾನಿಯು ಹತಾಶನಾಗಿದ್ದಾನೆ.

ಮಾನವನ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕುವ ಪ್ರಪಂಚವೇ ನೈಜವಾದದ್ದು ಎಂದು ಹೇಳುವುದಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾವುದು ವಸ್ತುವೋ, ಯಾವುದು ಶಕ್ತಿಯೋ; ಯಾವುದು ಸ್ಥಿರವೋ, ಯಾವುದು ಚರವೋ; ಯಾವುದು ನಿಜವೋ, ಯಾವುದು ಭ್ರಾಂತಿಯೋ ಯಾವುದು ಗೋಚರವೋ ಯಾವುದು ಅಗೋಚರವೋ ಈ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳನ್ನು ದಿಗ್ಭ್ರಾಂತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿವೆ.

"ನಾನು ಯಾರು?" ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಎಲ್ಲ ಬುದ್ಧಿಜೀವಿಗಳನ್ನು ಸತತವಾಗಿ ಪೀಡಿಸುತ್ತಿದೆ. ತಪಸ್ಸು ಒಂದು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಚಿಂತನೆ. ಇಂತಹ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಬುದ್ಧಿ ಜೀವಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಪ್ರಕೃತಿಯ ಒಂದೊಂದು ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದೊಂದು ತತ್ವವಿದೆ. ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ಭೂಮಿ ಒಂದು ಧೂಳಿನ ಕಣಕ್ಕೆ ಸಮ. ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಮಾತ್ರ ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಜೀವ ಹುಟ್ಟಿತೆನ್ನುವುದು ನ್ಯಾಯವಲ್ಲ. ಕೂಲಂಕಷವಾಗಿ ವಿಮರ್ಶೆ ಮಾಡಿದಾಗ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದೂ ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ಜೀವ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಪೋಷಣೆಗೆ ಅನುಕೂಲ ವಾತಾವರಣವಿದೆಯೋ ಅಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಜೀವ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದಿರಬೇಕು. ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ನಾವು ಒಬ್ಬಂಟಿಗರಲ್ಲ. ಸಾವೇ ಜೀವನದ ಕೊನೆಯೆಂದು ಭಾವಿಸುವುದು ಸಾಧುವಲ್ಲ.

ವಿಜ್ಞಾನಿಗೆ ಅಂತಃಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಅರಿವು, ತರ್ಕದ ಇತಿಮಿತಿ, ಆಧ್ಯಾತ್ಮಮಾರ್ಗದ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆ. ಇವುಗಳು ಈ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಮೂಢನಂಬಿಕೆಗಳಿಗೆ, ಅರ್ಥವಿಲ್ಲದ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳಿಗೆ, ಸಂಕುಚಿತ ಧರ್ಮಗಳಿಗೆ, ಶೋಷಣೆಯ ಮನೋಭಾವಕ್ಕೆ ಪುಷ್ಟಿಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ.

ಪ್ರಕೃತಿಯ ಎಲ್ಲ ಘಟನೆಗಳನ್ನೂ ಸಾವಧಾನವಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಿದಾಗ ಇವೆಲ್ಲಾ ಒಂದು ಮೂಲ ನಿಯಮಕ್ಕೆ ಬದ್ಧವಾಗಿರುವ ಹಾಗೆ ತೋಚುತ್ತದೆ. ಈ ಮೂಲ, ನಿಯಮ ಜಡ ನಿಯಮವೇ ಅಥವಾ ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಇದೆಯೇ ಎನ್ನುವುದೇ ದೊಡ್ಡ ಸಮಸ್ಯೆ. ಇದೊಂದು ಜಡ ನಿಯಮವಾದರೆ ಜೀವನದ ಅನೇಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಸಮಂಜಸವಾದ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಕೊಡುವುದಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ಣವಾದ ವಿಶ್ವನಿಯಮದ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ವೈಚಾರಿಕ ಮನೋಭಾವ ಪುಷ್ಟಿ ಕೊಡುತ್ತದೆ.

ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಆತಾರ್ಕಿಕ ಮನೋಭಾವ ಅಸಾಧ್ಯ ಗೊಂದಲವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದೆ. ಕೇವಲ ವೈಚಾರಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಂದಲೇ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸತ್ಯದ ಅನುಭವವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಘಂಟಾಘೋಷವಾಗಿ ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಕಷ್ಟವಾದರೂ, ವೈಚಾರಿಕೆ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಅನೇಕ ವಿರೋಧಾಭಾಸದ ತೊಡಕುಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲವಾಗಿಸಿ, ಕಲುಷಿತವಲ್ಲದ, ಅತ್ಯಂತ ಶುದ್ಧವಾದ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ, ಈ ವಿಶ್ವದ ನಿಗೂಢ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದಾದ ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಮಾರ್ಗ.

'ಸತ್ಯಂ ಬ್ರೂಯಾತ್ ಪ್ರಿಯಂ ಬ್ರೂಯಾತ್

ನ ಬ್ರೂಯಾತ್ ಸತ್ಯಮಪ್ರಿಯಂ
ಪ್ರಿಯಂ ಚ ನಾನೃತಂ ಬ್ರೂಯಾತ್
ಏಷ ಧರ್ಮಸ್ಸನಾತನ:"

ಸತ್ಯವನ್ನು ಹೇಳಬೇಕು. ಪ್ರಿಯವಾದದ್ದನ್ನು ಹೇಳಬೇಕು. ಸತ್ಯವನ್ನು ಅಪ್ರಿಯವಾಗಿ ಹೇಳಬಾರದು. ಪ್ರಿಯವಾದ ಸುಳ್ಳನ್ನು ಹೇಳಬಾರದು. ಇದು ಸನಾತನ ಧರ್ಮ.

ಈ ಸನಾತನ ಧರ್ಮದ ನಿಯಮಗಳು ಈ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲಂಘನೆ ಯಾಗಿಲ್ಲವೆಂದು ಆಶಿಸುತ್ತೇನೆ.

೩. ಮಾಧವೀಲತೆ ಮತ್ತು ಸಾರ್ಕೇಂಡ್ರಾ

– ಬಿ. ಜಿ ಎಲ್. ಸ್ವಾಮಿ

ಮಾಧವೀಲತೆ

ಬಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದೆರಡು ಮೈಲಿ ಹೋಗಿ ಇಳಿಜಾರು ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಬಂದೆವು. ಇದೊಂದು ಕಣಿವೆಯಂಥ ಪ್ರದೇಶ. ಎರಡು ಮೇಡುಗಳ ನಡುವೆ ಇಳಿಜಾರು ಕೊರಕಲಿನಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುವ ಕಾಡಿಗೆ ಅರಣ್ಯಕ ಪರಿಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಷೋಲ ಎಂಬ ಹೆಸರು ರೂಢಿಯಾಗಿ ಬಂದಿದೆ (ತಮಿಳು ಶೋಲೈ ಪದದ ಅಪಭ್ರಂಶವೆಂದು ನನ್ನ ನಂಬಿಕೆ). ಶೋಲೆಯನ್ನು ಹೊಕ್ಕು ಸಂಗ್ರಹಣ ಕಾರ್ಯಕ್ಕಿಳಿದೆವು. ನಮಗೆ ಮೊದಲು ದೊರಕಿದ ಗಿಡ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಬೆರಗು ಮಾಡಿತು. ಇದೊಂದು ಹಿರಿಯ ಮರಬಳ್ಳಿ, ಮರಗಳ ರೆಂಬೆಕೊಂಬೆಗಳ ಮೇಲೆಲ್ಲ ಹರಡಿಕೊಂಡು ಹೂ ತಳೆದಿತ್ತು. 'ಇದಿರೊಳ್ ನನೆದೋರಿ ವಸಂತದೂತಿಯೆನೆ ನೆಗಳ್' ದಿತ್ತು. ಇದೇ ಕನ್ನಡ ಕವಿಗಳ ಅದಿರ್ಮುತ್ತೆ; ಸಂಸ್ಕೃತ ಕವಿಗಳ ವಾಸಂತಿ, ಮಾಧವೀಲತೆ, ಅತಿಮುಕ್ತ (ಸೌಂದರಾನಂದ ಕಾವ್ಯ); ಸಂಘ ತಮಿಳರ ಕುರುಕ್ಕತ್ತಿ; ನಮ್ಮ ಪರಿಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಪ್ಟೇಜ್ ಮಾಡಬ್ಲೋಟ (Hiptage madablota); ನಾಮದ್ವಯದ ಎರಡನೆ ಪದ ಮಾಧವೀಲತೆ ಎಂಬುದರ ಲಾತಿನ್ ಅಪಭ್ರಂಶ. ಮಾಧವಿ ಎಂದೊಡನೆಯೆ ತಂಗವೇಲುವಿಗೆ ಶಿಲಪ್ಪದಿಕಾರದ ನೆನಪಾಯಿತು, – "ಕೋವಲನು ಈ ಗಿಡವನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಅವನಿಗೆ ಮಾಧವಿಯ ನೆನಪು ಮೂಡಿತಂತೆ" ಎಂದ. ವರದರಾಜನಿಗೆ ತಾನೂ ಏನನ್ನಾದರೂ ಹೇಳಬೇಕೆನ್ನಿಸಿತು. ಇವನೂ ರಾಮಮೂರ್ತಿಯೂ ಸಂಸ್ಕೃತವನ್ನು ಐಚ್ಛಿಕ ಭಾಷೆಯಾಗಿ ಕಲಿತು ಪಾಂಡಿತ್ಯ ಗಳಿಸಿದ್ದವರು, ಎಂದರೆ ಮೂರು ವರ್ಷ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ರತ್ನಾವಲೀ ನಾಟಕದ ತುಂಡೊಂದನ್ನೂ, ಪದ್ಯಕಾವ್ಯಗಳ ಇನ್ನೊಂದೆರಡು ಹರಕುಮುರುಕುಗಳನ್ನೂ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಓದಿ ಉರುಹೊಡೆದು ತೇರ್ಗಡೆಯಾಗಿದ್ದವರು; ಹುಡುಗಿಯರಲ್ಲೂ ಒಂದಿಬ್ಬರಿದ್ದರು. ಮಾಧವೀ ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಕೇಳಿದೊಡನೆಯ ವರದರಾಜ ಅಧಿಕಾರವಾಣಿಯಿಂದ "ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿಯೂ ಇದನ್ನು ಕುರಿತ ಪ್ರಸಂಗವಿದೆ, – ಈ ಬಳ್ಳಿಯಿಂದ ನೇಣುಹಾಕಿಕೊಂಡೇ ವಾಸವದತ್ತೆ ಸತ್ತದ್ದು, ನಾಟಕಕ್ಕೆ ದುಃಖಾಂತ್ಯ ತಂದದ್ದು. ಹುಡುಗಿಯರು ಜೋಕೆ, ಮುಟ್ಟಬೇಡಿ" ಎಂದ. ಜಾನಕಿಯ ನಾಟಕ ಪರಿಚಯವೂ

ಅಷ್ಟಷ್ಟೇ ಆಗಿದ್ದರೂ ವರದರಾಜನಿಗಿಂತ ಮೇಲು; "ಅಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಸಾಯಲೂ ಇಲ್ಲ, ನಾಟಕ ದುಃಖಾಂತವೂ ಅಲ್ಲ. ನೇಣು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟದ್ದು ವಾಸವದತ್ತೆಯೂ ಅಲ್ಲ. ಹಾಗೆ ಮಾಡಹೋದದ್ದು ಸಾಗರಿಕೆ." ನಾನೂ ಹೌದೆಂದು ತಲೆ ಅಲ್ಲಾಡಿಸಿದೆ. ಬಾಯಿ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡಿರುವ ನೆಲೆ ವರದರಾಜನಿಗೆ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಯಿತು.

ಮಾಧವೀಲತೆಯ ಹೂವಿನ ರೂಪ ಚೆಲುವಾದದ್ದು. ಅರಳಿದಾಗ ಮುದುರಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತಿರುವ ಚಿಟ್ಟೆಯಂತಿರುತ್ತದೆ; ಬಿಳಿಯ ಬಣ್ಣ, ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಹಳದಿ ಛಾಯೆ. ಮಾಲತೀ ಸುರಭಿ ಕಾಲಾನುಕಾಲದಿಂದಲೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದದ್ದು, ನವುರಾದ ನರುಗಂಪು ಹೊಮ್ಮುತ್ತದೆ. ಕಾಯಿ ಬಲಿಯುವಾಗ ಪುಷ್ಪಪಾತ್ರದ ರೇಕುಗಳು ರೆಕ್ಕೆಗಳಂತೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ; ಗಿಡದಿಂದ ಬೇರೆಯಾಗಿ ಪಾರಚೂಟುಗಳಂತೆ ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಹಾರಾಡಿ ದೂರದ ಎಡೆಗಳನ್ನು ಸೇರಿ ಅಲ್ಲಿ ಮೊಳೆಯುತ್ತವೆ.

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಮಾಧವೀಲತೆಯ ಮೇಲೆ ಅಷ್ಟು ಗಮನ ಹರಿಯಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ಯೋಚನೆಗಳೆಲ್ಲ ನಾನು ಹೇಳಿದ್ದ ಹತ್ತು ರೂಪಾಯಿನ ಗಿಡದ ಮೇಲೆಯೇ ಇತ್ತು. ಅದನ್ನು ಹುಡುಕ ಹೋದ ರೀತಿಯನ್ನು ಕಂಡು ನನಗೆ ನಗುವೂ ಬರುತ್ತಿತ್ತು, ಸಂಕಟವೂ ಆಗುತ್ತಿತ್ತು. ಗಿಡದ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವಿಶೇಷಣಗಳೊಂದನ್ನೂ ಗಮನಿಸದೆ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ ಎಲೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ನಸುಗಿ ಹಿಸುಕಿ ಮೂಸಿನೋಡಿ 'ಥತ್' ಎಂದು ಎಸೆಯುತ್ತಿದ್ದರೇ ಹೊರತು ಗಿಡದ ಅಂಗಾಂಗಗಳನ್ನು ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಿದ್ದನ್ನೇ ಕಾಣೆ. ಹುಡುಗಿಯರು ಗುಂಪು ಗುಂಪಾಗಿ ಒಂದೊಂದು ಪೊದರಿನ ಮೇಲೆಯೂ ಹಾರಿಬಿದ್ದು ಎಲೆಗುತ್ತಿಗಳನ್ನು ಬಾಚಿಕೊಂಡು ಹಿಸುಕಿ ಚಟ್ನಿಮಾಡಿ ಗಿಡವನ್ನೇ ತುಳಿದು ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದರು. ಕಲ್ಪಕಂನ ರೀತಿಯ ವೈಖರಿಯನ್ನು ನೋಡಿಯೇ ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾದ್ದು–ಎಡಗೈಲಿ ಗುರುತುಹಾಕಿಕೊಂಡಿದ್ದ ನೋಟ್‌ಪುಸ್ತಕ, ಬಲಗೈಲಿ ಕತ್ತರಿ, ಕಪ್ಪು ಕನ್ನಡಕದ ಮೂಲಕ ಗುರುತುಗಳನ್ನು ಓದುವುದು, ಗಿಡವನ್ನು ನೋಡುವುದು, ಹುಡುಕುತ್ತಿದ್ದ ಗಿಡ ಅದಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದಮೇಲೆ ಎಲೆಗುತ್ತಿಯೊಂದನ್ನು ಕತ್ತರಿಯಿಂದ ಕೆಡವಿ ಮೋರೆ ಸೊಟ್ಟಗೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಇನ್ನೊಂದು ಗಿಡಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದು. ಅಲ್ಲಿಯೂ ಇದೇ ಕಾರ್ಯಾವಳಿ. ಹೀಗೆಯೇ ಶೋಲೆಯಲ್ಲಿ ಇಳಿದುಕೊಂಡೇ ಹೋದೆವು. ನನಗೆ ಬೇಕಿದ್ದ ಇನ್ನಾವುದೋ ಗಿಡವೊಂದು ಸಿಕ್ಕಿದ್ದರಿಂದ. ನಾನೂ ಅಟೆಂಡರೂ ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತೆವು: ಗಿಡವನ್ನು ಅಗೆದು ಅದರ ಭಾಗಗಳನ್ನು ದ್ರಾವಕ ತುಂಬಿದ

ಗಾಜಿನ ಕೊಳವೆಯೊಳಕ್ಕೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡೆ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಗುಂಪು ಒಂದೈವತ್ತು ಅಡಿ ಮುಂದೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಿತು. ನಾನೂ ಅಟೆಂಡರೂ ಅವರನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಎಲೆಗುತ್ತಿಯೊಂದನ್ನು ಎತ್ತಿ ನೋಡಿದೆ. ಅದೇ! ನಾವು ಹುಡುಕುತ್ತಿದ್ದ ಗಿಡದ ಕೊಂಬೆ! ನಮ್ಮಲ್ಲಿದ್ದವರೇ ಯಾರೋ ಇದನ್ನು ಕಿತ್ತು, ಗುರುತು ಹಿಡಿಯಲಾರದೆ ಎಸೆದು ಹೋಗಿದ್ದರು. "ನಿಲ್ಲಿ" ಎಂದು ಕೂಗಿದೆ. ಹತ್ತಿರ ಬಂದಾಗ "ಯಾರು ಈ ಗಿಡವನ್ನು ಕಿತ್ತು ಎಸೆದದ್ದು? ಈ ಗಿಡ ಎಲ್ಲಿತ್ತು?" ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ. ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದ್ದಕ್ಕೆ ಶಿಕ್ಷೆ ಕೊಡುವೆನೆಂಬ ಭಯದಿಂದಲೋ ಏನೋ ಎಲ್ಲರೂ ನಾನಲ್ಲ ತಾನಲ್ಲ ಎಂದುಬಿಟ್ಟರು. "ಹಾಗಿದ್ದರೆ ಹತ್ತು ರೂಪಾಯಿ ನನ್ನದೇ ಆಯಿತು" ಎಂದಾಗ "ಸಾರ್!" ಎಂದು ಉದ್ಗಾರ ತೆಗೆದರು. ಕಲ್ಪಕಂ ಕೀರಲು ದನಿಯಲ್ಲಿ "ಅದನ್ನು ಕಿತ್ತದ್ದು ನಾನು, ಸಾರ್" ಎಂದು ಕೂಗಿಕೊಂಡಳು. ಆದರೆ ಗಿಡ ಯಾವುದು, ಕಿತ್ತದ್ದು ಎಲ್ಲಿ ಎಂಬುದು ಮರೆತುಹೋಗಿದ್ದಿತು. ವರದರಾಜ "ನೋಟ್ ಬುಕ್ಕನ್ನು ಓದಿಕೊಂಡೂ ಗಿಡದ ಗುರುತು ಸಿಗಲಿಲ್ಲವೆ? ಪಾಪ"! ಎಂದ. ಕಲ್ಪಕಂಗೆ ಕೋಪವೇರಿ "ನೀನು ನನಗೆ ಪಾಪ ಎನ್ನಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ ...... ನಿನ್ನ ಜುಟ್ಟು ನೋಡಿಕೊ!" ಎಂದು ಮುಸಿನಕ್ಕಳು. ವರದರಾಜ ಜುಟ್ಟಿಗೆ ಕೈಹಾಕಿ ತೆನೆಗಳ ಸಣ್ಣ ಗೊಂಚಲೆರಡನ್ನು ತೆಗೆದು "ಥೂ" ಎಂದು ಬಿಸುಟು ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿದ್ದ ರಾಮಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ನೋಡಿದ. ಅವನು "ನಿನಗೇನು ಹುಚ್ಚು ಹತ್ತಿತೇನೊ? ನಿನ್ನ ಜುಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಸಿದವನು ನಾನಲ್ಲ" ಎಂದ. ವರದರಾಜ ಬಿಸಾಡಿದಾಗ ನನ್ನ ಮೇಲೊಂದು ತುಂಡು ಬಿದ್ದಿತು, ಎತ್ತಿ ನೋಡಿದೆ. ನಾವು ಹುಡುಕುತ್ತಿದ್ದ ಗಿಡದ ಹೂಗೊಂಚಲು! ಇದನ್ನು ಕಿತ್ತವರಾರು ಎಂದಾಗಲೂ ಮೌನ. ಹತ್ತು ರೂಪಾಯಿನ ಆಸೆಯಿಂದಲೋ ಏನೋ ವರದರಾಜ "ನಾನೇ ಸರ್ ಕಿತ್ತೆ" ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದಾಗಲೇ ತಂಗವೇಲು "ನೀನೇ ಕಿತ್ತು ನಿನ್ನ ಜುಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಸಿ ಕೊಂಡೆಯೇನೋ, ಬೇಕೂಫ! ಅದನ್ನು ಕಿತ್ತದ್ದು ನಾನು ಸರ್. ನೀವು ಹೇಳಿದ್ದ ವಿವರಣೆಯಿಂದ ಆ ಗಿಡವೇ ಇರಬೇಕು ಎಂದುಕೊಂಡೆನಾದರೂ ಹೇಳಲು ಧೈರ್ಯ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಇರಲಿ, ನೋಡೋಣವೆಂದು ವರದನ ಜುಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಸಿಟ್ಟಿದ್ದೆ" ಎಂದ. "ಸರಿ, ಗಿಡ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇರಬೇಕೆಂಬುದು ಸ್ಥಿರವಾಯಿತು. ಸರಿಯಾಗಿ ಹುಡುಕೋಣ" ಎಂದು ಅತ್ತಿತ್ತ ನೋಡಿದಾಗ ಐದಾರು ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಪೊದರುಗಳು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದವು. ಇನ್ನೊಂದಷ್ಟು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗ ಈ ಗಿಡದ ಪೊದರುಗಳೇ ಅಧಿಕ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ದೊರಕಿದವು.

ನನಗಾದ ಸಂತೋಷ ಅಷ್ಟಿಷ್ಟಲ್ಲ. "ಇಂದು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದು ಬಿಡೋಣ. ಸಾಮಗ್ರಿಯನ್ನು ಅಧಿಕವಾಗಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಬೇಕು. ಮುಂದೆ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಹೋಗುವುದು ಬೇಡ" ಎಂದೆ. ವರದರಾಜ "ಸರ್, ಈ ಗಿಡ ದೊರೆತ ನೆನಪಿಗಾಗಿ ಈ ರಾತ್ರಿ ಹಬ್ಬದ ಅಡುಗೆ ಮಾಡಿಸೋಣ" ಎಂದ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಉತ್ಸಾಹ ಹೇಳತೀರದು; ಇನ್ನೂ ಎತ್ತರವಾದ ಪೊದರುಗಳನ್ನು ಹುಡುಕತೊಡಗಿದರು. ನಾಲ್ಕಡಿಯದು ಸಿಕ್ಕಿದಾಗ ಕುಣಿದಾಡಿದವರು, ಐದಡಿಯದನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಉತ್ಕರ್ಷದಿಂದ ನೆಗೆದಾಡಿದರು. ಹತ್ತಾರು ಫೋಟೊಗಳನ್ನು ತೆಗೆದರು. ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರೂ ತಾನು ಗುರುತಿಸಿದ ಪೊದರಿನ ಬಳಿ ನಿಂತುಕೊಂಡು ಫೋಟೊ ತೆಗೆಸಿಕೊಂಡರು. ನನ್ನ ಕ್ಯಾಮರಾವಿಗೂ ಬಿಡುವಿಲ್ಲ; ಎಲೆ, ರೆಂಬೆ, ಕೊಂಬೆ, ಕಾಂಡ, ಹೂಕಾಯಿ ಮೊದಲಾದುವನ್ನು ಒಂಟೊಂಟಿಯಾಗಿಯೂ ಗುಂಪುಗುಂಪಾಗಿಯೂ ಕರಿ-ಬಿಳಿ ಫೋಟೊಗಳನ್ನೂ ತೆಗೆದೆವು. ಮುಬ್ಬಣ್ಣದ ಪೋಟೊಗಳನ್ನೂ ತೆಗೆದೆವು. ಡ್ರಾಯಿಂಗ್ ಬೋರ್ಡಿನ ಮೇಲೆ ಅನೇಕ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನೂ ಮಾಡಿಕೊಂಡೆ, ಪೋಟೊಗಳು ಸರಿಯಾಗಿ ಬಾರದಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಗಳಾದರೂ ಉಳಿಯಲಿ ಎಂದು.

ಹೂ, ಕಾಯಿ ತಳೆದ ಒಂದು ನೂರ ಐವತ್ತು ಎಲೆಗುತ್ತಿಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಕೊಂಡದ್ದಲ್ಲದೆ ೬೦-೭೦ ಪೊದರುಗಳನ್ನು ಬೇರುಸಹಿತ ಅಗೆದೆವು. ಗಿಡದ ಭಾಗಗಳನ್ನು ದ್ರಾವಕ ತುಂಬಿದ ಗಾಜು ಕೊಳವೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸೀಸೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ತುಂಬಿಕೊಂಡೆವು. ದಪ್ಪನಾದ ಕಾಂಡಗಳನ್ನು ಕಡಿದು ಕಂತೆಗಳಾಗಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡೆವು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೂ, ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಸಾಮಗ್ರಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಂಡರು. ರೇಂಜರು ನಮ್ಮ ಉತ್ಸಾಹವನ್ನು ನೋಡಿ ಏನೆಂದುಕೊಂಡನೋ ಏನೋ, ಹಲ್ಲುಕಿರಿಯುತ್ತ ನನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು, "ಈ ಗಿಡದ ಉಪಯೋಗವೇನು?" ಎಂದ.

"ಕೈಗಾರಿಕೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇದಕ್ಕೆ ಸದ್ಯದ ಉಪಯೋಗ ಏನೂ ಇಲ್ಲವೆಂದೇ ಹೇಳಬೇಕು. ರಸಾಯನಿಕ ಸಂಶೋಧನೆಗೆಂದೇ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಸಾಮಗ್ರಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಸಂಶೋಧನೆ ಮುಗಿದ ತರುವಾಯ ಏನಾದರೂ ತಿಳಿದುಬರಬಹುದು."

"ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೂ ಸಂಗ್ರಹಮಾಡಿ ಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆಯಲ್ಲ!"

"ಹೌದು. ವಾಪಸು ಹೋದನಂತರ ಅವರು ಇದರ ವಿಷಯವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅರಿಯಬೇಕಾದದ್ದಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ."

"ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ನಾನೂ ಒಂದು ವರದಿ ಕಳುಹಿಸಬೇಕು, ಆದ್ದರಿಂದ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ನಿಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಚೀಲಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕರಂಡಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿರುವ ಸಾಮಗ್ರಿಯೇ ಅಧಿಕವಾಗಿದೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ಹನ್ನೆರಡು ಗೋಣಿಚೀಲಗಳ ತುಂಬ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಟ್ಟಿದ್ದೀರಿ. ಉಪಯೋಗವಿಲ್ಲದ ಸಾಮಗ್ರಿಯನ್ನು ಈ ಬಾಹುಳ್ಯದಲ್ಲಿ ಯಾರಾದರೂ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಾರೆಯೆ?"

"ನಮ್ಮ ಹತ್ತಿರವಿರುವ ಸಾಮಗ್ರಿ ಸಸ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪರಿಶೋಧಿಸುವುದಕ್ಕೆ; ಚೀಲದಲ್ಲಿ ತುಂಬಿರುವ ಸಾಮಗ್ರಿ ರಸಾಯನಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪರಿಶೋಧಿಸುವುದಕ್ಕೆ, ರಸಾಯನಿಕ ಪರಿಶೋಧನೆಗೆ ಈ ಬಾಹುಳ್ಯ ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕ. ಇದೂ ಸಾಲದೆ ಹೋದರೆ ತಿರುಗಿಯೂ ಬಂದು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ."

"ಹಾಗಾದರೆ ಕಾಡು 'ಉಜಾಡಾಗಿ' ಹೋಗುತ್ತದೆಯಲ್ಲಾ!"

"ಅಂಥ ಭಯ ಬೇಡ, ನಾವು ಕಾಡನ್ನೇ ದೋಚಿಕೊಂಡು ಹೋಗಲಿಲ್ಲ."

"ತಪ್ಪು ತಿಳಿಯಬಾರದು, ನನ್ನ ರಿಪೋರ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಏನೂ ಹೇಳದಿದ್ದರೆ ನನಗೆ ಅಪವಾದ ಬರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಕೇಳಿದೆ."

"ಬೋಧನೆಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಗಿಡ ಎಂದು ಹೇಳಿ" ಎಂದೆ.

ಸಾರ್ಕೇಂಡ್ರ

ಹಾಗೆಯೇ ಡಯರಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದುಕೊಂಡ. ಗಿಡದ ಹೆಸರನ್ನು ನಾನು ಹೇಳಿದೆನೆಂದೂ ರೇಂಜರು ಅದನ್ನು ಬರೆದುಕೊಂಡನೆಂದೂ ನಂಬಿದ ಹುಡುಗರು ಅವನ ಡಯರಿಯನ್ನು ಇಣುಕಿ ನೋಡಿ ನಿರಾಶರಾದರು. ಜಾನಕಿ ಮುಂದೆ ಬಂದು "ಈಗಲಾದರೂ ಇದರ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳಬಾರದೆ?" ಎಂದಳು. "ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಹೆಸರು ಕ್ಲೋರೇಂತಸ್ ಗ್ಲಾಬೆರ್ (Chloranthus glaber). ಆದರೆ ಇದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ಹೊಸ ನಾಮಕರಣ ಆಗಬೇಕಾಗಿದೆ."

"ಹಾಗಿದ್ದರೆ ಇದು ಸಸ್ಯಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಹೊಸದೆ, ಸರ್?"

"ಗಿಡವನ್ನು ಹಿಂದೆಯೇ ಕಂಡಿದ್ದರು, ಬೇರೊಂದು ಪ್ರಧಾನ ಜಾತಿಯೊಂದಿಗೆ ತಪ್ಪಾಗಿ ಸೇರಿಸಿಬಿಟ್ಟರು."

"ಪ್ರಧಾನ ಜಾತಿಯ ಹೆಸರೇನು, ಸರ್?"

"ಸಾರ್ಕೇಂಡ್ರ (Sarcandra)." ತಂಗವೇಲು ಇದನ್ನು ಬಾಯಿಪಾಠ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಆರಂಭಿಸಿದ. ಹೊರೆಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಬಸ್ಸಿನ ಹತ್ತಿರ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಡ್ರೈವರು ಓಡಿಬಂದು ವರದರಾಜನ ಹೆಗಲ ಮೇಲಿದ್ದ ಮೂಟೆಯನ್ನು ತಾನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡ. ಡೈವರು ವರದರಾಜನ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಪಕ್ಷಪಾತ ಇತರ ಹುಡುಗರಿಗೆ ಸರಿಯೆಂದು ತೋರಲಿಲ್ಲವೋ ಏನೋ, ಗೊಣಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದನ್ನು ಆರಿತ ವರದರಾಜ "ಲೋ ತಂಗವೇಲಾ, ಯಾಕೋ ಹೊಟ್ಟೆಯುರಿ ಪಡುತ್ತೀಯಾ? ಒಂದಾನೊಂದು ದಿನ ನಿನಗೂ ನಿನ್ನ ಮಾವನ ಕಡೆಯವನೊಬ್ಬ ಸಿಗುತ್ತಾನೆ. ಇವನು ಈಗ ನನ್ನ ಮೂಟೆಯನ್ನು ನನ್ನೆ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡಂತೆ ನಿನ್ನನ್ನೇ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡೂ ತಿರುಗಾಡಬಹುದು!" ಎಂದು ಪರಿಹಾಸ್ಯ ಮಾಡಿದ.

ಬಸ್ಸು ಹತ್ತುವ ಮೊದಲೇ ವರದರಾಜನು ರೇಂಜರು ಡ್ರೈವರು ಕಂಡಕ್ಟರುಗಳಿಗೆ ಆಮಂತ್ರಣ ಕೊಟ್ಟ: "ಇವತ್ತು ರಾತ್ರಿ ಬಿಡದಿಯಲ್ಲಿ ಔತಣ. ಸಾರ್ಕೇಂಡ್ರ ದೊರಕಿದ್ದಕ್ಕೆ ಕೊಂಡಾಟ. ನೀವು ನಮ್ಮೊಂದಿಗೆ ಊಟಮಾಡಬೇಕು." ಡ್ರೈವರಿಗೆ ಖುಷಿ ಹತ್ತಿತು. "ನೋಡಿದೆಯಾ ವರದೂ, ಸರೋಜಳ ಹುಟ್ಟುಹಬ್ಬದ ದಿನ ನಿನ್ನ ಅದೃಷ್ಟ! ನೀನದೆಷ್ಟು ಭಾಗ್ಯವಂತನೋ!" ಎಂದು ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡ.

ಹಬ್ಬದ ಸಲುವಾಗಿ ಎರಡು ಮೂರು ಬಗೆಯ ಸಿಹಿ ಭಕ್ಷ್ಯಗಳು, ಕರಿದ ಖಾರದ ತಿನಿಸುಗಳು ಇದ್ದುವು. ಊಟಕ್ಕೆ ಕುಳಿತಾಗ ವರದರಾಜ "ಇವೆಲ್ಲ ಸ್ಪೆಷಲ್ ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಡಿ. ಸಾರ್ಕೇಂಡ್ರ-ಸಾರನ್ನು ಕುಡಿದು ನೋಡಿ, ಅದೇ ಈ ಔತಣದ ಸ್ಪೆಷಲ್" ಎಂದು ಲೇವಡಿ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆಂದು ಕೊಂಡೆವು. ದೊನ್ನೆಯಲ್ಲಿ ಸುರಿದಿದ್ದ ಸಾರನ್ನು ಕುಡಿದಾಗ ಗೊತ್ತಾಯಿತು, ಅವನು ಹೇಳಿದ್ದು ನಿಜವೇ ಸಾರ್ಕೇಂಡ್ರದ ಹೀಚುಕಾಯಿಗಳನ್ನು ಜಜ್ಜಿ ಹಸಿ ಮೆಣಸು ಉಪಯೋಗಿಸುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅಣಿಮಾಡಿಸಿದ್ದ. ಒಂದು ಬಗೆಯ ವಾಸನೆಯೂ ಘಾಟೂ ಮಿಳಿತವಾಗಿ ಹೊಸರುಚಿ ಪಡೆದಿತ್ತು.

ಊಟಮಾಡಿ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಕುಳಿತಾಗ ರಾಮಮೂರ್ತಿ ಸಾರ್ಕೇಂಡ್ರ ಎಲೆಗಳಿಂದ ಮಾಡಿದ ಹಾರವೊಂದನ್ನು ಹಾಕಲು ಮುಂದೆ ಬಂದ. ನನಗೆ

ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. “ಇಲ್ಲ ಸರ್, ಒಂದು ಹದಿನೈದು ನಿಮಿಷ ನಮಗೆ ಕೊಡಿ. ಆಮೇಲೆ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಕುಳಿತು ಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ” ಎಂದ. ತಂಗವೇಲು ಎದ್ದುನಿಂತು“ಈ ದಿನದ ನೆನಪನ್ನು ನಾವು ಸಾಯುವವರೆಗೂ ಜ್ಞಾಪಕದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುತ್ತೇವೆ. ತೇರ್ಗಡೆಯಾದ ಮೇಲೆ ನಾವೆಲ್ಲ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಏನೇನು ಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತೇವೆಯೋ, ಸಸ್ಯಶಾಸ್ತ್ರಾಭ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರೆಯುವ ಅಭಿಲಾಷೆ ನಮಗೆ ಸಿದ್ಧಿಯಾಗಿ ಬರುತ್ತದೆಯೋ ಇಲ್ಲ ಯಾವುದಾದರೂ ಆಫೀಸಿನಲ್ಲಿ ಗುಮಾಸ್ತೆಯ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆಯೋ ಹೇಳಲಾಗದು. ಹೇಗಿದ್ದರೂ ಈ ದಿನದ ನೆನಪನ್ನು ಮಾತ್ರ ಮರೆಯುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ಸಸ್ಯಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ‘ಹೊಸದು’ ಎನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂಥ ಗಿಡವೊಂದನ್ನು ಅದರ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿಯೇ ನೋಡಿ, ಅದರ ಸಂಗ್ರಹಣದಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವ ಅವಕಾಶ ನಮಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದು ಬಹು ಅಪರೂಪವಾದ ಪುಣ್ಯ. ನಾವು ಪುಣ್ಯಶಾಲಿಗಳು” ಎಂದು ಭಾವಾತಿರೇಕವಾದ ಪುಟ್ಟ ಭಾಷಣ ಮಾಡಿದ.

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಹೆಮ್ಮೆಯೂ ಸಂತೋಷವೂ ಉಕ್ಕಿಬಂದವು. ನಾನೂ ಒಂದೆರಡು ಮಾತನ್ನಾಡಿ “ನನಗೆ ಅದೃಷ್ಟದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ನಂಬಿಕೆಯುಂಟು, ಆದರೂ ನಾವು ಏನಾಗಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ನಾವೇ ನಿರ್ಧಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅದನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅವಶ್ಯಕವಾದ ‘ತ್ಯಾಗ’ಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದಾಗಿದ್ದರೆ ನಮ್ಮ ಇಷ್ಟ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗಾದರೂ ಸಿದ್ದಿಯಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ನನ್ನ ನಂಬಿಕೆ. ನೀವು ಸಸ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ ವ್ಯಾಸಂಗದಲ್ಲಿಯೇ ಮುನ್ನಡೆಯಬೇಕೆಂದಿದ್ದರೆ ನನ್ನ ಅಭ್ಯಂತರವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಅವಶ್ಯಕವಾದ ಬುನಾದಿಯನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ದೆಶೆಯಲ್ಲಿ ಇರುವಾಗಲೇ ಭದ್ರವಾಗಿ ಕಟ್ಟಬೇಕು. ಈಗಿನಿಂದಲೇ ನಾವೇನಾಗುತ್ತೇವೆಯೋ ಎಂದು ಚಿಂತೆಪಟ್ಟು ವಿಧಿಯ ಕೈಲಿ ಬಿದ್ದುಬಿಡಬೇಡಿ. ಪಾಂಡಿತ್ಯಕ್ಕೂ, ವಿಧಿಗೂ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲ. ಪಾಂಡಿತ್ಯ ಗಳಿಸುವುದರ ಹೊಣೆಯೆಲ್ಲವೂ ನಿಮ್ಮ ಕೈಯಲ್ಲೇ ಇರುತ್ತದೆ; ನಿಮ್ಮ ಪಾಂಡಿತ್ಯಕ್ಕೆ ತಕ್ಕುದಾದ ಸಂಭಾವನೆಯನ್ನೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪುರಸ್ಕಾರವನ್ನೂ ಒದಗಿಸುವುದು ವಿಧಿಯ ಕೈಲಿದೆ’ ಎಂದು ನನ್ನ ನಂಬಿಕೆಯ ವೇದಾಂತ ಹೇಳಿ, ಈ ಗಿಡದ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯ ವಿಷಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳಿದೆ.

ಸಸ್ಯಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಎರಡು ಮುಖ್ಯ ಭಾಗಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಬಹುದು– ನಾಳರಹಿತ, ನಾಳಸಹಿತ. ನಾಳ ಎಂದರೆ ಸಸ್ಯರಸವನ್ನು ಗಿಡಮರಗಳ ಬೇರಿನಿಂದ ಎಲೆ ತುದಿಯವರೆಗೂ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನೇರ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಕಣಸಮೂಹ, ಎಂದರೆ ಅಂಗಾಂಶ(tissue) ಎಂದಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಿ. ನಾಳಸಹಿತವಾದ ಪಂಗಡದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಒಳಪಂಗಡಗಳಿವೆ–ಬೀಜರಹಿತ, ಬೀಜಸಹಿತ. ಈ ಎರಡನೆಯದರಲ್ಲಿಯೂ ನಗ್ನಬೀಜಿ, ಆವೃತಬೀಜಿಗಳೆಂಬ ಗುಂಪುಗಳಿವೆ.

ಮೊದಲನೆಯ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಬೀಜಗಳು ನೇರವಾಗಿ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣುವಂತಿರುತ್ತವೆ; ಎರಡನೆಯದರಲ್ಲಿ ಅಂಡಕೋಶವೆಂಬ ಭರಣಿಯೊಳಗಡೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿರುತ್ತವೆ. ನಗ್ನಬೀಜಿಗಳ ನಾಳೀಯ ಅಂಗಾಂಶ (vascular tissue) ದಲ್ಲಿರುವ ಕಣಗಳಿಗೆ ರಂಧ್ರಗಳಿಲ್ಲ; ಟ್ರೇಕೀಡ್ (tracheid) ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ. ಆವೃತ ಬೀಜಿಗಳ ನಾಳೀಯ ಅಂಗಾಂಶದಲ್ಲಿ ಟ್ರೇಕೀಡ್ಗಳೂ ಇರುತ್ತವೆ, ಇವುಗಳೊಂದಿಗೆ ಕಲೆತಂತೆ ರಂಧ್ರಪಡೆದ ಕೊಳವೆಗಳೂ ಇರುತ್ತವೆ; ಇವುಗಳನ್ನು ವೆಸಲ್ (vessel) ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ.

"ಈ ಪ್ರಧಾನ ಜಾತಿಗೆ ಏನು ಹೆಸರು ಕೊಡಬೇಕೆಂದಿದ್ದೀರ, ಸರ್?"

"ಸಾಕೇರ್ಂಡ್ರ (Sarcandra)."

"ಒಳ ಜಾತಿಯ ಹೆಸರು?"

"ಅಮೇರಿಕದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಗುರುಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿಯೂ ಪಿತೃಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿಯೂ ಇದ್ದುಕೊಂಡು, ಇದೇ ಮಾದರಿಯ – ಆವೃತ ಬೀಜೀಯವಾಗಿದ್ದರೂ ಟ್ರೇಕೀಡ್ಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಪಡೆದಿದ್ದ–ಗಿಡಗಳ ವಿಷಯವಾಗಿ ನಲ್ವತ್ತು ವರ್ಷಗಳಿಂದಲೂ ಪರಿಶೋಧನೆ ನಡೆಸಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಅನೇಕ ಹೊಸ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಬೆಳಕಿಗೆ ತಂದ ಕೀರ್ತಿ ಪ್ರೊ.ಅರವಿಂಗ್ ಡಬ್ಲ್ಯೂ. ಬೈಲಿಯವರಿಗೆ ಸೇರಿದ್ದು. ಅವರೊಡನೆ ಕಲೆತು ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಇನ್ನೆರಡು ಹೊಸ ಪ್ರಧಾನ ಜಾತಿಗಳನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದ ಅವಕಾಶದಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಂಡಿದ್ದವನು ನಾನು. ಅವರ ಮರ್ಯಾದಾರ್ಥವಾಗಿಯೂ, ಅವರೊಡನೆ ನಾನು ಪಾಠ ಕಲಿತ ಸವಿನೆನಪಿನ ಗುರುತಾಗಿಯೂ ಅವರ ಹೆಸರನ್ನೇ ನಾಮದ್ವಯದ ಎರಡನೆಯ ಭಾಗವಾಗಿ ಕೊಡೋಣವೆಂದಿದ್ದೇನೆ. ಎಂದರೆ ಗಿಡದ ಪೂರ್ತಿ ಹೆಸರು ಸಾಕೇರ್ಂಡ್ರ ಅರ್ವಿಂಗ್ ಬೈಲಿಯೈ (Sarcandra irving baileyi) ಎಂದಾಗುತ್ತದೆ."

"ಈ ದಿನ ಈ ಗಿಡವನ್ನು ಮೊಟ್ಟಮೊದಲು ಗುರುತಿಸಿದವರಿಗೆ ತಲಾ ಹತ್ತು ರೂಪಾಯಿ ಬಹುಮಾನ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ– ಕಲ್ಪಕಂ, ತಂಗವೇಲು; ಜುಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಸಿ ಕೊಂಡಿದ್ದ ಹೂತೆನೆಯನ್ನು ಕಿತ್ತೆಸೆದು ತನ್ಮೂಲಕ ಗಿಡದ ಅನಾವರಣಕ್ಕೆ ಒದಗಿ ಬಂದದ್ದರಿಂದ ವರದರಾಜನಿಗೂ ಐದು ರೂಪಾಯಿ ಬಹುಮಾನ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ."

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಹೊಸ ಗಿಡವೊಂದನ್ನು ಅವರ ಕೈಗಳಿಂದಲೇ ಕಿತ್ತು ನೋಡಿದ್ದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಆದರ ನಾಮಕರಣ ವಿಧಾನವನ್ನು ಅರಿತರು. ತಂಗವೇಲುವಿಗೆ ಹಿಡಿಸಲಾರದಷ್ಟು ಹೆಮ್ಮೆ, ಆನಂದ, ಉತ್ಕರ್ಷ.... ಏನು

ಬೇಕಾದರೂ ಹೇಳಿ! ತಾನೇ ವಂದನಾರ್ಪಣೆಗೆ ನಿಂತುಕೊಂಡ. ಇಂಥ ಸಮಯಗಳಲ್ಲಿ ತಂಗವೇಲುವಿಗೆ ಮಾಲಪ್ರೋಪ್‌ಳ ಶಾಪ ತಗಲುತ್ತದೆ. ಬಹಳ ಗಂಭೀರನಾಗಿಯೇ ನಮ್ರನಾಗಿಯೇ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಿದ. ನೂರು ಸಲ ಉರುಹಾಕಿದ್ದರೂ "ಕಾರ್ಸೇಂಡ್ರ ಬೆಲಿಂಗಿರ್ವಿಯೈ" ಎಂದೇ ಗಿಡದ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ.

ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಹಾಸುಗೆ ಸೇರುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ರಾತ್ರಿ ಮೂರು ಗಂಟೆಯಾಯಿತು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೂ ಅವರವರ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಕೊಂಡಿದ್ದರಾದರೂ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ನಮ್ಮೊಂದಿಗೆ ಮಾತನಾಡಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತಿದ್ದರು. "ನಾಳೆಯೂ ಇನ್ನೊಂದು ಹೊಸತೇನಾದರೂ ಸಿಕ್ಕಿಬಿಟ್ಟರೆ!" ಎಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಹಾಸುಗೆಗಳನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿಕೊಂಡರು.

****

ಕವಿ/ಲೇಖಕರ ಪರಿಚಯ

ಬಿ.ಎಂ. ಶ್ರೀಕಂಠಯ್ಯ:

ಬೆಳ್ಳೂರು ಮೈಲಾರಯ್ಯ ಶ್ರೀಕಂಠಯ್ಯ (೧೮೮೪- ೧೯೪೬) ನವರು ಕನ್ನಡ ನವೋದಯದ ಹರಿಕಾರರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು. ಶ್ರೀಯವರು ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿದ್ದರು. ೧೯೩೮ರಲ್ಲಿ ಕಲಬುರ್ಗಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದರು, ಹಾಗೂ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಅಧ್ಯಕ್ಷರೂ ಆಗಿದ್ದರು. ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ರಿಜಿಸ್ಟ್ರಾರ್ ಆಗಿದ್ದು ಕನ್ನಡ ಎಂ. ಎ. ತರಗತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ ಕೀರ್ತಿ ಇವರಿಗೆ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಇವರು ಕರ್ನಾಟಕದ ಏಕೀಕರಣಕ್ಕೆ ಅವಿಶ್ರಾಂತವಾಗಿ ದುಡಿದ ಮಹನೀಯರು.

ಇವರ 'ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಗೀತಗಳು' ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ನವೋದಯದ ಹೆಬ್ಬಾಗಿಲನ್ನು ತೆರೆಯಿತು. ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನ್. ಗದಾಯುದ್ಧ ನಾಟಕಂ, ಪಾರಸಿಕರು, ಹೊಂಗನಸುಗಳು ಮೊದಲಾದವು ಇವರ ಇತರ ಕೃತಿಗಳು.

ಪ್ರಸಕ್ತ ಕವಿತೆಯನ್ನು ಅವರ 'ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಗೀತಗಳು' ಸಂಕಲನದಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳ ಲಾಗಿದೆ. ಇಂಗ್ಲಿಷಿನ ಕವಿ ಸದೆ (SOUTHEY- ೧೭೭೪- ೧೮೪೩) ರಚಿಸಿದ 'AFTER BLENHEIM' ಕವನದ ಅನುವಾದ ಇದಾಗಿದೆ. ಯುದ್ದಗಳ ನಿಷ್ಫಲತೆಯನ್ನು ಸಾರುವ ಆಶಯ ಈ ಕವಿತೆಯದು. ಪ್ರಬುದ್ಧರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮುಗ್ಧರಾದ ಎಳೆಯರ ಮೂಲಕ ಇಂತಹ ಚಿಂತನೆಯನ್ನು ಹರಿಯ ಬಿಟ್ಟಿರುವುದು ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ.

ಕುವೆಂಪು: (೧೯೦೪-೧೯೯೪)

ಕನ್ನಡ ನವೋದಯ ಕಾಲದ ಹರಿಕಾರರಲ್ಲಿ ಕುಪ್ಪಳಿ ವೆಂಕಟಪ್ಪ ಪುಟ್ಟಪ್ಪ ಒಬ್ಬರು. ಕುವೆಂಪು ಇವರ ಕಾವ್ಯನಾಮ. ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲೂ ಅಪೂರ್ವ ಸಾಧನೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಹೊಸಗನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿ, ಹೊಸ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಟ್ಟರು. ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿ, ಕುಲಪತಿಗಳಾಗಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಇವರು ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಮಾಧ್ಯಮ ಜಾರಿಗೊಳ್ಳಲು ಶ್ರಮಿಸಿದರು. ವೈಚಾರಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆ, ಸಾಮೂಹಿಕ ಕಳಕಳಿ, ನಿಸರ್ಗಪ್ರೇಮ ಇವು ಕುವೆಂಪು ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಜೀವಂತ ಧೋರಣೆಗಳು. ಭಾವಗೀತೆ, ಪ್ರಬಂಧ, ವಿಮರ್ಶೆ,

ನಾಟಕ, ಆತ್ಮಚರಿತ್ರೆ, ಜೀವನಚರಿತ್ರೆ– ಈ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕುವೆಂಪು ಸಾಧನೆ ಅಪೂರ್ವವಾದುದು. ನವಿಲು, ಕಲಾಸುಂದರಿ, ಪಕ್ಷಿಕಾಶಿ, ಅನಿಕೇತನ, ಕೋಗಿಲೆ ಮತ್ತು ಸೋವಿಯಟ್ ರಶಿಯಾ (ಭಾವಗೀತೆಗಳು), ಕಾನೂರು ಸುಬ್ಬಮ್ಮ ಹೆಗ್ಗಡತಿ, ಮಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಮದುಮಗಳು (ಕಾದಂಬರಿಗಳು), ಮಲೆನಾಡಿನ ಚಿತ್ರಗಳು (ಪ್ರಬಂಧ), ವಿಭೂತಿ ಪೂಜೆ, ರಸೋ ವೈ ಸಃ, ಕಾವ್ಯ ವಿಹಾರ (ವಿಮರ್ಶೆ), ಶೂದ್ರ ತಪಸ್ವಿ, ಜಲಗಾರ, ಯಮನಸೋಲು, ಬೆರಳ್‌ಗೆ ಕೊರಳ್, ರಕ್ತಾಕ್ಷಿ (ನಾಟಕಗಳು), ನೆನಪಿನ ದೋಣಿಯಲ್ಲಿ (ಆತ್ಮಚರಿತ್ರೆ), ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದ, ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಪರಮಹಂಸ (ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆ) –ಮೊದಲಾದವು ಇವರ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕೃತಿಗಳು. ಶ್ರೀಯುತರ 'ಮಹಾಛಂದಸ್ಸಿನ ಶ್ರೀ ರಾಮಾಯಣ ದರ್ಶನಂ' ಆಧುನಿಕ ಕಾಲದ ಕನ್ನಡದ ಮೊತ್ತ ಮೊದಲ ಮಹಾಕಾವ್ಯ. ಕನ್ನಡವು ಪಡೆದ ಮೊದಲ 'ಜ್ಞಾನಪೀಠ ಪ್ರಶಸ್ತಿ' ಪುರಸ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಇದು ಪಾತ್ರವಾಗಿದೆ. ಋಷಿಕವಿ ಎಂದು ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಕುವೆಂಪು ಅವರ ಸಾಹಿತ್ಯಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕೊಡುಗೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರವು 'ರಾಷ್ಟ್ರಕವಿ', 'ಪದ್ಮಭೂಷಣ' ಎಂಬ ಗೌರವಗಳನ್ನಿತ್ತು ಗೌರವಿಸಿದೆ. ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರವು ಶ್ರೀಯುತರಿಗೆ ಪಂಪ ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ಕರ್ನಾಟಕ ರತ್ನ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳನ್ನು ನೀಡಿದೆ.

ದ.ರಾ. ಬೇಂದ್ರೆ:

ನವೋದಯ ಕಾವ್ಯಪಂಥವನ್ನು ರೂಢಿಸಿ 'ಅಂಬಿಕಾತನಯದತ್ತ' ಎಂಬ ಕಾವ್ಯನಾಮದೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದವರು ದತ್ತಾತ್ರೇಯ ರಾಮಚಂದ್ರ ಬೇಂದ್ರೆ. 'ಗೆಳೆಯರ ಬಳಗ'ದ ಮೂಲಕ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಹುಟ್ಟು ಹಾಕಿದರು. ಬ್ರಿಟಿಷರ ವಿರುದ್ಧದ ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಪಾಲ್ಗೊಂಡಿದ್ದರು. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ಶಿಕ್ಷಕ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಕೈಗೊಂಡು ದುಡಿದರು. ಹೊಸಗನ್ನಡ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಜಾನಪದದ ಸೊಗಡನ್ನು ನೀಡಿದ ಶ್ರೀಯುತರು ಬಡತನ, ನಿರುದ್ಯೋಗ ಮುಂತಾದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ತಮ್ಮ ಅಪಾರ ಕಾವ್ಯಪ್ರತಿಭೆಯಿಂದ 'ಕನ್ನಡದ ವರಕವಿ' ಎನಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರೆ, ತಮ್ಮ ಮಾತಿನ ಮೋಡಿಯಿಂದ ಕನ್ನಡದ "ಗಾರುಡಿಗ ಕವಿ" ಎಂದು ಕರೆಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಗಂಗಾವತರಣ, ನಾದಲೀಲೆ, ಸಖೀಗೀತ, ಗರಿ, ಅರಳು ಮರಳು (ಕವನ ಸಂಕಲನಗಳು), ಹುಚ್ಚಾಟಗಳು, ಹೊಸ ಸಂಸಾರ (ನಾಟಕಗಳು), ಸಾಹಿತ್ಯದ

ವಿರಾಟ್ ಸ್ವರೂಪವೇ ಮೊದಲಾದ ವಿಮರ್ಶಾ ಕೃತಿಗಳು ಶ್ರೀಯುತರು ಕನ್ನಡಕ್ಕಿತ್ತ ಅಮೂಲ್ಯ ಕೊಡುಗೆಗಳಾಗಿವೆ. ಇವರ 'ನಾಕುತಂತಿ'ಯು ಭಾರತೀಯ ಜ್ಞಾನಪೀಠ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪುರಸ್ಕೃತ ಕವನ ಸಂಕಲನವಾಗಿದೆ.

ಎಂ. ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಅಡಿಗ: (೧೯೧೮–೧೯೯೨)

ಇವರು ಉಡುಪಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮೊಗೇರಿ ಎಂಬ ಕರಾವಳಿ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರು. ಸಾಕ್ಷಿ ಪತ್ರಿಕೆಯ ಸಂಪಾದಕರಾಗಿ ಅವರು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ತಲುಪಿಸಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದರು. ಶಿಕ್ಷಕರಾಗಿ, ಪ್ರಾಂಶುಪಾಲರಾಗಿ ಅಡಿಗರು ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಿದರು. ನವ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರವರ್ತಕರಾದ ಅಡಿಗರು ಕಾವ್ಯ, ಸಣ್ಣಕಥೆ, ಕಾದಂಬರಿ, ಗದ್ಯಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ನಡೆಸಿದರು. ಭಾವತರಂಗ (೧೯೪೬), ಕಟ್ಟುವೆವು ನಾವು (೧೯೪೮), ನಡೆದು ಬಂದ ದಾರಿ (೧೯೫೨), ಚಂಡೆಮದ್ದಳೆ (೧೯೫೪), ಭೂಮಿಗೀತ (೧೯೫೯), ವರ್ಧಮಾನ (೧೯೭೨), ಇದನ್ನು ಬಯಸಿರಲಿಲ್ಲ (೧೯೭೫), ಮೂಲಕ ಮಹಾಶಯರು (೧೯೮೦), ಬತ್ತಲಾರದ ಗಂಗೆ (೧೯೮೩), ಮಾವೋಕವನಗಳು, ಚಿಂತಾಮಣಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡ ಮುಖ (೧೯೮೭), ಸುವರ್ಣ ಪುತ್ಥಳಿ (೧೯೯೦), ಬಾ ಇತ್ತ ಇತ್ತ (೧೯೯೩) ಮೊದಲಾದವು ಇವರ ಕವನ ಸಂಕಲನಗಳು.

ಅಡಿಗರಿಗೆ ೧೯೭೪ರಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಆಕಾಡೆಮಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ೧೯೭೫ರಲ್ಲಿ 'ವರ್ಧಮಾನ' ಕವನ ಸಂಕಲನಕ್ಕೆ ಕೇಂದ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಆಕಾಡೆಮಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ೧೯೭೯ರಲ್ಲಿ ಕೇರಳದ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ 'ಕುಮಾರ್ ಸಮ್ಮಾನ್' ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ೧೯೮೦ರಲ್ಲಿ 'ಸಮಗ್ರ ಕಾವ್ಯ'ಕ್ಕೆ ಮೂಡಬಿದ್ರೆಯ 'ವರ್ಧಮಾನ' ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ೧೯೮೨ರಲ್ಲಿ ಪ್ಯಾರಿಸ್, ಯುಗೋಸ್ಲಾವಿಯಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆದ ವಿಶ್ವ ಕವಿ ಸಮ್ಮೇಳನದಲ್ಲಿ ಆಹ್ವಾನಿತರಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದರು. ೧೯೮೬ರಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶ ಸರಕಾರ ಆರಂಭಿಸಿದ ಪ್ರಥಮ 'ಕಬೀರ್‌ಸನ್ಮಾನ್' ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ೧೯೮೮ರಲ್ಲಿ ಥ್ಯಾಯ್ಲೆಂಡಿನ ಬ್ಯಾಂಕಾಕ್ ನಗರದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಜಾಗತಿಕಕವಿ ಸಮ್ಮೇಳನದಲ್ಲಿ 'ವರ್ಲ್ಡ್ ಅಕಾಡೆಮಿ ಆಫ್ ಆರ್ಟ್ ಎಂಡ್ ಕಲ್ಚರ್' ಸಂಸ್ಥೆಯ 'ಡಾಕ್ಟರ್ ಆಫ್ ಲಿಟರೇಚರ್' ಪ್ರಶಸ್ತಿ, 'ರಾಜ್ಯೋತ್ಸವ' ಪ್ರಶಸ್ತಿ, 'ಪಂಪ' ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ.

ಜಿ.ಎಸ್. ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ :

ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರಕವಿ ಜಿ. ಎಸ್.ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪನವರದ್ದು ದೊಡ್ಡ ಹೆಸರು. ಕಾವ್ಯ, ವಿಮರ್ಶೆ, ಮೀಮಾಂಸೆ, ಅಧ್ಯಯನ, ಅಧ್ಯಾಪನ

ಆಡಳಿತ ಮತ್ತು ಸಂಘಟನೆಯಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲವಾಗಿ ತೊಡಗಿಕೊಂಡವರು. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಹಾಗು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಅವರು ನೀಡಿರುವ ಕೊಡುಗೆ ಅನನ್ಯವಾದುದು. ೧೯೨೬ರಲ್ಲಿ ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಶಿಕಾರಿಪುರದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರು. ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಕೇಂದ್ರದ ನಿರ್ದೇಶಕರಾಗಿ ಅತ್ಯಂತ ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿ ಕಟ್ಟಿ ಬೆಳೆಸಿದ ಶ್ರೇಯಸ್ಸು ಜಿ.ಎಸ್.ಎಸ್. ರವರದು.

ಚೆಲುವು, ಒಲವು, ಸಾಮಗಾನ, ದೀಪದ ಹೆಜ್ಜೆ, ಕಾರ್ತಿಕ, ದೇವಶಿಲ್ಪ, ತೆರೆದದಾರಿ, ಗೋಡೆ, ಪ್ರೀತಿ ಇಲ್ಲದ ಮೇಲೆ, ಕಾಡಿನಕತ್ತಲಲ್ಲಿ, ತೀರ್ಥವಾಣಿ, ವ್ಯಕ್ತ-ಮಧ್ಯ, ಅನಾವರಣ ಕವನಸಂಕಲನಗಳು. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮೀಕ್ಷೆ, ಸೌಂದರ್ಯಸಮೀಕ್ಷೆ, ಮಹಾಕಾವ್ಯಸಮೀಕ್ಷೆ, ಕುವೆಂಪು ಮನರಾವಲೋಕನ, ಕಾವ್ಯಾರ್ಥಚಿಂತನ, ಅನುರಣನ, ಪರಿಶೀಲನ, ವಿಮರ್ಶಾ ಸಂಕಲನಗಳು, ಗಂಗೆಯ ಶಿಖರಗಳಲ್ಲಿ, ಮಾಸ್ಕೊದಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತೆರಡು ದಿನ, ಅಮೆರಿಕದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡಿಗ, ಪ್ರವಾಸ ಕಥನಗಳು, ಚತುರಂಗ ಆತ್ಮಕಥನ, ಕರ್ಮಯೋಗಿ ಜೀವನ ಚಿತ್ರ ಕಾವ್ಯಾರ್ಥ ಚಿಂತನ ಕೃತಿಗೆ ಕೇಂದ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ದೊರೆತಿದೆ. ಪಂಪಪ್ರಶಸ್ತಿ, ರಾಜ್ಯೋತ್ಸವ ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ರಾಷ್ಟ್ರಕವಿ, ದಾವಣಗೆರೆ ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನದ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆ ಅವರಿಗೆ ಸಂದ ಗೌರವಗಳು.

ಡಾ. ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯ:

ನೂರಾರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಶೋಷಣೆಗೆ ಒಳಗಾಗಿರುವ ದಲಿತ ಜನಾಂಗದ ದುಃಖ ದುಮ್ಮಾನ ಆವೇಶಗಳಿಗೆ ಕಾವ್ಯದ ರೂಪ ನೀಡಿದವರು. ದಲಿತ ಕವಿಯೆಂದೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದ ಸಿದ್ದಲಿಂಗಯ್ಯನವರು (೧೯೫೪-೨೦೨೧) ಶಾಸಕರೂ ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನದ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರೂ ಆಗಿದ್ದ ಇವರು ಬಂಡಾಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚಳುವಳಿಯ ಮಹತ್ವದ ಕವಿ. ಇವರನ್ನು ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯಲೋಕದ ಅಪರೂಪದ ಪ್ರತಿಭೆ ಎಂದು ವಿಮರ್ಶಕರು ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಹೊಲೆ ಮಾದಿಗರ ಹಾಡು, ಸಾವಿರಾರು ನದಿಗಳು, ಕಪ್ಪು ಕಾಡಿನ ಹಾಡು-ಇವು ಅವರ ಕವನ-ಸಂಕಲನಗಳು, ಪಂಚಮ, ನೆಲಸಮ, ಏಕಲವ್ಯ - ಇವು ನಾಟಕಗಳು. ಅವತಾರಗಳು, ಗ್ರಾಮದೇವತೆಗಳು, ಹಕ್ಕಿ ನೋಟ- ಇವು ಗದ್ಯ ಕೃತಿಗಳು.

ಸುಕನ್ಯಾಮಾರುತಿ:

ಸುಕನ್ಯಾಮಾರುತಿ ಅವರು ಮಾರ್ಚ್ ೧, ೧೯೫೬ ರಂದು ಬಳ್ಳಾರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೊಟ್ಟೂರಿನಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದವರು. ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟ

ಧ್ವನಿಯಾಗಿ ಗುರುತಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಇವರು 'ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ' 'ಪಂಚಾಗ್ನಿ ಮಧ್ಯೆ' 'ನಾನು ನನ್ನವರು' 'ತಾಜ ಮಹಲಿನ ಹಾಡು' 'ಬಿಂಬದೊಳಗಣ ಮಾತು' ಮುಂತಾದ ಕವನ ಸಂಕಲನಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವರ 'ನಾನೆಂಬ ಮಾಯೆ' ೨೦೦೭ ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ಸಮಗ್ರ ಕವಿತೆಗಳ ಸಂಕಲನ. ಇವರು ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಸದಸ್ಯರಾಗಿ, ಕನ್ನಡ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪ್ರಾಧಿಕಾರದ ಸದಸ್ಯರಾಗಿ, ಕೆಲಸ ನಿರ್ವಹಿಸಿರುವ ಇವರು ಗೋಕಾಕ್ ಚಳುವಳಿ, ದಲಿತ ಬಂಡಾಯ ಚಳುವಳಿ, ಸೇರಿದಂತೆ ಅನೇಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ತೊಡಗಿಕೊಂಡವರು.

ಇವರಿಗೆ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಗೌರವ ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ಅಖಿಲ ಭಾರತ ದಲಿತ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನದ ಗೌರವ ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ರತ್ನಮ್ಮ ಹೆಗ್ಡೆ ಪುಸ್ತಕ ಬಹುಮಾನ ಮುಂತಾದ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪುರಸ್ಕಾರಗಳು ಲಭಿಸಿವೆ.

ವಿಜಯಾದಬ್ಬೆ: ಕನ್ನಡದ ಮೊದಲ ಸ್ತ್ರೀವಾದಿ ಪ್ರವರ್ತಕ ಲೇಖಕಿ ಎಂಬ ಅಗ್ಗಳಿಕೆ ಇವರದು. ಇವರು ಮೈಸೂರಿನ ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಾಪಕಿಯಾಗಿದ್ದು, ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಕಟಣೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪತ್ರಿಕೆಯ ಸಂಪಾದಕಿ ಸಹ ಆಗಿದ್ದರು. ವಿಜಯದಬ್ಬೆಯವರು ಹಾಸನ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬೇಲೂರಿನ ದಬ್ಬೆಯಲ್ಲಿ ೧೯೫೧ ಜೂನ್ ೧ ರಂದು ಜನಿಸಿದರು. ಇವರು ೧೨ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ೬೦ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವರ ಮೊದಲ ಕೃತಿ 'ಇರುತ್ತವೆ' ಕವನ ಸಂಕಲನಕ್ಕೆ ಉದಯೋನ್ಮುಖ ವರ್ಧಮಾನ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಲಭಿಸಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರದ ಅತ್ತಿಮಬ್ಬೆ ಪ್ರಶಸ್ತಿ. ಕನಾಟಕ ಲೇಖಕಿಯರ ಸಂಘದ 'ಅನುಪಮಾ' ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ಕೇಂದ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ಇವರ 'ಇತಿಗೀತಿಕೆ' ಕವನ ಸಂಕಲನಕ್ಕೆ ಧಾರವಾಡದ ಕರ್ನಾಟಕ ವಿದ್ಯಾವರ್ಧಕ ಸಂಘದ ೧೯೬೮ರ ಮಾತೋಶ್ರೀ ರತ್ನಮ್ಮ ಹೆಗ್ಗಡಟ ದತ್ತಿ ನಿಧಿಯು ಬಹುಮಾನ ಗಳಿಸಿದೆ.

ಕೃತಿಗಳು– ಇರುತ್ತವೆ, ನೀನು ಲೋಹದ ಚಿಂತೆ, ತಿರುಗಿ ನಿಂತ ಪ್ರಶ್ನೆ– ಇವು ಕವನ ಸಂಕಲನಗಳು, ಉರಿಯ ಚಿಗುರು ಉತ್ಕಲೆ (ಪ್ರವಾಸಕಥನ), ಅನೇಕ ಸಂಶೋಧನಾ ಕೃತಿಗಳು, ವಿಮರ್ಶೆ, ಸಂಪಾದನಾ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಆನಂದ:

ಆನಂದ ಎಂಬ ಕಾವ್ಯನಾಮದಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದ ಸೀತಾರಾಂ ಅವರು ಆಗಸ್ಟ್ ೨೨ ೧೯೦೨ ರಂದು ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸೊರಬ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಆನವಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರು. ಇವರ ಪೂರ್ವಿಕರ ಊರು ಅಜ್ಜಂಪುರ. ಇವರು ಪ್ರಾಣಿಶಾಸ್ತ್ರ, ಬಿ. ಎಸ್ಸಿ. ಪದವಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದರು. ಕೆಲ ಕಾಲ ಮೈಸೂರು

ಸರ್ಕಾರದ ರೇಷ್ಮೆ ವ್ಯವಸಾಯ ಇಲಾಖೆಯಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಿದ್ದರು. ನಂತರ ಬರವಣಿಗೆಯನ್ನೇ ವೃತ್ತಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಚಂದ್ರ ಗ್ರಹಣ, ಸಂಸಾರ ಶಿಲ್ಪ, ಮಾಟಗಾತಿ, ಸ್ವಪ್ನ ಜೀವಿ, ಜೋಯಿಸರ ಚೌಡಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಕಥಾಸಂಕಲನ, ನಾಟಕ, ಪ್ರಬಂಧ, ಅನುವಾದ ಮುಂತಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಇವರು ನವೆಂಬರ್ ೧೭, ೧೯೬೩ ರಲ್ಲಿ ನಿಧನ ಹೊಂದಿದರು.

ದೇವನೂರು ಮಹಾದೇವ:

ದೇವನೂರು ಮಹಾದೇವ (೧೯೪೮) ಬಂಡಾಯ ಮನೋಧರ್ಮದ ಮೂಲಕ ಕನ್ನಡ ಕಥಾ ಪರಂಪರೆಗೆ ಹೊಸ ಆಯಾಮ ಒದಗಿಸಿದವರು. ಚಾಮರಾಜ ನಗರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ದೇವನಸರಂಪರೆಗೆ ಹೊಸ ಮೈಸೂರಿನ ಭಾರತೀಯ ಭಾಷಾ ಸಂಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿ ಸ್ವಯಂ ನಿವೃತ್ತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಒಡಲಾಳ, ಕುಸುಮಬಾಲೆ ಮತ್ತು ದ್ಯಾವನೂರು ಸಮುಖ ಕೃತಿಗಳು ಅಮೇರಿಕೆಯ ಆಯೋವಾ ವಿಶ್ವ ವಿದ್ಯಾನರಿಯದನ್ನು ಇವರ ನಾಷನಲ್ ರೈಟಿಂಗ್ ಪ್ರೋಗ್ರಾಂನಲ್ಲಿ (೧೯೮೯) ಕರ್ನಾಟಕವನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸಿದ್ದರು. ದೇವನೂರರು ರಾಜ್ಯೋತ್ಸವ ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಗೌರವ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ. ಕುಸುಮಬಾಲೆ ಕೃತಿಗೆ ೧೯೯೦ರಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಪುರಸ್ಕಾರ ಲಭಿಸಿದೆ. ಇವರ ಕೃತಿಗಳು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಮತ್ತು ಇತರ ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳಿಗೆ ಅನುವಾದವಾಗಿವೆ. ನವ್ಯೋತ್ತರ ಸಾಹಿತ್ಯದ ದಲಿತ ಲೇಖಕರಲ್ಲಿ ಇವರು ಗಮನಾರ್ಹರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಪರಂಪರಾಗತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಚೌಕಟ್ಟಿನಿಂದ ಆಧುನಿಕತೆಗೆ ಹಿಗ್ಗಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಂಕ್ರಮಣಾವಸ್ಥೆಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ಈ ಕಥೆ ಧ್ವನಿಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸಂವಹಿಸುತ್ತದೆ. ಹಳೆಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೂ ಹೊಸವಿಚಾರಗಳಿಗೂ ನಡೆಯುವ ಸಂಘರ್ಷವನ್ನು ಈ ಕಥೆ ಧ್ವನಿಸುತ್ತದೆ. ನಂಜನಗೂಡಿನ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಪ್ರಾದೇಶಿಕತೆ ಈ ಕತೆಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ.

ಡಾ. ಬೆಸಗರಹಳ್ಳಿ ರಾಮಣ್ಣ:

ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ವೈದ್ಯರಾದ ಇವರು ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಕಥೆಗಾರರು. ಮಂಡ್ಯ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹಳ್ಳಿ ಬದುಕಿನ ಬಗ್ಗೆ ಅಧಿಕೃತವಾದ ಬರವಣಿಗೆ ನೀಡಿದವರು. ಹಳ್ಳಿಯ ಜಗತ್ತಿನ ವಿವಿಧ ಮುಖಗಳ ಚಿತ್ರಣವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಟ್ಟು ಅದರ ವೈವಿಧ್ಯತೆಗೆ ಕಾರಣರಾದ ಕಥೆಗಾರರಲ್ಲಿ ಇವರು ಮುಖ್ಯರು. ಗ್ರಾಮೀಣ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಮಾನವೀಯ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಹುಡುಕುವ ಹೊಸ ಸಮಾಜವನ್ನು ಬಯಸುವ, ಆರೋಗ್ಯ ಪೂರ್ಣವಾದ, ಸಮೃದ್ಧ ಮನಸ್ಸು ಇವರ ಕಥಾ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಹಿಂದಿರುವ

ಪ್ರಧಾನ ಧ್ವನಿ. ನೆಲದ ಒಡಲು, ಗರ್ಜನೆ, ಹರಕೆಯ ಹಣ, ಒಂದು ಹುಡುಗನಿಗೆ ಬಿದ್ದ ಕನಸು, ಸುಗ್ಗಿ, ಕನ್ನಂಬಾಡಿ – ಇವರ ಪ್ರಮುಖ ಕೃತಿಗಳು, ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಗೌರವ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಸೇರಿದಂತೆ ವಿವಿಧ ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪುರಸ್ಕಾರಗಳು ಲಭಿಸಿವೆ.

ಎ. ಎನ್.ಮೂರ್ತಿರಾವ್

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಪ್ರಬಂಧಕಾರರೂ, ವಿಮರ್ಶಕರೂ, ಆಗಿದ್ದು 'ದೇವರು' ಪುಸ್ತಕದ ಮೂಲಕ ಜನಪ್ರಿಯರಾದ ಪ್ರೊ.ಎ.ಎನ್. ಮೂರ್ತಿರಾವ್ ಅವರು ಎಂ.ಸುಬ್ಬರಾವ್ ಮತ್ತು ಪುಟ್ಟಮ್ಮ ದಂಪತಿಗಳ ಪುತ್ರರಾಗಿ (ಅಕ್ಕಿ ಹೆಬ್ಬಾಳು ನರಸಿಂಹಮೂರ್ತಿರಾವ್) ೧೮–೬–೧೯೦೦ರಲ್ಲಿ ಮಂಡ್ಯ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಅಕ್ಕಿ ಹೆಬ್ಬಾಳಿನಲ್ಲಿ ಜನ್ಮ ತಳೆದರು. ಬಾಲ್ಯದ ದಿನಗಳನ್ನು ಮೇಲುಕೋಟೆ, ನಾಗಮಂಗಲಗಳಲ್ಲಿ ಕಳೆದ ಮೇಲೆ ೧೯೧೩ರಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರಲ್ಲಿ ವೆಸ್ಲಿಯನ್ ಮಿಷನ್ ಸ್ಕೂಲಿನಲ್ಲಿ ಶಾಲಾ ಶಿಕ್ಷಣ ಮುಗಿಸಿ ಮೈಸೂರು ಮಹಾರಾಜ ಕಾಲೇಜನ್ನು ಸೇರಿದರು. ೧೯೨೨ರಲ್ಲಿ ಬಿ. ಎ. ಪದವಿ ಮುಗಿಸಿ ೧೯೨೪ರಲ್ಲಿ ಎಂ.ಎ.ಪದವಿ ಪಡೆದರು.

೧೯೪೦ರಿಂದ ೧೯೪೩ವರೆಗೆ ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಸರಕಾರಿ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿದ್ದು, ೧೯೪೩ರಲ್ಲಿ ಆಕಾಶವಾಣಿಯ ಸಹಾಯಕ ನಿರ್ದೇಶಕರಾದರು. ೧೯೪೮ರಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರದುರ್ಗ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಾಗಿದ್ದು, ಬೆಂಗಳೂರು ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿ, ೧೯೫೫ರಲ್ಲಿ ನಿವೃತ್ತಿಗೊಂಡರು. ೧೯೫೫ರಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇಲಾಖೆಯ ನಿರ್ದೇಶಕರಾಗಿದ್ದರು.

ಡಾ. ಎಚ್. ನರಸಿಂಹಯ್ಯ

ಡಾ. ಎಚ್. ನರಸಿಂಹಯ್ಯನವರು (೧೯೨೦) ಕೋಲಾರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಗೌರಿಬಿದನೂರು ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಹೊಸೂರು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಜನಸಿದರು. 'ಎಚ್ಚೆನ್' ಎಂದೇ ಖ್ಯಾತರಾದ ಇವರು ಗಾಂಧಿವಾದಿಗಳೂ, ವಿಚಾರವಾದಿಗಳೂ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟಗಾರರೂ, ಶಿಕ್ಷಣವೇತ್ತರೂ ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಮತ್ತು ವೈಚಾರಿಕ ಮನೋಧರ್ಮವನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿಯುತ್ತಾ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಶ್ರೀಯುತರು ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಬಸವನಗುಡಿ ನ್ಯಾಷನಲ್ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಭೌತಶಾಸ್ತ್ರದ ಅಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿ, ಪ್ರಾಂಶುಪಾಲರಾಗಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಕುಲಪತಿಗಳಾಗಿದ್ದ ಇವರು ಈಗ ಕನ್ನಡ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ

ಪ್ರಾಧಿಕಾರದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದಾರೆ. 'ತೆರೆದಮನ' (೧೯೯೨) ಮತ್ತು 'ಹೋರಾಟದ ಹಾದಿ' (೧೯೯೫) ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಅವರು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ತೆರದಮನ ಪುಸ್ತಕಕ್ಕೆ ರಾಜ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಲಭಿಸಿದೆ.'ವೈಚಾರಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆಗೆ ಅಡೆತಡೆಗಳು' ಗದ್ಯಭಾಗವನ್ನು 'ತೆರೆದ ಮನ' ಪುಸ್ತಕದಿಂದ ಆರಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ವೈಚಾರಿಕತೆ, ಸ್ಪಷ್ಟತೆ, ಸರಳತೆ ಈ ಲೇಖನದ ಮುಖ್ಯ ಗುಣಗಳು, ಮನುಷ್ಯನು ಮೂಢನಂಬಿಕೆಗಳಿಗೆ, ಅತಾರ್ಕಿಕವಾದಕ್ಕೆ ಬಲಿಯಾಗಿರುವುದನ್ನು ವಿವರವಾಗಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿದ್ದಾರೆ. ವಿಕಾಸವಾದದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಧರ್ಮದ ಇತಿಮಿತಿಗಳನ್ನು, ಅಂಧಶ್ರದ್ಧೆಯ ಆಚರಣೆಯ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ತಿಳಿಹಾಸ್ಯದೊಂದಿಗೆ ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆಚರಣೆಗೆ ತರಲಾಗದ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಅವರು ಹೇಳಿಲ್ಲ.

ಬಿ.ಜಿ.ಎಲ್ ಸ್ವಾಮಿ:

ಬೆಂಗಳೂರು ಗುಂಡಪ್ಪ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ ಸ್ವಾಮಿಯವರು (೫-೨-೧೯೧೮ - ೨-೧೧-೧೯೮೦) ಬಿ.ಜಿ.ಎಲ್. ಸ್ವಾಮಿ ಎಂದೇ ಪ್ರಖ್ಯಾತರಾಗಿರುವ ಸಸ್ಯ ವಿಜ್ಞಾನಿ. ಇವರ ತಂದೆ ಹೊಸಗನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ದಿಗ್ಗಜಗಳಲ್ಲೊಬ್ಬರಾದ ಡಿ.ವಿ.ಜಿ ಅವರು. ಸ್ವಾಮಿಯವರು ವಿಜ್ಞಾನ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ಸಂಗೀತ ಹಾಗೂ ಚಿತ್ರಕಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಸರು ಮಾಡಿದವರು. ಸಂಸ್ಕೃತ, ಕನ್ನಡ, ತಮಿಳು, ಮಲೆಯಾಳಂ, ತೆಲುಗು ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲದೆ ಸ್ಪ್ಯಾನಿಷ್, ಜರ್ಮನ್, ಫ್ರೆಂಚ್ ಮತ್ತು ಲ್ಯಾಟಿನ್ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರು. ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದಿಂದ ೧೯೪೪ ರಲ್ಲಿ ಡಿ. ಎಸ್‌ಸಿ ಪದವಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡ ನಂತರ ಅಮೆರಿಕದ ಹಾರ್ವರ್ಡ್ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಸಸ್ಯ ವಿಜ್ಞಾನಿಯಾದ ಪ್ರೊ. ಆರ್‌ವಿಂಗ್ ಡಬ್ಲ್ಯೂ ಬೈಲಿ ಯವರ ಶಿಷ್ಯರಾಗಿ ಅವರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಶೋಧನೆ ಮಾಡಿದರು. ೧೯೫೧ ರಲ್ಲಿ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಹಿಂತಿರುಗಿದ ನಂತರ ಮದರಾಸಿನ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಹುದ್ದೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರು. ನಿವೃತ್ತಿಯ ನಂತರ ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಸಂದರ್ಶಕ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿದ್ದರು.

ಕಾಲೇಜುರಂಗ, ಅಮೆರಿಕಾದಲ್ಲಿ ನಾನು, ನಮ್ಮ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣ ಅಮೆರಿಕ, ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಗಿಡಮರಗಳು, ಹಸಿರು ಹೊನ್ನು, ಫಲಶ್ರುತಿ ಇವುಗಳು ಸ್ವಾಮಿಯವರ ಕೆಲವು ಕೃತಿಗಳು 'ಅಮೆರಿಕಾದಲ್ಲಿ ನಾನು' ಈ ಕೃತಿಗೆ ೧೯೬೦ರಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯೂ, ೧೯೭೮ರಲ್ಲಿ 'ಹಸಿರು ಹೊನ್ನು' ಕೃತಿಗೆ ಕೇಂದ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯೂ ದೊರಕಿವೆ. 'ಕಾಲೇಜುರಂಗ' ಕಾದಂಬರಿಯು ಚಲನಚಿತ್ರವಾಗಿಯೂ ಹೆಸರು ಮಾಡಿದೆ. ಜನಸಾಮಾನ್ಯ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ವಿಷಯವನ್ನು ಹಾಸ್ಯ ಲೇಪನದೊಂದಿಗೆ ನಿರೂಪಿಸುವ ಇವರ ರೀತಿ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದದ್ದು.

ಇಲ್ಲಿನ ಭಾಗವನ್ನು 'ಹಸಿರು ಹೊನ್ನು' ಕೃತಿಯಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಗ್ರಂಥದ ಮುನ್ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಅವರೇ ಹೇಳಿರುವಂತೆ 'ಕಾಲಾನುಕಾಲದಿಂದ ನಮ್ಮ ಬದುಕಿನೊಂದಿಗೆ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಒಡನಾಡಿಗಳಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿರುವ ಕೆಲವು ಗಿಡಮರಗಳ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಡುವುದು ಈ ಬರವಣಿಗೆಯ ಪ್ರಯತ್ನ.' ಇಲ್ಲಿ ಎರಡು ಸಸ್ಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತ ಪರಿಚಯವಿದೆ. "ಸಾರ್ಕೇಂಡ್ರ (Sarcandra)" ಸಸ್ಯವು ಸ್ವಾಮಿಯವರು ಸಂಶೋಧಿಸಿದ ಹೊಸ ಸಸ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿದೆ.

****

ಕನ್ನಡ ಭಾಷಾ ಪತ್ರ್ಯ: ಬಿ. ಎಸ್ಸಿ/ ಬಿಎಸ್‌ಆರ್‌ಎಸ್ ಎರಡನೇ ಸೆಮಿಸ್ಟರ್, ಕನ್ನಡ ಭಾಷಾ ಪತ್ರ್ಯ

ವಿಜ್ಞಾನ ಸಂಪದ – ೨

ಕಿರು ಕಾದಂಬರಿ:

ಕರ್ವಾಲೋ– ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರ ತೇಜಸ್ವಿ

ನಾಟಕ:

ಹರಿಜನ್ವಾರ– ಶ್ರೀರಂಗ

ಕಿರು ಕಾದಂಬರಿ

ಕರ್ವಾಲೋ – ಕೆ.ಪಿ. ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರ ತೇಜಸ್ವಿ

ಕೆ.ಪಿ. ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರ ತೇಜಸ್ವಿ (೧೯೩೮–೨೦೦೭) ಆಧುನಿಕ ವಿಚಾರವಂತ ಲೇಖಕರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು. ಕೃಷಿಕರಾದ ಇವರು ಛಾಯಾಚಿತ್ರ, ಪ್ರಾಗೈತಿಹಾಸ, ಪರಿಸರದ ರಕ್ಷಣೆ, ಹೀಗೆ ಹಲವಾರು ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮನ್ನು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡವರು. ಸಣ್ಣ ಕಥೆ, ಕಾದಂಬರಿ ಪ್ರವಾಸ ಕಥನ ವೈಚಾರಿಕ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವುದರ ಮೂಲಕ ಬಹುಮುಖ ಪ್ರತಿಭೆಯ ಬರಹ ಗಾರರೆನಿಸಿದ್ದಾರೆ. 'ಅಬಚೂರಿನ ಪೋಸ್ಟಾಫೀಸು', 'ನಿಗೂಢ ಮನುಷ್ಯರು', 'ಅಲೆಮಾರಿ ಅಂಡಮಾನ್', 'ಸಹಜ ಕೃಷಿ', 'ಫ್ಲೈಯಿಂಗ್ ಸಾಸರ್', – ಇವು ಇವರ ಕೆಲವು ಪ್ರಮುಖ ಕೃತಿಗಳು. ಇವರ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕಾದಂಬರಿಗಳಾದ 'ಕರ್ವಾಲೋ', 'ಚಿದಂಬರ ರಹಸ್ಯ'– ಇವುಗಳಿಗೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ ರಾಜ್ಯ ಹಾಗೂ ಕೇಂದ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಆಕಾಡೆಮಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳು ದೊರಕಿವೆ.

ನಾಟಕ

ಹರಿಜನ್ವಾರ– ಶ್ರೀರಂಗ

– **ಶ್ರೀರಂಗ** (೧೯೦೪– ೧೯೮೪)

'ಶ್ರೀರಂಗ' ಎಂಬ ಕಾವ್ಯನಾಮದಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದ ಆದ್ಯ ರಂಗಾಚಾರ್ಯರು ಕನ್ನಡ ಶ್ರೇಷ್ಠ ನಾಟಕಕಾರರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು, ಆದ್ಯ ರಂಗಾಚಾರ್ಯರು ೧೯೦೪ರ ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ ೨೬ರಂದು ವಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಅಗರಖೇಡದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರು. ಕರ್ನಾಟಕ ಏಕೀಕರಣದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಂಗರು ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ವದ ಪಾತ್ರವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಿದ ಇವರು ೧೯೪೪ರಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಗೆಳೆಯರ ಜೊತೆಗೆ ಕೂಡಿಕೊಂಡು, ಅಖಿಲ ಕರ್ನಾಟಕ ಏಕೀಕರಣ ಸಮಿತಿಯೊಂದನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಈ ಸಮಿತಿಗೆ ಕರ್ನಾಟಕದ ಎಲ್ಲ ಭಾಗಗಳಿಂದಲೂ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳನ್ನು ಆಯೋಜಿಸಿ, ಶ್ರೀರಂಗರು ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿ ಜವಾಹರಲಾಲ ನೆಹರೂರನ್ನು ಭೇಟಿಯಾಗಿ ಭಾಷಾವಾರು ಪ್ರಾಂತಗಳ ರಚನೆಗಾಗಿ ಉಪಸಮಿತಿಯ ರಚನೆ ಹಾಗು ಅದರಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಏಕೀಕರಣದ ವಿಷಯವನ್ನು ಸೇರ್ಪಡಿಸುವ ನಿರ್ಣಯದಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ಪಾತ್ರವಹಿಸಿದ್ದರು. ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದ ವಾರ್ತಾ ಮತ್ತು ಪ್ರಚಾರ ಇಲಾಖೆ ಹಾಗೂ ಬೆಂಗಳೂರು ಆಕಾಶವಾಣಿ ನಾಟಕ ವಿಭಾಗದ ನಿರ್ದೇಶಕರಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಿದ ಶ್ರೀರಂಗರು ಹಲವಾರು ನಾಟಕಗಳನ್ನು ರಚಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಕನ್ನಡ ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಶ್ರೀಮಂತಗೊಳಿಸಿದರು. ಸ್ವಾರ್ಥತ್ಯಾಗ, ಧರ್ಮವಿಜಯ, ಉದರ ವೈರಾಗ್ಯ, ದಾರಿದ್ರ ನಾರಾಯಣ, ಕತ್ತಲೆ – ಬೆಳಕು, ಶೋಕಚಕ್ರ, ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲ, ಹರಿ ಜನವಾರ ಹೀಗೆ ಅವರ ನಾಟಕಗಳ ಸಾಲು ಬೆಳೆಯುತ್ತಲೇ ಹೋಗುತ್ತದೆ.

ಶ್ರೀರಂಗ ಅವರು ಬರೆದ ನಾಟಕಗಳ ಪೈಕಿ –ಹರಿಜನ್ವಾರ ನಾಟಕವು ಬಹುವಾಗಿ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರ ಮೆಚ್ಚುಗೆ ಗಳಿಸಿ, ರಂಗಭೂಮಿಯ ಸೊಬಗು–ಸಾರ್ಥ್ಯಕ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿತ್ತು. ಆಚಾರ–ವಿಚಾರಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧ ಇರಬೇಕು ಎಂಬ ಒತ್ತಾಸೆ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಇದೆ. 'ತನುವಿನಲ್ಲಿ ಹುಸಿ ತುಂಬಿ, ಮನದೊಳಗೆ ವಿಷಯ ತುಂಬಿ, ಮನೆಯೊಳಗೆ ಮನೆಯೊಡೆಯ ಇದ್ದಾನೋ ಇಲ್ಲವೋ' ಎಂದು ಕೇಳಿರುವ ಬಸವಣ್ಣನ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಇಂದೂ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ ಎಂದು ಕೃತಿಗೆ ಬರೆದ ತಮ್ಮ ಮುನ್ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಪ್ರಶ್ನೆ ಪತ್ರಿಕೆಯ ಸ್ವರೂಪ:

I. ಎರಡು ಅಂಕಗಳ ಎಂಟು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ೫ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಿಸಬೇಕು; ೫*೨=೧೦

(ಮೊದಲ ಸೆಮಿಸ್ಟರ್‌ಗೆ ಕವಿತೆಗಳಿಂದ ೪ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು, ಕಥೆಗಳಿಂದ ೨ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು, ಲೇಖನಗಳಿಂದ ೨ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು)

(ಎರಡನೇ ಸೆಮಿಸ್ಟರ್‌ಗೆ ನಾಟಕದಿಂದ ೪ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು, ಕಾದಂಬರಿಯಿಂದ ೪ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು)

II. ಐದು ಅಂಕಗಳ ಎಂಟು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ೬ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಿಸಬೇಕು. ೬*೫=೩೦

(ಮೊದಲ ಸೆಮಿಸ್ಟರ್‌ಗೆ ಕವಿತೆಗಳಿಂದ ೪ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು, ಕಥೆಗಳಿಂದ ೨ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು, ಲೇಖನಗಳಿಂದ ೨ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು)

(ಎರಡನೇ ಸೆಮಿಸ್ಟರ್‌ಗೆ ನಾಟಕದಿಂದ ೪ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು, ಕಾದಂಬರಿಯಿಂದ ೪ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು)

III. ಹತ್ತು ಅಂಕಗಳ ೬ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ೪ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಿಸಬೇಕು. ೪*೧೦=೪೦

(ಮೊದಲ ಸೆಮಿಸ್ಟರ್‌ಗೆ ಕವಿತೆಗಳಿಂದ ೩ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು, ಕಥೆಗಳಿಂದ ೨ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು, ಲೇಖನದಿಂದ ೧ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೊಡಬೇಕು.)

(ಎರಡನೇ ಸೆಮಿಸ್ಟರ್‌ಗೆ ನಾಟಕದಿಂದ ೩ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು, ಕಾದಂಬರಿಯಿಂದ ೩ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು.)

****

ಒಟ್ಟು ಅಂಕಗಳು – ೧೦೦

ಬರವಣಿಗೆ ಅಂಕಗಳು – ೮೦

ಆಂತರಿಕ ಅಂಕಗಳು – ೨೦ (ಹಾಜರಾತಿ –೧೦, ನಿಯೋಜಿತಕಾರ್ಯ –೧೦)

ಸಂಪಾದಕ ಮಂಡಳಿ

ಪ್ರಧಾನ ಸಂಪಾದಕರು

ಡಾ. ಎಂ.ಜಿ. ಮಂಜುನಾಥ್

ಕನ್ನಡ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕ ಮತ್ತು ಡೀನ್ ಕಲಾನಿಕಾಯ.

ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ

ಸಂಪಾದಕರ ವಿಳಾಸ:

ಪ್ರೊ. ಬೊಮ್ಮೇಗೌಡ

ಕನ್ನಡ ವಿಭಾಗ

ವಿ. ವಿ. ಪುರಂ ಕಲಾ ಮತ್ತು ವಾಣಿಜ್ಯ ಹಗಲು ಕಾಲೇಜು

ವಿ. ವಿ. ಪುರಂ, ಬೆಂಗಳೂರು – ೦೪

ಡಾ. ಜೆ. ರಾಜೇಶ್

ಪ್ರಾಂಶುಪಾಲರು

ಕಲಾ ಮತ್ತು ವಾಣಿಜ್ಯ ಸಂಜೆ ಕಾಲೇಜು

ವಿ. ವಿ. ಪುರಂ ಬೆಂಗಳೂರು – ೦೪

ಡಾ. ಪ್ರಮೀಳ

ಸಹ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು, ಮುಖ್ಯಸ್ಥರು, ಕನ್ನಡ ವಿಭಾಗ

ಸಂತ ಆನ್ಸ್ ಮಹಿಳಾ ಪದವಿ ಕಾಲೇಜು

#೨೩, ಕೇಂಬ್ರಿಡ್ಜ್ ರಸ್ತೆ, ಹಲಸೂರು, ಬೆಂಗಳೂರು – ೦೮

ಡಾ. ಭಾರತಿ

ಸಹ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು, ಮುಖ್ಯಸ್ಥರು, ಕನ್ನಡ ವಿಭಾಗ

ದೇವಾಂಗ ಸಂಘ ಪ್ರಥಮ ದರ್ಜೆ ಕಾಲೇಜು,

#೧೧, ದೇವಾಂಗ ಹಾಸ್ಟೆಲ್ ರಸ್ತೆ, ಸಂಪಂಗಿರಾಮನಗರ

ಬೆಂಗಳೂರು– ೨೭